

LẬP TRÌNH MẠNG

TÀI LIỆU

DÀNH CHO SINH VIÊN CÔNG NGHỆ THÔNG TIN

NGUYỄN MẠNH HÙNG

MỤC LỤC

MỤC LỤC.....	i
GIỚI THIỆU.....	1
PHẦN I.	2
CƠ SỞ CỦA LẬP TRÌNH MẠNG.....	2
CHƯƠNG 1. GIỚI THIỆU VỀ LẬP TRÌNH MẠNG.....	3
1.1. GIỚI THIỆU VỀ LẬP TRÌNH MẠNG.....	3
1.2. MỘT SỐ KIẾN THỨC MẠNG CƠ SỞ LẬP TRÌNH MẠNG.....	4
1.2.1. Mô hình OSI/ISO và họ giao thức TCP/IP.....	4
1.2.2. Giao thức truyền thông và phân loại (protocol).....	4
1.2.3. Địa chỉ IP, mặt nạ (mask).....	5
1.2.4. Địa chỉ cổng(port).....	6
1.2.5. Giao diện socket, địa chỉ socket.....	8
1.3. CÁC MÔ HÌNH LẬP TRÌNH MẠNG.....	8
1.3.1. Mô hình client/server.....	8
1.3.2. Mô hình peer-to-peer.....	9
1.3.3. Mô hình đa tầng.....	9
1.4. NGÔN NGỮ LẬP TRÌNH MẠNG.....	10
1.4.1. Giới thiệu chung.....	10
1.4.2. Lập trình mạng bằng ngôn ngữ Java.....	10
1.5. KỸ THUẬT LẬP TRÌNH MẠNG.....	10
1.6. KẾT LUẬN.....	11
CHƯƠNG 2. CƠ SỞ JAVA CHO LẬP TRÌNH MẠNG.....	12
2.1. LẬP TRÌNH VÀO RA VỚI JAVA.....	12
2.1.1. Các lớp Java hỗ trợ nhập dữ liệu vào.....	12
2.1.2. Các kiểu nhập dữ liệu vào.....	14
2.1.3. Các lớp Java hỗ trợ xuất dữ liệu ra.....	15
2.1.4. Các kiểu xuất dữ liệu ra.....	18
2.2. LẬP TRÌNH THREAD VỚI JAVA.....	19
2.2.1 Giới thiệu về Thread trong Java.....	19
2.2.2. Lập trình với Thread trong Java.....	20
2.2.3. Ví dụ.....	20
2.3. LẬP TRÌNH THEO MÔ HÌNH MVC.....	22
2.3.1. Giới thiệu mô hình MVC.....	22
2.3.2 Ví dụ.....	23
2.4. KẾT LUẬN.....	28
2.5. BÀI TẬP.....	29
CHƯƠNG 3. LẬP TRÌNH VỚI CƠ SỞ DỮ LIỆU.....	30
3.1. THIẾT KẾ CSDL CHO ỨNG DỤNG.....	30
3.1. Các bước để thiết kế CSDL cho ứng dụng.....	30
3.2. Ví dụ.....	30
3.2. SỬ DỤNG LỆNH SQL.....	33
3.2.1. Lệnh INSERT.....	33
3.2.2. Lệnh UPDATE.....	33
3.2.3. Lệnh DELETE.....	34

3.2.3. Lệnh SELECT.....	35
3.3. LẬP TRÌNH JAVA VỚI CSDL.....	38
3.3.1. Tạo kết nối vào CSDL bằng JDBC.....	38
3.3.2. Sử dụng lệnh SQL trong Java.....	39
3.3.3. Lấy dữ liệu ra từ SQL.....	40
3.3.4. Ví dụ.....	40
3.4. KẾT LUẬN.....	42
3.5. BÀI TẬP.....	42
PHẦN II.	45
LẬP TRÌNH VỚI SOCKET.....	45
CHƯƠNG 4. LẬP TRÌNH VỚI GIAO THỨC TCP/IP.....	46
4.1. GIỚI THIỆU GIAO THỨC TCP/IP.....	46
4.2. MỘT SỐ LỚP JAVA HỖ TRỢ GIAO THỨC TCP/IP.....	47
4.2.1. Lớp InetAddress.....	47
4.2.2. Lớp Socket.....	49
4.2.3. Lớp ServerSocket.....	51
4.3. LẬP TRÌNH ỨNG DỤNG MẠNG VỚI TCP SOCKET.....	52
4.3.1. Chương trình phía server.....	53
4.3.2. Chương trình client.....	53
4.3.3. Luồng nhập/xuất mạng và đọc/ghi dữ liệu qua luồng nhập/xuất.....	54
4.3.4. Một số ví dụ.....	55
4.4. CASE STUDY: LOGIN TỪ XA DÙNG GIAO THỨC TCP/IP.....	59
4.4.1 Bài toán.....	59
4.4.2 Kiến trúc hệ thống theo mô hình MVC.....	59
4.4.3 Cài đặt.....	62
4.4.5 Kết quả.....	67
4.5. KẾT LUẬN.....	68
4.6. BÀI TẬP.....	68
CHƯƠNG 5. LẬP TRÌNH VỚI GIAO THỨC UDP.....	69
5.1. GIỚI THIỆU GIAO THỨC UDP.....	69
5.2. MỘT SỐ LỚP JAVA HỖ TRỢ LẬP TRÌNH VỚI UDP.....	70
5.2.1. Lớp DatagramPacket.....	70
5.2.2. Lớp DatagramSocket.....	71
5.3. KỸ THUẬT LẬP TRÌNH TRUYỀN THÔNG VỚI GIAO THỨC UDP.....	72
5.3.1. Phía server.....	73
5.3.2. Phía client.....	73
5.3.3. Một số chương trình ví dụ.....	74
5.4. CASE STUDY: LOGIN TỪ XA DÙNG UDP.....	75
5.4.1 Bài toán.....	75
5.4.2 Kiến trúc hệ thống theo mô hình MVC.....	76
5.4.3 Cài đặt.....	78
5.4.5 Kết quả.....	85
5.5. KẾT LUẬN.....	85
5.6. BÀI TẬP.....	85
CHƯƠNG 6. LẬP TRÌNH VỚI CÁC GIAO THỨC KHÁC.....	87
6.1. LẬP TRÌNH GIAO THỨC DỊCH VỤ TELNET.....	87
6.1.1. Giới thiệu về Telnet.....	87
6.1.2. Cài đặt dịch vụ Telnet Client với Java.....	89

6.2. LẬP TRÌNH DỊCH VỤ TRUYỀN TẬP VỚI GIAO THỨC FTP.....	93
6.2.1. Dịch vụ truyền tập FTP.....	93
6.2.2. Kỹ thuật cài đặt giao thức FTP với java.....	95
6.3. LẬP TRÌNH GỬI/NHẬN THƯ VỚI GIAO THỨC SMTP và POP3.....	97
6.3.1. Giao thức SMTP.....	97
6.3.2. Giao thức POP3.....	102
6.4. LẬP TRÌNH TRUYỀN THÔNG MULTICAST.....	104
6.4.1. Giới thiệu truyền thông multicast và lớp MulticastSocket.....	104
6.4.2. Một số ví dụ gửi/nhận dữ liệu multicast.....	106
6.5. LẬP TRÌNH BẢO MẬT VỚI SSL.....	107
6.5.1. Giới thiệu SSL.....	107
6.5.2. Lập trình với SSL.....	112
6.6. KẾT LUẬN.....	115
PHẦN III.	117
LẬP TRÌNH PHÂN TÁN.....	117
CHƯƠNG 7. LẬP TRÌNH PHÂN TÁN VỚI RMI.....	118
7.1. GIỚI THIỆU LẬP TRÌNH PHÂN TÁN VÀ RMI.....	118
7.1.1. Giới thiệu kỹ thuật lập trình phân tán.....	118
7.1.2. Giới thiệu kỹ thuật lập trình RMI	118
7.1.3. Các lớp hỗ trợ lập trình với RMI.....	122
7.2. XÂY DỰNG CHƯƠNG TRÌNH PHÂN TÁN RMI.....	122
7.2.1. Kỹ thuật lập trình RMI.....	122
7.2.2. Biên dịch chương trình.....	125
7.2.3. Thực thi chương trình ứng dụng.....	125
7.3. CASE STUDY 1: LOGIN TỪ XA DÙNG RMI.....	126
7.3.1. Bài toán.....	126
7.3.2. Thiết kế hệ thống.....	126
7.3.3. Cài đặt.....	129
7.3.4. Kết quả.....	134
7.4. KẾT LUẬN.....	135
7.5. BÀI TẬP.....	135
CHƯƠNG 8. LẬP TRÌNH HƯỚNG DỊCH VỤ VỚI WEB SERVICE	136
8.1. GIỚI THIỆU WEB SERVICE.....	136
8.1.1. Kiến trúc hướng dịch vụ (SOA).....	136
8.1.2. Kiến trúc web service.....	137
8.1.3. Hoạt động của web service trên nền tảng J2EE.....	138
8.1.4. Vòng đời của web service.....	139
8.2. LẬP TRÌNH ỨNG DỤNG WEB SERVICE.....	140
8.2.1. Cấu hình dịch vụ web Axis trên server Tomcat.....	140
8.2.2. Cài đặt dịch vụ và đăng kí với server.....	140
8.2.3. Cài đặt chương trình client sử dụng dịch vụ web.....	142
8.3. CASE STUDY: CALCULATOR DÙNG WEB SERVICE.....	142
8.3.1. Bài toán.....	142
8.3.2. Server	143
8.3.3. Client: Thiết kế.....	143
8.3.4. Client: Cài đặt.....	144
8.3.5. Client: Kết quả.....	148
8.4. KẾT LUẬN.....	148

8.5. BÀI TẬP.....	148
PHẦN IV.	150
LẬP TRÌNH ỨNG DỤNG WEB.....	150
CHƯƠNG 9. LẬP TRÌNH WEB VỚI JSP VÀ TOMCAT SERVER.....	151
9.1. GIỚI THIỆU JSP.....	151
9.1.1. Giới thiệu JSP.....	151
9.1.2. Kiến trúc một ứng dụng web với JSP-Tomcat.....	153
9.2. TRAO ĐỔI DỮ LIỆU GIỮA CÁC TRANG JSP.....	154
9.2.1. Dùng Parameter.....	154
9.2.2. Dùng bean.....	155
9.2.3. Dùng Response	158
9.2.4. Dùng Session.....	158
9.3. LẬP TRÌNH WEB VỚI JSP – TOMCAT.....	159
9.3.1. Cài đặt và deploy các lớp Java.....	160
9.3.2. Cấu hình ứng dụng web trên server Tomcat.....	162
9.3.3. Cài đặt các trang JSP	162
9.3.4. Test ứng dụng web	164
9.4. KẾT LUẬN.....	165
9.5. BÀI TẬP.....	165
CHƯƠNG 10. LẬP TRÌNH WEB VỚI STRUTS FRAMEWORK.....	166
10.1. STRUTS 1.....	166
10.1.1. Giới thiệu.....	166
10.1.2. Lập trình ứng dụng với Struts 1.....	167
10.1.3. Ví dụ.....	168
10.2. STRUTS 2.....	175
10.2.1. Giới thiệu.....	175
10.2.2. Lập trình ứng dụng với Struts 2.....	176
10.2.3. Ví dụ.....	179
10.3. KẾT LUẬN.....	184
10.4. BÀI TẬP.....	184
CHƯƠNG 11. LẬP TRÌNH WEB VỚI SPRING FRAMEWORK.....	186
11.1. GIỚI THIỆU VỀ SPRING.....	186
11.2. LẬP TRÌNH ỨNG DỤNG WEB VỚI SPRING.....	188
11.3. CASE STUDY: ỨNG DỤNG WEB VỚI CHỨC NĂNG ĐĂNG KÍ VÀ ĐĂNG NHẬP.....	191
11.3.1. Tạo project.....	191
11.3.2. Chức năng đăng nhập.....	191
11.3.3. Chức năng đăng kí.....	198
11.4. KẾT LUẬN.....	200
11.5. BÀI TẬP.....	200
BÀI TẬP DỰ ÁN.....	202

GIỚI THIỆU

Mục tiêu của môn Lập trình mạng là cung cấp cho sinh viên những kiến thức và kỹ năng lập trình với bốn nền tảng: lập trình với socket, lập trình phân tán, lập trình hướng dịch vụ, và lập trình web. Nhằm cung cấp thêm cho sinh viên một kênh tham khảo cho môn học, tài liệu này cung cấp các kiến thức cơ bản và hướng dẫn các kỹ năng cần thiết cho 4 nền tảng lập trình này.

Tài liệu này có thể dùng cho sinh viên các ngành công nghệ thông tin và an toàn thông tin. Ngoài ra các bạn sinh viên đam mê lập trình cũng có thể sử dụng tham khảo. Để sử dụng được tốt nhất tài liệu này, yêu cầu người đọc phải có kiến thức cơ bản về các kỹ thuật lập trình, ngôn ngữ lập trình Java, và các khái niệm của lập trình hướng đối tượng.

Nội dung của tài liệu này cũng được chia làm 4 phần tương ứng với 4 nền tảng:

Phần 1: Nhắc lại kiến thức cơ bản về lập trình với Java.

Bao gồm lập trình vào ra dữ liệu với Java, lập trình với Thread và multi-thread, lập trình với mô hình MVC, lập trình với CSDL.

Phần 2: Lập trình socket

Bao gồm lập trình với các giao thức TCP/IP, UDP, FTP, SMTP, POP,...

Phần 3: Lập trình phân tán

Bao gồm lập trình phân tán với RMI, lập trình hướng dịch vụ với web service.

Phần 4: Lập trình web

Bao gồm các kỹ thuật lập trình ứng dụng web với các nền tảng: JSP-Tomcat, Struts 1, Struts 2, Spring framework.

Phần cuối là danh sách một số đề tài dự án cho sinh viên tham khảo coi như là bài tập lớn, có thể làm theo nhóm và triển khai trên hệ thống mạng.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

[1] Java Network Programming, Elliotte Rusty Harold, Fourth Edition, by O'Reilly Media, 2014.

[2] Blog trực tuyến: <http://coderandcode.blogspot.com/>

Tài liệu tham khảo cho môn Lập trình mạng, phiên bản thứ nhất, tháng 9 năm 2016.

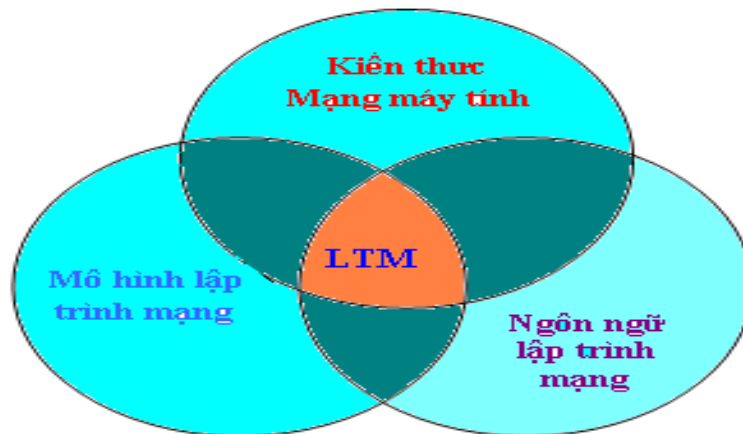
PHẦN I.
CƠ SỞ CỦA LẬP TRÌNH MẠNG

CHƯƠNG 1. GIỚI THIỆU VỀ LẬP TRÌNH MẠNG

1.1. GIỚI THIỆU VỀ LẬP TRÌNH MẠNG

Ngày nay khi nói đến phát triển các ứng dụng phần mềm, đa số là người ta muốn nói đến chương trình có khả năng làm việc trong môi trường mạng tích hợp nói chung và mạng máy tính nói riêng. Từ các chương trình kế toán doanh nghiệp, quản lý, trò chơi, điều khiển... đều là các chương trình ứng dụng mạng.

Vấn đề lập trình mạng liên quan đến nhiều lĩnh vực kiến thức khác nhau. Từ kiến thức sử dụng ngôn ngữ lập trình, phân tích thiết kế hệ thống, kiến thức hệ thống mạng, mô hình xây dựng chương trình ứng dụng mạng, kiến thức về cơ sở dữ liệu... cho đến kiến thức truyền thông, các kiến thức các lĩnh vực liên quan khác như mạng điện thoại di động, PSTN, hệ thống GPS, các mạng như Bluetooth, WUSB, mạng sensor.... Nhưng có thể nói vấn đề lập trình mạng có 3 vấn đề chính cốt lõi tích hợp trong lập trình ứng dụng mạng và được thể hiện như hình 1.

Hình 1.1. Các kiến thức cơ sở cho lập trình mạng

Hay nói cách khác, vấn đề lập trình mạng có thể được định nghĩa với công thức sau:

$$LTM = KTM + MH + NN$$

Trong đó:

- LTM: Lập trình mạng
- KTM: Kiến thức mạng truyền thông(mạng máy tính, PSTN....)
- MH: Mô hình lập trình mạng
- NN: Ngôn ngữ lập trình mạng

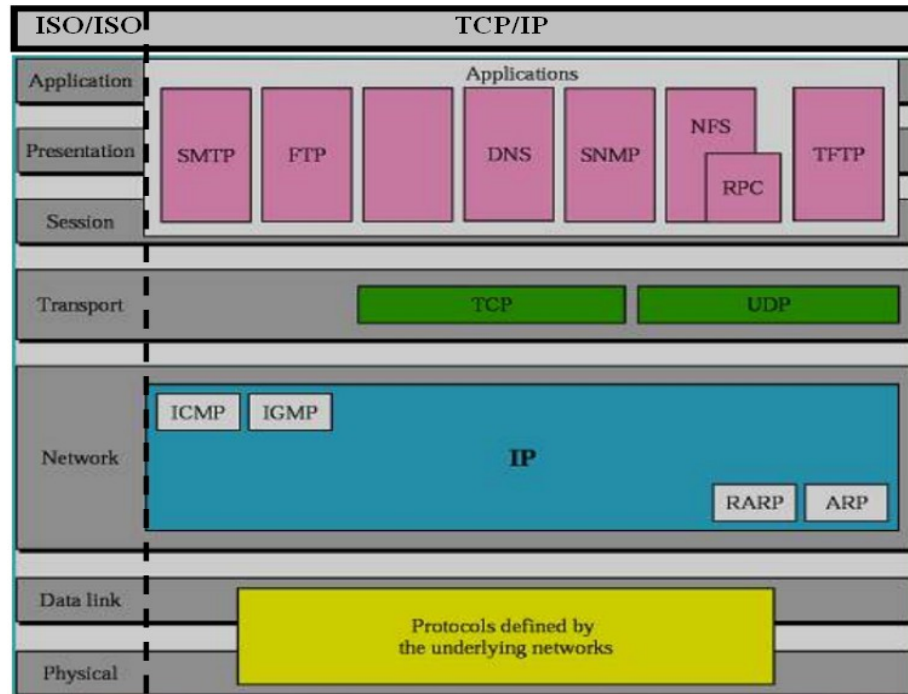
Trong giao trình này, chúng tôi tập trung chủ yếu vào các kỹ thuật phát triển chương trình ứng dụng mạng. Còn các vấn đề khác can thiệp sâu xuống phía thấp hơn trong hệ thống mạng như các

trình tiện ích mạng, thu thập bắt và phân tích gói tin...các bạn có thể tham khảo các tài liệu khác, nhất là các tài liệu liên quan đến lập trình với Raw socket.

1.2. MỘT SỐ KIẾN THỨC MẠNG CƠ SỞ LẬP TRÌNH MẠNG

1.2.1. Mô hình OSI/ISO và họ giao thức TCP/IP

Hình 1.2. Mô hình OSI/ISO và họ giao thức TCP/IP

1.2.2. Giao thức truyền thông và phân loại (protocol)

Giao thức truyền thông là tập các qui tắc, qui ước mà mọi thực thể tham ra truyền thông phải tuân theo để mạng có thể hoạt động tốt. Hai máy tính nối mạng muốn truyền thông với nhau phải cài đặt và sử dụng cùng một giao thức thì mới "hiểu" nhau được.

Dựa vào phương thức hoạt động, người ta có thể chia giao thức truyền thông thành 2 loại: Giao thức hướng kết nối và giao thức hướng không kết nối.

a. Giao thức hoạt động theo hướng có kết nối

Loại giao thức truyền thông này sử dụng kết nối(ảo) để truyền thông. Đặc điểm của loại giao thức này là:

- Truyền thông theo kiểu điểm-điểm
- Dữ liệu truyền qua mạng là một dòng các byte liên tục truyền từ nơi gửi tới nơi nhận, mỗi byte có một chỉ số xác định.

- Quá trình truyền thông được thực hiện thông qua 3 giai đoạn:
  - Thiết lập kết nối
  - Truyền dữ liệu kèm theo cơ chế kiểm soát chặt chẽ
  - Huỷ bỏ kết nối

- Giao thức tiêu biểu là giao thức TCP

b. Giao thức hoạt động hướng không kết nối

Kiểu giao thức này khi thực hiện truyền thông không cần kết nối (ảo) để truyền dữ liệu. Giao thức kiểu này có đặc điểm sau:

- Truyền thông theo kiểu điểm-đến điểm
- Quá trình truyền thông chỉ có một giai đoạn duy nhất là truyền dữ liệu, không có giai đoạn thiết lập kết nối cũng như huỷ bỏ kết nối.
- Dữ liệu truyền được tổ chức thành các tin gói tin độc lập, trong mỗi gói dữ liệu có chứa địa chỉ nơi nhận.
- Giao thức tiêu biểu loại này là giao thức UDP

c. Một số giao thức truyền thông Internet phổ biến

- Giao thức tầng Internet: IP, ARP, RARP, ICMP, IGMP
- Giao thức tầng giao vận: TCP, UDP
- Giao thức dịch vụ: Telnet, FTP, TFTP, SMTP, POP3, IMAP4, DNS, HTTP...

1.2.3. Địa chỉ IP, mặt nạ (mask)

a. Địa chỉ IP

Hai phiên bản địa chỉ IP thông dụng: IPv4 và IPv6. Hiện thế giới cũng như Việt Nam đang chuyển dần sang sử dụng IPv6.

b. Mặt nạ(mask)

Mặt nạ là một giá trị hằng(một số nhị phân 32 bit) cho phép phân tách địa chỉ mạng từ địa chỉ IP(địa chỉ đầu khối địa chỉ IP). Cụ thể khi cho bất kỳ một địa chỉ IP nào trong khối địa chỉ, bằng cách thực hiện phép toán AND mức bit, mặt nạ sẽ giữ nguyên phần netid và xoá toàn bộ các bit phần hostid về giá trị 0, tức là trả về địa chỉ đầu khối địa chỉ đó. Mặt nạ của một mạng con có thể là mặt nạ có chiều dài cố định hoặc biến đổi. Các mặt nạ mặc định của các lớp địa chỉ A, B, C tương ứng là: 255.0.0.0, 255.255.0.0, 255.255.255.0. Trong kỹ thuật chia một mạng thành nhiều mạng con(subnet), hoặc để tạo thành siêu mạng(supernet) đối với lớp C, người ta phải tìm được mặt nạ mạng và định danh cho các mạng đó bằng cách mượn một số bit phần hostid(subnet) hoặc phần netid(supernet). Mặt nạ có vai trò quan trọng trong việc định tuyến cho một gói tin đi đến đúng mạng đích

c. Một số địa chỉ IP đặc biệt

- Địa chỉ mạng: netid là định danh của mạng, các bit hostid đều bằng 0.

- Địa chỉ Broadcast trực tiếp: Là địa chỉ đích, có phần netid của mạng, các bit phần hostid đều có giá trị 1.
- Địa chỉ Broadcast hạn chế: Là địa chỉ đích và có tất cả các bit phần netid và hostid đều có giá trị 1. Gói tin có địa chỉ này sẽ bị chặn bởi các router.

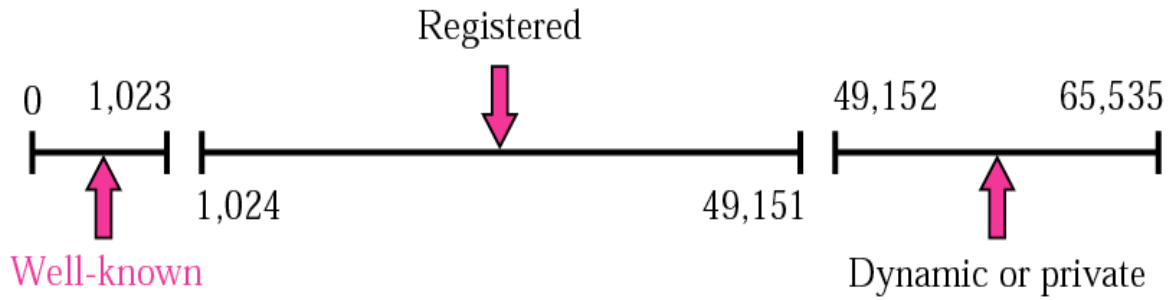
Địa chỉ *this host on this network*: có tất cả các bit netid và hostid đều bằng 0. Địa chỉ này là địa chỉ nguồn được máy trạm sử dụng tại thời điểm Bootstrap để truyền thông khi nó biết địa chỉ IP của nó.

- Địa chỉ máy trạm cụ thể trong một mạng: có tất cả các bit netid bằng 0 và phần hostid là địa chỉ host cụ thể trong mạng.
- Địa chỉ Loopback: Địa chỉ này có byte đầu tiên là 127, còn các byte còn lại có thể có giá trị bất kỳ: 127.X.Y.Z. Địa chỉ này được dùng để chạy thử các chương trình ứng dụng mạng trên cùng một máy, nhất là khi không có mạng. Địa chỉ loopback là địa chỉ đích, khi địa chỉ này được sử dụng, gói tin sẽ không bao giờ truyền ra khỏi máy. Địa chỉ loopback tiêu biểu là 127.0.0.1 hoặc có thể dùng chuỗi “localhost” thay thế.
- Địa chỉ riêng: Một số khối địa chỉ trong các lớp được qui định chỉ sử dụng cho mạng riêng(mạng cục bộ) mà không được phép sử dụng trên mạng Internet. Khi các gói tin truyền thông trên mạng Internet, các router và switch trên mạng xương sống Internet được cấu hình loại bỏ gói tin sử dụng các địa chỉ trong các khối địa chỉ riêng này. Các dải địa chỉ riêng:
  - Lớp A: 10.0.0.0 -> 10.255.255.255
  - Lớp B: 172.16.0.0 -> 172.31.255.255
  - Lớp C: 192.168.0.0 -> 192.168.255.255

Ngoài ra người ta còn sử dụng các địa chỉ không theo lớp mà cho các khối địa chỉ có chiều dài biến đổi, các địa chỉ này có dạng CIDR: a.b.c.d/n.

1.2.4. Địa chỉ cổng(port)

Đa số các hệ điều hành mạng hiện nay đều đa nhiệm nên cho phép nhiều tiến trình truyền thông chạy đồng thời trên cùng một máy tính và đều chung một địa chỉ IP. Chính vì như vậy, 2 tiến trình trên 2 máy tính muốn truyền thông với nhau mà chỉ sử dụng địa chỉ IP là chưa thể thực hiện được. Để phân biệt các tiến trình chạy trên cùng một máy tính đồng thời, người ta gán cho mỗi tiến trình một nhãn duy nhất để phân biệt các tiến trình với nhau. Trong kỹ thuật mạng máy tính, người ta sử dụng một số nguyên 16 bit để làm nhãn và nó được gọi là số hiệu cổng hoặc địa chỉ cổng(port). Địa chỉ cổng này được sử dụng và được quản lý bởi tầng giao vận và nó có giá trị từ 0 đến 65535, được chia làm 3 giải:

Hình 1.3. Các dải địa chỉ công

- Giải địa chỉ từ 0 đến 1023: Giải này dùng cho hệ thống, người sử dụng không nên dùng. Các địa chỉ công trong dải này thường được gán mặc định cho các giao thức truyền thông phổ biến như bảng sau:

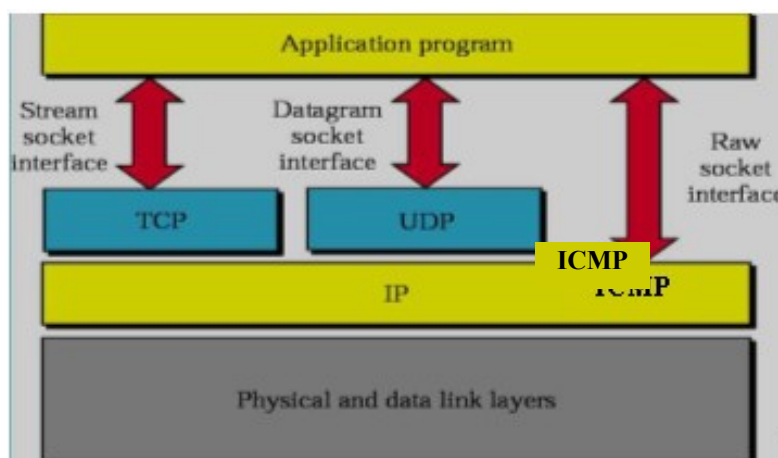
port	Giao thức	Mô tả
7	Echo	Phản hồi Datagram nhận được trở lại nơi gửi
9	Discard	Loại bỏ mọi Datagram nhận được
13	Daytime	Trả về ngày và giờ
19	Chargen	Trả về một chuỗi ký tự
20	FTP,Data	Phía server FTP(Kết nối dữ liệu)
21	FTP,Control	Phía server FTP(Kết nối điều khiển)
23	Telnet	Mạng đầu cuối
25	SMTP	Giao thức gửi thư Internet
53	DNS	Giao thức DNS
67	BOOTP	Giao thức Bootstrap
79	Finger	Finger
80	HTTP	Giao thức truyền siêu văn bản
111	RPC	Giao thức gọi thủ tục từ xa
110	POP3	Giao thức truy cập Email
143	IMAP4	Giao thức truy cập Email

- Giải địa chỉ từ 1024 đến 49151: Giải địa chỉ công này người sử dụng được phép dùng, nhưng phải đăng ký để tránh trùng lặp.
- Giải địa chỉ từ 49152 đến 65535: Đây là giải địa chỉ động hoặc dùng riêng. Người sử dụng dùng địa chỉ trong giải này không phải đăng ký và cũng không phải chịu trách nhiệm khi xảy ra xung đột địa chỉ.

1.2.5. Giao diện socket, địa chỉ socket

Socket là gì? Chúng ta có thể hiểu socket là giao diện và là một cấu trúc truyền thông đóng vai trò như là một điểm cuối(end point) để truyền thông. Mỗi tiến trình khi muốn truyền thông bằng socket, đầu tiên nó phải tạo ra một socket và socket đó phải được gán một định danh duy nhất được gọi là địa chỉ socket. Một địa chỉ socket là một tổ hợp gồm 2 địa chỉ: địa chỉ IP và địa chỉ cổng(port). Như vậy địa chỉ socket xác định một đầu mút cuối truyền thông. Nó chỉ ra tiến trình truyền thông nào(port) và chạy trên máy nào(IP) sẽ thực hiện truyền thông.

Để hỗ trợ người phát triển ứng dụng mạng sử dụng socket, các nhà sản xuất phần mềm đã xây dựng sẵn một tập các hàm thư viện API và gọi là tập hàm thư viện giao diện socket. Giao diện socket được phân làm 3 loại socket(hình 2).

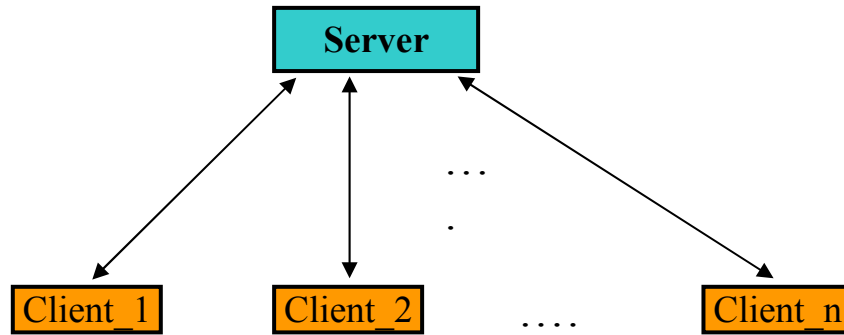
Hình 1.4. Các kiểu giao diện socket

- Stream socket: cho phép truyền thông với các giao thức truyền thông hướng kết nối mà tiêu biểu là giao thức TCP(TCPSocket). TCP sử dụng một cặp stream socket để kết nối một chương trình ứng dụng với một chương trình ứng dụng khác qua mạng Internet.
- Datagram socket: Cho phép truyền thông với các giao thức hướng không kết nối, tiêu biểu là giao thức UDP (UDP socket). UDP sử dụng một cặp datagram socket để gửi thông điệp từ một chương trình ứng dụng tới một chương trình ứng dụng khác qua mạng Internet.
- Raw socket: Đây là kiểu giao socket cho phép truyền thông đến các giao thức ở tầng mạng thấp hơn cả tầng giao vận mà tiêu biểu nhất là giao thức ICMP của tầng Internet hoặc OSPF. Ví dụ chương trình ping sử dụng kiểu socket này.

1.3. CÁC MÔ HÌNH LẬP TRÌNH MẠNG

1.3.1. Mô hình client/server

Chương trình ứng dụng mạng tổ chức theo mô hình client/server được sử dụng phổ biến trong thực tế. Chương trình ứng dụng mạng theo mô hình này gồm có 2 phần mềm: Phần mềm server(phục vụ) và phần mềm client(máy khách) và nó thể hiện như hình 2. Một chương trình server có thể phục vụ nhiều chương trình client đồng thời hoặc tuần tự(kiểu lặp).

Hình 1.5. Mô hình client/server

a. Chương trình client: client là một chương trình chạy trên máy cục bộ mà đưa ra yêu cầu dịch vụ đối với server. Chương trình client có thời gian chạy hữu hạn. Nó được khởi đầu bởi người sử dụng(hoặc một chương trình ứng dụng khác) và kết thúc khi dịch vụ đã thực hiện hoàn thành. Sau khi khởi tạo, client thực hiện mở một kênh truyền thông sử dụng địa chỉ IP của máy trạm từ xa và địa chỉ cổng(nhân) đã biết rõ của chương trình server cụ thể chạy trên máy tính từ xa đó. Cách mở đó của client được gọi là mở tích cực(active open). Sau khi kênh truyền thông được mở client sẽ gửi yêu cầu tới server và nhận đáp ứng trả về từ server.

b. Chương trình server: Chương trình này có đặc điểm là có thời gian chạy vô tận và chỉ dừng chạy bởi người sử dụng hoặc tắt máy tính. Chương trình này sau khi khởi tạo, nó sẽ thực hiện mở thụ động(passive Open) và được đặt ở trạng thái “nghe” chờ tín hiệu gửi tới từ client, nếu có, nó sẽ nhận yêu cầu gửi tới từ client, thực hiện xử lý và đáp ứng yêu cầu đó.

1.3.2. Mô hình peer-to-peer

Chương trình ứng dụng mạng làm việc theo mô hình peer-to-peer(ngang cấp, bình đẳng) có thể nói là các chương trình mà có thể thực hiện vai trò của cả server và của client. Chương trình này khi chạy có thể yêu cầu chương trình khác phục vụ nó và nó cũng có thể phục vụ yêu cầu gửi tới từ chương trình khác.

1.3.3. Mô hình đa tầng

Mô hình đa tầng gồm nhiều tầng mà tiêu biểu nhất là mô hình 3 tầng. Trong mô hình này, tầng thấp nhất là tầng thông tin, tầng trung gian và tầng đỉnh. Một ví dụ tiêu biểu của mô hình 3 tầng đó là dịch vụ Web với tầng đỉnh là trình duyệt, tầng trung gian là webserver và tầng thông tin là cơ sở dữ liệu. Mô hình nhiều tầng sẽ được khảo sát kỹ trong phần lập trình ứng dụng mạng nâng cao với các kỹ thuật Servlet, EJB, Portlet..

1.4 . NGÔN NGỮ LẬP TRÌNH MẠNG

1.4.1. Giới thiệu chung

Nói chung tất cả các ngôn ngữ lập trình đều có thể sử dụng để lập trình mạng. Nhưng mỗi ngôn ngữ có những ưu, nhược điểm khác nhau và được hỗ trợ thư viện API ở các mức độ khác nhau. Tùy từng ứng dụng mạng cụ thể, hệ điều hành mạng cụ thể và thói quen lập trình mà người lập trình có thể chọn ngôn ngữ phù hợp để phát triển các ứng dụng mạng. Các ngôn ngữ lập trình phổ biến hiện nay gồm những ngôn ngữ sau: Hợp ngữ(Assembly Language), C/C++, VC++, VB, Delphi, Java, .NET, ASP.

Đối với phát triển ứng dụng mạng hiện nay có 2 ngôn ngữ lập trình được sử dụng phổ biến nhất, đó là .NET và JAVA. Người lập trình có thể sử dụng thành thạo một trong 2 dòng ngôn ngữ đó để phát triển ứng dụng mạng(ở với Việt Nam nói chung nên nắm tốt cả 2 công nghệ này). Trong giáo trình này chúng tôi sẽ sử dụng ngôn ngữ lập trình JAVA và các công nghệ liên quan đến nó để phát triển ứng dụng mạng. Sau khi nắm chắc kỹ thuật, tư tưởng lập trình mạng thông qua ngôn ngữ Java, sinh viên có thể sử dụng bất kể ngôn ngữ lập trình nào phù hợp như VB.NET, C#, ...

1.4.2. Lập trình mạng bằng ngôn ngữ Java

Để lập trình mạng bằng ngôn ngữ Java, sinh viên phải nắm chắc một số kiến thức lập trình java sau:

- Tổng quan công nghệ Java, các gói thư viện(J2SE, J2ME, J2EE)
- Lập trình Java cơ sở
- Lập trình Java OOP
- Lập trình giao diện đồ họa người sử dụng(GUI) và applet
- I/O theo luồng và thao tác tệp
- Lập trình kết nối với cơ sở dữ liệu
- Kỹ thuật lập trình đa luồng
- Ngoại lệ và xử lý ngoại lệ
- Lập trình an toàn bảo mật trong Java

Ngoài ra sinh viên còn phải hiểu về máy ảo java dành cho các ứng dụng java khác nhau(JVM, KVM, máy ảo cho dòng SPOT...).

1.5. KỸ THUẬT LẬP TRÌNH MẠNG

Có nhiều kỹ thuật lập trình mạng khác nhau, nhưng trong giáo trình này chủ yếu chỉ tập trung vào 3 kỹ thuật lập trình mạng chính:

- Kỹ thuật lập trình mạng với socket: Trong kỹ thuật này, chương trình ứng dụng mạng sẽ được xây dựng với các kiểu socket khác nhau. Kỹ thuật này cho phép mối quan hệ qua

mạng giữa các chương trình chạy lỏng lẻo vì bản thân socket là giao diện mạng , không phải cơ chế truyền thông.

- Kỹ thuật lập trình phân tán: Trái với kỹ thuật lập trình socket, trong kỹ thuật này mối quan hệ giữa chương trình client và server là gắn kết chặt chẽ. Kỹ thuật lập trình này thực chất là kỹ thuật lập trình phân tán mã lệnh (đối tượng), cho phép phân tải tính toán lên các máy tính kết nối với nhau với quan hệ hữu cơ thay vì tập trung trên cùng một máy. Điều này cho phép tận dụng tài nguyên mạng để giải quyết các bài toán với khối lượng tính toán lớn, thời gian thực.
- Kỹ thuật lập trình ứng dụng web:

Các kỹ thuật này sẽ được khảo sát chi tiết trong các chương tiếp theo.

1.6. KẾT LUẬN

Trong chương này chúng ta đã điếm qua một số kiến thức cơ sở cho lập trình mạng bao gồm kiến thức mạng truyền thông, mô hình lập trình mạng và ngôn ngữ lập trình mạng. Và thông qua chương này sinh viên cũng nắm được mục đích của môn lập trình mạng. Các chương tiếp theo sẽ làm rõ các kỹ thuật lập trình mạng cơ bản và chỉ ra lập trình mạng an toàn bảo mật. Còn những kỹ thuật lập trình mạng phức tạp khác như CORBA, EJB, PORTAL, JAVAMAIL hoặc công nghệ đám mây(cloud) cũng như mô hình đa tầng, kỹ thuật lập trình hướng dịch vụ SOA sẽ được xét trong giáo trình lập trình mạng nâng cao. Còn kỹ thuật lập trình các dịch vụ mạng di động như SMS, MMS, các dịch vụ mạng di động khác và mạng Bluetooth, mạng Sensor, ZeeBig, WUSB, GPS...sinh viên sẽ được cung cấp qua môn lập trình thiết bị di động, qua các bài tập thực hành và hệ thống bài tập lớn của môn lập trình mạng.

CHƯƠNG 2. CƠ SỞ JAVA CHO LẬP TRÌNH MẠNG

Nội dung chương này sẽ trình bày một số kiến thức cơ sở của Java được dùng nhiều trong lập trình mạng. Bao gồm:

- Lập trình vào ra với Java
- Lập trình với Thread trong Java
- Lập trình Java với mô hình MVC

2.1. LẬP TRÌNH VÀO RA VỚI JAVA

2.1.1. Các lớp Java hỗ trợ nhập dữ liệu vào

a. Scanner

Các hàm khởi tạo:

- Scanner(File): nhận tham số vào là một file (đọc dữ liệu từ file).
- Scanner(InputStream): nhận tham số là một dạng của InputStream để đọc dữ liệu vào từ luồng đó.
- Scanner(Path): nhận tham số là đường dẫn đến file, để đọc dữ liệu từ file.
- Scanner(Readable): nhận tham số từ một đối tượng dạng Readable để đọc dữ liệu từ đó.

Các phương thức hỗ trợ đọc dữ liệu vào:

- hasNext(): trả về true nếu vẫn còn dữ liệu đầu vào, false nếu ngược lại.
- next(): đọc dữ liệu vào dạng String.
- nextBoolean(): đọc dữ liệu vào dạng boolean.
- nextByte(): đọc dữ liệu vào dạng Byte.
- nextDouble(): đọc dữ liệu vào dạng double.
- nextFloat(): đọc dữ liệu vào dạng float
- nextInt(): đọc dữ liệu vào dạng int.
- nextLine(): đọc một dòng dữ liệu vào, trả về dạng String.
- nextLong(): đọc dữ liệu vào dạng long.
- nextShort(): đọc dữ liệu vào dạng short.

b. InputStream

InputStream là một lớp trừu tượng, ta không thể khởi tạo trực tiếp nó nhưng có thể sử dụng thông qua các lớp con kế thừa từ lớp này: các lớp trong tên có chữ “InputStream”.

Các hàm khởi tạo:

- InputStream(): không tham số (trừu tượng)

Các phương thức hỗ trợ đọc dữ liệu vào:

- `read()`: trả về một byte đọc được (trừu tượng)
- `read(byte[])`: đọc một mảng các byte vào bộ đệm ở tham số vào. Trả về số lượng byte đọc được kiểu `int`.
- `read(byte[] b, int off, int len)`: đọc tối đa *len* byte, ghi vào bộ đệm *b*, bắt đầu từ vị trí có chỉ số *off*. Trả về số lượng byte thực sự đọc được.

c. BufferedInputStream

Đây là một lớp con của lớp `InputStream`, cho nên nó kế thừa các phương thức của lớp `InputStream`. Ngoài ra còn có các phương thức riêng.

Các hàm khởi tạo:

- `BufferedInputStream(InputStream)`: khởi tạo với luồng đọc vào.

Các phương thức hỗ trợ đọc dữ liệu vào:

- Tương tự các phương thức đọc của lớp `InputStream`.

d. DataInputStream

Đây là một lớp con của lớp `InputStream`, cho nên nó kế thừa các phương thức của lớp `InputStream`. Ngoài ra còn có các phương thức riêng.

Các hàm khởi tạo:

- `DataInputStream(InputStream)`: khởi tạo với luồng đọc vào.

Các phương thức hỗ trợ đọc dữ liệu vào:

- `readBoolean()`: đọc dữ liệu vào dạng boolean.
- `readByte()`: đọc dữ liệu vào dạng `Byte`.
- `readDouble()`: đọc dữ liệu vào dạng `double`.
- `readFloat()`: đọc dữ liệu vào dạng `float`.
- `readInt()`: đọc dữ liệu vào dạng `int`.
- `readLine()`: đọc một dòng dữ liệu vào, trả về dạng `String`.
- `readLong()`: đọc dữ liệu vào dạng `long`.
- `readShort()`: đọc dữ liệu vào dạng `short`.
- `readUnsignedByte()`: đọc dữ liệu vào dạng unsigned byte.
- `readUnsignedShort()`: đọc dữ liệu vào dạng unsigned short.
- `readUTF()`: đọc dữ liệu vào dạng `String` theo chuẩn unicode (UTF-8).

e. Reader

Reader là một lớp trừu tượng, ta không thể khởi tạo trực tiếp nó nhưng có thể sử dụng thông qua các lớp con kế thừa từ lớp này: các lớp trong tên có chữ “Reader”.

Các hàm khởi tạo:

- Reader(): khởi tạo (trừu tượng).

Các phương thức hỗ trợ đọc dữ liệu vào:

- read(): đọc một kí tự, trả về mã character dạng int
- .read(char[] b): đọc dữ liệu vào mảng b. Trả về số lượng kí tự thực sự đọc được.
- read(char[] b, int off, int len): đọc tối đa *len* kí tự, ghi vào mảng *b*, bắt đầu từ vị trí *off*. Trả về số lượng kí tự thực sự đọc được.
- read(CharBuffer b): đọc các kí tự vào bộ đệm b. Trả về số lượng kí tự thực sự đọc được.

f. BufferedReader

Đây là một lớp con của lớp Reader, cho nên nó kế thừa các phương thức của lớp Reader. Ngoài ra còn có các phương thức riêng.

Các hàm khởi tạo:

- BuferedReader(Reader): Khởi tạo với một đối tượng đọc vào.

Các phương thức hỗ trợ đọc dữ liệu vào:

- readLine(): đọc một dòng văn bản, trả về dạng String.

g. InputStreamReader

Đây là một lớp con của lớp Reader, cho nên nó kế thừa các phương thức của lớp Reader. Ngoài ra còn có các phương thức riêng.

Các hàm khởi tạo:

- InputStreamReader(InputStream): Khởi tạo với một luồng đọc vào.

Các phương thức hỗ trợ đọc dữ liệu vào:

- Hoàn toàn tương tự lớp Reader.

2.1.2. Các kiểu nhập dữ liệu vào

a. Nhập dữ liệu vào từ bàn phím

Để nhập dữ liệu từ bàn phím, có thể dùng bất kì một trong các đối tượng đọc dữ liệu vào của Java. Chỉ cần truyền tham số khởi tạo là đối tượng System.in:

- Dùng Scanner: Scanner scn = new Scanner(System.in);
- Dùng BufferedInputStream: bis = new BufferedInputStream(System.in);

- Dùng `DataInputStream`: `dis = new DataInputStream(System.in);`
- Dùng `BufferedReader`: `br = new BufferedReader(System.in);`
- Dùng `InputStreamReader`: `isr = new InputStreamReader(System.in);`

b. Nhập dữ liệu vào từ file

Để nhập dữ liệu từ file, có thể dùng bất kì một trong các đối tượng đọc dữ liệu vào của Java. Chỉ cần truyền tham số khởi tạo là đối tượng mở file để đọc như là `FileInputStream`, `FileReader`:

- Dùng `Scanner`: `Scanner scn = new Scanner(new FileInputStream("in.txt"));`
- Dùng `BufferedInputStream`:
`bis = new BufferedInputStream(new FileInputStream("in.txt"));`
- Dùng `DataInputStream`: `dis = new DataInputStream(new FileInputStream("in.txt"));`
- Dùng `BufferedReader`: `br = new BufferedReader(new FileReader("in.txt"));`
- Dùng `InputStreamReader`: `isr = new InputStreamReader(new FileReader("in.txt"));`

c. Nhập dữ liệu vào từ socket

Để nhập dữ liệu từ socket, có thể dùng bất kì một trong các đối tượng đọc dữ liệu vào của Java. Chỉ cần truyền tham số khởi tạo là đối tượng `socket.getInputStream()`:

- Dùng `Scanner`: `Scanner scn = new Scanner(socket.getInputStream());`
- Dùng `BufferedInputStream`: `bis = new BufferedInputStream(socket.getInputStream());`
- Dùng `DataInputStream`: `dis = new DataInputStream(socket.getInputStream());`
- Dùng `BufferedReader`: `br = new BufferedReader(socket.getInputStream());`
- Dùng `InputStreamReader`: `isr = new InputStreamReader(socket.getInputStream());`

2.1.3. Các lớp Java hỗ trợ xuất dữ liệu ra

a. OutputStream

`OutputStream` là một lớp trừu tượng cho xuất dữ liệu ra theo luồng. Ta không thể khởi tạo trực tiếp đối tượng này nhưng có thể sử dụng các lớp con kế thừa từ lớp này.

Các hàm khởi tạo:

- `OutputStream()`: khởi tạo (trừu tượng)

Các phương thức hỗ trợ xuất dữ liệu ra:

- `write(byte)`: ghi một byte ra luồng xuất (trừu tượng)
- `write(byte[] b)`: ghi *b.length* byte từ mảng *b* ra luồng xuất.
- `write(byte[] b, int off, int len)`: ghi *len* byte từ mảng *b*, bắt đầu từ vị trí *off* ra luồng xuất.

b. DataOutputStream

Đây là một lớp con của lớp `OutputStream`, cho nên nó được kế thừa các phương thức của lớp `OutputStream`. Ngoài ra nó còn có một số phương thức bổ sung.

Các hàm khởi tạo:

- `DataOutputStream(OutputStream)`: khởi tạo để xuất dữ liệu theo luồng.

Các phương thức hỗ trợ xuất dữ liệu ra:

- `writeBoolean(boolean)`: ghi dữ liệu ra dạng boolean.
- `writeByte(byte)`: ghi dữ liệu ra dạng `Byte`.
- `writeDouble(double)`: ghi dữ liệu ra dạng `double`.
- `writeFloat(float)`: ghi dữ liệu ra dạng `float`.
- `writeInt(int)`: ghi dữ liệu ra dạng `int`.
- `writeLine(String)`: ghi dữ liệu ra dạng `String`.
- `writeLong(long)`: ghi dữ liệu ra dạng `long`.
- `writeShort(short)`: ghi dữ liệu ra dạng `short`.
- `writeUnsignedByte(unsigned byte)`: ghi dữ liệu ra dạng unsigned byte.
- `writeUnsignedShort(unsigned short)`: ghi dữ liệu ra dạng unsigned short.
- `writeUTF(String)`: ghi dữ liệu ra dạng `String` theo chuẩn unicode (UTF-8).

c. BufferedOutputStream

Đây là một lớp con của lớp `OutputStream`, cho nên nó được kế thừa các phương thức của lớp `OutputStream`. Ngoài ra nó còn có một số phương thức bổ sung.

Các hàm khởi tạo:

- `BufferedOutputStream(OutputStream)`: khởi tạo để xuất dữ liệu theo luồng.

Các phương thức hỗ trợ xuất dữ liệu ra:

- Hoàn toàn tương tự lớp `OutputStream`.

d. PrintStream

Đây là một lớp con của lớp `OutputStream`, cho nên nó được kế thừa các phương thức của lớp `OutputStream`. Ngoài ra nó còn có một số phương thức bổ sung.

Các hàm khởi tạo:

- `PrintStream(File)`: nhận tham số vào là một file (ghi dữ liệu ra file).
- `PrintStream(OutputStream)`: nhận tham số là một dạng của `OutputStream` để ghi dữ liệu ra luồng đó.

Các phương thức hỗ trợ xuất dữ liệu ra:

- `print/println(boolean)`: ghi dữ liệu ra dạng boolean
- `print/println(byte)`: ghi dữ liệu ra dạng byte.
- `print/println(double)`: ghi dữ liệu ra dạng double.
- `print/println(float)`: ghi dữ liệu ra dạng float.
- `print/println(int)`: ghi dữ liệu ra dạng int.
- `print/println(char[])`: ghi dữ liệu ra dạng mảng kí tự.
- `print/println(String)`: ghi dữ liệu ra dạng chuỗi.
- `print/println(Object)`: ghi dữ liệu ra dạng đối tượng.
- `println()`: ghi dữ liệu ra dòng mới.

e. Writer

Writer cũng là một lớp trừu tượng để ghi dữ liệu ra. Dù không thể khởi tạo trực tiếp đối tượng này nhưng ta có thể sử dụng các lớp con kế thừa từ lớp này.

Các hàm khởi tạo:

- `Writer()`: khởi tạo (trừu tượng)

Các phương thức hỗ trợ xuất dữ liệu ra:

- `append(char)`: xuất thêm một kí tự ra
- `append(CharSequence csq)`: xuất thêm một chuỗi kí tự ra.
- `append(CharSequence csq, int start, int end)`: xuất thêm một phần trong chuỗi kí tự ra, bắt đầu từ vị trí *start*, cho đến vị trí *end*.
- `write(char)`: ghi một kí tự ra.
- `write(char[])`: ghi một mảng kí tự ra.
- `write(String)`: ghi một chuỗi ra.
- `write(char[] b, int off, int len)`: ghi *len* kí tự trong mảng *b*, bắt đầu từ vị trí *off* ra luồng.
- `write(String b, int off, int len)`: ghi *len* kí tự trong chuỗi *b*, bắt đầu từ vị trí *off* ra luồng.

f. BufferedWriter

Đây là một lớp con kế thừa từ lớp `Writer` nên có thể sử dụng các phương thức kế thừa từ lớp `Writer`. Ngoài ra nó có bổ sung một số phương thức.

Các hàm khởi tạo:

- `BufferedWriter(Writer)`: khởi tạo bằng một đối tượng ghi dữ liệu ra.

Các phương thức hỗ trợ xuất dữ liệu ra:

- Hoàn toàn tương tự lớp Writer.

g. OutputStreamWriter

Đây là một lớp con kế thừa từ lớp Writer nên có thể sử dụng các phương thức kế thừa từ lớp Writer. Ngoài ra nó có bổ sung một số phương thức.

Các hàm khởi tạo:

- `OutputStreamWriter(OutputStream)`: khởi tạo bằng một luồng xuất dữ liệu ra.

Các phương thức hỗ trợ xuất dữ liệu ra:

- Hoàn toàn tương tự lớp Writer.

2.1.4. Các kiểu xuất dữ liệu ra

a. Xuất dữ liệu ra màn hình

Để xuất dữ liệu ra màn hình, có thể dùng bất kì một trong các đối tượng ghi dữ liệu ra của Java. Chỉ cần truyền tham số khởi tạo là đối tượng `System.out`:

- Dùng `DataOutputStream`: `dos = new DataOutputStream(System.out);`
- Dùng `BufferedOutputStream`: `bos = new BufferedOutputStream(System.out);`
- Dùng `PrintStream`: `ps = new PrintStream(System.out);`
- Dùng `BufferedWriter`: `bw = new BufferedWriter(System.out);`
- Dùng `OutputStreamWriter`: `osw = new OutputStreamWriter(System.out);`

b. Xuất dữ liệu ra file

Để xuất dữ liệu ra màn file, có thể dùng bất kì một trong các đối tượng ghi dữ liệu ra của Java. Chỉ cần truyền tham số khởi tạo là đối tượng `FileOutputStream` hoặc `FileWriter`:

- Dùng `DataOutputStream`:
`dos = new DataOutputStream(new FileOutputStream("out.txt"));`
- Dùng `BufferedOutputStream`:
`bos = new BufferedOutputStream(new FileOutputStream("out.txt"));`
- Dùng `PrintStream`: `ps = new PrintStream(new FileOutputStream("out.txt"));`
- Dùng `BufferedWriter`: `bw = new BufferedWriter(new FileWriter("out.txt"));`
- Dùng `OutputStreamWriter`: `osw = new OutputStreamWriter(new FileWriter("out.txt"));`

c. Xuất dữ liệu ra socket

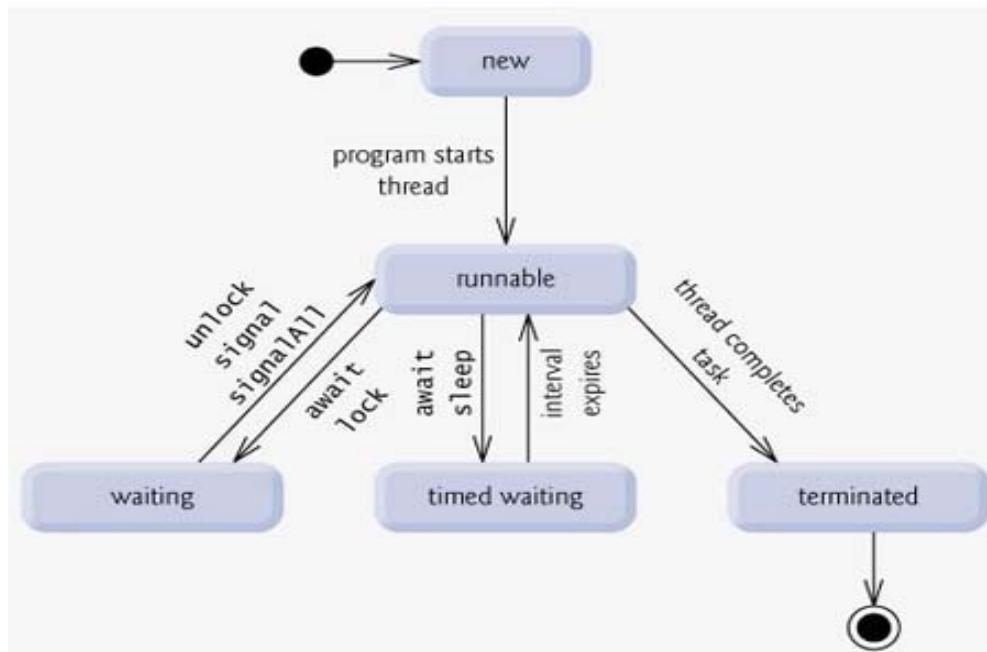
Để xuất dữ liệu ra màn socket, có thể dùng bất kì một trong các đối tượng ghi dữ liệu ra của Java. Chỉ cần truyền tham số khởi tạo là đối tượng `socket.getOutputStream()`:

- Dùng `DataOutputStream`: `dos = new DataOutputStream(socket.getOutputStream());`
- Dùng `BufferedOutputStream`:
`bos = new BufferedOutputStream(socket.getOutputStream());`
- Dùng `PrintStream`: `ps = new PrintStream(socket.getOutputStream());`
- Dùng `BufferedWriter`: `bw = new BufferedWriter(socket.getOutputStream());`
- Dùng `OutputStreamWriter`: `osw = new OutputStreamWriter(socket.getOutputStream());`

2.2. LẬP TRÌNH THREAD VỚI JAVA

2.2.1 Giới thiệu về Thread trong Java

Thread là một luồng, một tiến trình, một tiểu trình, hay đơn giản là một chương trình Java có thể chạy liên tục, độc lập, và đặc biệt là có thể chạy song song với các chương trình Java khác. Ngay cả khi chúng chạy trên các máy có hệ điều hành xử lý tuần tự, thì các thread của Java vẫn có thể chạy tựa như song song.

Hình 2.1: Mô hình hoạt động của Thread

Cơ chế hoạt động của một Thread trong Java được mô tả như trong hình 2.1:

- Ngay sau khi được khởi tạo, Thread có thể chạy liên tục không ngừng nghỉ, và chạy song song với các Thread khác (trạng thái `runnable`).
- Trong quá trình đang chạy, Thread chỉ có thể chuyển sang 2 trạng thái khác: chờ hoặc kết thúc.

- Trạng thái chờ: Thread ở dạng ngủ (sleep), không hoạt động gì cả, nhưng có thể phục hồi và tiếp tục các công việc đang dang dở (không phải khởi tạo lại từ đầu).

2.2.2. Lập trình với Thread trong Java

Để lập trình với Thread trong Java, cần thực hiện các bước như sau:

- Bước 1: Khai báo lớp đối tượng dưới dạng Thread. Có 2 cách khai báo.

Cách 1: Kế thừa từ lớp Thread của Java

```
public class LogWriter extends Thread{
```

Cách 2: Cài đặt giao diện Runnable của Java

```
public class LogWriter implements Runnable{
```

- Bước 2: Định nghĩa các hoạt động chính của Thread trong phương thức run()

```
public void run(){  
    định nghĩa ở đây  
}
```

- Bước 3: Gọi Thread thực hiện

```
LogWriter lw1 = new LogWriter(...);  
lw1.start();
```

2.2.3. Ví dụ

Bài toán đặt ra như sau:

- Hệ thống có nhiều người dùng. Các người dùng có thể login vào dùng hệ thống bất cứ thời điểm nào. Có nghĩa là có thể có hai hay nhiều người dùng login vào đồng thời (song song).
- Mỗi người dùng, khi login vào hệ thống thì sẽ bị lưu vết lại bằng cách ghi thời điểm họ login vào một file log.txt ở bộ nhớ ngoài.
- Chương trình phải đảm bảo việc ghi ra file log đúng thời điểm và đúng thứ tự thời gian login vào hệ thống của từng người.

Để đảm bảo yêu cầu ghi ra file log đúng thứ tự thì phải sử dụng Thread cho mỗi lần một người login vào hệ thống. Nếu không việc ghi ra file log chỉ thực hiện được tuần tự chứ không thể thực hiện được song song cho nhiều người login vào hệ thống đồng thời.

Mã nguồn của chương trình như sau:

```
//LogWriter.java
```

```
import java.io.BufferedWriter;  
import java.io.FileWriter;  
import java.io.Writer;
```

```
import java.util.Calendar;

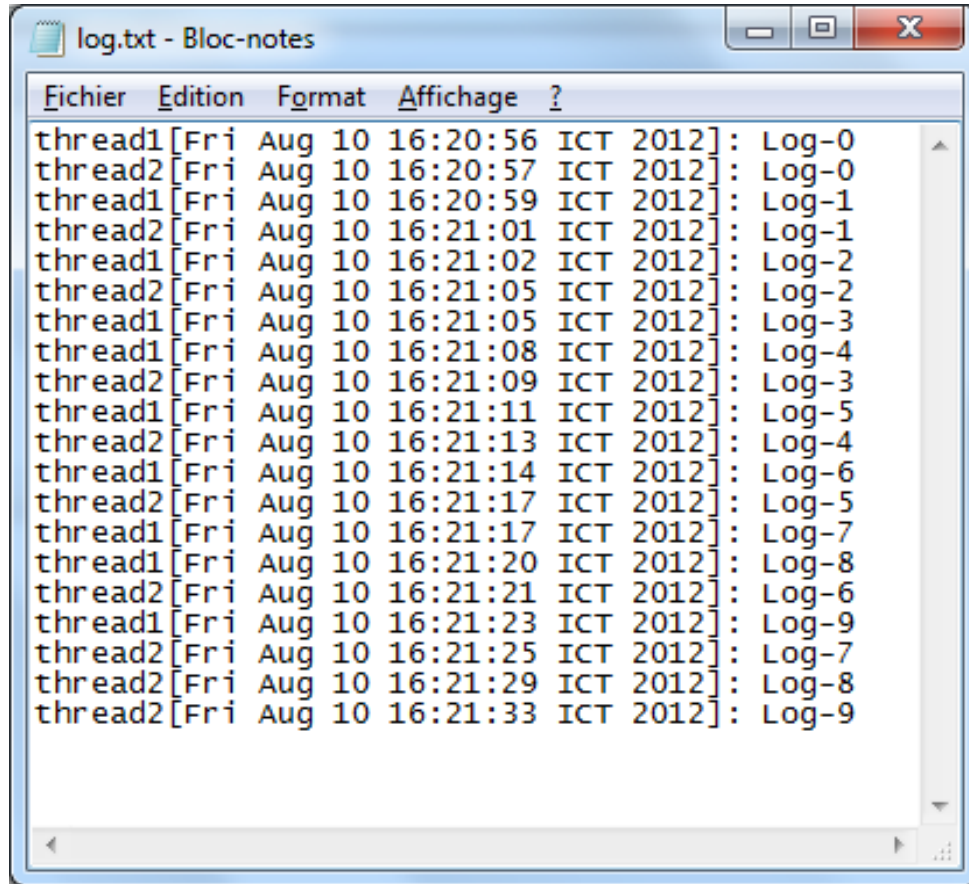
public class LogWriter extends Thread{
    private String filename;
    private long time;

    public LogWriter(String name, String filename, long time){
        super(name);
        this.filename = filename;
        this.time = time;
    }

    public void run(){
        for(int i=0; i<10; i++){
            try{
                Writer wr = new BufferedWriter(new
                    FileWriter(filename,true));
                this.sleep(time);
                wr.append(getName() + "[" +
                    Calendar.getInstance().getTime() + "]: Log-" +
                    i + "\r\n");
                wr.close();
            }catch(Exception e){
                System.out.println(e.getStackTrace());
            }
        }
    }
}

//Hàm main
public static void main(String[] args){
    LogWriter lw1 = new LogWriter("thread1", "log.txt", 3000);
    LogWriter lw2 = new LogWriter("thread2", "log.txt", 4000);
    lw1.start();
    lw2.start();
}
```

Kết quả nội dung file log.txt như sau:

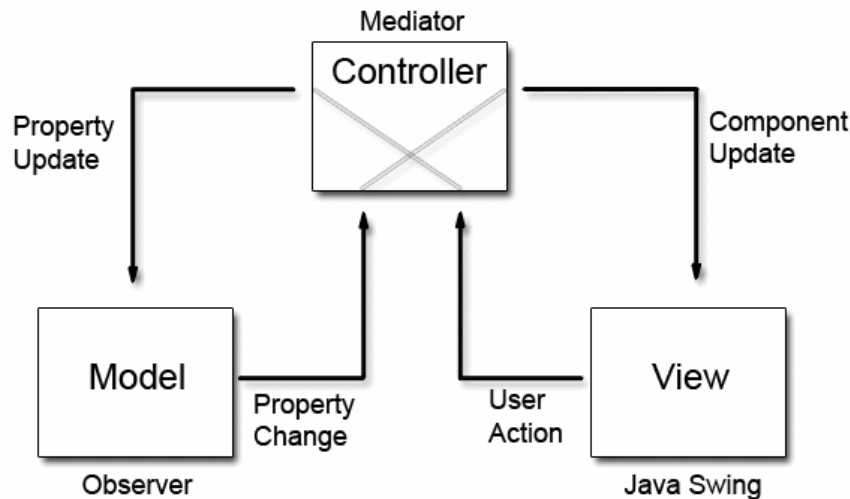

Trong đoạn ví dụ này, có 2 người dùng tên là thread1 và thread2. Thread1 cứ 3 giây lại ghi vào file log một lần. Trong khi đó, thread2 cứ 4 giây lại ghi vào file log một lần. Mỗi thread ghi vào file log 10 lần. Có thể nhận thấy nội dung các dòng log trong file log ghi đan xen giữa thread1 và thread2. Trong khi lời gọi hàm thức hiện là thread1 rồi mới đến thread2: nếu không có cơ chế thread thì thread1 sẽ ghi vào file log 10 lần của mình, sau đó mới đến lượt thread2 ghi. Tuy nhiên, vì cơ chế thread nên hai thread này chạy tự như song song nhau. Do đó, thời gian ghi cũng chạy song song nhau.

2.3. LẬP TRÌNH THEO MÔ HÌNH MVC

2.3.1. Giới thiệu mô hình MVC

Mô hình MVC (Model – View - Control) được sử dụng khá rộng rãi để thiết kế các phần mềm hiện nay. Theo đó, hệ thống được nhóm thành 3 thành phần chính (Hình 2.2):

Hình 2.2: Mô hình MVC tổng quan

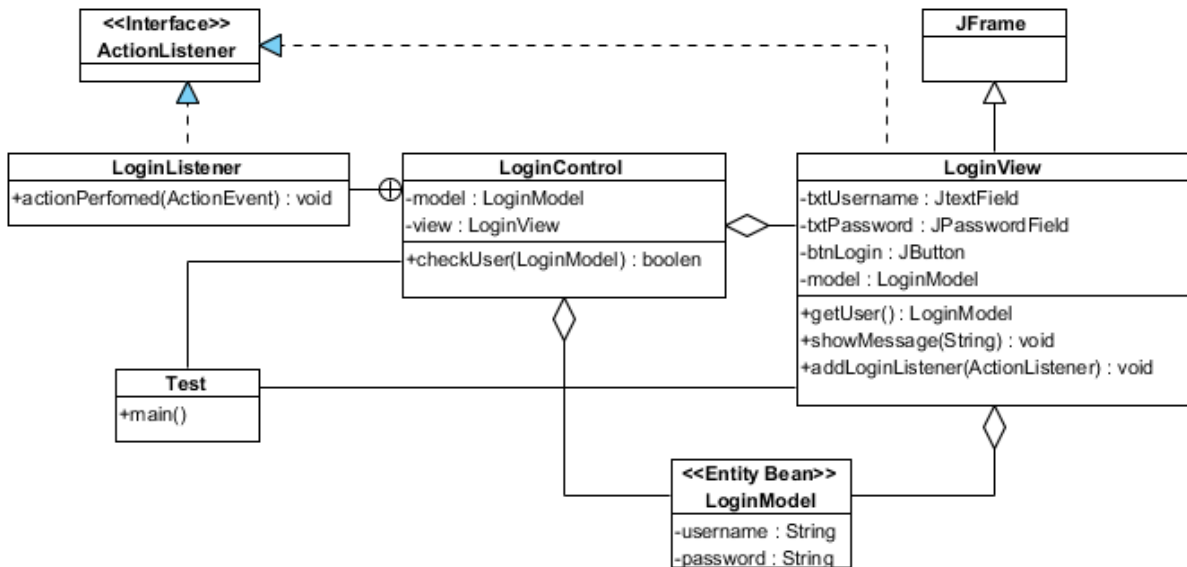
- Thành phần Model (M): mô hình, hay còn được gọi với nhiều tên khác như thực thể (entity, bean). Là các lớp chứa thông tin để xử lý của hệ thống. Các thông tin không nên để riêng lẻ mà nên hợp lại thành các lớp thực thể để trao đổi, truyền/nhận, và xử lý giữa các lớp thuộc các phần còn lại như Control và View cho tiện lợi.
- Thành phần View (V): trình diễn, hay còn được gọi với các tên khác như giao diện (interface), biên (boundary). C nhiệm vụ hiển thị các form để nhập dữ liệu và hiển thị kết quả xử lý từ hệ thống cho người dùng.
- Thành phần Control (C): điều khiển, hay còn được gọi là nghiệp vụ (business). Chứa toàn bộ các hoạt động xử lý, tính toán, điều khiển luồng, điều khiển form, và có thể cả các thao tác truy cập cơ sở dữ liệu.

2.3.2 Ví dụ

Bài toán đặt ra như sau: Xây dựng một ứng dụng cho phép người dùng đăng nhập theo tài khoản của mình

- Trên giao diện đăng nhập có 2 ô văn bản cho phép người dùng nhập username/password, và một nút nhấn Login để người dùng click vào đăng nhập.
- Khi người dùng click vào nút Login, hệ thống phải kiểm tra trong cơ sở dữ liệu xem có username/password đấy không. Nếu có thì thông báo thành công, nếu sai thì thông báo username/password không hợp lệ.
- Hệ thống phải được thiết kế và cài đặt theo mô hình MVC

a. Thiết kế

Hình 2.3: Sơ đồ lớp của hệ thống

Sơ đồ lớp của hệ thống được thiết kế theo mô hình MVC trong Hình 2.3, bao gồm 3 lớp chính tương ứng với sơ đồ M-V-C như sau:

- Lớp **LoginModel**: là lớp tương ứng với thành phần model (M), bao gồm hai thuộc tính `username` và `password`, các hàm khởi tạo và các cặp getter/setter tương ứng với các thuộc tính.
- Lớp **LoginView**: là lớp tương ứng với thành phần view (V), là lớp form nên phải kế thừa từ lớp **JFrame** của Java, nó chứa các thuộc tính là các thành phần đồ họa bao gồm ô text nhập `username`, ô text nhập `password`, nút nhấn `Login`.
- Lớp **LoginControl**: là lớp tương ứng với thành phần control (C), nó chứa một lớp nội tại là **LoginListener**. Khi nút `Login` trên tầng view bị click thì nó sẽ chuyển tiếp sự kiện xuống lớp nội tại này để xử lý. Tất cả các xử lý đều gọi từ trong phương thức `actionPerformed` của lớp nội tại này. Điều này đảm bảo nguyên tắc control điều khiển các phần còn lại trong hệ thống, đúng theo nguyên tắc của mô hình MVC.

Tuần tự các bước xử lý như sau:

- Người dùng nhập `username/password` và click vào giao diện của lớp **LoginView**
- Lớp **Loginview** sẽ đóng gói thông tin `username/password` trên form vào một đối tượng model **LoginModel** bằng phương thức `getUser()` và chuyển xuống cho lớp **LoginControl** xử lý
- Lớp **LoginControl** chuyển sang cho lớp nội tại **LoginListener** xử lý trong phương thức `actionPerformed`
- Lớp **LoginListener** sẽ gọi phương thức `checkLogin()` của lớp **LoginControl** để kiểm tra thông tin đăng nhập trong cơ sở dữ liệu.

5. Kết quả kiểm tra sẽ được chuyển cho lớp LoginView hiển thị bằng phương thức showMessage()
6. Lớp LoginView hiển thị kết quả đăng nhập lên cho người dùng

b. Cài đặt ứng dụng login theo mô hình MVC

Lớp LoginModel.java

```
package login_GUI_MVC;

public class LoginModel {
    private String userName;
    private String password;

    public LoginModel(){
    }

    public LoginModel(String username, String password){
        this.userName = username;
        this.password = password;
    }

    public String getPassword() {
        return password;
    }

    public void setPassword(String password) {
        this.password = password;
    }

    public String getUsername() {
        return userName;
    }

    public void setUsername(String userName) {
        this.userName = userName;
    }
}
```

Lớp LoginView.java

```
package login_GUI_MVC;
import java.awt.FlowLayout;
import java.awt.event.ActionEvent;
import java.awt.event.ActionListener;
import java.awt.event.WindowAdapter;
import java.awt.event.WindowEvent;
import javax.swing.JButton;
import javax.swing.JFrame;
import javax.swing.JLabel;
import javax.swing.JOptionPane;
import javax.swing.JPanel;
import javax.swing.JPasswordField;
import javax.swing.JTextField;
```

```
public class LoginView extends JFrame implements ActionListener{
    private JTextField txtUsername;
    private JPasswordField txtPassword;
    private JButton btnLogin;
    private LoginModel model;

    public LoginView(){
        super("Login MVC");

        txtUsername = new JTextField(15);
        txtPassword = new JPasswordField(15);
        txtPassword.setEchoChar('*');
        btnLogin = new JButton("Login");

        JPanel content = new JPanel();
        content.setLayout(new FlowLayout());
        content.add(new JLabel("Username:"));
        content.add(txtUsername);
        content.add(new JLabel("Password:"));
        content.add(txtPassword);
        content.add(btnLogin);

        btnLogin.addActionListener(this);

        this.setContentPane(content);
        this.pack();

        this.addWindowListener(new WindowAdapter(){
            public void windowClosing(WindowEvent e){
                System.exit(0);
            }
        });
    }

    public void actionPerformed(ActionEvent e) {
    }

    public LoginModel getUser(){
        model = new LoginModel(txtUsername.getText(), txtPassword.getText());
        return model;
    }

    public void showMessage(String msg){
        JOptionPane.showMessageDialog(this, msg);
    }

    public void addLoginListener(ActionListener log) {
        btnLogin.addActionListener(log);
    }
}
```

Lớp LoginControl.java

```
package login_GUI_MVC;
import java.awt.event.ActionEvent;
```

```
import java.awt.event.ActionListener;
import java.sql.Connection;
import java.sql.DriverManager;
import java.sql.ResultSet;
import java.sql.Statement;

public class LoginControl {
    private LoginModel model;
    private LoginView view;

    public LoginControl(LoginView view){
        this.view = view;

        view.addLoginListener(new LoginListener());
    }

    class LoginListener implements ActionListener {
        public void actionPerformed(ActionEvent e) {
            try {
                model = view.getUser();
                if(checkUser(model)){
                    view.showMessage("Login succesfully!");
                }else{
                    view.showMessage("Invalid username and/or password!");
                }
            } catch (Exception ex) {
                view.showMessage(ex.getStackTrace().toString());
            }
        }
    }

    public boolean checkUser(LoginModel user) throws Exception {

        String dbUrl = "jdbc:mysql://localhost:3306/usermanagement";
        String dbClass = "com.mysql.jdbc.Driver";
        String query = "Select * FROM users WHERE username ="
            + user.getUserName()
            + "' AND password =" + user.getPassword() + "'";

        try {
            Class.forName(dbClass);
            Connection con = DriverManager.getConnection(dbUrl,
                "root", "12345678");
            Statement stmt = con.createStatement();
            ResultSet rs = stmt.executeQuery(query);

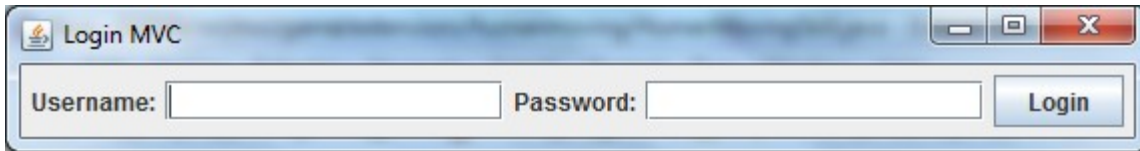
            if (rs.next()) {
                return true;
            }
            con.close();
        }catch(Exception e) {
            throw e;
        }
        return false;
    }
}
```


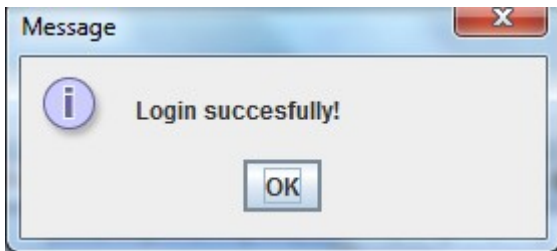
Lớp Test.java

```
package login_GUI_MVC;  
public class Test {  
    public static void main(String[] args) {  
        LoginView view      = new LoginView();  
        LoginControl controller = new LoginControl(view);  
        view.setVisible(true);  
    }  
}
```

Kết quả

Login thành công:

Login lỗi:

2.4. KẾT LUẬN

Nội dung chương này đã trình bày một số kiến thức cơ sở về Java hỗ trợ cho lập trình mạng, bao gồm: các kỹ thuật vào ra dữ liệu với Java, lập trình đa luồng với Thread trong Java, lập trình theo mô hình 3 tầng MVC.

Các kiến thức này là nền tảng cơ bản và sẽ được sử dụng nhiều trong các kỹ thuật lập trình mạng trong các phần tiếp theo.

2.5. BÀI TẬP

1. Viết chương trình copy file chỉ dùng cặp đối tượng: `BufferedInputStream` và `BufferedOutputStream`. Test chương trình trong 3 trường hợp: file text dung lượng nhỏ, file ảnh dung lượng vừa, file phim dung lượng lớn hơn 4G.
2. Viết chương trình copy file chỉ dùng cặp đối tượng: `Scanner` và `PrintStream`. Test chương trình trong 3 trường hợp: file text dung lượng nhỏ, file ảnh dung lượng vừa, file phim dung lượng lớn hơn 4G. So sánh chương trình với chương trình trong bài 1 xem chương trình nào copy file nhanh hơn?
3. Viết chương trình copy tất cả các file trong cùng một thư mục sang thư mục khác, trong đó mỗi file được copy trên một thread độc lập. So sánh thời gian copy với trường hợp copy không dùng thread?
4. Viết chương trình giải phương trình bậc 2 theo đúng mô hình MVC?
5. Viết chương trình giải hệ phương trình bậc nhất theo đúng mô hình MVC?
6. Viết chương trình tìm USCLN (BSCNN) của 2 số nguyên dương a và b theo đúng mô hình MVC?
7. Viết chương trình phân tích một số nguyên dương ra thừa số nguyên tố (ví dụ: $300 = 2 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 5 \cdot 5$) theo đúng mô hình MVC?

CHƯƠNG 3. LẬP TRÌNH VỚI CƠ SỞ DỮ LIỆU

Chương này sẽ trình bày các nội dung:

- Cách thiết kế CSDL cho ứng dụng
- Thao tác với dữ liệu bằng lệnh SQL
- Lập trình Java thao tác với CSDL.

3.1. THIẾT KẾ CSDL CHO ỨNG DỤNG

3.1. Các bước để thiết kế CSDL cho ứng dụng

Để tiến hành thiết kế CSDL cho một ứng dụng, ta cần thực hiện bốn bước như sau:

- Bước 1: Đọc bản mô tả hệ thống. Nếu bắt gặp một thực thể cần quản lý (có thông tin thuộc tính kèm theo), thì đề xuất nó thành một bảng, thuộc tính của đối tượng thành thuộc tính của bảng tương ứng.
- Bước 2: Xem xét quan hệ giữa các bảng (đối tượng) vừa trích được.
  - Nếu quan hệ là 1-1 thì gộp chung hai bảng thành một.
  - Nếu quan hệ là 1-n thì giữ nguyên (vì chuẩn hóa rồi).
  - Nếu quan hệ là n-n thì phải đề xuất thêm bảng trung gian (có thể nhiều hơn 1 bảng trung gian) sao cho quan hệ các bảng về dạng 1-n.
- Bước 3: Với mỗi quan hệ 1-n, bên bảng có nhãn n phải có khóa ngoài, tham chiếu đến khóa chính của bảng có nhãn 1.
- Bước 4: Bổ sung thêm các thuộc tính còn thiếu. Loại bỏ các thuộc tính gây dư thừa dữ liệu.

3.2. Ví dụ

Người ta yêu cầu chúng ta thiết kế CSDL cho bài toán quản lý đặt phòng khách sạn với mô tả như sau:

- Một khách sạn (id, tên, địa chỉ, số sao, mô tả) có nhiều phòng (id, tên phòng, hạng phòng, giá niêm yết, mô tả)
- Mỗi phòng có thể được đặt bởi nhiều khách hàng (id, tên, số id, kiểu thẻ id, địa chỉ, email, số điện thoại, mô tả) tại nhiều thời điểm khác nhau
- Mỗi khách hàng có thể đặt nhiều phòng tại nhiều thời điểm khác nhau nhưng chỉ ở 1 phòng tại 1 thời điểm nhất định, xác định 1 giá xác định
- Khách hàng chỉ có thể đặt phòng nếu phòng còn trống trong suốt thời gian khách hàng muốn đặt

- Khi nhận phòng, khách hàng chỉ cần xuất trình giấy tờ tùy thân, nhân viên khách sạn sẽ giao đúng chìa khóa phòng mà khách đã đặt.
- Khi trả phòng, nhân viên in phiếu thanh toán bao gồm tên khách sạn, tên khách hàng, số phòng, hạng phòng, ngày đến, ngày đi, và tổng số tiền thanh toán
- Khách hàng có thể thanh toán nhiều lần cho đến trước ngày trả phòng

Các bước tiến hành thiết kế CSDL cho hệ thống trên được tiến hành như sau:

Bước 1: Trích các đối tượng phải quản lý thông tin thành các bảng.

Đọc phần mô tả hệ thống, chúng ta dễ dàng xác định được ít nhất có ba đối tượng phải quản lý thông tin là: khách sạn, phòng, và khách hàng. Ngoài ra, khi khách hàng thanh toán, hệ thống phải xuất hóa đơn cho mỗi lần thanh toán, cho nên phải quản lý thêm đối tượng hóa đơn. Vậy ta có bốn đối tượng, tạo ra bốn bảng ban đầu:

- tblHotel: bảng lưu thông tin khách sạn, với các thuộc tính ban đầu: id (khóa chính), tên (name), số sao (starLevel), địa chỉ (address), mô tả (description).
- tblRoom: bảng lưu thông tin phòng của khách sạn, với các thuộc tính ban đầu: id (khóa chính), tên phòng (name), kiểu phòng (type), giá hiện thị (price), mô tả (description).
- tblUser: bảng lưu thông tin khách hàng. Lưu ý là thông tin khách hàng và thông tin người dùng hệ thống có thể gộp chung lại một bảng cho dễ quản lý, cho nên bảng này chứa các thuộc tính của khách hàng và người dùng hệ thống: id (khóa chính), username, password, tên đầy đủ (fullname), số id (idNumber), kiểu thẻ id (idType), địa chỉ (address), email, số điện thoại (tel), mô tả (description).
- tblBill: bảng lưu thông tin hóa đơn cho mỗi lần thanh toán của khách hàng. Trong đó có ít nhất các thuộc tính: id (khóa chính), ngày thanh toán (paymentDate), tổng số tiền thanh toán (paymentAmount), hình thức thanh toán (paymentType), và ghi chú (description).

Bước 2: Xét quan hệ giữa các bảng vừa trích được.

- 1 khách sạn có nhiều phòng, 1 phòng chỉ ở trong 1 khách sạn → quan hệ giữa bảng tblHotel và tblRoom là 1-n. Không phải chuẩn hóa nữa.
- 1 khách hàng đặt nhiều phòng, 1 phòng cũng có nhiều người đặt → quan hệ giữa tblRoom và tblUser là n-n, → phải chuẩn hóa → Tạo thêm một bảng đặt chỗ chi tiết tblBooking, xác định duy nhất: ngày bắt đầu (startDate), ngày kết thúc (endDate), giá phòng (price), ghi chú nếu có (description). Khi đó, quan hệ giữa tblRoom và tblBooking là 1-n (một phòng có nhiều lần đặt), và giữa tblUser và tblBooking cũng là 1-n (một người có nhiều lần đặt), là đạt chuẩn 3NF.
- Mỗi lần đặt phòng, khách hàng có thể thanh toán nhiều lần khác nhau → quan hệ giữa bảng tblBooking và tblBill là quan hệ 1-n. Đã đạt chuẩn 3NF.

Bước 3: Bổ sung khóa ngoại cho các quan hệ giữa các bảng.

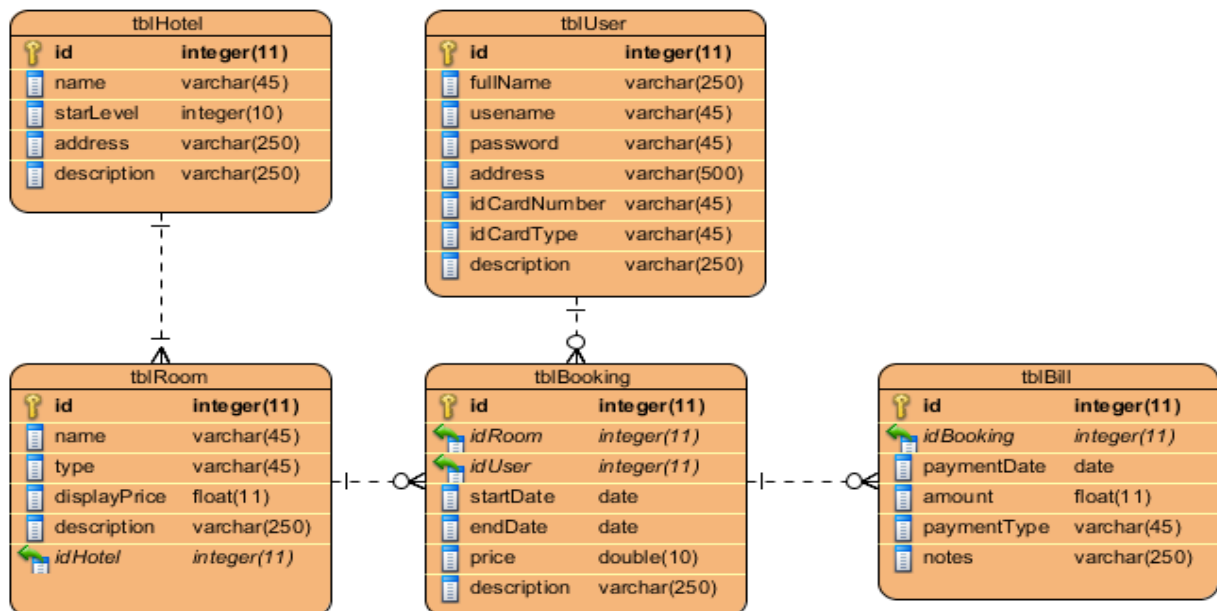
- Quan hệ giữa bảng tblHotel và bảng tblRoom là 1-n → bảng tblRoom phải bổ sung thêm thuộc tính khóa ngoại *idHotel*, tham chiếu đến khóa chính của bảng tblHotel.
- Quan hệ giữa bảng tblRoom và bảng tblBooking là 1-n → bảng tblBooking phải bổ sung thêm thuộc tính khóa ngoại *idRoom*, tham chiếu đến khóa chính của bảng tblRoom.
- Quan hệ giữa bảng tblUser và bảng tblBooking là 1-n → bảng tblBooking phải bổ sung thêm thuộc tính khóa ngoại *idUser*, tham chiếu đến khóa chính của bảng tblUser.
- Quan hệ giữa bảng tblBooking và bảng tblBill là 1-n → bảng tblBill phải bổ sung thêm thuộc tính khóa ngoại *idBooking*, tham chiếu đến khóa chính của bảng tblBooking.

Bước 4: Rà soát lại lần cuối các thuộc tính

- Sau khi rà soát lại các thuộc tính của các bảng, chỉ còn duy nhất thuộc tính giá phòng (price) là bị lặp lại ở hai bảng khác nhau: tblRoom và tblBooking. Tuy nhiên, điều này không gây dư thừa dữ liệu. Lý do là thuộc tính price ở bảng tblRoom chỉ dùng để hiển thị thông tin khi tìm kiếm phòng cho thuê, nó có thể dễ dàng thay đổi theo mùa vụ. Còn thuộc tính price trong bảng tblBooking xác định giá thuê cho một khách hàng, ở một phòng xác định vào một thời điểm xác định, thông tin này không được thay đổi và có giá trị lưu trữ cũng như thống kê doanh thu sau này. Do đó hai thuộc tính có vai trò khác nhau và không thay thế được cho nhau, cho nên vẫn phải lưu vào hai bảng như đã thiết kế.

Kết quả:

Kết thu được CSDL cho hệ thống đã mô tả được trình bày trong Hình 3.1.

Hình 3.1: Kết quả CSDL của hệ thống quản lý đặt phòng khách sạn đã mô tả

3.2. SỬ DỤNG LỆNH SQL

Các lệnh SQL thao tác với dữ liệu có thể chia làm 2 nhóm. Thứ nhất là nhóm lệnh làm thay đổi CSDL sau khi thực hiện, bao gồm 3 lệnh: insert, update, delete. Thứ hai là nhóm lệnh không làm thay đổi CSDL sau khi thực hiện, chỉ gồm lệnh: select.

3.2.1. Lệnh INSERT

Cú pháp:

```
INSERT INTO tên-bảng(các-thuộc-tính-của-bảng)
VALUES(các-giá-trị-tương-ứng-với-các-thuộc-tính-của-bảng)
```

Trong đó:

- tên-bảng: tên của bảng dữ liệu muốn thêm.
- các-thuộc-tính-của-bảng: liệt kê tên các thuộc tính của bảng, cách nhau bởi dấu phẩy. Nếu không liệt kê phần này thì các giá trị trong phần (các-giá-trị-tương-ứng-với-các-thuộc-tính-của-bảng) phải tương ứng với thứ tự cột trong bảng
- các-giá-trị-tương-ứng-với-các-thuộc-tính-của-bảng: liệt kê các giá trị tương ứng với các cột đã liệt kê phía trên, nếu các cột không được liệt kê ra thì phải theo thứ tự các cột trong bảng thực tế. Các giá trị cách nhau bởi dấu phẩy. Giá trị kiểu chuỗi, date... phải đặt trong cặp dấu nháy.

Ví dụ câu lệnh:

```
INSERT INTO `tblhotel`(`address`,`id`,`name`,`starLevel`)
VALUES("Sai Gon",5,"Saigon Star",3);
```

sẽ thêm một dòng vào bảng tblHotel như trong Hình 3.2.

id	name	address	starLevel	description
1	Daiwoo	Kim Mã, Hà Nội	5	NULL
2	Sofitel	Tây Hồ, Hà Nội	5	NULL
3	Metropole	Hoàn Kiếm, Hà Nội	4	NULL
4	Bảo Sơn	Cầu Giấy, Hà Nội	3	NULL
5	Saigon Star	Sai Gon	3	NULL
NULL	NULL	NULL	NULL	NULL

Hình 3.2: Ví dụ câu lệnh Insert

3.2.2. Lệnh UPDATE

Cú pháp:

```
UPDATE tên-bảng
SET tên-cột-1 = giá-trị-1, tên-cột-2 = giá-trị-2
```

WHERE điều-kiện-lọc

Trong đó:

- tên-bảng: tên của bảng dữ liệu muốn cập nhật.
- Tên-cột = giá-trị: là các cặp tên cột và giá trị muốn cập nhật vào cột đấy. Nếu muốn cập nhật trên nhiều cột thì liệt kê theo cặp như vậy cho tất cả các cột, cách nhau bởi dấu phẩy.
- Điều-kiện-lọc: điều kiện lọc để lấy ra những dòng thỏa mãn điều kiện này thì mới cập nhật giá trị vào các cột tương ứng.

Ví dụ câu lệnh:

```
UPDATE `tblhotel`
SET `address` = "Quận 1, TP. Hồ Chí Minh"
WHERE id = 5;
```

sẽ cập nhật cột address của dòng có id =5 trong bảng tblHotel như trong Hình 3.3.

id	name	address	starLevel	description
1	Daiwoo	Kim Mã, Hà Nội	5	NULL
2	Sofitel	Tây Hồ, Hà Nội	5	NULL
3	Metropole	Hoàn Kiếm, Hà Nội	4	NULL
4	Bảo Sơn	Cầu Giấy, Hà Nội	3	NULL
5	Saigon Star	Quận 1, TP. Hồ Chí Minh	3	NULL
NULL	NULL	NULL	NULL	NULL

Hình 3.3: Ví dụ kết quả câu lệnh Update

3.2.3. Lệnh DELETE

Cú pháp:

```
DELETE FROM tên-bảng
WHERE điều-kiện-lọc
```

Trong đó:

- tên-bảng: tên của bảng dữ liệu muốn xóa.
- điều-kiện-lọc: điều kiện lọc để lấy ra những dòng thỏa mãn điều kiện này thì mới xóa.

Ví dụ câu lệnh:

```
DELETE FROM `tblhotel`
WHERE id = 5;
```

sẽ xóa dòng có id =5 trong bảng tblHotel như trong Hình 3.4.

id	name	address	starLevel	description
1	Daiwoo	Kim Mã, Hà Nội	5	NULL
2	Sofitel	Tây Hồ, Hà Nội	5	NULL
3	Metropole	Hoàn Kiếm, Hà Nội	4	NULL
4	Bảo Sơn	Cầu Giấy, Hà Nội	3	NULL
NULL	NULL	NULL	NULL	NULL

Hình 3.4: Ví dụ kết quả câu lệnh Delete

3.2.3. Lệnh SELECT

Cú pháp:

```

SELECT tên-các-cột
FROM tên-bảng
WHERE điều-kiện-lọc
GROUP BY tên-các-cột-bị-nhóm
ORDER BY tên-cột-cần-sắp-xếp
TOP n

```

Trong đó:

- tên-các-cột: tên các cột cần lấy dữ liệu ra. Nếu các cột từ nhiều bảng có trùng tên cột thì liệt kê theo cú pháp tên-bảng.tên-cột. Các cột cách nhau bởi dấu phẩy. Trong tên cột này có thể lồng một câu Select khác.
- tên-bảng: tên của bảng dữ liệu muốn truy vấn dữ liệu. Có thể liệt kê nhiều bảng, cách nhau bởi dấu phẩy, hoặc sử dụng lệnh JOIN.
- điều-kiện-lọc: điều kiện lọc để lấy ra những dòng thỏa mãn điều kiện này. Điều kiện lọc có thể liên quan chỉ 1 bảng, hoặc liên quan nhiều bảng đồng thời. Trong điều kiện lọc có thể lồng một câu Select khác.
- tên-các-cột-bị-nhóm: chỉ dùng trong trường hợp trong phần tên các cột sau chữ select có các toán tử: MIN, MAX, COUNT, SUM, AVERAGE... và chỉ liệt kê tên các cột không nằm trong các toán tử trên vào phần này.
- tên-cột-cần-sắp-xếp: liệt kê tên các cột là tiêu chí sắp xếp, mặc định là sắp xếp tăng dần theo giá trị các cột này. Nếu muốn sắp xếp giảm dần thì thêm từ khóa DESC vào sau tên từng cột.
- n: số lượng bản ghi trả về, giới hạn bởi n.

Ví dụ với CSDL của hệ thống quản lý đặt phòng khách sạn. Chúng ta có dữ liệu trong từng bảng như trong Hình 3.5.

Bảng tblHotel:

id	name	address	starLevel	description
1	Daiwoo	Kim Mã, Hà Nội	5	NULL
2	Sofitel	Tây Hồ, Hà Nội	5	NULL
3	Metropole	Hoàn Kiếm, Hà Nội	4	NULL
4	Bảo Sơn	Cầu Giấy, Hà Nội	3	NULL
5	Saigon Star	Quận 1, TP. Hồ Chí Minh	3	NULL

Bảng tblRoom:

id	idHotel	name	type	displayPrice	description
1	4	102	single	700000	NULL
2	4	103	double	1000000	NULL
3	4	104	twink	1000000	NULL
4	4	202	single	650000	NULL
5	4	203	double	950000	NULL
6	4	204	twink	950000	NULL
7	4	302	single	900000	NULL
8	4	303	double	900000	NULL
9	4	304	twink	900000	NULL

Bảng tblUser:

id	username	password	fullName	idCardNumber	idCardType	address	description
1	xuanhinh	abc123	Xuân Hinh	123456789	CMTND	Nam Định	NULL
2	minhvuong	abc123	Minh Vương	234567891	CMTND	Hà Nội	NULL
3	xuanbac	abc123	Xuân Bắc	345678912	CMTND	Hà Nội	NULL
4	tranthanh	abc123	Trần Thành	456789123	CMTND	Xi Gòn	NULL
5	david	abc123	David James	B0809076	Passport	Anh	NULL
6	tom	abc123	Tom Cruise	B123456	Passport	Úc	NULL
7	nhanvien	abc123	Nhân Viên	147258369	CMTND	KS	NULL

Bảng tblBooking:

id	idRoom	idUser	startDate	endDate	price
1	1	1	2013-08-25	2013-08-28	750000
2	1	2	2013-08-30	2013-09-02	800000
3	1	3	2013-09-07	2013-09-15	600000
4	4	4	2013-08-26	2013-08-30	750000
5	7	5	2013-08-28	2013-09-01	650000

Bảng tblBill:

id	idBooking	paymentDate	amount	paymentType	notes
1	2	2013-08-15	2400000	visa card	NULL
2	1	2013-08-28	2250000	cash	NULL
3	3	2013-09-07	2400000	cash	NULL
4	3	2013-09-15	2400000	master card	NULL

Hình 3.5: CSDL ban đầu

Khi đó, câu lệnh tìm kiếm tất cả người dùng mà tên có chứa chữ “a”:

```
SELECT * FROM tblUser
```

WHERE fullName LIKE "%a%";
sẽ cho kết quả như Hình 3.6.

id	username	password	fullName	idCardNumber	idCardType	address	description
1	xuanhinh	abc123	Xuân Hinh	123456789	CMTND	Nam Định	NULL
3	xuanbac	abc123	Xuân Bắc	345678912	CMTND	Hà Nội	NULL
4	tranthanh	abc123	Trần Thành	456789123	CMTND	Xì Gòn	NULL
5	david	abc123	David James	B0809076	Passport	Anh	NULL
7	nhanvien	abc123	Nhân Viên	147258369	CMTND	KS	NULL

Hình 3.6: Danh sách người dùng mà tên chứa chữ “a”

Câu lệnh Tìm kiếm tất cả những người dùng có đặt phòng từ 15/08/2013 đến 30/08/2013:

```
SELECT a.fullName, a.idCardNumber, a.idCardType, a.address, b.name AS `room`,
       b.type, c.startDate, c.endDate, c.price
FROM tblUser a, tblRoom b, tblBooking c
WHERE c.startDate BETWEEN "2013-08-15" AND "2013-08-30"
AND c.endDate BETWEEN "2013-08-15" AND "2013-08-30"
AND b.id = c.idRoom
AND a.id = c.idUser;
```

sẽ cho kết quả như Hình 3.7

fullName	idCardNumber	idCardType	address	room	type	startDate	endDate	price
Xuân Hinh	123456789	CMTND	Nam Định	102	single	2013-08-25	2013-08-28	750000
Trần Thành	456789123	CMTND	Xì Gòn	202	single	2013-08-26	2013-08-30	750000

Hình 3.7: Danh sách khách hàng đặt phòng trong khoảng thời gian

Câu lệnh tìm kiếm và sắp xếp những khách hàng đã trả tiền nhiều nhất đến ít nhất:

```
SELECT a.id, a.fullName, a.idCardNumber, a.idCardType, a.address,
       SUM(c.amount) AS `amount`
FROM tblUser a INNER JOIN tblBooking b ON b.idUser = a.id
       INNER JOIN tblBill c ON c.idBooking = b.id
GROUP BY a.id, a.fullName, a.idCardNumber, a.idCardType, a.address
ORDER BY `amount` DESC;
```

sẽ cho kết quả như Hình 3.8

id	fullName	idCardNumber	idCardType	address	amount
3	Xuân Bắc	345678912	CMTND	Hà Nội	4800000
2	Minh Vượng	234567891	CMTND	Hà Nội	2400000
1	Xuân Hình	123456789	CMTND	Nam Định	2250000

Hình 3.8: Kết quả thống kê khách hàng theo doanh thu

3.3. LẬP TRÌNH JAVA VỚI CSDL

3.3.1. Tạo kết nối vào CSDL bằng JDBC

Để tạo kết nối từ Java vào CSDL, cần thực hiện các bước như sau:

- Tải thư viện Jdbc driver dành cho hệ quản trị CSDL tương ứng (SQLServer hoặc MySQL), import vào library của project (trong Eclipse hoặc NetBean).
- Mở hệ quản trị CSDL ra và tạo một CSDL, đặt tên theo tên dự án của mình. Ví dụ hotelManagement. Sau đó tạo các bảng, các cột của bảng theo đúng như đã thiết kế.
- Mở dự án trong Eclipse hoặc NetBean, cài đặt phương thức kết nối vào CSDL của lớp DAO (data access object) như sau:

```
public Connection getConnection(String dbClass, String dbUrl, String
userName, String password) throws SQLException {
    Connection conn = null;
    try {
        Class.forName(dbClass);
        Connection conn =
            DriverManager.getConnection (dbUrl, userName, password);
    } catch (ClassNotFoundException e) {
        e.printStackTrace();
    } catch (SQLException e) {
        throws e;
    }
    return conn;
}
```

Trong đó:

- dbClass: là tên driver của JDBC. Tên này khác nhau nếu khác hệ quản trị CSDL:
MySQL: `dbClass = "com.mysql.jdbc.Driver";`
SQLServer: `dbClass = "com.microsoft.sqlserver.jdbc.SQLServerDriver";`
- dbUrl: địa chỉ truy cập đến server CSDL:
MySQL: `dbUrl = "jdbc:mysql://your.database.domain/yourDBname";`
SQLServer: `dbUrl = "jdbc:mysql://your.database.domain\\SQLEXPRESS; databasename=yourDBname";`
- your.database.domain: tên máy hoặc địa chỉ IP của máy mà server CSDL đang chạy.
- yourDBname: tên CSDL vừa tạo ở bước trên.
- username: tên đăng nhập khi cài hệ quản trị CSDL. Thường SQLServer thì là "admin", MySQL thì là "sa".
- password: mật khẩu khi cài đặt hệ quản trị CSDL.
- Có thể bỏ qua tham số username, password trong lệnh kết nối này.

Lưu ý:

- Hàm này thường được gọi trực tiếp trong hàm khởi tạo của lớp DAO, sau đó biến Connection sẽ được dùng chung cho tất cả các phương thức của lớp DAO.

3.3.2. Sử dụng lệnh SQL trong Java

Cách 1: dùng Statement

- Bước 1: khai báo câu lệnh SQL ở dạng String, ví dụ:

```
String query = "Select * FROM users";
String query = "INSERT INTO users VALUES (« aaa », « bbb »)";
String query = "UPDATE users SET password = « xxx » WHERE id = 111";
String query = "DELETE FROM users WHERE id = 111";
```
- Bước 2: Gọi đối tượng Statement để thực hiện

```
Statement stmt = conn.createStatement();
```
- Nếu câu SQL trong query là lệnh Select thì dùng phương thức:

```
ResultSet rs = stmt.executeQuery(query);
```
- Nếu câu SQL trong query là các lệnh Insert, Update, hay Delete thì dùng phương thức:

```
stmt.executeUpdate(query);
```

Lưu ý:

- Khi dùng cách này, muốn truyền tham biến vào câu SQL thì phải thực hiện cộng xâu vào String của câu SQL.

Cách 2: dùng PreparedStatement

- Bước 1: khai báo câu lệnh SQL ở dạng String tương tự dùng statement. Tuy nhiên điểm khác biệt là khi muốn truyền tham biến vào vị trí nào của câu SQL thì ta đặt dấu chấm hỏi (?) vào đúng vị trí đó. Ví dụ:

```
String query = "update products set SALES = ? where ID = ?";
```
- Bước 2: Gọi đối tượng Prepare Statement để thực hiện

```
PreparedStatement stmt = conn.prepareStatement(query);
```
- Bước 3: Truyền tham trị vào các vị trí có dấu hỏi, các dấu hỏi được tính thứ tự từ 1, theo thứ tự xuất hiện trong câu SQL:

```
query.setInt(1, value);
query.setInt(2, productId);
```
- Nếu câu SQL trong query là các lệnh Select thì dùng phương thức:

```
ResultSet rs = stmt.executeQuery();
```
- Nếu câu SQL trong query là các lệnh Insert, Update, hay Delete thì dùng phương thức:

```
stmt.executeUpdate();
```

Lưu ý:

- Khi dùng cách này, muốn truyền tham biến vào câu SQL thì phải thực hiện cộng xâu vào String của câu SQL.

3.3.3. Lấy dữ liệu ra từ SQL

Trong Java, dữ liệu trong các câu truy vấn được lấy ra từ đối tượng `ResultSet`. Nó có dạng như một bảng dữ liệu trong bộ nhớ, bao gồm các hàng và cột tương ứng với câu truy vấn trước đó. Đối tượng này có một số phương thức hay được dùng như sau:

- `next()`: trả về true nếu trong nó vẫn còn dữ liệu, ngược lại trả về false.
- `last()`: trở về dòng cuối cùng trong bảng kết quả
- `beforeFirst()`: trở về đầu bảng (trước dòng thứ nhất chứ không phải trở vào dòng thứ nhất)
- `getString(k)/getDate(k)/getInt(k)/getFloat(k)/getDouble(k)/getLong(k)/getBoolean(k)`: lấy về một giá trị dữ liệu dạng String/Date/Int/Float/Double/Long/Boolean từ cột thứ k. Có thể thay đổi số tự tự cột k bằng tên cột của bảng.

Ví dụ đoạn chương trình sau sẽ đọc thông tin tất cả người dùng có trong bảng `users` ra và lưu vào mảng `listUser`:

```
String query = "Select * FROM users";
User[] listUser = null;
try {
    Statement stmt = conn.createStatement();
    ResultSet rs = stmt.executeQuery(query);

    // get number of row in resultSet
    if (rs.last()) {
        listUser = new User[rs.getRow()];
        rs.beforeFirst(); // not rs.first()
    }

    int count = 0;
    while (rs.next()) {
        // do something with data...
        listUser[count] = new User(rs.getString("username"),
                                   rs.getString("password"));
    }
} catch (SQLException e) {
    e.printStackTrace();
}
```

3.3.4. Ví dụ

Mục này sẽ trình bày một số ví dụ lập trình với CSDL dùng CSDL về hệ thống quản lý đặt phòng khách sạn như đã thiết kế trong mục 3.1. Mỗi chức năng ở mục này được trình bày như một phương thức của lớp DAO.

Chức năng thêm thông tin một phòng vào CSDL:

```
public void addRoom(int hotelID, Room r) throws SQLException{
    String sql = "INSERT INTO tblRoom(name, idHotel, type, displayPrice,
        description) VALUES(?,?,?,?,?)";
    PreparedStatement prstm = null;
    try {
        prstm = conn.prepareStatement(sql);
        prstm.setString(1, r.getName());
        prstm.setInt(2, hotelID);
        prstm.setString(3, r.getType());
        prstm.setFloat(4, r.getDisplayPrice());
        prstm.setString(5, r.getDescription());
        prstm.executeUpdate();
    } catch (SQLException e) {
        throw e;
    }
}
```

Tìm các phòng trống trong khoảng thời gian từ ngày sd đến ngày ed:

```
public Room[] searchFreeRoom(Date sd, Date ed) throws SQLException{
    Room[] result = null;
    String sql = "SELECT * FROM tblRoom WHERE id NOT IN (SELECT RoomId
from tblBooking WHERE ((StartDate BETWEEN ? AND ?) OR EndDate BETWEEN ?
AND ?) OR (? BETWEEN StartDate AND EndDate) OR (? BETWEEN StartDate AND
EndDate))";
    try {
        PreparedStatement prstm = conn.prepareStatement(sql);
        prstm.setDate(1, sd); prstm.setDate(3, sd); prstm.setDate(5, sd);
        prstm.setDate(2, ed); prstm.setDate(4, ed); prstm.setDate(6, ed);
        ResultSet rs = prstm.executeQuery();
        if (rs.last()) {
            result = new Room[rs.getRow()];
            rs.beforeFirst();
        }
        int count = 0;
        while (rs.next()) {
            result[count] = new Room(rs.getInt(1), rs.getString(2),
                rs.getString(3), rs.getFloat(4), rs.getString(5));
            count++;
        }
    } catch (SQLException e) { throw e;}
    return result;
}
```

Thêm thông tin đặt phòng vào hệ thống:

```
public void bookRoom(Booking b) throws SQLException{
    String sql = "INSERT INTO tblBooking(idRoom, idUser, startDate, endDate,
price, description) VALUES(?, ?, ?, ?, ?, ?)";
    try {
        PreparedStatement prstm = conn.prepareStatement(sql);
        prstm.setInt(1, b.getRoom().getId());
        prstm.setInt(2, b.getUser().getId());
        prstm.setDate(3, b.getStartDate());
    }
```

```

        prstm.setDate(4, b.getEndDate());
        prstm.setFloat(5, b.getPrice());
        prstm.setString(6, b.getDescription());
        prstm.executeUpdate();
    } catch (SQLException e) {
        throw e;
    }
}

```

Thống kê doanh thu:

```

public double totalIncomeByPeriod(Date sd, Date ed) throws SQLException{
    double result = 0;
    String sql = "SELECT SUM(b.amount) FROM tblBooking a INNER JOIN tblBill b ON b.idBooking = a.id WHERE ((a.startDate BETWEEN ? AND ?) AND (a.endDate BETWEEN ? AND ?))" ;
    try {
        PreparedStatement prstm = conn.prepareStatement(sql);
        prstm.setDate(1, sd); prstm.setDate(3, sd);
        prstm.setDate(2, ed); prstm.setDate(4, ed);
        ResultSet rs = prstm.executeQuery();
        if(rs.next()){
            result = rs.getDouble(1);
        }
    } catch (SQLException e) {
        throw e;
    }
    return result;
}

```

3.4. KẾT LUẬN

Chương này đã trình bày cách thiết kế CSDL cho ứng dụng, nhắc lại cách sử dụng các loại câu lệnh SQL cơ bản để thao tác với CSDL. Và cách lập trình Java thao tác với CSDL. Các kiến trúc trong chương này là nền tảng cơ bản hỗ trợ cho người học tiếp tục các modul về lập trình mạng trong các chương tiếp theo.

3.5. BÀI TẬP

1. Thiết kế CSDL cho phần mềm quản lý bán vé cho một chuỗi rạp chiếu phim với mô tả như sau:

- Hãng có một chuỗi rạp chiếu phim (Mã rạp, tên rạp, địa chỉ, giới thiệu).
- Mỗi rạp chiếu phim có nhiều phòng chiếu khác nhau (Mã phòng chiếu, số lượng ghế, đặc điểm phòng chiếu)
- Mỗi phim (Mã phim, tên phim, loại phim, năm sản xuất, mô tả) có thể được chiếu tại nhiều phòng chiếu khác nhau vào nhiều thời điểm khác nhau
- Mỗi phòng chiếu có thể chiếu nhiều phim khác nhau tại nhiều thời điểm khác nhau

- Mỗi một thời điểm nhất định, trong một phòng chiếu chỉ có duy nhất một phim được chiếu.
2. Thiết kế CSDL cho phần mềm quản lí bán vé cho một chuỗi rạp chiếu phim như bài 1, có bổ sung phần bán vé như sau:
- Cùng một phim, chiếu tại cùng 1 phòng chiếu nhưng nếu ở các khung giờ và ngày khác nhau có thể có giá vé khác nhau.
  - Mỗi khách hàng có thể mua nhiều vé của cùng suất chiếu và thanh toán 1 lần.
  - Nhân viên chỉ bán vé cho khách hàng khi phòng chiếu tại giờ chiếu mà khách hàng yêu cầu vẫn còn đủ số lượng ghế trống cho khách hàng.
  - Khách hàng có thể trả lại một số vé sau khi đã mua, và có thể phải chịu tiền phạt: trả trước 48h thì miễn phí, trả trước 24h thì mất phí 20%, trả trước 12h thì mất phí 40%, trả trước 6h thì mất phí 60%, trả sau 6h thì mất phí 100%, tính từ giờ khởi chiếu
3. Thiết kế CSDL cho phần mềm quản lí bán vé cho một chuỗi rạp chiếu phim như bài 2, có bổ sung phần khách hàng thân thiết như sau:
- Mỗi khách hàng có một thẻ khách hàng thân thiết có thể tích điểm.
  - Mỗi lần mua vé có xuất thẻ thì khách hàng được cộng điểm theo tỉ lệ: cứ 10000VND thì được cộng thêm 1 điểm. Ví dụ nếu hóa đơn thanh toán 116000VND thì được cộng 11 điểm.
  - Khi số điểm đạt ngưỡng nào đấy thì có thể đổi vé xem phim miễn phí. Ví dụ, cứ 200 điểm được đổi 1 vé xem phim 2D, 400 điểm được đổi 1 vé xem phim 3D. Nếu khách hàng có 280 điểm và mua 2 vé xem phim với tổng hóa đơn là 200000VND, nếu khách hàng thanh toán hết thì sẽ được cộng 20 điểm vào thẻ. Nếu khách hàng muốn đổi vé miễn phí thì sẽ được đổi 1 vé, khách hàng chỉ phải trả 100000VND cho vé còn lại, trong thẻ còn 80 điểm, và sau giao dịch này khách hàng chỉ được cộng số điểm bằng tỉ lệ phần tiền thanh toán: 10 điểm ứng với 100000VND.
4. Với CSDL cho phần mềm quản lí bán vé cho một chuỗi rạp chiếu phim như trước, viết các lệnh phương thức lớp DAO cho các chức năng sau:
- Thêm một phim mới vào CSDL
  - Lên lịch chiếu phim trong một ngày cho một phòng chiếu
  - Bán một số vé của một phim trong một phòng chiếu ở một khung giờ nào đó
  - Tìm kiếm các phim + phòng chiếu + giờ chiếu trong một khoảng thời gian nào đó mà đang còn ghế trống
  - Thống kê các phim có doanh thu cao nhất đến thấp nhất trong một khoảng thời gian nào đó

- Thống kê các khung giờ chiếu có đông khách hàng xem phim từ cao nhất đến thấp nhất
- Thống kê các khách hàng mua nhiều vé nhất đến ít vé nhất trong một khoảng thời gian nào đó

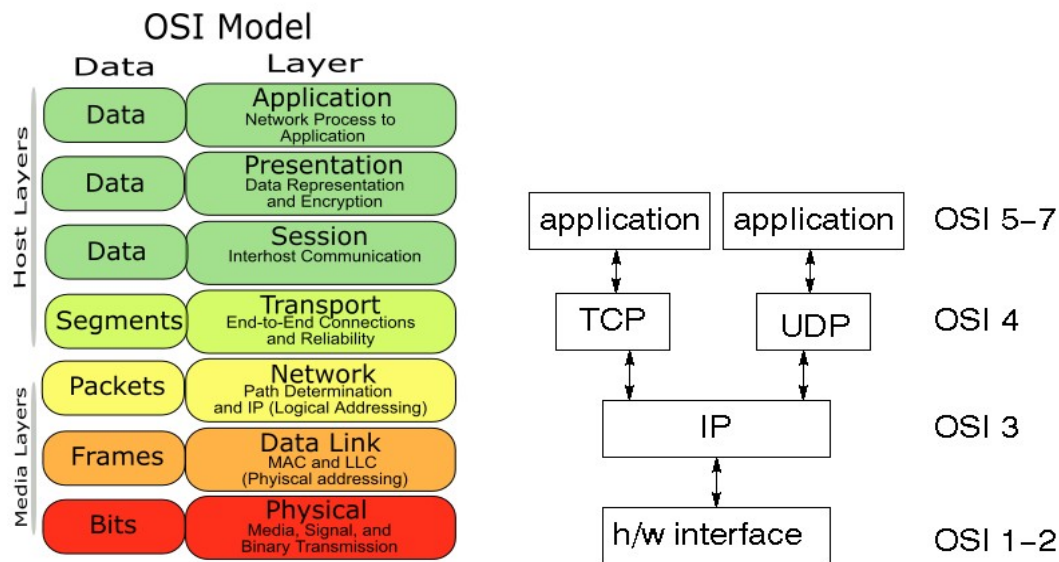
PHẦN II.

LẬP TRÌNH VỚI SOCKET

CHƯƠNG 4. LẬP TRÌNH VỚI GIAO THỨC TCP/IP

4.1. GIỚI THIỆU GIAO THỨC TCP/IP

Trong mô hình OSI 7 tầng (Physical, Data link, network, Transport, Session, Presentation, Application) thì giao thức UDP nằm ở tầng thứ 4 từ dưới lên, là tầng giao vận (Transport) (Hình 4.1).

Hình 4.1: Vị trí giao thức TCP/IP trong mô hình OSI 7 tầng

Đặc trưng của tầng giao vận là:

- Kết nối từ đầu cuối tới đầu cuối (End to end connections): các giao thức đảm bảo dữ liệu được truyền từ đầu cuối này tới đầu cuối kia chứ không chỉ quan tâm đến việc trung chuyển dữ liệu giữa các nút mạng như ở tầng thấp hơn.
- Tin cậy (Reliability): Các truyền là tin cậy vì có cơ chế kiểm tra lỗi và truyền lại.

Tầng giao vận của mô hình OSI có 2 giao thức là TCP/IP và UDP. Đặc trưng khác biệt của TCP/IP là hướng kết nối (connection-oriented). Theo đó, việc truyền dữ liệu giữa hai đầu cuối được diễn ra theo hai bước:

- Bước 1: Tạo kênh kết nối. Bên gửi và bên nhận tạo ra một kênh riêng nối từ bên gửi đến tận bên nhận. Kênh này là kênh riêng vì không có ai được quyền nhảy vào truyền dữ liệu trên kênh này. Ngay cả khi hai bên không có dữ liệu trao đổi trên kênh thì kênh này vẫn tồn tại.
- Bước 2: Truyền dữ liệu. Dữ liệu được đóng gói vào các gói tin IP và truyền đi theo kênh riêng đã tạo được trên mạng.

Một gói tin IP có các trường thông tin như sau (Hình 4.2):

- Phiên bản của giao thức IP (version): phiên bản IPv4 hoặc Ipv6
- Chiều dài của header (IP header length - IHL): độ dài phần header.
- Kiểu dịch vụ (Type of service).
- Tổng chiều dài gói tin (total length): chiều dài bao gồm header và dữ liệu.
- Định danh người gửi và nhận (identification): tên hay bí danh.
- Cờ (flags).
- Số thứ tự gói tin truyền (Fragment offset): mô tả thứ tự của gói tin được truyền ở bên gửi.
- Thời gian sống (Time to live): sau khoảng thời gian này, gói tin bị hủy trên mạng.
- Giao thức (protocol).
- Mã kiểm tra header (header checksum): mã kiểm tra lỗi phần header.
- Địa chỉ IP của người gửi (source IP): địa chỉ IP (hoặc hostname) của người gửi.
- Địa chỉ IP của người nhận (destination IP): địa chỉ IP (hoặc hostname) của người nhận.
- Các tùy chọn khác (options).
- Dự phòng (Padding).
- Dữ liệu (Data): là vùng chứa dữ liệu của gói tin gửi đi.

0	4	8	16	19	31
Version	IHL	Type of Service	Total Length		
Identification			Flags	Fragment Offset	
Time To Live		Protocol	Header Checksum		
Source IP Address					
Destination IP Address					
Options					Padding

Hình 4.2: Cấu trúc header gói tin IP (IPv4)

Trong lập trình với giao thức TCP/IP, khi đóng gói gói tin IP, ta chỉ cần tập trung vào một số trường thông tin chủ yếu như: địa chỉ IP người gửi, địa chỉ IP người nhận, dữ liệu.

4.2. MỘT SỐ LỚP JAVA HỖ TRỢ GIAO THỨC TCP/IP

4.2.1. Lớp InetAddress

Java có các lớp quan trọng để thao tác với địa chỉ IP trong gói java.net. Lớp quan trọng nhất là lớp InetAddress. Lớp này cho phép lấy địa chỉ của một máy trạm bất kỳ trên mạng và cho phép

dễ dàng hoán chuyển giữa địa chỉ IP và tên của một máy trạm(host). Mỗi đối tượng InetAddress chứa 2 thành phần chính của một máy trạm là hostname và địa chỉ IP của máy trạm đó. Ngoài ra còn có 2 lớp khác kế thừa trực tiếp từ lớp InetAddress dành cho các phiên bản IPv4 và IPv6 là lớp Inet4Address, Inet6Address và 2 lớp khác là lớp SocketAddress, InetSocketAddress liên quan tới địa chỉ socket.

Hình 4.3. Lớp kế thừa từ lớp InetAddress và SocketAddress

Lớp InetAddress được sử dụng phổ biến trong các lớp Socket, ServerSocket, URL, DatagramSocket, DatagramPacket và nó được kế thừa từ lớp Object:

public class InetAddress extends Object implements Serializable

Đặc điểm của lớp InetAddress là lớp không có cấu tử nên không thể tạo ra đối tượng InetAddress bằng toán tử new. Nhưng bù lại, lớp InetAddress có một số phương thức có thuộc tính static cho phép lấy địa chỉ của máy trạm bất kỳ trên mạng, cụ thể là có các phương thức sau:

Tóm tắt các phương thức của lớp InetAddress

boolean	<u>equals(Object obj)</u> So sánh đối tượng với đối tượng obj
byte[]	<u>getAddress()</u> Trả về địa chỉ IP chứa trong đối tượng InetAddress dạng mảng byte
static <u>InetAddress[]</u>	<u>getAllByName(String host)</u> Trả về mảng địa chỉ của tất cả các máy trạm có cùng tên trên mạng
static <u>InetAddress</u>	<u>getByAddress(byte[] addr)</u> Trả về đối tượng InetAddress tương ứng với địa chỉ IP truyền cho phương thức dưới dạng mảng byte
static <u>InetAddress</u>	<u>getByAddress(String host,byte[] addr)</u> Tạo đối tượng InetAddress dựa trên tên và địa chỉ IP
static <u>InetAddress</u>	<u>getByName(String host)</u> Xác định địa chỉ IP của máy trạm từ tên của máy trạm(host)
<u>String</u>	<u>getCanonicalHostName()</u> Lấy tên miền của địa chỉ IP

<u>String</u>	<u>getHostAddress()</u> Trả về địa chỉ IP chứa trong đối tượng InetAddress là chuỗi dạng a.b.c.d
<u>String</u>	<u>getHostName()</u> Trả về tên máy trạm chứa trong đối tượng
static <u>InetAddress</u>	<u>getLocalHost()</u> Lấy đối tượng InetAddress của máy cục bộ
int	<u>hashCode()</u> Trả về hashcode của địa chỉ IP cục thể
boolean	<u>isAnyLocalAddress()</u> Kiểm tra địa chỉ InetAddress có phải địa chỉ wildcard không?
boolean	<u>isLinkLocalAddress()</u> Kiểm tra địa chỉ có phải là một địa chỉ link-local hay không.
boolean	<u>isLoopbackAddress()</u> Kiểm tra địa chỉ có phải là địa chỉ Loopback không.
boolean	<u>isMCGlobal()</u> Kiểm tra địa chỉ multicast có phạm vi toàn cục hay không?
boolean	<u>isMCLinkLocal()</u> Kiểm tra địa chỉ multicast có phải là địa chỉ có phạm vi liên kết hay không?
boolean	<u>isMCNodeLocal()</u> Kiểm tra địa chỉ multicast có phải là địa chỉ phạm vi nút mạng hay không?
boolean	<u>isMulticastAddress()</u> Kiểm tra địa chỉ InetAddress có phải là địa chỉ IP multicast hay không.
<u>String</u>	<u>toString()</u> Chuyển địa chỉ IP thành chuỗi.

4.2.2. Lớp Socket

Lớp Socket dùng để tạo đối tượng socket cho phép truyền thông với giao thức TCP.

a. Các hàm khởi tạo

public Socket(String host, int port) throws UnknownHostException, IOException

Hàm khởi tạo này cho phép tạo ra đối tượng Socket truyền thông với giao thức TCP và thực hiện kết nối với máy trạm từ xa có địa chỉ và số cổng được chỉ ra bởi tham số host và port tương ứng. Tham số host có thể là tên máy trạm, tên miền hoặc địa chỉ IP. Nếu không tìm thấy máy trạm từ xa hoặc đối tượng Socket không được mở thì nó ném trả về ngoại lệ *UnknownHostException* hoặc *IOException*. Ví dụ đoạn chương trình sau cho phép mở socket và kết nối tới máy trạm từ xa có tên miền www.yahoo.com và số cổng là 80.

```
try {
    Socket toYahoo = new Socket("www.yahoo.com", 80);
    // Hoạt động gửi /nhận dữ liệu
}
catch (UnknownHostException ex) {
    System.err.println(ex);
}
catch (IOException ex) {
    System.err.println(ex);
}
```

public Socket(InetAddress host, int port) throws IOException

Hàm khởi tạo này tương tự như cấu tử trên, nhưng tham số thứ nhất là đối tượng *InetAddress* của máy trạm từ xa. Đối tượng *InetAddress* của máy trạm từ xa có thể lấy được bằng phương thức *getByName()* của lớp *InetAddress*.

public Socket(String host, int port, InetAddress interface, int localPort) throws IOException, UnknownHostException

Hàm khởi tạo này cho phép tạo ra đối tượng Socket và kết nối với máy trạm từ xa. Hai tham số đầu là tên và số cổng của máy trạm từ xa, 2 tham số sau là giao tiếp mạng vật lý(NIC) hoặc ảo và số cổng được sử dụng trên máy cục bộ. Nếu số cổng cục bộ *localPort* mà bằng 0 thì Java sẽ chọn sử dụng một số cổng cho phép ngẫu nhiên trong khoảng 1024 đến 65535.

public Socket(InetAddress host, int port, InetAddress interface, int localPort) throws IOException

Tương tự như hàm khởi tạo trên, nhưng tham số thứ nhất là đối tượng *InetAddress* của máy trạm từ xa.

protected Socket()

Hàm khởi tạo này tạo đối tượng socket mà không kết nối với máy trạm từ xa. Cấu tử này được sử dụng khi chương trình có các socket lớp con.

b. Một số phương thức quan trọng của lớp Socket

- *public InetAddress getInetAddress()*: Phương thức cho phép trả về địa chỉ của máy trạm từ xa hiện đang kết nối với socket.

- *public int getPort()*: Trả về số cổng trên máy trạm từ xa mà hiện đang kết nối với socket.
- *public int getLocalPort()*: Trả về số cổng trên máy cục bộ
- *public InputStream getInputStream() throws IOException*: Trả về luồng nhập của socket là đối tượng InputStream.
- *public OutputStream getOutputStream() throws IOException*: Trả về luồng xuất của socket là đối tượng OutputStream.
- *public void close() throws IOException*: Đóng socket

c. Thiết lập các tùy chọn **Socket**

Tùy chọn socket chỉ ra làm thế nào lớp Java Socket có thể gửi /nhận dữ liệu trên native socket. Socket kết có các tùy chọn sau:

- TCP_NODELAY
- SO_BINDADDR
- SO_TIMEOUT
- SO_LINGER
- SO_SNDBUF (Java 1.2 and later)
- SO_RCVBUF (Java 1.2 and later)
- SO_KEEPALIVE (Java 1.3 and later)
- OOBINLINE (Java 1.4 and later)

Để thiết lập các tùy chọn và trả về trạng thái các tùy chọn, lớp socket có các phương thức tương ứng. Ví dụ để thiết đặt và trả về trạng thái tùy chọn TCP_NODELAY, lớp Socket có các phương thức sau:

public void setTcpNoDelay(boolean on) throws SocketException

public boolean getTcpNoDelay() throws SocketException

4.2.3. Lớp **ServerSocket**

Lớp ServerSocket cho phép tạo đối tượng socket phía server và truyền thông với giao thức TCP. Sau khi được tạo ra, nó được đặt ở trạng thái lắng nghe(trạng thái thụ động) chờ tín hiệu kết nối tới từ client.

a. Các hàm khởi tạo

- *public ServerSocket(int port) throws BindException, IOException*

Hàm khởi tạo này cho phép tạo ra đối tượng ServerSocket với số cổng xác định được chỉ ra bởi tham số port. Nếu số cổng port=0 thì nó cho phép sử dụng một số cổng cho phép nào đó(anonymous port). Cầu tử sẽ ném trả về ngoại lệ khi socket không thể tạo ra được. Socket được tạo bởi cầu tử này cho phép đáp ứng cực đại tới 50 kết nối đồng thời.

- *public ServerSocket(int port, int queueLength)*
throws IOException, BindException

Tương tự như hàm khởi tạo trên nhưng cho phép chỉ ra số kết nối cực đại mà socket có thể đáp ứng đồng thời bởi tham số queueLength.

- *public ServerSocket() throws IOException*

Hàm khởi tạo này cho phép tạo đối tượng ServerSocket nhưng không gắn kết thực sự socket với một số cổng cụ thể nào cả. Và như vậy nó sẽ không thể chấp nhận bất cứ kết nối nào gửi tới. Nó sẽ được gắn kết địa chỉ sau sử dụng phương thức bind(). Ví dụ:

```
ServerSocket ss = new ServerSocket( );
// set socket options...
SocketAddress http = new InetSocketAddress(80);
ss.bind(http);
```

b. Phương thức

- Phương thức accept()

Phương thức này có cú pháp sau:

public Socket accept() throws IOException

Phương thức này khi thực hiện nó đặt đối tượng ServerSocket ở trạng thái “nghe” tại số cổng xác định chờ tín hiệu kết nối gửi đến từ client. Khi có tín hiệu kết nối gửi tới phương thức sẽ trả về đối tượng Socket mới để phục vụ kết nối đó. Khi xảy ra lỗi nhập/xuất, phương thức sẽ ném trả về ngoại lệ IOException. Ví dụ:

```
ServerSocket server = new ServerSocket(5776);
while (true) {
    Socket connection = server.accept( );
    OutputStreamWriter out
        = new OutputStreamWriter(connection.getOutputStream( ));
    out.write("You've connected to this server. Bye-bye now.\r\n");
    connection.close( );
}
```

- Phương thức close()

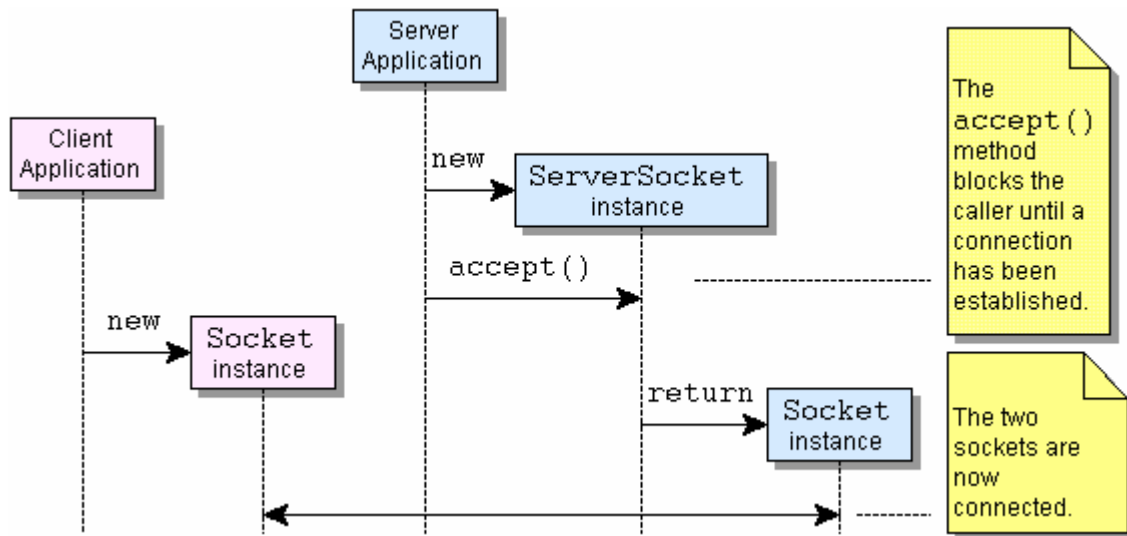
Phương thức close() có cú pháp sau:

public void close() throws IOException

Phương thức này cho phép đóng socket và giải phóng tài nguyên cấp cho socket.

4.3. LẬP TRÌNH ỨNG DỤNG MẠNG VỚI TCPSOCKET

Trong chương trình ứng dụng mạng xây dựng theo mô hình client/server, để chương trình client và chương trình server có thể truyền thông được với nhau thì mỗi phía phải thực hiện tối thiểu các thao tác cơ bản sau đây (Hình 4.4):

Hình 4.4. Quá trình khởi tạo truyền thông với TCPSocket

4.3.1. Chương trình phía server

- Tạo đối tượng `ServerSocket` với một số hiệu cổng xác định


```
ServerSocket myServer = new ServerSocket(số cổng);
```
- Đặt đối tượng `ServerSocket` ở trạng thái nghe tín hiệu đến kết nối bằng phương thức `accept()`. Nếu có tín hiệu đến kết nối phương thức `accept()` tạo ra đối tượng `Socket` mới để phục vụ kết nối đó.


```
Socket clientSocket = myServer.accept();
```
- Khai báo luồng nhập/xuất cho đối tượng `Socket` mới(tạo ra ở bước trên). Luồng nhập/xuất có thể là luồng kiểu byte hoặc kiểu char.


```
DataInputStream is = new DataInputStream(clientSocket.getInputStream());
PrintStream os = new PrintStream(clientSocket.getOutputStream());
```
- Thực hiện truyền dữ liệu với client thông qua luồng nhập/xuất


```
String input = is.read();
os.println(dữ liệu trả về);
```
- Server hoặc client hoặc cả 2 đóng kết nối


```
myServer.close();
```
- Server trở về bước 2 và đợi kết nối tiếp theo.

4.3.2. Chương trình client

- Tạo đối tượng `Socket` và thiết lập kết nối tới server bằng cách chỉ ra các tham số của server.


```
Socket mySocket = new Socket(tên máy chủ, số cổng);
```

- Khai báo luồng nhập/xuất cho Socket. Luồng nhập/xuất có thể là luồng kiểu byte hoặc kiểu char.

```
DataOutputStream os = new
    DataOutputStream(mySocket.getOutputStream());
DataInputStream is = new
    DataInputStream(mySocket.getInputStream());
```

- Thực hiện truyền dữ liệu qua mạng thông qua luồng nhập/xuất

```
os.writeBytes(dữ liệu gửi đi);
String responseStr = is.read();
```

- Đóng Socket, giải phóng các tài nguyên khác, kết thúc chương trình nếu cần.

```
mySocket.close();
```

Lưu ý:

- Bình thường chương trình server luôn chạy trước chương trình client
- Một chương trình server có thể phục vụ nhiều client đồng thời hoặc lặp.

4.3.3. Luồng nhập/xuất mạng và đọc/ghi dữ liệu qua luồng nhập/xuất

Luồng nhập/xuất mạng cho phép chương trình client và server trao đổi dữ liệu với nhau qua mạng. Luồng nhập/xuất của socket có thể là luồng kiểu byte hoặc kiểu ký tự. Ở đây chúng tôi nêu lên một cách thông dụng nhất tạo luồng kiểu byte và kiểu ký tự để chương trình thực hiện đọc ghi dữ liệu với mạng.

- **Luồng kiểu byte**

Giả sử đối tượng Socket được tạo ra với biến tham chiếu là cl.

- Với luồng nhập:

+ Tạo luồng nhập cho socket:

```
InputStream inp=cl.getInputStream();
```

+ Đọc dữ liệu: Có ba cách

-/ Đọc mỗi lần một byte: `inp.read()`

-/Đọc một khối dữ liệu và cất vào mảng b:

```
byte b=new byte[1024];
```

```
inp.read(b) hoặc inp.read(b,offset, len)
```

- Với luồng xuất:

+Tạo luồng xuất:

```
OutputStream outp=cl.getOutputStream();
```

+ Viết dữ liệu:

```
-/Viết mỗi lần một byte b: outp.write(b);
```

-/ Viết cả khối dữ liệu chứa trong mảng b kiểu byte:

```
//byte[] b;
```

```
outp.write(b) hoặc outp.write(b,offset,len);
```

- **Luồng kiểu char:**

- Với luồng nhập:

+Tạo luồng nhập:

```
BufferedReader inp=new BuferedReader(
```

```
new
```

```
InputStreamReader(cl.getInputStream()));
```

+ Đọc dữ liệu:

```
-/Đọc từng ký tự: int ch=inp.read()
```

```
-/ Đọc chuỗi: String s=inp.readLine();
```

- Với luồng xuất:

+ Tạo luồng xuất:

```
PrintWriter outp=new PrintWriter(cl.getOutputStream(),true);
```

+ Viết dữ liệu:

```
outp.println(<data>);
```

4.3.4. Một số ví dụ

a. Chương trình quét cổng sử dụng Socket

//PortScanner.java

```
import java.net.*;
import java.io.*;
public class PortScanner {
    public static void main(String[] args) {
        String host = "localhost";
        if (args.length > 0) {
            host = args[0];
        }
        try {
            InetAddress theAddress = InetAddress.getByName(host);
            for (int i = 1; i < 65536; i++) {
                Socket connection = null;
                try {
                    connection = new Socket(host, i);
                    System.out.println("There is a server on port "
                        + i + " of " + host);
                }catch (IOException ex) {
                    // must not be a server on this port
                }finally {
                    try {
                        if (connection != null) connection.close( );
                    }catch (IOException ex) {}
                }
            }
        } // end for
    }
}
```

```

        } catch (UnknownHostException ex) {
            System.err.println(ex);
        }
    } // end main
} // end PortScanner

```

b. Chương trình quét cổng cục bộ dùng lớp ServerSocket

```

import java.net.*;
import java.io.*;
public class LocalPortScanner {
    public static void main(String[] args) {
        for (int port = 1; port <= 65535; port++) {
            try {
                // the next line will fail and drop into the catch block if
                // there is already a server running on the port
                ServerSocket server = new ServerSocket(port);
            } catch (IOException ex) {
                System.out.println("There is a server on port "
                    + port + ".");
            } // end catch
        } // end for
    }
}

```

c. Chương trình finger client

Finger là một giao thức truyền thẳng theo RFC 1288, client tạo kết nối TCP tới server với số cổng 79 và gửi một truy vấn on-line tới server. Server đáp ứng truy vấn và đóng kết nối.

```

import java.net.*;
import java.io.*;
public class FingerClient {
    public final static int DEFAULT_PORT = 79;
    public static void main(String[] args) {
        String hostname = "localhost";
        try {
            hostname = args[0];
        } catch (ArrayIndexOutOfBoundsException ex) {
            hostname = "localhost";
        }
        Socket connection = null;
        try {
            connection = new Socket(hostname, DEFAULT_PORT);
            Writer out = new OutputStreamWriter(
                connection.getOutputStream( ), "8859_1");
            for (int i = 1; i < args.length; i++) out.write(args[i] + " ");
            out.write("\r\n");
            out.flush( );
            InputStream raw = connection.getInputStream( );
            BufferedInputStream buffer = new BufferedInputStream(raw);
            InputStreamReader in = new InputStreamReader(buffer, "8859_1");
            int c;
            while ((c = in.read( )) != -1) {
                //non-printable and non-ASCII as recommended by RFC 1288
                if ((c >= 32 && c < 127) || c == '\t' || c == '\r'

```

```

        || c == '\n') {
            System.out.write(c);
        }
    }
} catch (IOException ex) {
    System.err.println(ex);
} finally {
    try {
        if (connection != null) connection.close( );
    } catch (IOException ex) {}
}
}
}

```

d. Chương trình cho phép lấy thời gian server về client.

//TimeClient.java

```

import java.net.*;
import java.io.*;
import java.util.*;
public class TimeClient {
    public final static int    DEFAULT_PORT = 37;
    public final static String DEFAULT_HOST = "time.nist.gov";
    public static void main(String[] args) {
        String hostname = DEFAULT_HOST ;
        int port = DEFAULT_PORT;
        if (args.length > 0) {
            hostname = args[0];
        }
        if (args.length > 1) {
            try {
                port = Integer.parseInt(args[1]);
            } catch (NumberFormatException ex) {
                // Stay with the default port
            }
        }
        // The time protocol sets the epoch at 1900,
        // the Java Date class at 1970. This number
        // converts between them.
        long differenceBetweenEpochs = 2208988800L;
        // If you'd rather not use the magic number, uncomment
        // the following section which calculates it directly.

        InputStream raw = null;
        try {
            Socket theSocket = new Socket(hostname, port);
            raw = theSocket.getInputStream( );
            long secondsSince1900 = 0;
            for (int i = 0; i < 4; i++) {
                secondsSince1900 = (secondsSince1900 << 8) | raw.read( );
            }
            long secondsSince1970
            = secondsSince1900 - differenceBetweenEpochs;
            long msSince1970 = secondsSince1970 * 1000;
            Date time = new Date(msSince1970);
            System.out.println("It is " + time + " at " + hostname);
        }
    }
}

```

```

    } catch (UnknownHostException ex) {
        System.err.println(ex);
    } catch (IOException ex) {
        System.err.println(ex);
    } finally {
        try {
            if (raw != null) raw.close( );
        } catch (IOException ex) {}
    }
} // end main
} // end TimeClient

```

//TimeServe.java

```

import java.net.*;
import java.io.*;
import java.util.Date;
public class TimeServer {
    public final static int DEFAULT_PORT = 37;
    public static void main(String[] args) {
        int port = DEFAULT_PORT;
        if (args.length > 0) {
            try {
                port = Integer.parseInt(args[0]);
                if (port < 0 || port >= 65536) {
                    System.out.println("Port must between 0 and 65535");
                    return;
                }
            } catch (NumberFormatException ex) {}
        }
        // The time protocol sets the epoch at 1900,
        // the Date class at 1970. This number
        // converts between them.
        long differenceBetweenEpochs = 2208988800L;
        try {
            ServerSocket server = new ServerSocket(port);
            while (true) {
                Socket connection = null;
                try {
                    connection = server.accept( );
                    OutputStream out = connection.getOutputStream( );
                    Date now = new Date( );
                    long msSince1970 = now.getTime( );
                    long secondsSince1970 = msSince1970/1000;
                    long secondsSince1900 = secondsSince1970
                        + differenceBetweenEpochs;
                    byte[] time = new byte[4];
                    time[0] = (byte) ((secondsSince1900 &
                        0x00000000FF000000L) >> 24);
                    time[1] = (byte) ((secondsSince1900 &
                        0x0000000000FF0000L) >> 16);
                    time[2] = (byte) ((secondsSince1900 &
                        0x000000000000FF00L) >> 8);
                    time[3] = (byte) (secondsSince1900 &
                        0x00000000000000FFL);

```

```

        out.write(time);
        out.flush( );
    } catch (IOException ex) {
    } finally {
        if (connection != null) connection.close( );
    }
    } // end while
} catch (IOException ex) {
    System.err.println(ex);
} // end catch
} // end main
} // end TimeServer

```

4.4. CASE STUDY: LOGIN TỪ XA DÙNG GIAO THỨC TCP/IP

4.4.1 Bài toán

Bài toán login từ xa dùng giao thức TCP/IP đặt ra như sau:

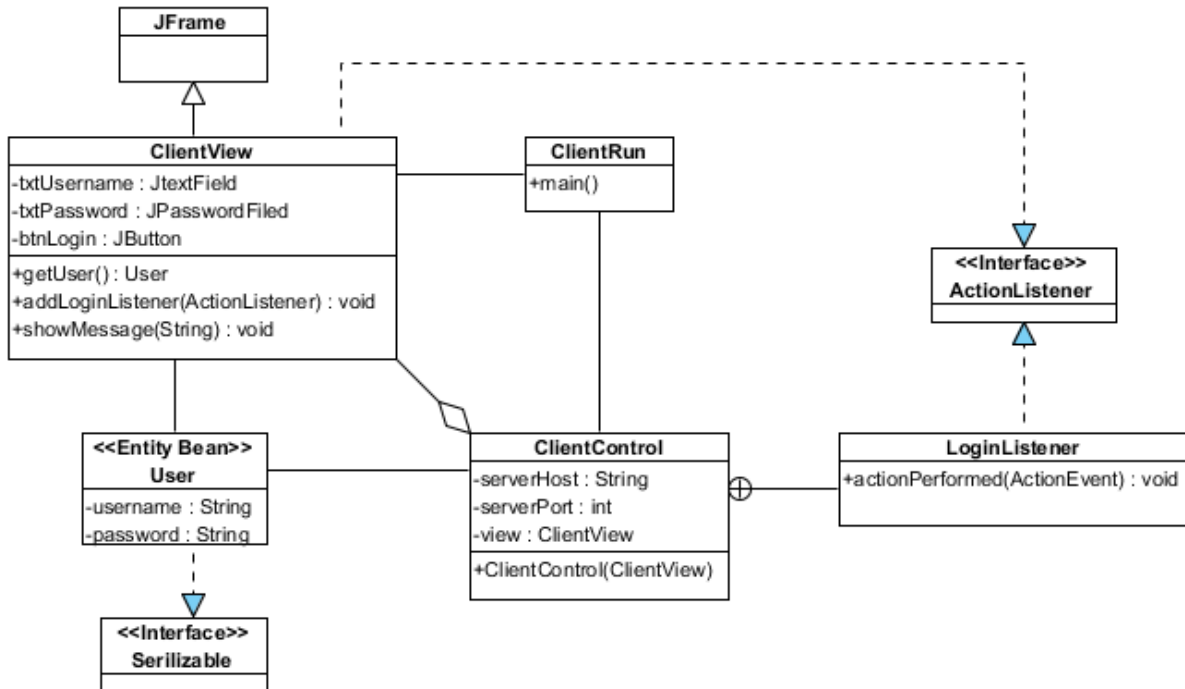
- Cơ sở dữ liệu đọc lưu trữ và quản lý trên server TCP, trong đó có bảng users chứa ít nhất hai cột: cột username và cột password.
- Chương trình phía client TCP phải hiện giao diện đồ họa, trong đó có một ô text để nhập username, một ô text để nhập password, và một nút nhấn Login.
- Khi nút Login được click, chương trình client sẽ gửi thông tin đăng nhập (username/password) trên form giao diện, và gửi sang server theo giao thức TCP
- Tại phía server, mỗi khi nhận được thông tin đăng nhập gửi từ client, nó sẽ tiến hành kiểm tra trong cơ sở dữ liệu xem có tài khoản nào trùng với thông tin đăng nhập nhận được hay không.
- Sau khi có kết quả kiểm tra (đăng nhập đúng, hoặc sai), server TCP sẽ gửi kết quả này về cho client tương ứng, theo đúng giao thức TCP.
- Ở phía client, sau khi nhận được kết quả đăng nhập (đăng nhập đúng, hoặc sai) từ server, nó sẽ hiển thị thông báo tương ứng với kết quả nhận được: nếu đăng nhập đúng thì thông báo login thành công. Nếu đăng nhập sai thì thông báo là username/password không đúng.
- Yêu cầu kiến trúc hệ thống ở cả hai phía client và server đều được thiết kế theo mô hình MVC

4.4.2 Kiến trúc hệ thống theo mô hình MVC

Vì hệ thống được thiết kế theo mô hình client/server dùng giao thức TCP/IP nên mỗi phía client, server sẽ có một sơ đồ lớp riêng, các sơ đồ này được thiết kế theo mô hình MVC.

a. Sơ đồ lớp phía client

Hình 4.5: Sơ đồ lớp phía client TCP/IP

Sơ đồ lớp của phía client được thiết kế theo mô hình MVC trong Hình 4.5, bao gồm 3 lớp chính tương ứng với sơ đồ M-V-C như sau:

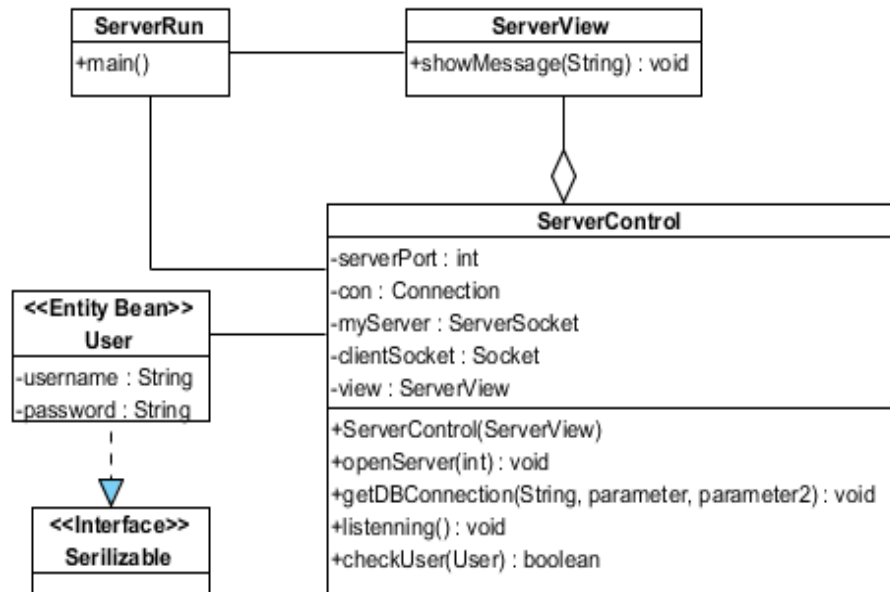
- Lớp User: là lớp tương ứng với thành phần model (M), bao gồm hai thuộc tính username và password, các hàm khởi tạo và các cặp getter/setter tương ứng với các thuộc tính.
- Lớp ClientView: là lớp tương ứng với thành phần view (V), là lớp form nên phải kế thừa từ lớp JFrame của Java, nó chứa các thuộc tính là các thành phần đồ họa bao gồm ô text nhập username, ô text nhập password, nút nhấn Login.
- Lớp ClientControl: là lớp tương ứng với thành phần control (C), nó chứa một lớp nội tại là LoginListener. Khi nút Login trên tầng view bị click thì nó sẽ chuyển tiếp sự kiện xuống lớp nội tại này để xử lý. Tất cả các xử lý đều gọi từ trong phương thức actionPerformed của lớp nội tại này, bao gồm: lấy thông tin trên form giao diện và gửi sang server theo giao thức TCP/IP, nhận kết quả đăng nhập từ server về và yêu cầu form giao diện hiển thị. Điều này đảm bảo nguyên tắc control điều khiển các phần còn lại trong hệ thống, đúng theo nguyên tắc của mô hình MVC.

b. Sơ đồ lớp phía server

Sơ đồ lớp của phía server được thiết kế theo mô hình MVC trong Hình 4.6, bao gồm 3 lớp chính tương ứng với sơ đồ M-V-C như sau:

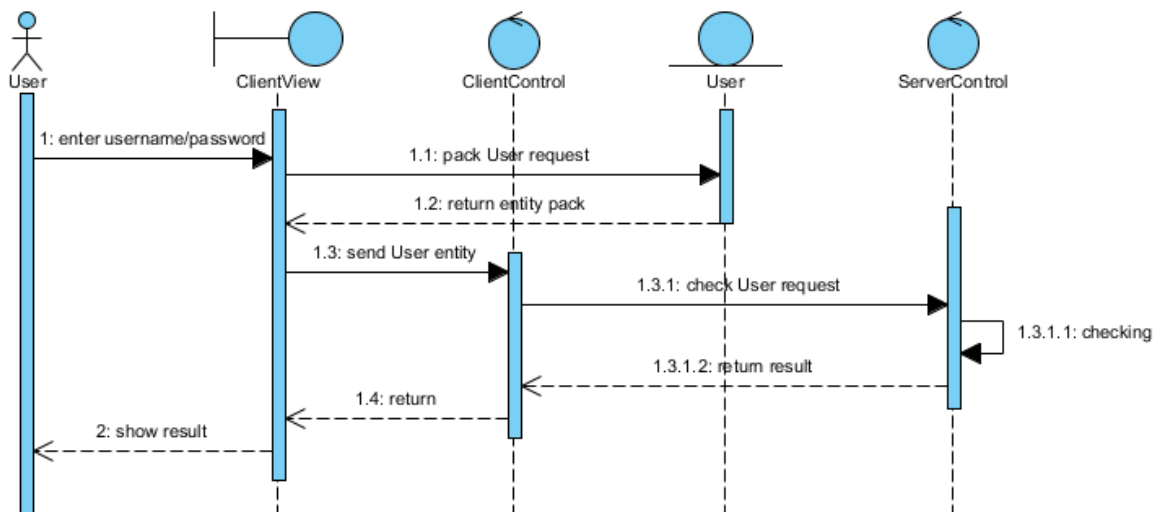
- Lớp User: là lớp thực thể, dùng chung thông nhất với lớp phía bên client.
- Lớp ServerView: là lớp tương ứng với thành phần view (V), là lớp dùng hiển thị các thông báo và trạng thái hoạt động bên server TCP.

- Lớp ServerControl: là lớp tương ứng với thành phần control (C), nó đảm nhiệm vai trò xử lý của server TCP, bao gồm: nhận thông tin đăng nhập từ phía các client, kiểm tra trong cơ sở dữ liệu xem các thông tin này đúng hay sai, sau đó gửi kết quả đăng nhập về cho client tương ứng.

Hình 4.6: Sơ đồ lớp phía server TCP/IP

c. Tuần tự các bước thực hiện

Hình 4.7: Tuần tự các bước thực hiện theo giao thức TCP/IP

Tuần tự các bước xử lý như sau (Hình 4.7):

- Ở phía client, người dùng nhập username/password và click vào giao diện của lớp ClientView

2. Lớp ClientView sẽ đóng gói thông tin username/password trên form vào một đối tượng model User bằng phương thức getUser() và chuyển xuống cho lớp ClientControl xử lý
3. Lớp ClientControl gửi thông tin chứa trong đối tượng User này sang phía server để kiểm tra đăng nhập
4. Bên phía server, khi nhận được thông tin đăng nhập trong đối tượng User, nó sẽ gọi phương thức checkLogin() để kiểm tra thông tin đăng nhập trong cơ sở dữ liệu.
5. Kết quả kiểm tra sẽ được trả về cho lớp ClientControl
6. Ở phía client, khi nhận được kết quả kiểm tra đăng nhập, lớp ClientControl sẽ chuyển cho lớp LoginView hiển thị bằng phương thức showMessage()
7. Lớp LoginView hiển thị kết quả đăng nhập lên cho người dùng

4.4.3 Cài đặt

a. Các lớp phía client

User.java

```
package tcp.client;
import java.io.Serializable;

public class User implements Serializable{
    private String userName;
    private String password;

    public User(){
    }

    public User(String username, String password){
        this.userName = username;
        this.password = password;
    }

    public String getPassword() {
        return password;
    }

    public void setPassword(String password) {
        this.password = password;
    }

    public String getUserName() {
        return userName;
    }

    public void setUserName(String userName) {
        this.userName = userName;
    }
}
```

ClientView.java

```
package tcp.client;
import java.awt.FlowLayout;
import java.awt.event.ActionEvent;
import java.awt.event.ActionListener;
import java.awt.event.WindowAdapter;
import java.awt.event.WindowEvent;
import javax.swing.JButton;
import javax.swing.JFrame;
import javax.swing.JLabel;
import javax.swing.JOptionPane;
import javax.swing.JPanel;
import javax.swing.JPasswordField;
import javax.swing.JTextField;

public class ClientView extends JFrame implements ActionListener{
    private JTextField txtUsername;
    private JPasswordField txtPassword;
    private JButton btnLogin;

    public ClientView(){
        super("TCP Login MVC");

        txtUsername = new JTextField(15);
        txtPassword = new JPasswordField(15);
        txtPassword.setEchoChar('*');
        btnLogin = new JButton("Login");

        JPanel content = new JPanel();
        content.setLayout(new FlowLayout());
        content.add(new JLabel("Username:"));
        content.add(txtUsername);
        content.add(new JLabel("Password:"));
        content.add(txtPassword);
        content.add(btnLogin);

        this.setContentPane(content);
        this.pack();

        this.addWindowListener(new WindowAdapter(){
            public void windowClosing(WindowEvent e){
                System.exit(0);
            }
        });
    }

    public void actionPerformed(ActionEvent e) {
    }

    public User getUser(){
        User model = new User(txtUsername.getText(), txtPassword.getText());
        return model;
    }
}
```

```

    public void showMessage(String msg){
        JOptionPane.showMessageDialog(this, msg);
    }

    public void addLoginListener(ActionListener log) {
        btnLogin.addActionListener(log);
    }
}

```

ClientControl.java

```

package tcp.client;
import java.awt.event.ActionEvent;
import java.awt.event.ActionListener;
import java.io.ObjectInputStream;
import java.io.ObjectOutputStream;
import java.net.Socket;

public class ClientControl {
    private ClientView view;
    private String serverHost = "localhost";
    private int serverPort = 8888;

    public ClientControl(ClientView view){
        this.view = view;
        this.view.addLoginListener(new LoginListener());
    }

    class LoginListener implements ActionListener {
        public void actionPerformed(ActionEvent e) {
            try {
                User user = view.getUser();
                Socket mySocket = new Socket(serverHost, serverPort);
                ObjectOutputStream oos =
                    new ObjectOutputStream(mySocket.getOutputStream());
                oos.writeObject(user);

                ObjectInputStream ois =
                    new ObjectInputStream(mySocket.getInputStream());
                Object o = ois.readObject();
                if(o instanceof String){
                    String result = (String)o;
                    if(result.equals("ok"))
                        view.showMessage("Login succesfully!");
                    else view.showMessage("Invalid username and/or password!");
                }
                mySocket.close();
            } catch (Exception ex) {
                view.showMessage(ex.getStackTrace().toString());
            }
        }
    }
}

```

ClientRun.java

```
package tcp.client;

public class ClientRun {
    public static void main(String[] args) {
        ClientView view = new ClientView();
        ClientControl control = new ClientControl(view);
        view.setVisible(true);
    }
}
```

b. Các lớp phía server

ServerView.java

```
package tcp.server;

public class ServerView {
    public ServerView(){
    }

    public void showMessage(String msg){
        System.out.println(msg);
    }
}
```

ServerControl.java

```
package tcp.server;
import java.io.IOException;
import java.io.ObjectInputStream;
import java.io.ObjectOutputStream;
import java.net.ServerSocket;
import java.net.Socket;
import java.sql.Connection;
import java.sql.DriverManager;
import java.sql.ResultSet;
import java.sql.Statement;
import tcp.client.User;

public class ServerControl {
    private ServerView view;
    private Connection con;
    private ServerSocket myServer;
    private Socket clientSocket;
    private int serverPort = 8888;

    public ServerControl(ServerView view){
        this.view = view;
        getDBConnection("usermanagement", "root", "12345678");
        openServer(serverPort);
        view.showMessage("TCP server is running...");

        while(true){
            listenning();
        }
    }
}
```

```

    }
}

private void getDBConnection(String dbName,
                             String username, String password){
    String dbUrl = "jdbc:mysql://localhost:3306/" + dbName;
    String dbClass = "com.mysql.jdbc.Driver";

    try {
        Class.forName(dbClass);
        con = DriverManager.getConnection (dbUrl, username, password);
    }catch(Exception e) {
        view.showMessageDialog(e.getStackTrace().toString());
    }
}

private void openServer(int portNumber){
    try {
        myServer = new ServerSocket(portNumber);
    }catch(IOException e) {
        view.showMessageDialog(e.toString());
    }
}

private void listenning(){
    try {
        clientSocket = myServer.accept();
        ObjectInputStream ois =
            new ObjectInputStream(clientSocket.getInputStream());
        ObjectOutputStream oos =
            new ObjectOutputStream(clientSocket.getOutputStream());

        Object o = ois.readObject();
        if(o instanceof User){
            User user = (User)o;
            if(checkUser(user)){
                oos.writeObject("ok");
            }
            else
                oos.writeObject("false");
        }
    }catch (Exception e) {
        view.showMessageDialog(e.toString());
    }
}

private boolean checkUser(User user) throws Exception {
    String query = "Select * FROM users WHERE username =' "
        + user.getUserName()
        + "' AND password ='" + user.getPassword() + "'";

    try {
        Statement stmt = con.createStatement();
        ResultSet rs = stmt.executeQuery(query);
        if (rs.next()) {
            return true;
        }
    }
}

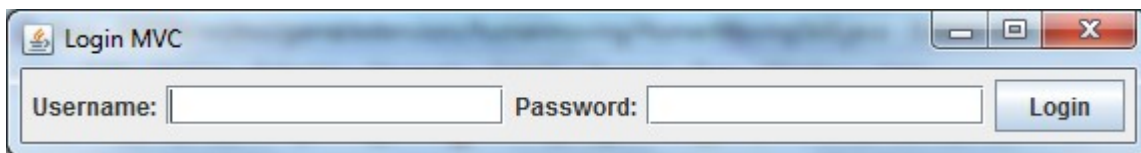
```

```
        }catch(Exception e) {  
            throw e;  
        }  
        return false;  
    }  
}
```

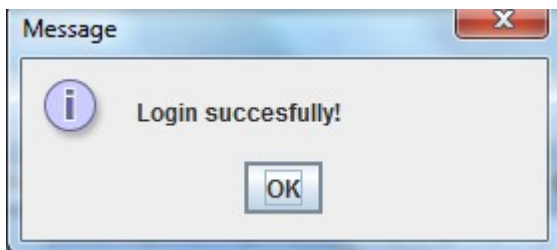
ServerRun.java

```
package tcp.server;  
  
public class ServerRun {  
    public static void main(String[] args) {  
        ServerView view      = new ServerView();  
        ServerControl control = new ServerControl(view);  
    }  
}
```

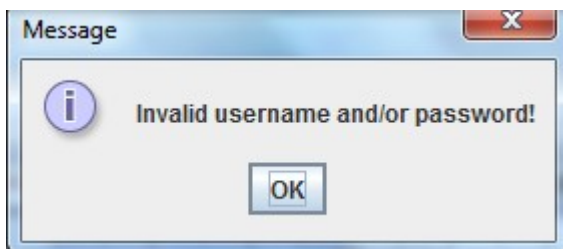
4.4.5 Kết quả

Login thành công:

Login lỗi:

4.5. KẾT LUẬN

Nội dung chương này đã nhắc lại một số kiến thức cơ bản về giao thức TCP/IP, Các lớp của Java cung cấp và hỗ trợ lập trình với giao thức TCP/IP, các bước lập trình với giao thức TCP/IP cho phía server và phía client. Chương này cũng trình bày một số ví dụ áp dụng với giao thức TCP/IP và case study lập trình giao thức TCP/IP theo mô hình MVC cho cả hai phía client và server.

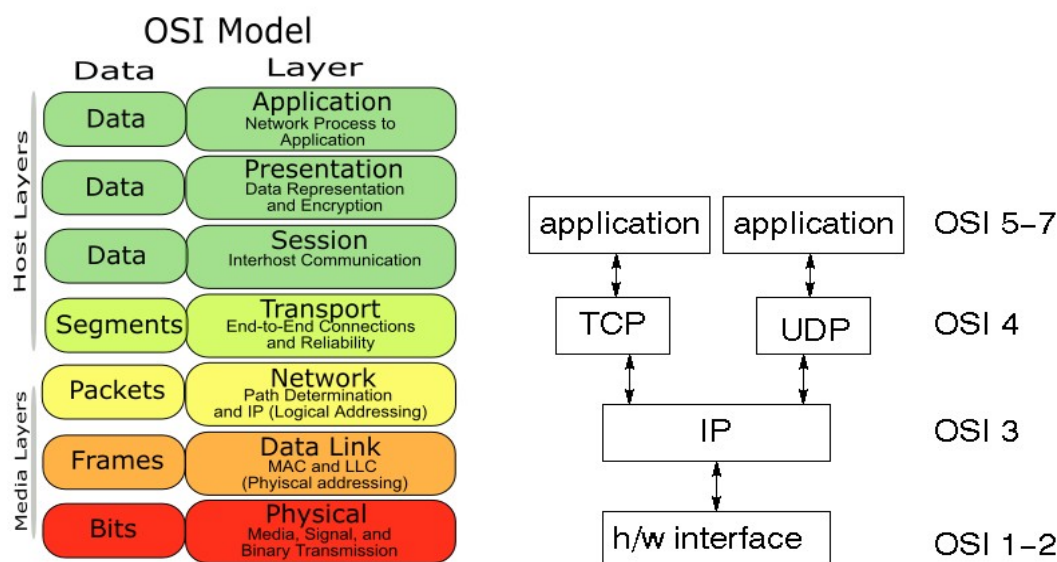
4.6. BÀI TẬP

1. Viết chương trình copy file từ máy chủ server về máy client dùng giao thức TCP/IP.
2. Viết chương trình giải phương trình bậc 2 theo đúng mô hình giao thức TCP/IP: client chỉ hiện giao diện nhập hệ số, sau đó chuyển lên server tính toán, kết quả lại được trả về cho client hiển thị.
3. Viết chương trình giải hệ phương trình bậc nhất theo đúng mô hình giao thức TCP/IP: client chỉ hiện giao diện nhập hệ số, sau đó chuyển lên server tính toán, kết quả lại được trả về cho client hiển thị.
4. Viết chương trình tìm USCLN (BSCNN) của 2 số nguyên dương a và b theo đúng mô hình giao thức TCP/IP: client chỉ hiện giao diện nhập số, sau đó chuyển lên server tính toán, kết quả lại được trả về cho client hiển thị.
5. Viết chương trình phân tích một số nguyên dương ra thừa số nguyên tố (ví dụ: $300 = 2 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 5 \cdot 5$) theo đúng mô hình giao thức TCP/IP: client chỉ hiện giao diện nhập số, sau đó chuyển lên server tính toán, kết quả lại được trả về cho client hiển thị.
6. Viết chương trình ứng dụng chat online dùng giao thức TCP/IP.

CHƯƠNG 5. LẬP TRÌNH VỚI GIAO THỨC UDP

5.1. GIỚI THIỆU GIAO THỨC UDP

Trong mô hình OSI 7 tầng (Physical, Data link, network, Transport, Session, Presentation, Application) thì giao thức UDP nằm ở tầng thứ 4 từ dưới lên, là tầng giao vận (Transport) (Hình 5.1).

Hình 5.1: Vị trí giao thức UDP trong mô hình OSI 7 tầng

Đặc trưng của tầng giao vận là:

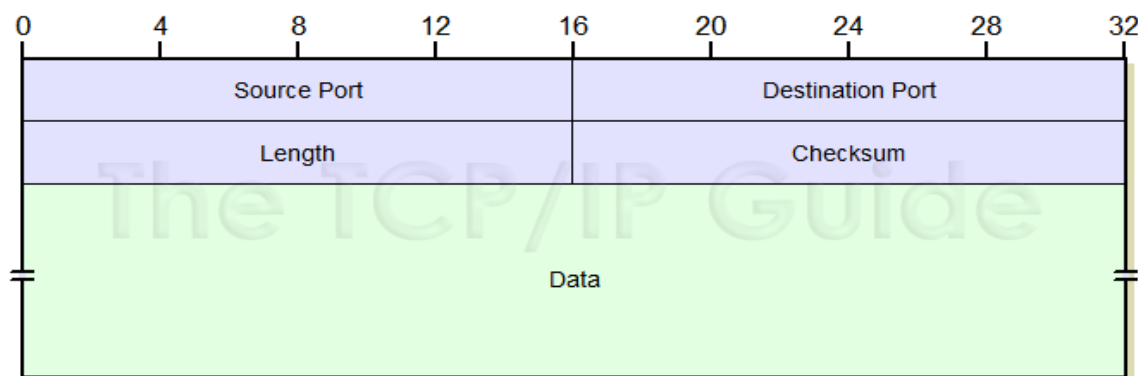
- Kết nối từ đầu cuối tới đầu cuối (End to end connections): các giao thức đảm bảo dữ liệu được truyền từ đầu cuối này tới đầu cuối kia chứ không chỉ quan tâm đến việc trung chuyển dữ liệu giữa các nút mạng như ở tầng thấp hơn.
- Tin cậy (Reliability): Các truyền là tin cậy vì có cơ chế kiểm tra lỗi (đối với TCP/IP) và cơ chế truyền lại (đối với UDP)

Tầng giao vận của mô hình OSI có 2 giao thức là TCP/IP và UDP. Đặc trưng khác biệt của UDP là không kết nối (truyền tin theo gói, không theo kênh như TCP/IP): Dữ liệu được đóng gói vào các gói tin UDP và truyền đi trên mạng. Tại các nút mạng, các bộ định tuyến đọc xem nếu gói tin gửi cho mình thì nhận, nếu không thì để gói tin di chuyển tiếp.

Một gói tin UDP có các trường thông tin như sau (Hình 5.2):

- Số cổng của người gửi (source port): một số nguyên dương là số hiệu cổng của người gửi.
- Số cổng của người nhận (destination port): cũng là một số nguyên dương.
- Chiều dài của gói tin (length): tính cả header lẫn dữ liệu
- Mã kiểm tra lỗi (Checksum): dùng kiểm tra phát hiện lỗi trong cả phần header lẫn dữ liệu.

- Dữ liệu (Data): là vùng chứa dữ liệu của gói tin gửi đi. Thường dữ liệu là một mảng các byte. Nếu dữ liệu là các dạng khác mảng các byte thì phải được chuyển về định dạng mảng các byte trước khi đóng gói vào gói tin UDP.

Hình 5.2: Cấu trúc một gói tin UDP.

5.2. MỘT SỐ LỚP JAVA HỖ TRỢ LẬP TRÌNH VỚI UDP

5.2.1. Lớp DatagramPacket

Lớp này cho phép tạo gói tin truyền thông với giao thức UDP. Lớp này kết thừa trực tiếp từ lớp Object.

```
public final class DatagramPacket extends Object
```

Gói tin là đối tượng của lớp này chứa 4 thành phần quan trọng: Địa chỉ, dữ liệu truyền thật sự, kích thước của gói tin và số hiệu cổng chứa trong gói tin.

a. Hàm khởi tạo

Lớp này có các hàm khởi tạo tạo gói tin gửi và gói tin nhận khác nhau:

* Hàm khởi tạo tạo gói tin nhận từ mạng:

```
public DatagramPacket(byte[] inBuffer, int length)
```

Tham số:

- inBuffer: Bộ đệm nhập, chứa dữ liệu của gói tin nhận
- length: kích cỡ của dữ liệu của gói tin nhận, nó thường được xác định bằng lệnh: `length = buffer.length`.

Ví dụ tạo gói tin nhận:

```
byte[] inBuff = new byte[512]; // bộ đệm nhập
```

```
DatagramPacket inData = new DatagramPacket(inBuff, inBuff.length);
```

* Hàm khởi tạo tạo gói tin gửi:

```
public DatagramPacket(byte[] outBuffer, int length, InetAddress destination, int port)
```

Tham số:

- outBuffer: Bộ đệm xuất chứa dữ liệu của gói tin gửi
- length: kích cỡ dữ liệu của gói tin gửi tính theo số byte và thường bằng outBuffer.length.
- destination: Địa chỉ nơi nhận gói tin
- port: Số hiệu cổng đích, nơi nhận gói tin.

Ví dụ:

```
String s=" Hello World!";
//Bộ đệm xuất và gán dữ liệu cho bộ đệm xuất
byte[] outBuff=s.getBytes();
//Địa chỉ đích
InetAddress addrDest=InetAddress.getByName("localhost");
//Số cổng đích
int portDest=3456;
//Tạo gói tin gửi
DatagramPacket outData=new DatagramPacket(outBuff,
                                           outBuff.length, addrDest, portDest);
```

b. Phương thức

- *public InetAddress getAddress()*: Phương thức này trả về đối tượng InetAddress của máy trạm từ xa chứa trong gói tin nhận.
- *public int getPort()*: Trả về số hiệu cổng của máy trạm từ xa chứa trong gói tin.
- *public byte[] getData()*: Trả về dữ liệu chứa trong gói tin dưới dạng mảng byte.
- *public int getLength()*: Trả về kích cỡ của dữ liệu chứa trong gói tin tính theo số byte.

Tương ứng với 4 phương thức getXXXX.(), lớp DatagramPacket có 4 phương thức setXXXX.() để thiết lập 4 tham số cho gói tin gửi.

5.2.2. Lớp DatagramSocket

Lớp DatagramSocket cho phép tạo ra đối tượng socket truyền thông với giao thức UDP. Socket này cho phép gửi/nhận gói tin DatagramPacket. Lớp này được khai báo kế thừa từ lớp Object.

```
public class DatagramSocket extends Object
```

a. Các phương thức khởi tạo

- *public DatagramSocket() throws SocketException:*

Cấu tử này cho phép tạo ra socket với số cổng nào đó(anonymous) và thường được sử dụng phía chương trình client. Nếu tạo socket không thành công, nó ném trả về ngoại lệ *SocketException*.

- *public DatagramSocket(int port) throws SocketException:*

Cấu tử này cho phép tạo socket với số cổng xác định và chờ nhận gói tin truyền tới. Cấu tử này được sử dụng phía server trong mô hình client/server. Ví dụ chương trình sau sẽ cho phép hiển thị các cổng cục bộ đã được sử dụng:

b. Các phương thức

- *public void send(DatagramPacket dp) throws IOException:*

Phương thức này cho phép gửi gói tin UDP qua mạng. Ví dụ chương trình sau nhận một chuỗi từ bàn phím, tạo gói tin gửi và gửi tới server.

- *public void receive(DatagramPacket dp) throws IOException:*

Phương thức nhận gói tin UDP qua mạng. Ví dụ chương trình sau sẽ tạo đối tượng DatagramSocket với số cổng xác định, nghe nhận gói dữ liệu gửi đến, hiển thị nội dung gói tin và địa chỉ, số cổng của máy trạm gửi gói tin.

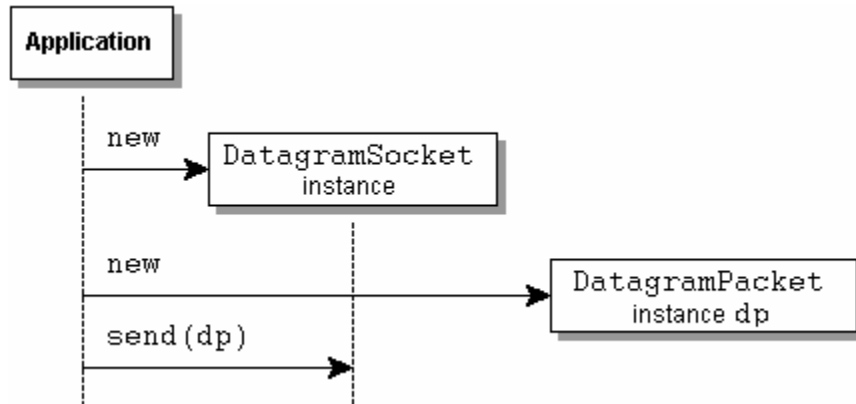
- *public void close():* Phương thức đóng socket.

Các phương thức khác thể hiện trong bảng sau:

Một số phương thức của lớp DatagramSocket	
void	<u>bind</u> (<i>SocketAddress</i> addr) Gắn kết DatagramSocket với địa chỉ và số cổng cụ thể
void	<u>connect</u> (<i>InetAddress</i> address, int port) Kết nối socket với địa chỉ máy trạm từ xa
void	<u>connect</u> (<i>SocketAddress</i> addr) Kết nối socket với địa chỉ socket từ xa.
void	<u>disconnect</u> () Huỷ bỏ kết nối
boolean	<u>isBound</u> () Trả về trạng thái kết nối của socket.
boolean	<u>isClosed</u> () Kiểm tra socket đã đóng hay chưa
boolean	<u>isConnected</u> () Kiểm tra trạng thái kết nối

5.3. KỸ THUẬT LẬP TRÌNH TRUYỀN THÔNG VỚI GIAO THỨC UDP

Trong mô hình client/server, để chương trình client và server có thể truyền thông được với nhau, mỗi phía phải thực hiện một số thao tác cơ bản sau đây (Hình 5.3)

Hình 5.3. Quá trình khởi tạo truyền thông UDPSocket

5.3.1. Phía server

- Tạo đối tượng DatagramSocket với số cổng xác định được chỉ ra

```
DatagramSocket myServer = new DatagramSocket(port);
```
- Khai báo bộ đệm nhập/xuất inBuffer/outBuffer dạng mảng kiểu byte

```
byte[] receiveData = new byte[1024];
```
- Khai báo gói tin nhận là đối tượng DatagramPacket.

```
DatagramPacket receivePacket = new  
    DatagramPacket(receiveData, receiveData.length);
```
- Thực hiện nhận gói tin với phương thức receive()

```
myServer.receive(receivePacket);
```
- Bóc tách dữ liệu từ gói tin nhận được để xử lý

```
input = new String(receivePacket.getData());
```
- Sau khi xử lý xong, đóng gói một gói tin mới để trả lời (trả kết quả xử lý)

```
InetAddress IPAddress = receivePacket.getAddress();  
int port = receivePacket.getPort();  
byte[] sendData = (dữ liệu đã xử lý).getBytes();  
DatagramPacket sendPacket =  
    new DatagramPacket(sendData, sendData.length, IPAddress, port);
```
- Gửi trả kết quả về máy client

```
myServer.send(sendPacket);
```
- Đóng socket, giải phóng các tài nguyên khác, kết thúc chương trình nếu cần, không quay về bước 3.

5.3.2. Phía client

- Tạo đối tượng DatagramSocket với số cổng nào đó

```
DatagramSocket myClient = new DatagramSocket(port);
```
- Khai báo gói tin gửi/nhận outData/inData là đối tượng DatagramPacket.

```
InetAddress IPAddress = InetAddress.getByName("localhost");

sendData = (dữ liệu gửi).getBytes();
DatagramPacket sendPacket = new DatagramPacket(sendData,
    sendData.length, IPAddress, số cổng);
```

- Thực hiện gửi gói tin với phương thức send()

```
myClient.send(sendPacket);
```

- Khai báo bộ đệm xuất/nhập outBuffer/inBuffer dạng mảng kiểu byte

```
byte[] receiveData = new byte[1024];
```

- Khai báo gói tin nhận là đối tượng DatagramPacket.

```
DatagramPacket receivePacket = new
    DatagramPacket(receiveData, receiveData.length);
```

- Thực hiện nhận gói tin với phương thức receive()

```
myClient.receive(receivePacket);
```

- Bóc tách dữ liệu từ gói tin nhận được để xử lý

```
input = new String(receivePacket.getData());
```

- Đóng socket, giải phóng các tài nguyên khác, kết thúc chương trình nếu cần, không quay về bước 3.

Một số lưu ý:

- Chương trình server phải chạy trước chương trình client và chương trình client phải gửi gói tin đến server trước. Để từ gói tin nhận được phía server, server mới tách được địa chỉ và số hiệu cổng phía client, từ đó mới tạo gói tin gửi cho client.
- Chương trình server có thể phục vụ nhiều máy khách kiểu lặp.

5.3.3. Một số chương trình ví dụ

a. Chương trình minh họa

//UDPEchoClient.java

```
import java.net.*;
import java.io.*;
public class UDPEchoClient {
    public final static int DEFAULT_PORT = 7;
    public static void main(String[] args) {
        String hostname = "localhost";
        int port = DEFAULT_PORT;
        if (args.length > 0) {
            hostname = args[0];
        }
        try {
            InetAddress ia = InetAddress.getByName(hostname);
            Thread sender = new SenderThread(ia, DEFAULT_PORT);
            sender.start( );
            Thread receiver = new ReceiverThread(sender.getSocket( ));
            receiver.start( );
        } catch (UnknownHostException ex) {
```

```

        System.err.println(ex);
    }catch (SocketException ex) {
        System.err.println(ex);
    }
} // end main
}

//UDPEchoServer.java
import java.net.*;
import java.io.*;
public class UDPEchoServer extends UDPServer {
    public final static int DEFAULT_PORT = 7;
    public UDPEchoServer( ) throws SocketException {
        super(DEFAULT_PORT);
    }
    public void respond(DatagramPacket packet) {
        try {
            DatagramPacket outgoing = new DatagramPacket(packet.getData(),
                packet.getLength(), packet.getAddress(), packet.getPort());
            socket.send(outgoing);
        }catch (IOException ex) {
            System.err.println(ex);
        }
    }
    public static void main(String[] args) {
        try {
            UDPServer server = new UDPEchoServer( );
            server.start( );
        }catch (SocketException ex) {
            System.err.println(ex);
        }
    }
}

```

5.4. CASE STUDY: LOGIN TỪ XA DÙNG UDP

5.4.1 Bài toán

Bài toán login từ xa dùng giao thức UDP đặt ra như sau:

- Cờ sở dữ liệu đọc lưu trữ và quản lí trên server UDP, trong đó có bảng users chứa ít nhất hai cột: cột username và cột password.
- Chương trình phía client UDP phải hiện giao diện đồ họa, trong đó có một ô text để nhập username, một ô text để nhập password, và một nút nhấn Login.
- Khi nút Login được click, chương trình client sẽ gửi thông tin đăng nhập (username/password) trên form giao diện, và gửi sang server theo giao thức UDP
- Tại phía server, mỗi khi nhận được thông tin đăng nhập gửi từ client, nó sẽ tiến hành kiểm tra trong cơ sở dữ liệu xem có tài khoản nào trùng với thông tin đăng nhập nhận được hay không.

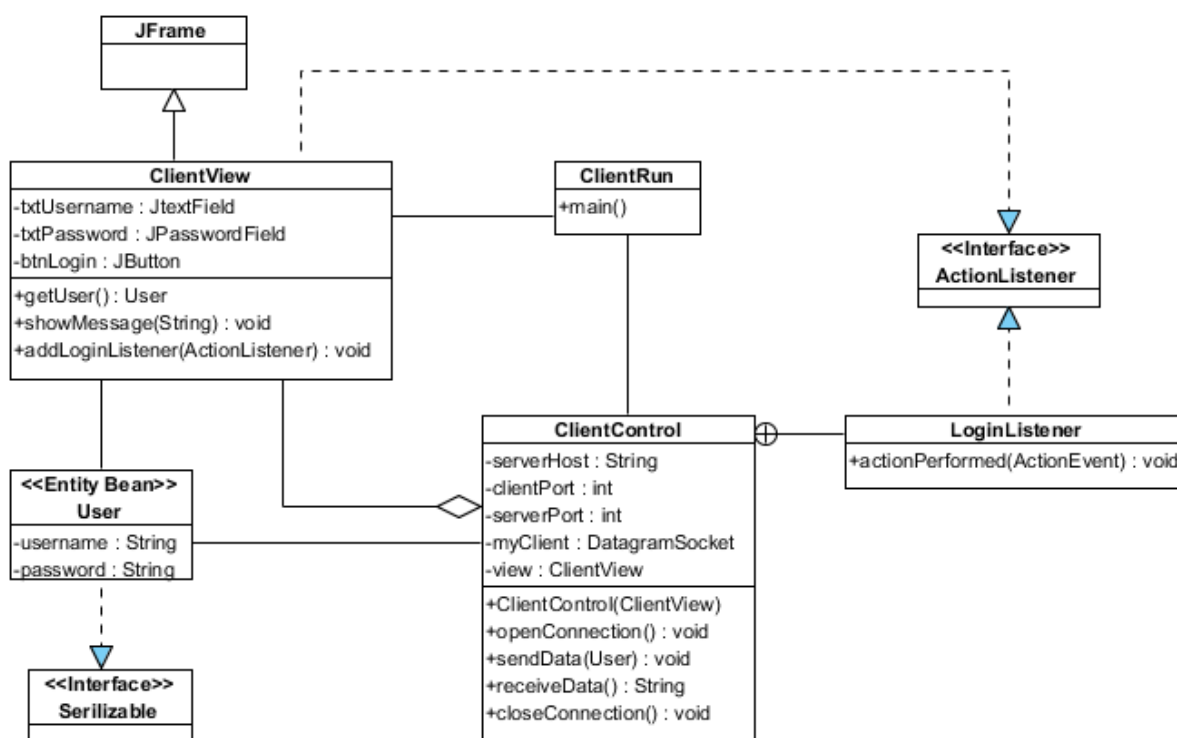

- Sau khi có kết quả kiểm tra (đăng nhập đúng, hoặc sai), server UDP sẽ gửi kết quả này về cho client tương ứng, theo đúng giao thức UDP.
- Ở phía client, sau khi nhận được kết quả đăng nhập (đăng nhập đúng, hoặc sai) từ server, nó sẽ hiển thị thông báo tương ứng với kết quả nhận được: nếu đăng nhập đúng thì thông báo login thành công. Nếu đăng nhập sai thì thông báo là username/password không đúng.
- Yêu cầu kiến trúc hệ thống ở cả hai phía client và server đều được thiết kế theo mô hình MVC

5.4.2 Kiến trúc hệ thống theo mô hình MVC

Vì hệ thống được thiết kế theo mô hình client/server dùng giao thức UDP nên mỗi phía client, server sẽ có một sơ đồ lớp riêng, các sơ đồ này được thiết kế theo mô hình MVC.

a. Sơ đồ lớp phía client

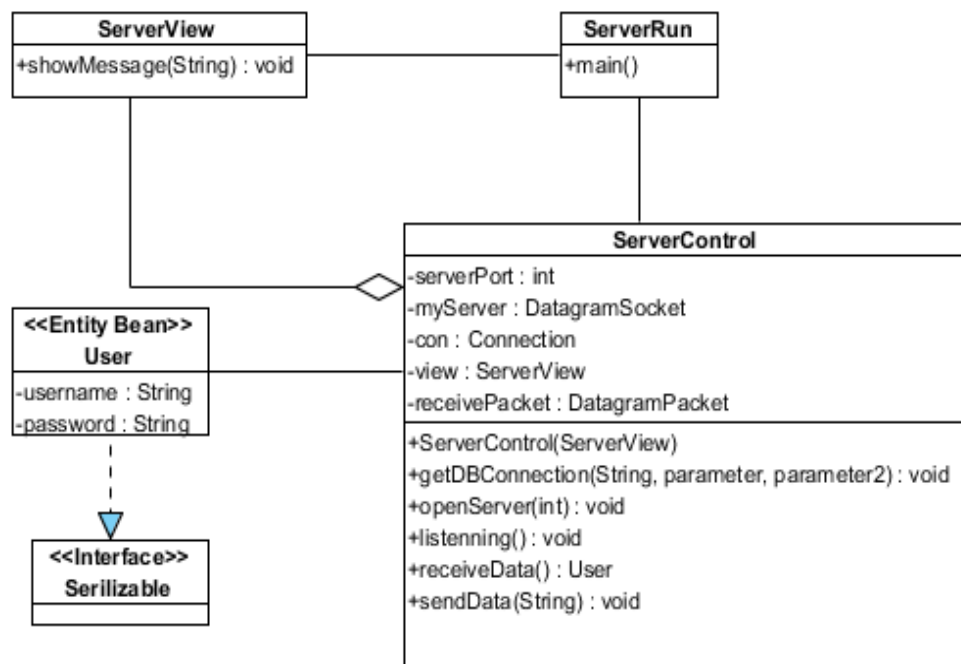
Hình 5.4: Sơ đồ lớp phía client UDP

Sơ đồ lớp của phía client được thiết kế theo mô hình MVC trong Hình 5.4, bao gồm 3 lớp chính tương ứng với sơ đồ M-V-C như sau:

- Lớp User: là lớp tương ứng với thành phần model (M), bao gồm hai thuộc tính username và password, các hàm khởi tạo và các cặp getter/setter tương ứng với các thuộc tính.
- Lớp ClientView: là lớp tương ứng với thành phần view (V), là lớp form nên phải kế thừa từ lớp JFrame của Java, nó chứa các thuộc tính là các thành phần đồ họa bao gồm ô text nhập username, ô text nhập password, nút nhấn Login.

- Lớp ClientControl: là lớp tương ứng với thành phần control (C), nó chứa một lớp nội tại là LoginListener. Khi nút Login trên tầng view bị click thì nó sẽ chuyển tiếp sự kiện xuống lớp nội tại này để xử lý. Tất cả các xử lý đều gọi từ trong phương thức actionPerformed của lớp nội tại này, bao gồm: lấy thông tin trên form giao diện và gửi sang server theo giao thức UDP, nhận kết quả đăng nhập từ server về và yêu cầu form giao diện hiển thị. Điều này đảm bảo nguyên tắc control điều khiển các phần còn lại trong hệ thống, đúng theo nguyên tắc của mô hình MVC.

b. Sơ đồ lớp phía server

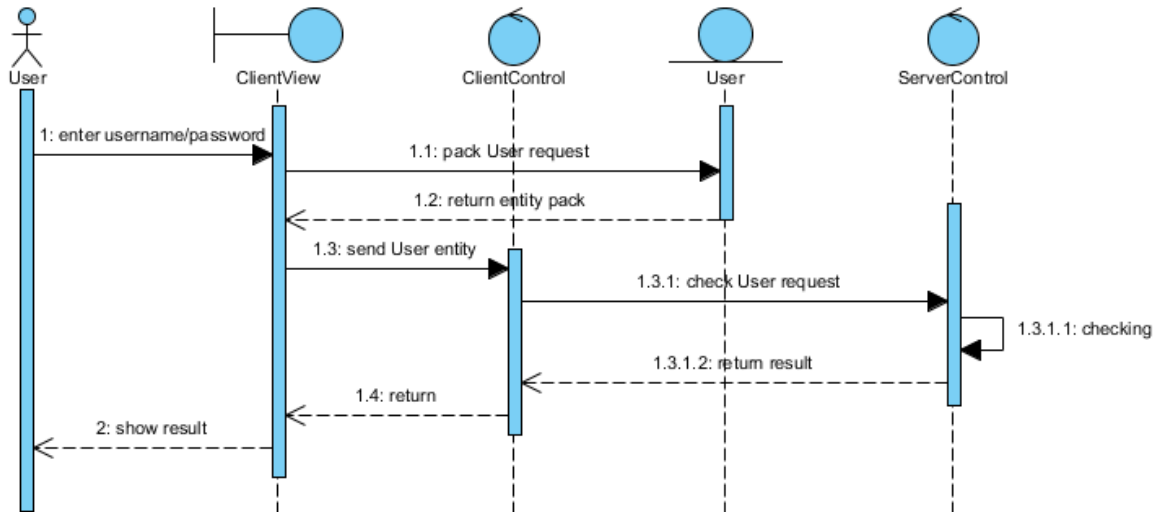

Hình 5.5: Sơ đồ lớp phía server UDP

Sơ đồ lớp của phía server được thiết kế theo mô hình MVC trong Hình 5.5, bao gồm 3 lớp chính tương ứng với sơ đồ M-V-C như sau:

- Lớp User: là lớp thực thể, dùng chung thông nhất với lớp phía bên client.
- Lớp ServerView: là lớp tương ứng với thành phần view (V), là lớp dùng hiển thị các thông báo và trạng thái hoạt động bên server UDP.
- Lớp ServerControl: là lớp tương ứng với thành phần control (C), nó đảm nhiệm vai trò xử lý của server UDP, bao gồm: nhận thông tin đăng nhập từ phía các client, kiểm tra trong cơ sở dữ liệu xem các thng tin này đúng hay sai, sau đó gửi kết quả đăng nhập về cho client tương ứng.

c. Tuần tự các bước thực hiện

Hình 5.6: Tuần tự các bước thực hiện theo giao thức UDP

Tuần tự các bước xử lý như sau (Hình 5.6):

1. Ở phía client, người dùng nhập username/password và click vào giao diện của lớp ClientView
2. Lớp ClientView sẽ đóng gói thông tin username/password trên form vào một đối tượng model User bằng phương thức getUser() và chuyển xuống cho lớp ClientControl xử lý
3. Lớp ClientControl gửi thông tin chứa trong đối tượng User này sang phía server để kiểm tra đăng nhập
4. Bên phía server, khi nhận được thông tin đăng nhập trong đối tượng User, nó sẽ gọi phương thức checkLogin() để kiểm tra thông tin đăng nhập trong cơ sở dữ liệu.
5. Kết quả kiểm tra sẽ được trả về cho lớp ClientControl
6. Ở phía client, khi nhận được kết quả kiểm tra đăng nhập, lớp ClientControl sẽ chuyển cho lớp LoginView hiển thị bằng phương thức showMessage()
7. Lớp LoginView hiển thị kết quả đăng nhập lên cho người dùng

5.4.3 Cài đặt

a. Các lớp phía client

User.java

```

package udp.client;
import java.io.Serializable;

public class User implements Serializable{
    private String userName;
    private String password;

    public User(){
    }
}

```

```

public User(String username, String password){
    this.userName = username;
    this.password = password;
}

public String getPassword() {
    return password;
}

public void setPassword(String password) {
    this.password = password;
}

public String getUser_name() {
    return userName;
}

public void setUser_name(String userName) {
    this.userName = userName;
}
}

```

ClientView.java

```

package udp.client;
import java.awt.FlowLayout;
import java.awt.event.ActionEvent;
import java.awt.event.ActionListener;
import java.awt.event.WindowAdapter;
import java.awt.event.WindowEvent;
import javax.swing.JButton;
import javax.swing.JFrame;
import javax.swing.JLabel;
import javax.swing.JOptionPane;
import javax.swing.JPanel;
import javax.swing.JPasswordField;
import javax.swing.JTextField;

public class ClientView extends JFrame implements ActionListener{
    private JTextField txtUsername;
    private JPasswordField txtPassword;
    private JButton btnLogin;

    public ClientView(){
        super("UDP Login MVC");

        txtUsername = new JTextField(15);
        txtPassword = new JPasswordField(15);
        txtPassword.setEchoChar('*');
        btnLogin = new JButton("Login");

        JPanel content = new JPanel();
        content.setLayout(new FlowLayout());
        content.add(new JLabel("Username:"));
        content.add(txtUsername);
    }
}

```

```

        content.add(new JLabel("Password:"));
        content.add(txtPassword);
        content.add(btnLogin);

        this.setContentPane(content);
        this.pack();

        this.addWindowListener(new WindowAdapter(){
            public void windowClosing(WindowEvent e){
                System.exit(0);
            }
        });
    }

    public void actionPerformed(ActionEvent e) {
    }

    public User getUser(){
        User model = new User(txtUsername.getText(), txtPassword.getText());
        return model;
    }

    public void showMessage(String msg){
        JOptionPane.showMessageDialog(this, msg);
    }

    public void addLoginListener(ActionListener log) {
        btnLogin.addActionListener(log);
    }
}

```

ClientControl.java

```

package udp.client;
import java.awt.event.ActionEvent;
import java.awt.event.ActionListener;
import java.io.ByteArrayInputStream;
import java.io.ByteArrayOutputStream;
import java.io.ObjectInputStream;
import java.io.ObjectOutputStream;
import java.net.DatagramPacket;
import java.net.DatagramSocket;
import java.net.InetAddress;

public class ClientControl {
    private ClientView view;
    private int serverPort = 5555;
    private int clientPort = 6666;
    private String serverHost = "localhost";
    private DatagramSocket myClient;

    public ClientControl(ClientView view){
        this.view = view;
        this.view.addLoginListener(new LoginListener());
    }
}

```

```

class LoginListener implements ActionListener {
    public void actionPerformed(ActionEvent e) {
        openConnection();

        User user = view.getUser();
        sendData(user);

        String result = receiveData();
        if(result.equals("ok"))
            view.showMessageDialog("Login succesfully!");
        else
            view.showMessageDialog("Invalid username and/or password!");

        closeConnection();
    }
}

private void openConnection(){
    try {
        myClient = new DatagramSocket(clientPort);
    } catch (Exception ex) {
        view.showMessageDialog(ex.getStackTrace().toString());
    }
}

private void closeConnection(){
    try {
        myClient.close();
    } catch (Exception ex) {
        view.showMessageDialog(ex.getStackTrace().toString());
    }
}

private void sendData(User user){
    try {
        ByteArrayOutputStream baos = new ByteArrayOutputStream();
        ObjectOutputStream oos = new ObjectOutputStream(baos);
        oos.writeObject(user);
        oos.flush();

        InetAddress IPAddress = InetAddress.getByName(serverHost);
        byte[] sendData = baos.toByteArray();
        DatagramPacket sendPacket = new DatagramPacket(sendData,
            sendData.length, IPAddress, serverPort);
        myClient.send(sendPacket);

    } catch (Exception ex) {
        view.showMessageDialog(ex.getStackTrace().toString());
    }
}

private String receiveData(){
    String result = "";
    try {
        byte[] receiveData = new byte[1024];
        DatagramPacket receivePacket =

```

```

        new DatagramPacket(receiveData, receiveData.length);
myClient.receive(receivePacket);

        ByteArrayInputStream bais =
            new ByteArrayInputStream(receiveData);
        ObjectInputStream ois = new ObjectInputStream(bais);
        result = (String)ois.readObject();
    } catch (Exception ex) {
        view.showMessageDialog(ex.getStackTrace().toString());
    }
    return result;
}
}

```

ClientRun.java

```

package udp.client;

public class ClientRun {
    public static void main(String[] args) {
        ClientView view = new ClientView();
        ClientControl control = new ClientControl(view);
        view.setVisible(true);
    }
}

```

b. Các lớp phía server

ServerView.java

```

package udp.server;

public class ServerView {
    public ServerView(){

    }

    public void showMessage(String msg){
        System.out.println(msg);
    }
}

```

ServerControl.java

```

package udp.server;
import java.io.ByteArrayInputStream;
import java.io.ByteArrayOutputStream;
import java.io.IOException;
import java.io.ObjectInputStream;
import java.io.ObjectOutputStream;
import java.net.DatagramPacket;
import java.net.DatagramSocket;
import java.net.InetAddress;
import java.sql.Connection;
import java.sql.DriverManager;
import java.sql.ResultSet;

```

```
import java.sql.Statement;
import udp.client.User;

public class ServerControl {
    private ServerView view;
    private Connection con;
    private DatagramSocket myServer;
    private int serverPort = 5555;
    private DatagramPacket receivePacket = null;

    public ServerControl(ServerView view){
        this.view = view;
        getDBConnection("usermanagement", "root", "12345678");
        openServer(serverPort);
        view.showMessage("UDP server is running...");

        while(true){
            listenning();
        }
    }

    private void getDBConnection(String dbName,
                                String username, String password){
        String dbUrl = "jdbc:mysql://localhost:3306/" + dbName;
        String dbClass = "com.mysql.jdbc.Driver";

        try {
            Class.forName(dbClass);
            con = DriverManager.getConnection (dbUrl, username, password);
        }catch(Exception e) {
            view.showMessage(e.getStackTrace().toString());
        }
    }

    private void openServer(int portNumber){
        try {
            myServer = new DatagramSocket(portNumber);
        }catch(IOException e) {
            view.showMessage(e.toString());
        }
    }

    private void listenning(){
        User user = receiveData();

        String result = "false";
        if(checkUser(user)){
            result = "ok";
        }

        sendData(result);
    }

    private void sendData(String result){
        try {
            ByteArrayOutputStream baos = new ByteArrayOutputStream();

```



```

        ObjectOutputStream oos = new ObjectOutputStream(baos);
        oos.writeObject(result);
        oos.flush();

        InetAddress IPAddress = receivePacket.getAddress();
        int clientPort = receivePacket.getPort();
        byte[] sendData = baos.toByteArray();
        DatagramPacket sendPacket = new DatagramPacket(sendData,
            sendData.length, IPAddress, clientPort);
        myServer.send(sendPacket);

    } catch (Exception ex) {
        view.showMessage(ex.getStackTrace().toString());
    }
}

private User receiveData(){
    User user = null;
    try {
        byte[] receiveData = new byte[1024];
        receivePacket =
            new DatagramPacket(receiveData, receiveData.length);
        myServer.receive(receivePacket);

        ByteArrayInputStream bais =
            new ByteArrayInputStream(receiveData);
        ObjectInputStream ois = new ObjectInputStream(bais);
        user = (User)ois.readObject();

    } catch (Exception ex) {
        view.showMessage(ex.getStackTrace().toString());
    }

    return user;
}

private boolean checkUser(User user) {
    String query = "Select * FROM users WHERE username ="
        + user.getUserName()
        + "' AND password =" + user.getPassword() + "'";

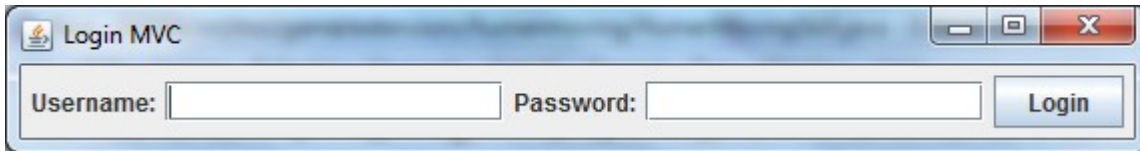
    try {
        Statement stmt = con.createStatement();
        ResultSet rs = stmt.executeQuery(query);
        if (rs.next()) {
            return true;
        }
    } catch (Exception e) {
        view.showMessage(e.getStackTrace().toString());
    }
    return false;
}
}

```

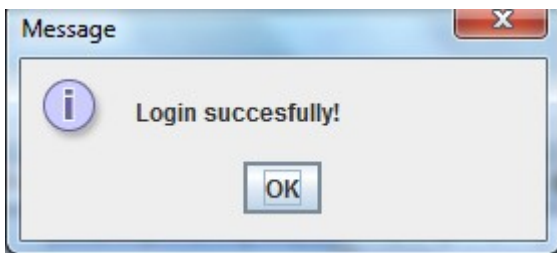
ServerRun.java

```
package udp.server;  
  
public class ServerRun {  
    public static void main(String[] args) {  
        ServerView view = new ServerView();  
        ServerControl control = new ServerControl(view);  
    }  
}
```

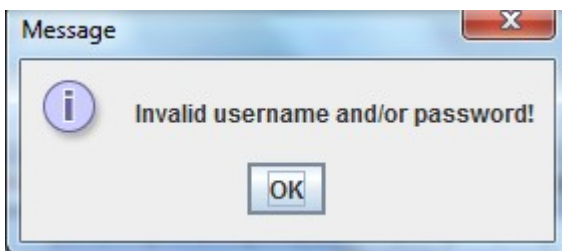
5.4.5 Kết quả

Login thành công:

Login lỗi:

5.5. KẾT LUẬN

Nội dung chương này đã nhắc lại một số kiến thức cơ bản về giao thức UDP, Các lớp của Java cung cấp và hỗ trợ lập trình với giao thức UDP, các bước lập trình với giao thức UDP cho phía server và phía client. Chương này cũng trình bày một số ví dụ áp dụng với giao thức UDP và case study lập trình giao thức UDP theo mô hình MVC cho cả hai phía client và server.

5.6. BÀI TẬP

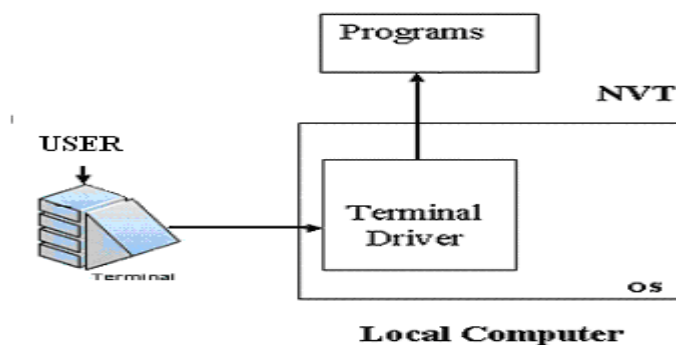
1. Viết chương trình copy file từ máy chủ server về máy client dùng giao thức UDP.
2. Viết chương trình giải phương trình bậc 2 theo đúng mô hình giao thức UDP: client chỉ hiện giao diện nhập hệ số, sau đó chuyển lên server tính toán, kết quả lại được trả về cho client hiển thị.
3. Viết chương trình giải hệ phương trình bậc nhất theo đúng mô hình giao thức UDP: client chỉ hiện giao diện nhập hệ số, sau đó chuyển lên server tính toán, kết quả lại được trả về cho client hiển thị.
4. Viết chương trình tìm USCLN (BSCNN) của 2 số nguyên dương a và b theo đúng mô hình giao thức UDP: client chỉ hiện giao diện nhập số, sau đó chuyển lên server tính toán, kết quả lại được trả về cho client hiển thị.
5. Viết chương trình phân tích một số nguyên dương ra thừa số nguyên tố (ví dụ: $300 = 2 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 5 \cdot 5$) theo đúng mô hình giao thức UDP: client chỉ hiện giao diện nhập số, sau đó chuyển lên server tính toán, kết quả lại được trả về cho client hiển thị.
6. Viết chương trình ứng dụng chat online dùng giao thức UDP.

CHƯƠNG 6. LẬP TRÌNH VỚI CÁC GIAO THỨC KHÁC

6.1. LẬP TRÌNH GIAO THỨC DỊCH VỤ TELNET

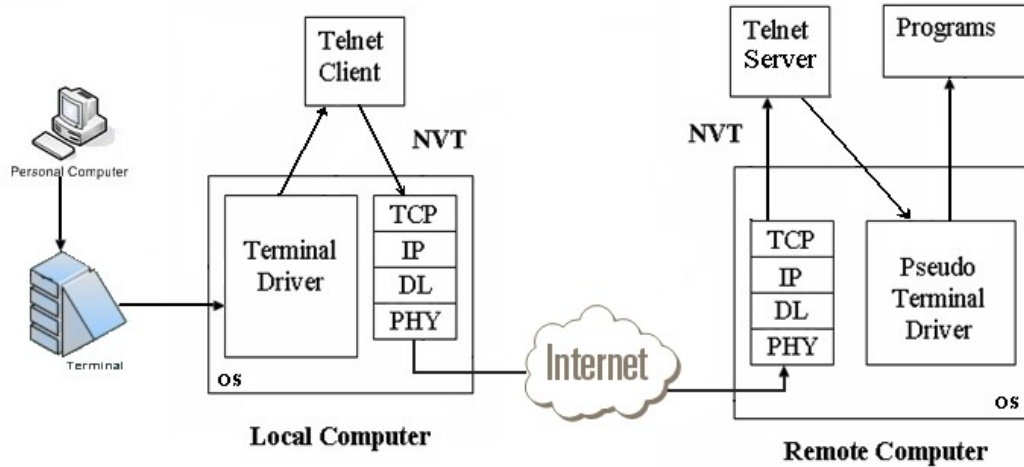
6.1.1. Giới thiệu về Telnet

- *Đầu cuối*: Trong dịch vụ Telnet, đầu cuối có thể coi là tổ hợp của bàn phím và màn hình. Thiết bị đầu cuối này cho phép người sử dụng nhập dữ liệu gửi tới trung tâm xử lý và nhận kết quả trả về.
- *Môi trường chia sẻ thời gian*: đây thực chất là một mạng các đầu cuối, các đầu cuối được kết nối với nhau thông qua trung tâm xử lý thường là một máy tính mạnh. Trong môi trường chia sẻ thời gian, các ký tự được người sử dụng nhập vào bàn phím đều được chuyển tới trung tâm xử lý. Sau khi xử lý xong kết quả được trả về màn hình người sử dụng.
- *Đầu cuối ảo*: khi một máy tính kết nối qua mạng Internet với máy tính từ xa với vai trò như một đầu cuối cục bộ trên máy tính từ xa đó gọi là đầu cuối ảo. Mạng gồm nhiều đầu cuối ảo được gọi là mạng đầu cuối ảo (Network Virtual Terminal).
- *Đăng nhập*: đây là quá trình người sử dụng mã tài khoản để truy nhập vào hệ thống từ xa. Có hai loại đăng nhập:
  - Đăng nhập cục bộ: là quá trình đăng nhập vào môi trường chia sẻ thời gian cục bộ.

Hình 6.1. Đăng nhập cục bộ

- Đăng nhập từ xa: máy tính cục bộ phải cài phần mềm Telnet client, máy tính từ xa phải cài phần mềm Telnet server.

Hình 6.2. Đăng nhập từ xa

Quá trình đăng nhập: Khi người sử dụng nhập các ký tự thông qua đầu cuối, ký tự đó sẽ được gửi tới Hệ điều hành của máy tính cục bộ (hệ điều hành không dịch ký tự đó mà nó gửi đến cho chương trình Telnet Client). Chương trình Telnet Client dịch ký tự đó ra dạng tập ký tự chung NVT-ASCII 7 bit và gửi đến các tầng TCP/IP để chuyển qua mạng Internet, tới các tầng TCP/IP của máy tính từ xa. Hệ điều hành gửi các ký tự đó đến chương trình Telnet Server, chương trình này sẽ dịch các ký tự đó ra dạng mà máy tính từ xa có thể hiểu được. Nhưng do hệ điều hành được thiết kế không cho phép gửi ký tự ngược lại hệ điều hành. Để giải quyết vấn đề này, trên máy tính từ xa bổ sung thêm modul phần mềm giả lập đầu cuối (Pseudo Terminal Driver). Từ đó Telnet Server gửi ký tự đó đến cho phần mềm này và chuyển tiếp đến hệ điều hành. Hệ điều hành sẽ gửi các ký tự đó đến chương trình phù hợp.

- Đặc điểm của dịch vụ Telnet:
  - TELNET= TERminal NETwork
  - Telnet sử dụng kết nối TCP với số cổng mặc định là 23
  - Telnet gồm 2 phần mềm: Telnet client cài trên máy cục bộ, Telnet Server cài trên máy từ xa.
  - Telnet là dịch vụ đăng nhập từ xa. Sau khi đăng nhập thành công, máy cục bộ trở thành đầu cuối ảo của máy từ xa(màn hình , bàn phím... trở thành của máy từ xa). Dịch vụ cho phép truy cập và thao tác với tài nguyên trên máy từ xa.
  - Dịch vụ Telnet hiện đã được tích hợp vào hệ điều hành mạng và được coi như là giao thức chuẩn của TCP/IP.
- Đối với lập trình ứng dụng mạng, bài toán quan trọng nhất là xây dựng chương trình phần mềm phía client. Điều này cho phép người sử dụng có thể tạo ra được phần mềm với giao diện phù hợp và dễ dàng tích hợp với các dịch vụ khác. Để lập trình được dịch vụ Telnet phía người sử dụng, người lập trình phải nắm chắc tập ký tự NVT, các tùy chọn và các chính sách thoả thuận tùy chọn của Telnet, các lệnh điều khiển server và cấu trúc lệnh Telnet. Cuối

cùng người sử dụng phải nắm được các chế độ hoạt động của Telnet trước khi cài đặt chương trình Telnet.

6.1.2. Cài đặt dịch vụ Telnet Client với Java

Chương trình Telnet phía người sử dụng phải thực hiện các công việc sau:

- Tạo một đối tượng Socket và thiết lập kết nối tới TelnetServer với địa chỉ máy mà trên đó trình Telnet Server đang chạy, và số cổng mà Telnet Server đang nghe.

Ví dụ: Giả sử telnet server chạy trên máy tính có địa chỉ IP là 192.168.1.10, địa chỉ cổng là 23:

```
Socket telnetclient=new Socket("192.168.1.10",23);
```

- Tạo luồng nhập/xuất cho socket.
- Thực hiện gửi/ nhận các lệnh của Telnet thông qua luồng nhập/xuất

ví dụ khi thoả thuận, client cần phải gửi lệnh WONT có mã là 252, IAC là 255 với lệnh:

```
if(c2==255){  
    out.write(new byte[] {(byte)255, (byte)254, (byte)c2});  
}
```

- Xây dựng giao diện GUI cho chương trình nếu muốn.

Sau đây là một chương trình ví dụ cài đặt dịch vụ Telnet đơn giản với giao thức Telnet:

```
//TelnetClient.java  
import java.awt.*;  
import java.awt.event.*;  
import java.io.*;  
import java.net.*;  
//Terminal hiển thị chữ trên cửa sổ  
class Terminal extends Canvas{  
    // Kích cỡ font chữ  
    private int charWidth, charHeight;  
    // text[0] là dòng thao tác hiện tại  
    private String[] text;  
    // Khoảng cách với viền cửa sổ chính chương trình  
    private final int margin=4;  
    // Số dòng lệnh tối đa được lưu lại  
    private final int lines=50;  
  
    // Constructor, khởi tạo các giá trị ban đầu  
    Terminal() {  
        charHeight=12;  
        setFont(new Font("Monospaced", Font.PLAIN, charHeight));  
        charWidth=getFontMetrics(getFont()).stringWidth(" ");  
        text=new String[lines];  
        for (int i=0; i<lines; ++i)  
            text[i]="";  
        setSize(80*charWidth+margin*2, 25*charHeight+margin*2);  
        requestFocus();  
    }  
}
```

```

        // Lắng nghe sự kiện con trỏ chuột
        addMouseListener(new MouseAdapter() {
            public void mousePressed(MouseEvent e){
                requestFocus();
            }
        });
    }
    // In và lưu lại các kí tự người dùng nhập từ bàn phím
    public void put(char c){
        Graphics g=getGraphics();
        if (c=='\r'){ // Return
            for (int i=lines-1; i>0; --i)
                text[i]=text[i-1];
            text[0]="";
            update(g); // Clear screen and paint
        }
        // Các kí tự điều khiển: backspace, delete, telnet EC
        else if (c==8 || c==127 || c==247){
            int len=text[0].length();
            if (len>0){
                --len;
                text[0]=text[0].substring(0, len);
                g.setColor(getBackground());
                g.fillRect(len*charWidth+margin,
                    getSize().height-margin-charHeight,
                    (len+1)*charWidth+margin, getSize().height-margin);
            }
        }
        else if (c=='\t'){ // Tab với khoảng cách 8 space
            text[0]+=" ";
            text[0].substring(0, text[0].length()&8);
        }
        else if (c>=32 && c<127){ // Kí tự có thể in
            g.drawString(""+c, margin+text[0].length()*charWidth,
                getSize().height-margin);
            text[0]+=c;
        }
        g.dispose();
    }
    // Hiển thị những gì đã gõ từ bàn phím
    public void paint(Graphics g) {
        int height=getSize().height;
        for (int i=0; i<lines; ++i)
            g.drawString(text[i], margin, height-margin-i*charHeight);
    }
}
//luồng nhận sẽ chờ các kí tự đến từ một luồng vào (Input
//stream) và gửi đến Terminal. Đám phán các lựa chọn đầu cuối
class Receiver extends Thread{
    private InputStream in;
    private OutputStream out;
    private Terminal terminal;
    public Receiver(InputStream in, OutputStream out, Terminal terminal){
        this.in=in;
        this.out=out;
        this.terminal=terminal;
        start();
    }
}

```

```

    }
    //Đọc các kí tự và gửi đến đầu cuối
    public void run() {
        while (true){
            try {
                int c=in.read();
                if (c<0){ // EOF
                    System.out.println("Connection closed ");
                    return;
                }
                else if (c==255){ // Đàm phán các lựa chọn đầu cuối
                    int c1=in.read(); // 253=do, 251=will
                    int c2=in.read(); // option
                    if (c1==253) // do option, send "won't do option"
                        out.write(new byte[] {(byte)255, (byte)252, (byte)c2});
                    else if (c1==251) // send "don't do option"
                        out.write(new byte[] {(byte)255, (byte)254, (byte)c2});
                }
                else
                    terminal.put((char)c);
            }
            catch (IOException x) {
                System.out.println("Receiver: "+x);
            }
        }
    }
}

//TelnetWindow. Gửi dữ liệu bàn phím từ terminal đến một socket từ
//xa và bắt đầu nhận các kí tự từ socket và hiển thị các kí tự đó trên terminal
class TelnetWindow extends Frame{
    Terminal terminal;
    InputStream in;
    OutputStream out;
    // Constructor
    TelnetWindow(String hostname, int port){
        super("telnet "+hostname+" "+port); // Set title\
        // Thiết lập cửa sổ
        add(terminal=new Terminal());
        // Xử lý việc đóng cửa sổ
        addWindowListener(new WindowAdapter() {
            public void windowClosing(WindowEvent e){
                dispose();
                try {
                    out.close();
                }
                catch (IOException x) {
                    System.out.println("Closing connection: "+x);
                }
            }
            public void windowClosed(WindowEvent e) {
                System.exit(0);
            }
        });
        // Xử lý các thao tác với bàn phím
        terminal.addKeyListener(new KeyAdapter() {
            public void keyTyped(KeyEvent e) {
                char k=e.getKeyChar();

```



```

        try {
            terminal.put(k);
            out.write((int)k);
            if (k=='\r'){
                out.write('\n'); // Convert CR to CR-LF
                out.flush();
            }
        }
        catch (IOException x) {
            System.out.println("Send: "+x);
        }
    }
}

try {
    // Mở một connection
    System.out.println("Opening connection to "+
        hostname+" on port "+port);
    Socket socket=new Socket(hostname, port);
    InetAddress addr=socket.getInetAddress();
    System.out.println("Connected to "+addr.getHostAddress());
    in=socket.getInputStream();
    out=socket.getOutputStream();
    // Hiển thị cửa sổ
    pack();
    setVisible(true);
    // Bắt đầu nhận dữ liệu từ server
    new Receiver(in, out, terminal);
    System.out.println("Ready");
}
catch (UnknownHostException x) {
    System.out.println("Unknown host: "+hostname+" "+x);
    System.exit(1);
}
catch (IOException x) {
    System.out.println(x);
    System.exit(1);
}
}

}

//Chương trình chính
public class TelnetClient{
    public static void main(String[] argv){
        // Phân tách các đối số: telnet hostname port
        String hostname="";
        int port=23;
        try {
            hostname=argv[0];
            if (argv.length>1)
                port=Integer.parseInt(argv[1]);
        } catch (ArrayIndexOutOfBoundsException x) {
            System.out.println("Usage: java telnet hostname [port]");
            System.exit(1);
        }
        catch (NumberFormatException x) {}
        TelnetWindow t1=new TelnetWindow(hostname, port);
    }
}

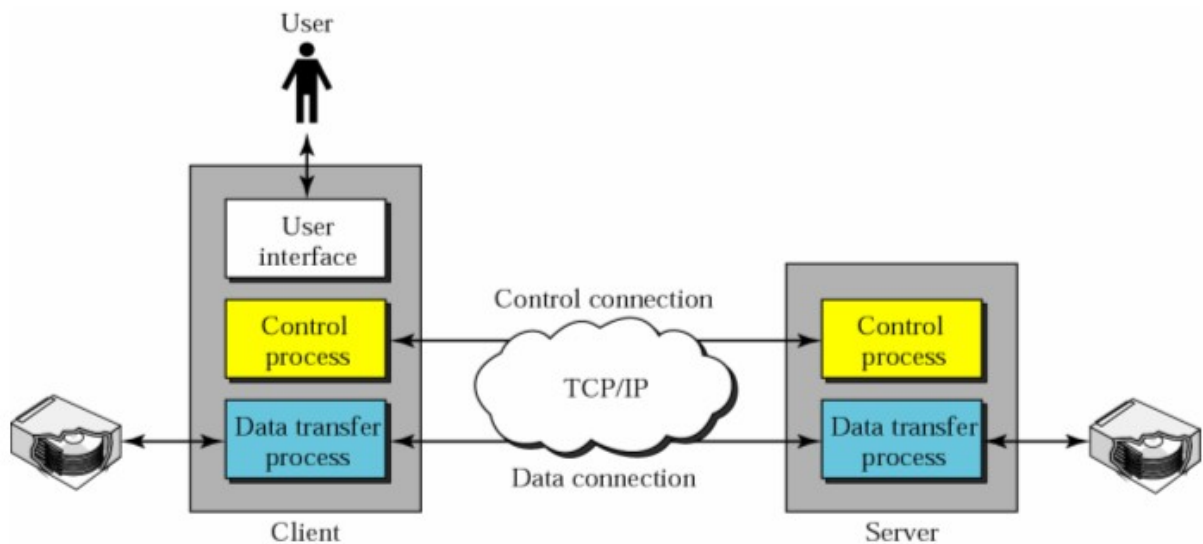
```

Chạy thử chương trình

- Bước 1: Dịch chương trình TelnetClient.java
- Bước 2: Kiểm tra xem trên máy từ xa, trình Telnet server đã được khởi tạo chạy chưa, nếu chưa thì chạy nó và dùng trình quản trị Telnet Server, thiết lập các tham số phù hợp.
- Bước 3: Chạy chương trình Telnet Client từ máy cục bộ.

6.2. LẬP TRÌNH DỊCH VỤ TRUYỀN TẬP VỚI GIAO THỨC FTP

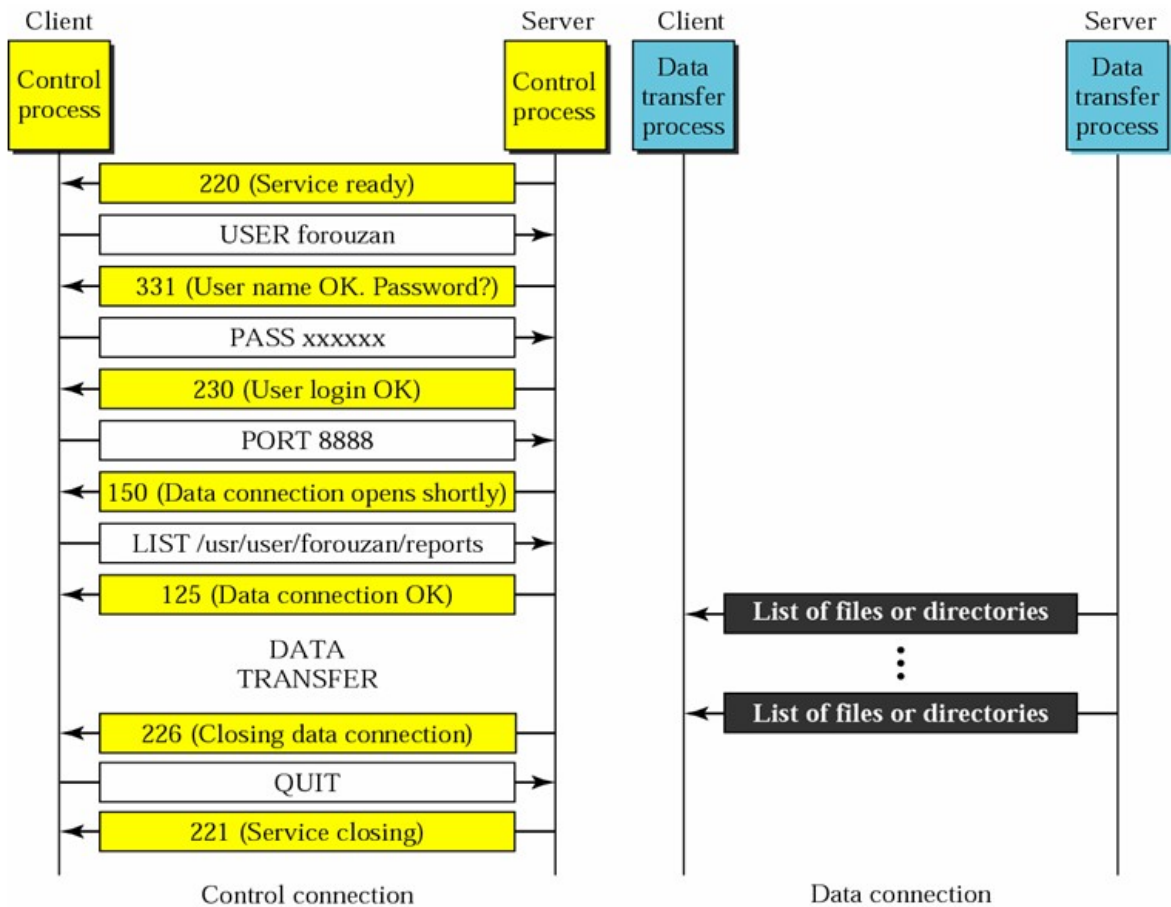
6.2.1. Dịch vụ truyền tập FTP

Hình 6.3. Mô hình FTP

Đặc điểm

- FTP là giao thức chuẩn của TCP/IP
- FTP sử dụng kết nối TCP, là kết nối truyền thông tin cậy
- FTP gồm 2 phần mềm: Phần mềm FTPClient cài trên máy cục bộ và FTPServer cài trên máy từ xa (File Server).
- FTP sử dụng 2 kết nối truyền thông đồng thời để tăng hiệu quả của việc truyền tập qua mạng:
- Kết nối điều khiển: Sử dụng phương thức truyền thông đơn giản và dữ liệu truyền dưới dạng text (NVT-ASCII 7bit). Kết nối này cho phép truyền lệnh từ client tới server và truyền đáp ứng từ server về client. Kết nối này sử dụng số cổng mặc định là 21 phía server.

Hình 6.4. Ví dụ quá trình truyền tệp FTP

- **Kết nối dữ liệu:** Kết nối này sử dụng các phương thức truyền thông phức tạp vì phải truyền nhiều kiểu dữ liệu khác nhau. Kết nối này được thiết lập mỗi khi truyền một tệp và hủy sau khi truyền xong tệp đó. Kết nối này bao giờ cũng được khởi tạo sau kết nối điều khiển và kết thúc trước khi hủy bỏ kết nối điều khiển (kết nối điều khiển duy trì trong suốt phiên làm việc). Kết nối dữ liệu sử dụng số cổng mặc định phía server là 20. Có 2 cách thiết lập kết nối dữ liệu: dùng lệnh PORT và lệnh PASV.
  - FTP có 3 chế độ truyền tệp:
    - Cất tệp trên máy cục bộ lên máy tính từ xa dưới sự giám sát của lệnh STOR.
    - Lấy một tệp trên máy tính từ xa về máy tính cục bộ dưới sự giám sát của lệnh RETR.
    - Lấy danh sách các mục trong một thư mục trên máy từ xa về máy cục bộ dưới sự giám sát của lệnh LIST.
  - Mô hình hoạt động của FTP thể hiện như hình 6.3.

Ví dụ quá trình truyền tệp giữa FTPclient và FTPserver như hình 6.4.

6.2.2. Kỹ thuật cài đặt giao thức FTP với java

a. Các bước cài đặt:

Để có thể truyền tệp với máy chủ truyền tệp với giao thức FTP, chương trình phải:

- Thiết lập và huỷ bỏ kết nối điều khiển.
- Thiết lập và huỷ bỏ kết nối dữ liệu sử dụng lệnh PORT hoặc PASV
- Gửi các lệnh từ client tới server và nhận đáp ứng từ server trả về. Tốt nhất là viết các phương thức bao lấy các lệnh của FTP và phương thức xử lý đáp ứng trả về.
- Nắm chắc trình tự để có thể thực hiện download hoặc upload tệp sử dụng giao thức FTP.

b. Chương trình truyền tệp FTP

Trong chương trình này, chúng tôi thực hiện các công việc sau:

- Khai báo tạo đối tượng Socket và thiết lập kết nối tới FTPServer để tạo kết nối điều khiển và tạo luồng nhập xuất cho socket:

Ví dụ: Giả sử FTPServer nằm trên máy cục bộ và sử dụng số cổng mặc định 21

Socket clientFTP=new Socket("localhost",21);

Hoặc viết phương thức kết nối như ví dụ sau:

```
public boolean connect(String host, int port)
    throws UnknownHostException, IOException {
    connectionSocket = new Socket(host, port);
    outputStream = new
PrintStream(connectionSocket.getOutputStream());
    inputStream = new BufferedReader(new
        InputStreamReader(connectionSocket.getInputStream())
    ));

    if (!isPositiveCompleteResponse(getServerReply())) {
        disconnect();
        return false;
    }

    return true;
}
```

Hoặc hàm giải phóng kết nối:

```
public void disconnect() {
    if (outputStream != null) {
        try {
            if (loggedIn) { logout(); };
            outputStream.close();
            inputStream.close();
            connectionSocket.close();
        } catch (IOException e) {}

        outputStream = null;
        inputStream = null;
        connectionSocket = null;
    }
}
```

- Khai báo các phương thức để thực hiện gửi các lệnh của FTP tới FTPServer
- Phương thức thực hiện đăng nhập với lệnh USER và PASS

```
public boolean login(String username, String password)
    throws IOException
{
    int response = executeCommand("user " + username);
    if (!isPositiveIntermediateResponse(response)) return false;
    response = executeCommand("pass " + password);
    loggedIn = isPositiveCompleteResponse(response);
    return loggedIn;
}
```

Trong đó phương thức *executeCommand()* để thực thi một lệnh FTP bất kỳ:

```
public int executeCommand(String command)
    throws IOException
{
    outputStream.println(command);
    return getServerReply();
}
```

▪ Phương thức đọc/ghi dữ liệu:

```
public boolean readDataToFile(String command, String fileName)
    throws IOException {
    // Open the local file
    RandomAccessFile outfile = new RandomAccessFile(fileName, "rw");
    // Do restart if desired
    if (restartPoint != 0) {
        debugPrint("Seeking to " + restartPoint);
        outfile.seek(restartPoint);
    }
    // Convert the RandomAccessFile to an OutputStream
    FileOutputStream fileStream = new FileOutputStream(outfile.getFD());
    boolean success = executeDataCommand(command, fileStream);
    outfile.close();
    return success;
}

public boolean writeDataFromFile(String command, String fileName) throws
IOException {
    // Open the local file
    RandomAccessFile infile = new RandomAccessFile(fileName, "r");
    // Do restart if desired
    if (restartPoint != 0) {
        debugPrint("Seeking to " + restartPoint);
        infile.seek(restartPoint);
    }
    // Convert the RandomAccessFile to an InputStream
    FileInputStream fileStream = new FileInputStream(infile.getFD());
    boolean success = executeDataCommand(command, fileStream);
    infile.close();
    return success;
}
```

▪ Phương thức download và Upload tệp:

```

public boolean downloadFile(String fileName)
    throws IOException {
    return readDataToFile("retr " + fileName, fileName);
}

public boolean downloadFile(String serverPath, String localPath)
    throws IOException {
    return readDataToFile("retr " + serverPath, localPath);
}

```

- Một số phương thức thực hiện các lệnh FTP được liệt kê trong bảng sau:

STT	Phương thức cài đặt	Lệnh FTP
1	<i>public boolean changeDirectory(String directory)</i> <i>throws IOException</i>	CD
2	<i>public boolean renameFile(String oldName, String newName)</i> <i>throws IOException</i>	RNFR, RNTD
3	<i>public boolean removeDirectory(String directory)</i> <i>throws IOException</i>	RMD
4	<i>public boolean deleteFile(String fileName)</i> <i>throws IOException</i>	DELE
5	<i>public String getCurrentDirectory()</i> <i>throws IOException</i>	PWD

c. Chương trình ví dụ

Đoạn chương trình sau là ví dụ minh họa các phương thức đã cài đặt trên:

```

try {
    if (connection.connect(host)) {
        if (connection.login(username, password)) {
            connection.downloadFile(serverFileName);
            connection.uploadFile(localFileName);
        }
        connection.disconnect();
    }
} catch (UnknownHostException e) {
    // handle unknown host
} catch (IOException e) {
    // handle I/O exception
}

```

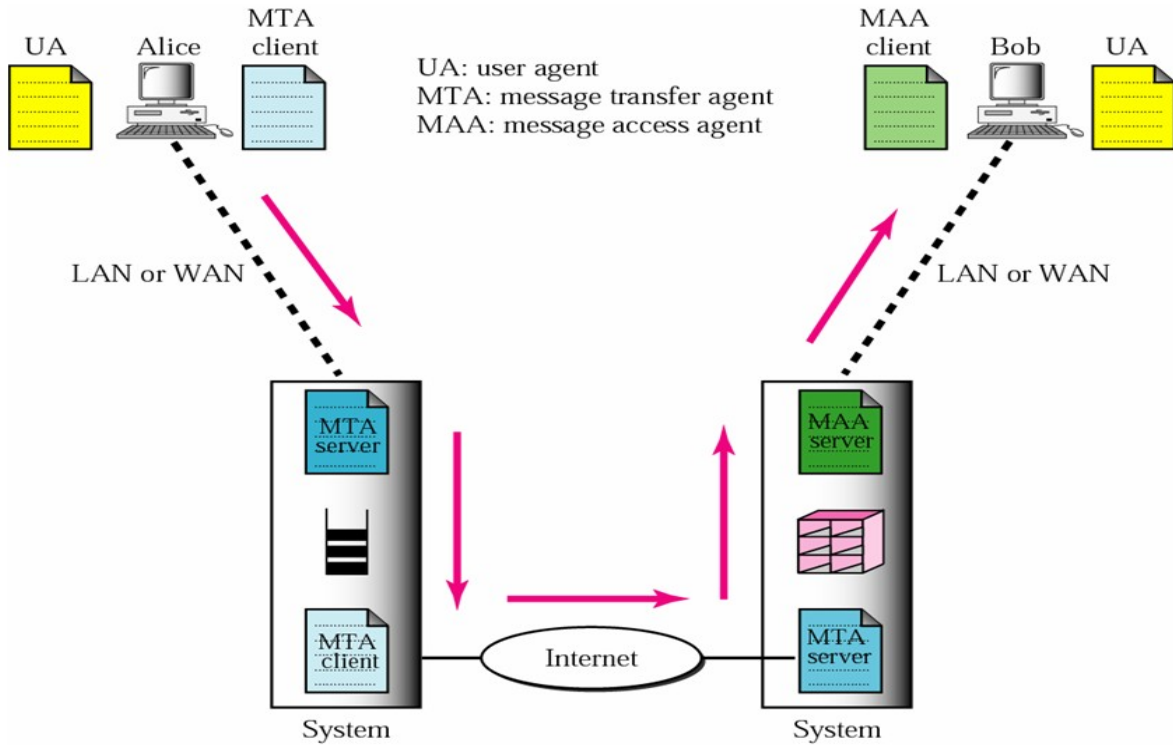
6.3. LẬP TRÌNH GỬI/NHẬN THƯ VỚI GIAO THỨC SMTP và POP3

6.3.1. Giao thức SMTP

a. Giới thiệu

Mục đích của giao thức SMTP là truyền mail một cách tin cậy và hiệu quả. Giao thức SMTP không phụ thuộc vào bất kỳ hệ thống đặc biệt nào và nó chỉ yêu cầu trật tự của dữ liệu truyền trên kênh đảm bảo tin cậy.

Giao thức SMTP được thiết kế dựa vào mô hình giao tiếp sau: khi có yêu cầu từ user về dịch vụ mail, bên gửi Sender-SMTP thiết lập một kênh truyền hai chiều tới bên nhận Receiver-SMTP và Receiver-SMTP gửi đáp ứng trở lại cho Sender-SMTP

Hình 6.5. Mô hình người gửi/nhận kết nối mail server qua LAN/WAN

b. Cài đặt chương trình gửi thư với SMTP

Để gửi thư, chương trình ứng dụng phải thực hiện các thao tác cơ bản sau đây:

- Đầu tiên phải tạo đối tượng socket và kết nối tới mail server bằng cách chỉ ra tên miền hoặc địa chỉ IP của máy chủ mail server và sử dụng số cổng mặc định 25.
- Khai báo tạo luồng nhập xuất cho socket
- Thực hiện lần lượt gửi các lệnh và tham số của SMTP tới mail server theo trật tự sau:
  - HELLO
  - MAIL FROM
  - RCPT TO
  - DATA
  - QUIT

Sau mỗi lệnh gửi, phải thực hiện đọc các đáp ứng trả về.

Ví dụ về một giao dịch gửi thư của SMTP:

```
R: 220 BBN-UNIX.ARPA Simple Mail Transfer Service Ready.
S: HELO USC-ISIF.ARPA
R: 250 BBN-UNIX.ARPA
S: MAIL FROM:<Smith@USC-ISIF.ARPA>
R: 250 OK
S: RCPT TO:<Green@BBN-UNIX.ARPA>
R: 250 OK
S: DATA
R: 354 Start mail input; end with <CRLF>.<CRLF>
S: ...
S: ...
S: ...
...
R: 250 OK
S: QUIT
R: 221 BBN-UNIX.ARPA Service closing transmission channel.
```

Sau đây là mã cài đặt của chương trình ví dụ:

```
import java.io.BufferedReader;
import java.io.InputStreamReader;
import java.io.PrintStream;
import java.net.Socket;

public class SendMail {
    Object mailLock = null; //In case we want a multi-threaded mailer
    public String mailServerHost = "";
    public String from = "";
    public String to = "";
    public String replyTo = "";
    public String subject = "Java is Fun";
    public String mailData = "HyperSendMail";
    public String errorMsg = "";
    public Socket mailSendSock = null;
    public BufferedReader inputStream = null;
    public PrintStream outputStream = null;
    public String serverReply = "";
    SendMail() {
        // Doesn't do anything but we need this for extension purposes.
    }

    // Server, from,to,subject, data
    SendMail(String server,String tFrom,String tTo,String sub,String sendData){
        mailServerHost = server;
        mailLock=this; // from = tFrom;
        to = tTo;
        if(sendData != null)
            mailData = sendData;
    }
}
```



```

    }

    public void send(){
        if(!open())           //Yikes! get out of here.
            return;
        try {
            outputStream.println("HELO sendMail");
            serverReply = inputStream.readLine();
        }
        catch(Exception e0){
            e0.printStackTrace();
        }
        try {
            outputStream.println("MAIL FROM: "+from);
            serverReply = inputStream.readLine();
            if(serverReply.startsWith("5")){
                close("FROM: Server error :"+serverReply);
                return;
            }

            if(replyTo == null)
                replyTo = from;
            outputStream.println("RCPT TO: <"+to+">");
            serverReply = inputStream.readLine();
            if(serverReply.startsWith("5")){
                close("Reply error:"+serverReply);
                return;
            }
            outputStream.println("DATA");
            serverReply = inputStream.readLine();
            if(serverReply.startsWith("5")){
                close("DATA Server error : "+serverReply);
                return;
            }
            outputStream.println("From: "+from);
            outputStream.println("To: "+to);
            if(subject != null)
                outputStream.println("Subject: "+subject);
            if(replyTo != null)
                outputStream.println("Reply-to: "+replyTo);
            outputStream.println("");
            outputStream.println(mailData);
            outputStream.print("\r\n.\r\n");
            outputStream.flush();
            serverReply = inputStream.readLine();
            if(serverReply.startsWith("5")){
                close("DATA finish server error: "+serverReply);
                return;
            }
            outputStream.println("quit");
            serverReply = inputStream.readLine();
            if(serverReply.startsWith("5")) {
                close("Server error on QUIT: "+serverReply);
                return;
            }
            inputStream.close();
            outputStream.close();
        }
    }

```

```

        mailSendSock.close();
    }
    catch(Exception any){
        any.printStackTrace();
        close("send() Exception");
    }
    close("Mail sent");
}

public boolean open(){
    synchronized(mailLock) {
        try {
            mailSendSock = new Socket(mailServerHost, 25);
            outputStream = new PrintStream(
                mailSendSock.getOutputStream());
            inputStream = new BufferedReader(new InputStreamReader(
                mailSendSock.getInputStream()));
            serverReply = inputStream.readLine();
            if(serverReply.startsWith("4")) {
                errorMsg = "Server refused the connect message : "
                    +serverReply;
                return false;
            }
        }
        catch(Exception openError) {
            openError.printStackTrace();
            close("Mail Socket Error");
            return false;
        }
        System.out.println("Connected to "+mailServerHost);
        return true;
    }
}

public void close(String msg){
    //try to close the sockets
    System.out.println("Close("+msg+")");
    try {
        outputStream.println("quit");
        inputStream.close();
        outputStream.close();
        mailSendSock.close();
    }
    catch(Exception e) {
        System.out.println("Close() Exception");
        // We are closing so see ya later anyway
    }
}

// What do you know the damned thing works :)
public static void main(String Args[]){
    SendMail sm = new SendMail(
        "mail.hyperbyte.ab.ca",           //Mail Server
        "tswain@hyperbyte.ab.ca",        // sender
        "tswain@hyperbyte.ab.ca",        // Recipient
        "Java mail test",                // Subject

```

```

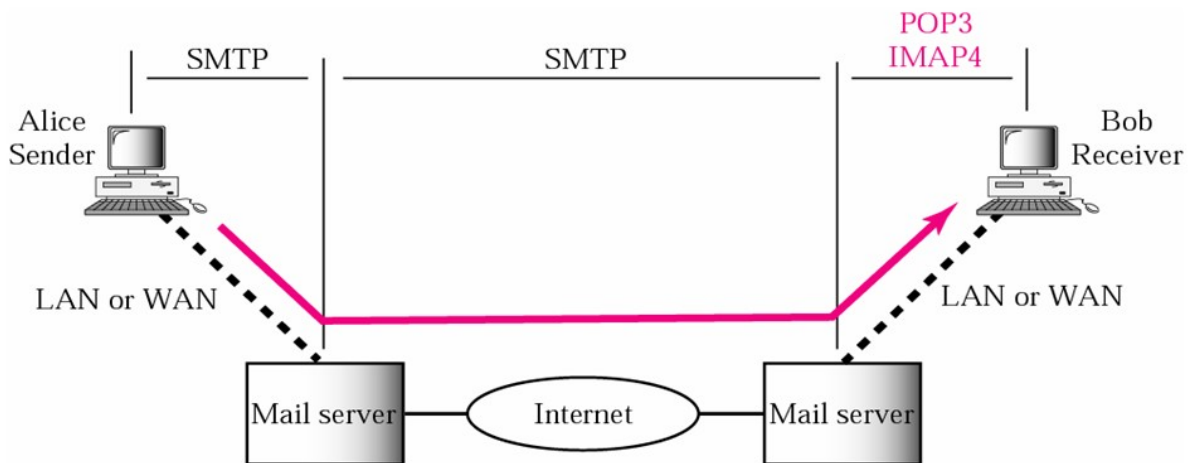
        "test test test!");           // Message Data
    sm.send();                         // Send it!
    }
}

```

6.3.2. Giao thức POP3

a. Giới thiệu

POP3 (Post Office Protocol Version 3) là một giao thức truy cập hộp thư. Nó gồm 2 phần mềm: POP3 Server cài trên máy chủ có chứa hộp thư; POP3 Client cài đặt trên máy cục bộ. Để truy cập được thư, người sử dụng dùng phần mềm truy cập hộp thư thiết lập kết nối tới POP3 Server tại số cổng mặc định là 110. POP3 server sẽ gửi trả về cho client một danh sách các mục thư chứa trong hộp thư người sử dụng. Giai đoạn sử dụng giao thức truy cập thư được thể hiện như hình vẽ.

Hình 6.6: Giao thức POP3

b. Chương trình truy cập hộp thư với giao thức POP3

Các thao tác cơ bản:

- Tạo đối tượng Socket và thiết lập với Mail Server tại số cổng 110.
- Tạo luồng nhập/xuất
- Thực hiện gửi lệnh tới mail server, sau mỗi lệnh gửi, nó thực hiện đọc đáp ứng trả về
- Kết thúc chương trình

Chương trình ví dụ sau minh họa cách cài đặt chương trình nhận thư với giao thức POP3.

```

//CheckMail.java
import java.net.*;
import java.io.*;

```

```

public class CheckMail {
    public static void main(String s[]) {
        // CheckMail [mailServer] [user] [password]
        try {
            CheckMail t = new CheckMail();
            int i = t.checkMyMail(s[0], s[1], s[2]);
            if (i==0) {
                System.out.println("No mail waiting.");
            }
            else {
                System.out.println("There " + (i==1?"is " : "are ") + i +
                    " message" +(i==1?"":"s")+ " waiting.");
            }
        }
        catch (Exception e) {
            e.printStackTrace();
        }
    }
    private void send(BufferedWriter out, String s) throws IOException {
        out.write(s+"\n");
        out.flush();
    }
    private String receive(BufferedReader in) throws IOException {
        return in.readLine();
    }
    private int checkMyMail
    (String server, String user, String pass) throws IOException {
        Socket s = new Socket(server, 110);
        BufferedReader in = new BufferedReader(
            new InputStreamReader(s.getInputStream()));
        BufferedWriter out = new BufferedWriter(
            new OutputStreamWriter(s.getOutputStream()));
        receive(in);
        send(out, "USER " + user);
        receive(in);
        send(out, "PASS " + pass);
        receive(in);
        return getNumberOfMessages(in, out);
    }
    public int getNumberOfMessages
    (BufferedReader in, BufferedWriter out) throws IOException {
        int i = 0;
        String s;
        send(out, "LIST");
        receive(in);
        while((s = receive(in)) != null) {
            if (!(s.equals("."))) {
                i++;
            }
            else
                return i;
        }
        return 0;
    }
}

```

6.4. LẬP TRÌNH TRUYỀN THÔNG MULTICAST

6.4.1. Giới thiệu truyền thông multicast và lớp MulticastSocket

Trong truyền thông multicast cho phép truyền gói tin tới một nhóm client nhờ sử dụng địa chỉ multicast của lớp D từ địa chỉ 224.0.0.0 đến 239.255.255.255. Truyền thông multicast có nhiều ứng dụng trong thực tế như:

- Videoconferencing
- Usenet news
- Computer configuration

Các địa chỉ multicast:

- 224.0.0.1: Tất cả các hệ thống ở trên mạng con cục bộ
- 224.0.0.2 : Tất cả các router trên mạng con cục bộ.
- 224.0.0.11: Các tác tử di động(agent) trên mạng con cục bộ
- 224.0.1.1 : Giao thức định thời mạng
- 224.0.1.20: Thử nghiệm mà không cho vượt ra khỏi mạng con cục bộ
- 224.2.X.X (Multicast Backbone on the Internet (MBONE)): Được sử dụng cho audio và video quảng bá trên mạng Internet .

Java hỗ trợ lớp MulticastSocket cho phép tạo ra socket thực hiện truyền thông kiểu này. Lớp MulticastSocket được kế thừa từ lớp DatagramSocket

*public class **MulticastSocket** extends [DatagramSocket](#)*

MulticastSocket là một DatagramSocket mà thêm khả năng ghép nối gộp nhóm các máy trạm multicast trên mạng Internet. Một nhóm multicast được chỉ ra bởi địa chỉ lớp D và một địa chỉ cổng UDP chuẩn. Lớp MulticastSocket được sử dụng phía bên nhận. Các cấu tử và phương thức của lớp MulticastSocket được trình bày tóm tắt trong bảng sau:

Cấu tử lớp MulticastSocket	
MulticastSocket ()	Tạo socket multicast
MulticastSocket (int port)	Tạo socket multicast và gắn với socket đó một địa chỉ cổng cụ thể.
MulticastSocket (SocketAddress bindaddr)	Tạo socket multicast và gắn với socket đó một địa chỉ socket cụ thể.

Các phương thức của lớp MulticastSocket	
InetAddress getInterface ()	Lấy địa chỉ giao tiếp mạng được sử dụng cho các gói tin multicast
boolean getLoopbackMode ()	Lấy chuỗi thiết đặt đối local loopback của gói tin multicast

<u>NetworkInterface</u>	<u>getNetworkInterface</u> () Lấy tập giao tiếp mạng multicast
int	<u>getTimeToLive</u> () Lấy tham số time to live mặc định của các gói tin multicast gửi ra socket
byte	<u>getTTL</u> () Lấy tham số time- to -live
void	<u>joinGroup</u> (<u>InetAddress</u> mcastaddr) Ghép nhóm multicast
void	<u>joinGroup</u> (<u>SocketAddress</u> mcastaddr, <u>NetworkInterface</u> netIf) Ghép nhóm multicast cụ thể tại giao tiếp mạng cụ thể
void	<u>leaveGroup</u> (<u>InetAddress</u> mcastaddr) Loại bỏ một nhóm multicast
void	<u>leaveGroup</u> (<u>SocketAddress</u> mcastaddr, <u>NetworkInterface</u> netIf) Loại bỏ một nhóm multicast trên giao tiếp mạng cục bộ được chỉ ra.
void	<u>send</u> (<u>DatagramPacket</u> p, byte ttl) Gửi gói tin
void	<u>setInterface</u> (<u>InetAddress</u> inf) Đặt giao tiếp mạng multicast được sử dụng bởi phương thức mà hành vi của nó bị ảnh hưởng bởi giá trị của giao tiếp mạng.
void	<u>setLoopbackMode</u> (boolean disableLoopback) Cho phép hoặc làm mất hiệu lực vòng phản hồi cục bộ của lược đồ dữ liệu multicast
void	<u>setNetworkInterface</u> (<u>NetworkInterface</u> netIf) Chỉ ra giao tiếp mạng để gửi các lược đồ dữ liệu multicast qua
void	<u>setTimeToLive</u> (int ttl) Thiết đặt tham số TTL mặc định cho các gói tin multicast gửi trên MulticastSocket nhằm mục đích điều khiển phạm vi multicast.
void	<u>setTTL</u> (byte ttl) Thiết đặt tham số TTL

Để tạo ra kết nối một nhóm multicast, đầu tiên phải tạo ra đối tượng MulticastSocket với một địa chỉ cổng xác định bằng cách gọi phương thức `joinGroup()` của lớp MulticastSocket. Ví dụ:

```
// Kết nối một nhóm multicast và gửi lời chào tới nhóm ...
String msg = "Hello";
InetAddress group = InetAddress.getByName("228.5.6.7");
MulticastSocket s = new MulticastSocket(6789);
s.joinGroup(group);
```

```
DatagramPacket hi = new DatagramPacket(msg.getBytes(), msg.length(),
                                         group, 6789);

s.send(hi);
// Nhận đáp ứng của chúng
byte[] buf = new byte[1000];
DatagramPacket recv = new DatagramPacket(buf, buf.length);
s.receive(recv);
...
// OK, I'm done talking - leave the group...
s.leaveGroup(group);
```

Khi gửi thông điệp tới group, tất cả các máy trạm phía nhận là các thành viên của nhóm sẽ nhận được gói tin, để loại bỏ nhóm, phương thức `leaveGroup()` sẽ được gọi.

6.4.2. Một số ví dụ gửi/nhận dữ liệu multicast

a. Ví dụ gửi dữ liệu multicast

```
import java.net.*;
// Which port should we send to
int port = 5000;
// Which address
String group = "225.4.5.6";
// Which ttl
int ttl = 1;
// Create the socket but we don't bind it as we are only going to send
data
MulticastSocket s = new MulticastSocket();
// Note that we don't have to join the multicast group if we are only
// sending data and not receiving
// Fill the buffer with some data
byte buf[] = new byte[10];
for (int i=0; i<buf.length; i++) buf[i] = (byte)i;
// Create a DatagramPacket
DatagramPacket pack = new DatagramPacket(buf, buf.length,
                                         InetAddress.getByName(group), port);
// Do a send. Note that send takes a byte for the ttl and not an int.
s.send(pack, (byte)ttl);
// And when we have finished sending data close the socket
s.close();
```

b. Ví dụ nhận dữ liệu multicast

```
import java.net.*;
// Which port should we listen to
int port = 5000;
// Which address
String group = "225.4.5.6";
// Create the socket and bind it to port 'port'.
MulticastSocket s = new MulticastSocket(port);
// join the multicast group
```

```
s.joinGroup(InetAddress.getByName(group));
// Now the socket is set up and we are ready to receive packets
// Create a DatagramPacket and do a receive
byte buf[] = new byte[1024];
DatagramPacket pack = new DatagramPacket(buf, buf.length);
s.receive(pack);
// Finally, let us do something useful with the data we just received,
// like print it on stdout :-)
System.out.println("Received data from: " + pack.getAddress().toString() +
    ":" + pack.getPort() + " with length: " +
    pack.getLength());
System.out.write(pack.getData(), 0, pack.getLength());
System.out.println();
// And when we have finished receiving data leave the multicast group and
// close the socket
s.leaveGroup(InetAddress.getByName(group));
s.close();
```

6.5. LẬP TRÌNH BẢO MẬT VỚI SSL

6.5.1. Giới thiệu SSL

a. SSL

SSL (Secure Socket Layer) là giao thức đa mục đích được thiết kế để tạo ra các giao tiếp giữa hai chương trình ứng dụng trên một cổng định trước (socket 443) nhằm mã hoá toàn bộ thông tin đi/đến, được sử dụng trong giao dịch điện tử như truyền số liệu thẻ tín dụng, mật khẩu, số bí mật cá nhân (PIN) trên Internet.

Trong các giao dịch điện tử trên mạng và trong các giao dịch thanh toán trực tuyến, thông tin/dữ liệu trên môi trường mạng Internet không an toàn thường được bảo đảm bởi cơ chế bảo mật thực hiện trên tầng vận tải có tên Lớp công bảo mật SSL (Secure Socket Layer) - một giải pháp kỹ thuật hiện nay được sử dụng khá phổ biến trong các hệ điều hành mạng máy tính trên Internet. Giao thức SSL được hình thành và phát triển đầu tiên năm 1994 bởi nhóm nghiên cứu Netscape dẫn dắt bởi Elgammal, và ngày nay đã trở thành chuẩn bảo mật thực hành trên mạng Internet. Phiên bản SSL hiện nay là 3.0 và vẫn đang tiếp tục được bổ sung và hoàn thiện. Tương tự như SSL, một giao thức khác có tên là Công nghệ truyền thông riêng tư PCT (Private Communication Technology) được đề xướng bởi Microsoft, hiện nay cũng được sử dụng rộng rãi trong các mạng máy tính chạy trên hệ điều hành Windows NT. Ngoài ra, một chuẩn của Nhóm đặc trách kỹ thuật Internet IETF (Internet Engineering Task Force) có tên là Bảo mật lớp giao vận TLS (Transport Layer Security) dựa trên SSL cũng được hình thành và xuất bản dưới khuôn khổ nghiên cứu của IETF Internet Draft được tích hợp và hỗ trợ trong sản phẩm của Netscape.

b. Khóa – Key

Định nghĩa khóa

Khóa (key) là một thông tin quan trọng dùng để mã hóa thông tin hoặc giải mã thông tin đã bị mã hóa. Có thể hiểu nôm na khóa giống như là mật khẩu(password).

Độ dài khóa – Key Length

Độ dài khóa được tính theo bit: 128 bits, 1024 bits hay 2048 bits,... Khóa càng dài thì càng khó phá. Chẳng hạn như khóa RSA 1024 bits đồng nghĩa với việc chọn 1 trong 2^{1024} khả năng.

Password và PassParse

Password và passparse gần giống nhau. Password không bao giờ hết hạn(expire). Passparse chỉ có hiệu lực trong một khoảng thời gian nhất định có thể là 5 năm, 10 năm hay chỉ là vài ba ngày. Sau thời gian đó, phải thay đổi lại mật khẩu mới. Nói chung, mọi thứ trong SSL như passparse, khóa, giấy chứng nhận, chữ kí số (sẽ nói sau), ... đều chỉ có thời hạn sử dụng nhất định. Passparse được dùng để mở (mã hóa/giải mã) khóa riêng.

c. Thuật toán mã hóa

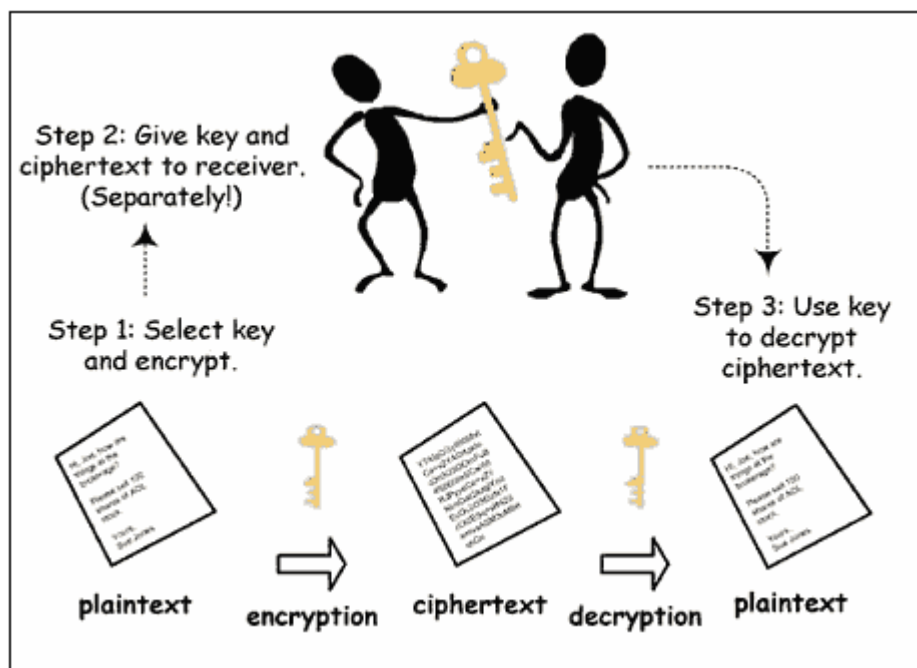
Mã hóa (encrypt) và giải mã (decrypt) thông tin dùng các hàm toán học đặc biệt. Được biết đến với cái tên là thuật toán mã hóa (cryptographic algorithm) và thường được gọi tắt là cipher. Các thuật toán mã hóa và xác thực của SSL được sử dụng bao gồm (phiên bản 3.0):

- (1) DES - Chuẩn mã hoá dữ liệu (ra đời năm 1977), phát minh và sử dụng của chính phủ Mỹ.
- (2) DSA - Thuật toán chữ ký điện tử, chuẩn xác thực điện tử, phát minh và sử dụng của chính phủ Mỹ.
- (3) KEA - Thuật toán trao đổi khoá, phát minh và sử dụng của chính phủ Mỹ.
- (4) MD5 - Thuật toán tạo giá trị "băm" (message digest), phát minh bởi Rivest.
- (5) RC2, RC4 - Mã hoá Rivest, phát triển bởi công ty RSA Data Security.
- (6) RSA - Thuật toán khoá công khai, cho mã hoá và xác thực, phát triển bởi Rivest, Shamir và Adleman.
- (7) RSA key exchange - Thuật toán trao đổi khoá cho SSL dựa trên thuật toán RSA.
- (8) SHA-1 - Thuật toán hàm băm an toàn, phát triển và sử dụng bởi chính phủ Mỹ.
- (9) SKIPJACK - Thuật toán khoá đối xứng phân loại được thực hiện trong phần cứng Fortezza, sử dụng bởi chính phủ Mỹ;
- (10) Triple-DES - Mã hoá DES ba lần.

d. Các phương pháp mã hóa

Có hai phương pháp mã hóa được sử dụng phổ biến hiện nay là mã hóa bằng khóa đối xứng và mã hóa dùng cặp khóa chung - khóa riêng..

Mã hóa bằng khóa đối xứng (symmetric-key)

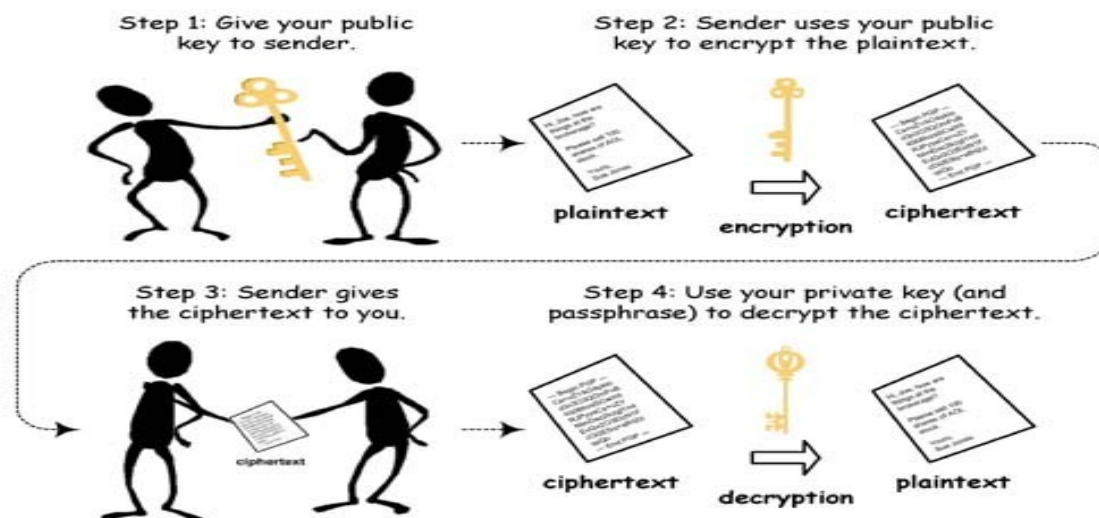
Hình 6.7. Mã hoá bằng khoá đối xứng

Khóa dùng để mã hóa cũng là khóa dùng để giải mã.

Một khe hở trong mã hóa đối xứng là bạn phải chuyển khóa cho người nhận để họ có thể giải mã. Việc chuyển khóa không được mã hóa qua mạng là một điều cực kì mạo hiểm. Nhỡ như khóa này rơi vào tay người khác thế là họ có thể giải mã được thông tin mà đã chuyển đi. Phương pháp mã hóa bằng khóa chung - khóa riêng ra đời nhằm giải quyết vấn đề này.

Thay vì chỉ có một khóa duy nhất dùng chung cho mã hóa và giải mã, sẽ có một cặp khóa gồm khóa chung chỉ dùng để mã hóa và khóa riêng chỉ dùng để giải mã. Khi người A muốn gửi thông điệp cho người B thì người B cần biết khóa chung của người A. (Khóa này được người A công bố công khai). Người B mã hóa các thông tin gửi đến người A bằng khóa chung của người A. Chỉ có người A mới có khóa riêng để giải mã các thông tin này. Nhỡ như thông tin này có rơi vào tay người khác thì họ cũng không thể giải mã được vì chỉ có người A mới có khóa riêng dành cho việc giải mã đúng thông điệp trên.

Mã hóa dùng cặp khóa chung – khóa riêng

Hình 6.8. Mã hoá công khai

e. Cơ chế làm việc của SSL – SSL Protocol

Điểm cơ bản của SSL là được thiết kế độc lập với tầng ứng dụng để đảm bảo tính bí mật, an toàn và chống giả mạo luồng thông tin qua Internet giữa hai ứng dụng bất kỳ, thí dụ như webserver và các trình duyệt (browser), do đó được sử dụng rộng rãi trong nhiều ứng dụng khác nhau trên môi trường Internet. Toàn bộ cơ chế hoạt động và hệ thống thuật toán mã hoá sử dụng trong SSL được phổ biến công khai, trừ khóa chia sẻ tạm thời được sinh ra tại thời điểm trao đổi giữa hai ứng dụng là tạo ngẫu nhiên và bí mật đối với người quan sát trên mạng máy tính. Ngoài ra, giao thức SSL còn đòi hỏi ứng dụng chủ phải được chứng thực bởi một đối tượng lớp thứ ba (CA) thông qua chứng chỉ điện tử (digital certificate) dựa trên mật mã công khai (thí dụ RSA).

Sau đây ta xem xét một cách khái quát cơ chế hoạt động của SSL để phân tích cấp độ an toàn của nó và các khả năng áp dụng trong các ứng dụng nhạy cảm, đặc biệt là các ứng dụng về thương mại và thanh toán điện tử.

Giao thức SSL dựa trên hai nhóm con giao thức là giao thức "bắt tay" (handshake protocol) và giao thức "bản ghi" (record protocol). Giao thức bắt tay xác định các tham số giao dịch giữa hai đối tượng có nhu cầu trao đổi thông tin hoặc dữ liệu, còn giao thức bản ghi xác định khuôn dạng cho tiến hành mã hoá và truyền tin hai chiều giữa hai đối tượng đó. Khi hai ứng dụng máy tính, thí dụ giữa một trình duyệt web và máy chủ web, làm việc với nhau, máy chủ và máy khách sẽ trao đổi "lời chào" (hello) dưới dạng các thông điệp cho nhau với xuất phát đầu tiên chủ động từ máy chủ, đồng thời xác định các chuẩn về thuật toán mã hoá và nén số liệu có thể được áp dụng giữa hai ứng dụng. Ngoài ra, các ứng dụng còn trao đổi "số nhận dạng/khoá theo phiên" (session ID, session key) duy nhất cho lần làm việc đó. Sau đó ứng dụng khách (trình duyệt) yêu cầu có chứng chỉ điện tử (digital certificate) xác thực của ứng dụng chủ (web server).

Chứng chỉ điện tử thường được xác nhận rộng rãi bởi một cơ quan trung gian (Thẩm quyền xác nhận CA - Certificate Authority) như RSA Data Security hay VeriSign Inc., một dạng tổ chức độc lập, trung lập và có uy tín. Các tổ chức này cung cấp dịch vụ "xác nhận" số nhận dạng của một công ty và phát hành chứng chỉ duy nhất cho công ty đó như là bằng chứng nhận dạng (identity) cho các giao dịch trên mạng, ở đây là các máy chủ webserver.

Sau khi kiểm tra chứng chỉ điện tử của máy chủ (sử dụng thuật toán mật mã công khai, như RSA tại trình máy trạm), ứng dụng máy trạm sử dụng các thông tin trong chứng chỉ điện tử để mã hoá thông điệp gửi lại máy chủ mà chỉ có máy chủ đó có thể giải mã. Trên cơ sở đó, hai ứng dụng trao đổi khoá chính (master key) - khoá bí mật hay khoá đối xứng - để làm cơ sở cho việc mã hoá luồng thông tin/dữ liệu qua lại giữa hai ứng dụng chủ khách. Toàn bộ cấp độ bảo mật và an toàn của thông tin/dữ liệu phụ thuộc vào một số tham số:

- (i) Số nhận dạng theo phiên làm việc ngẫu nhiên.
- (ii) Cấp độ bảo mật của các thuật toán bảo mật áp dụng cho SSL.
- (iii) Độ dài của khoá chính (key length) sử dụng cho lược đồ mã hoá thông tin.

f. Bảo mật của giao thức SSL

Mức độ bảo mật của SSL như trên mô tả phụ thuộc chính vào độ dài khoá hay phụ thuộc vào việc sử dụng phiên bản mã hoá 40 bits và 128bits. Phương pháp mã hoá 40 bits được sử dụng rộng rãi không hạn chế ngoài nước Mỹ và phiên bản mã hoá 128 bits chỉ được sử dụng trong nước Mỹ và Canada. Theo luật pháp Mỹ, các mật mã "mạnh" được phân loại vào nhóm "vũ khí" (weapon) và do đó khi sử dụng ngoài Mỹ (coi như là xuất khẩu vũ khí) phải được phép của chính phủ Mỹ hay phải được cấp giấy phép của Bộ Quốc phòng Mỹ (DoD). Đây là một lợi điểm cho quá trình thực hiện các dịch vụ thương mại và thanh toán điện tử trong Mỹ và các nước đồng minh phương Tây và là điểm bất lợi cho việc sử dụng các sản phẩm cần có cơ chế bảo mật và an toàn trong giao dịch điện tử nói chung và thương mại điện tử nói riêng trong các nước khác.

Các phương thức tấn công (hay bẻ khoá) của các thuật toán bảo mật thường dùng dựa trên phương pháp "tấn công vét cạn" (brute-force attack) bằng cách thử-sai miễn không gian các giá trị có thể của khoá. Số phép thử-sai tăng lên khi độ dài khoá tăng và dẫn đến vượt quá khả năng và công suất tính toán, kể cả các siêu máy tính hiện đại nhất. Thí dụ, với độ dài khoá là 40 bits, thì số phép thử sẽ là $2^{40}=1,099,511,627,776$ tổ hợp. Tuy nhiên độ dài khoá lớn kéo theo tốc độ tính toán giảm (theo luật thừa nghịch đảo) và dẫn đến khó có khả năng áp dụng trong thực tiễn. Một khi khoá bị phá, toàn bộ thông tin giao dịch trên mạng sẽ bị kiểm soát toàn bộ. Tuy nhiên do độ dài khoá lớn (thí dụ 128 bits, 256 bits), số phép thử-sai trở nên "không thể thực hiện" vì phải mất hàng năm hoặc thậm chí hàng nghìn năm với công suất và năng lực tính toán của máy tính mạnh nhất hiện nay.

Ngay từ năm 1995, bản mã hoá 40 bits đã bị phá bởi sử dụng thuật toán vét cạn. Ngoài ra, một số thuật toán bảo mật (như DES 56 bits, RC4, MD4,...) hiện nay cũng bị coi là không an toàn khi áp dụng một số phương pháp và thuật toán tấn công đặc biệt. Đã có một số đề nghị thay đổi trong

luật pháp Mỹ nhằm cho phép sử dụng rộng rãi các phần mềm mã hoá sử dụng mã hoá 56 bits song hiện nay vẫn chưa được chấp thuận.

6.5.2. Lập trình với SSL

a. Thư viện java hỗ trợ lập trình SSL

Java Language	Java Language									
Tools & Tool APIs	java	javac	javadoc	apt	jar	javap	JPDA	JConsole	Java VisualVM	
	Security	Int'l	RMI	IDL	Deploy	Monitoring	Troubleshoot	Scripting	JVM TI	
Java Web (Deployment)	Java Web App Development/Distribution						Java Web Start		Applet (Plug-In)	
User Interface Toolkits	AWT				Swing			Java 2D		
	Accessibility		Drag n Drop		Input Methods		Image I/O	Print Service		Sound
Integration Libraries	IDL	JDBC™		JNDI™		RMI	RMI-IIOP		Scripting	
Other Base Libraries	Beans		Intl Support		I/O	JMX	JNI		Math	
	Networking		Override Mechanism		Security	Serialization	Extension Mechanism		XML JAXP	
lang and util Base Libraries	lang and util		Collections	Concurrency Utilities		JAR		Logging	Management	
	Preferences API		Ref Objects	Reflection		Regular Expressions		Versioning	Zip	Instrument
Java Virtual Machine	Java Hotspot™ Client VM					Java Hotspot™ Server VM				
Platforms	Solaris™			Linux		Windows			Other	

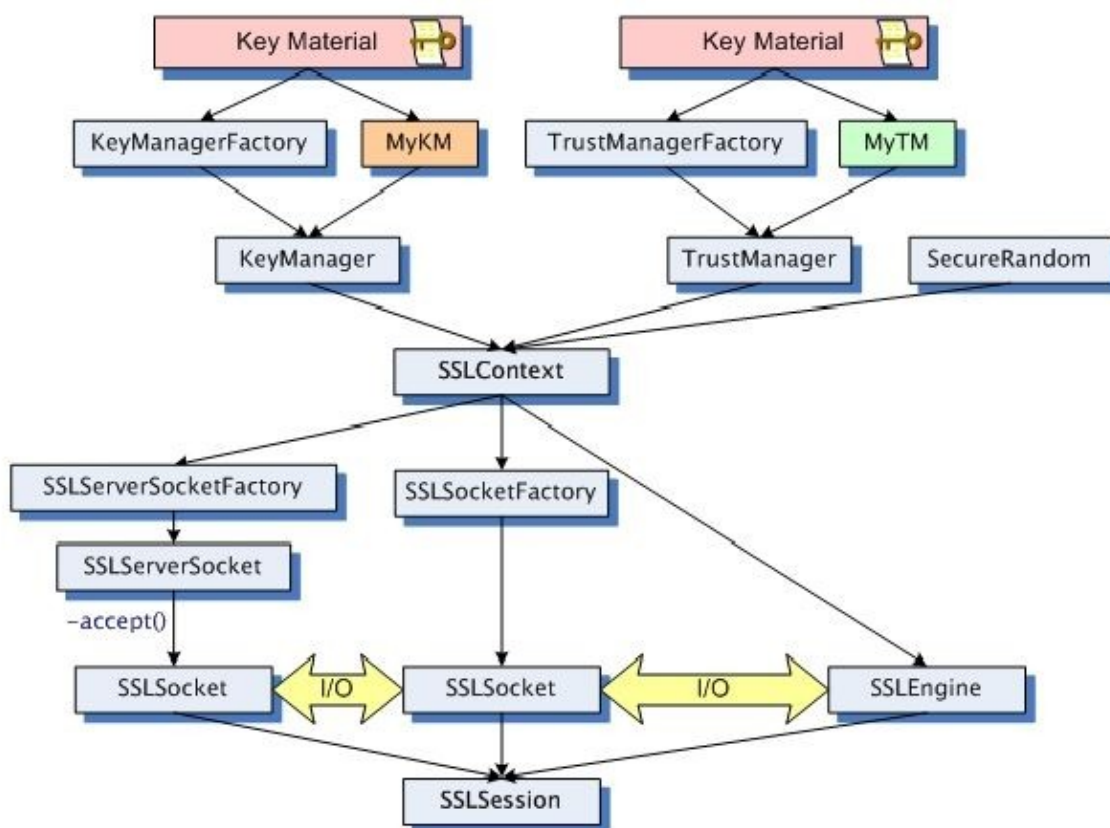
Hình 6.9. Kiến trúc JDK

Java™ security bao gồm tập hợp rất nhiều APIs, công cụ, và cài đặt của các thuật toán bảo mật thông dụng (commonly-used security algorithms), các cơ chế (mechanisms) và các giao thức (protocols). Java security APIs được sử dụng rộng rãi. Bao gồm mã hóa (cryptography), hạ tầng khóa chung (public key infrastructure), trao đổi bảo mật (secure communication), xác thực (authentication), và điều khiển truy cập (access control). Bao gồm rất nhiều lớp thư viện như Java Authentication and Authorization Service (JAAS), Java Cryptography Extension (JCE), Java Secure Socket Extension (JSSE)... Tuy nhiên trong báo cáo này chỉ tập trung vào JSSE. Và cụ thể hơn là JSSE hỗ trợ SSL. Các gói thư viện hỗ trợ lập trình với SSL:

- Gói javax.net.ssl (JSSE)
- Gói javax.rmi.ssl (SSL/TLS-based RMI Socket Factories)

Lớp SSL

Để truyền thông an toàn, cả 2 phía của kết nối đều phải sử dụng SSL. Trong java, các lớp điểm cuối của kết nối là SSLSocket và SSLEngine. Hình 7.4. cho thấy các lớp chính được sử dụng để tạo ra SSLSocket/SSLEngines.

Hình 6.10. Các lớp java SSL

Ví dụ về sử dụng các lớp SSL

Chương trình ví dụ có mã lệnh cho phép server và client có thể xác thực nhau. Muốn vậy thì client phải có chứng chỉ của server (thực tế là một tập (chain) chứng chỉ). Trường hợp ví dụ chứng chỉ của server là chứng chỉ tự ký (self-certificate). Sau đó khi chạy chương trình thì trở tới nó.

Sau khi đánh lệnh trên thì sẽ hiện ra các thông tin để điền vào như mật khẩu, tên cá nhân, tên tổ chức, thành phố,...

Server source code (EchoServer.java)

```

import javax.net.ssl.SSLServerSocket;
import javax.net.ssl.SSLServerSocketFactory;
import javax.net.ssl.SSLSocket;
import java.io.BufferedReader;
import java.io.InputStream;
import java.io.InputStreamReader;
public class EchoServer {
    public static void main(String[] arstring) {
        try {
            SSLServerSocketFactory sslserversocketfactory =
                (SSLServerSocketFactory) SSLServerSocketFactory.getDefault();
            SSLServerSocket sslserversocket =
                (SSLServerSocket)sslserversocketfactory.createServerSocket(9999);
            SSLSocket sslsocket = (SSLSocket) sslserversocket.accept();
        }
    }
}

```

```

        InputStream inputstream = sslsocket.getInputStream();
        InputStreamReader inputstreamreader = new
            InputStreamReader(inputstream);
        BufferedReader bufferedreader = new
            BufferedReader(inputstreamreader);
        String string = null;
        while ((string = bufferedreader.readLine()) != null) {
            System.out.println(string);
            System.out.flush();
        }
    } catch (Exception exception) {
        exception.printStackTrace();
    }
}
}

```

Client source code (EchoClient.java)

```

import javax.net.ssl.SSLSocket;
import javax.net.ssl.SSLSocketFactory;
import java.io.*;
public class EchoClient {
    public static void main(String[] arstring) {
        try {
            SSLSocketFactory sslsocketfactory =
                (SSLSocketFactory) SSLSocketFactory.getDefault();
            SSLSocket sslsocket = (SSLSocket)
                sslsocketfactory.createSocket("localhost", 9999);
            InputStream inputstream = System.in;
            InputStreamReader inputstreamreader = new
                InputStreamReader(inputstream);
            BufferedReader bufferedreader = new
                BufferedReader(inputstreamreader);
            OutputStream outputstream = sslsocket.getOutputStream();
            OutputStreamWriter outputstreamwriter = new
                OutputStreamWriter(outputstream);
            BufferedWriter bufferedwriter = new
                BufferedWriter(outputstreamwriter);
            String string = null;
            while ((string = bufferedreader.readLine()) != null) {
                bufferedwriter.write(string + '\n');
                bufferedwriter.flush();
            }
        } catch (Exception exception) {
            exception.printStackTrace();
        }
    }
}

```

Sau khi dịch chạy chương trình , được kết quả sau:


```

C:\WINDOWS\system32\Cmd.exe - keytool -genkey -keystore tmh -keyalg RSA

E:\Program Files\Java\jdk1.6.0_07\bin>keytool -genkey -keystore tmh -keyalg RSA
Enter keystore password:
Keystore password is too short - must be at least 6 characters
Enter keystore password:
Re-enter new password:
What is your first and last name?
[Unknown]: TMH
What is the name of your organizational unit?
[Unknown]: TMH Corp
What is the name of your organization?
[Unknown]: TMH Corp...
What is the name of your City or Locality?
[Unknown]: Ha Noi
What is the name of your State or Province?
[Unknown]: Thanh Xuan
What is the two-letter country code for this unit?
[Unknown]: 84
Is CN=TMH, OU=TMH Corp, O=TMH Corp..., L=Ha Noi, ST=Thanh Xuan, C=84 correct?
[no]: yes

Enter key password for <mykey>
(RETURN if same as keystore password):
  
```

Giải thích:

- genkey: Lệnh tạo key
- keystore mySrvKeystore: Tên key là mySrvKeystore
- keyalg RSA: Thuật toán dùng để mã hóa là RSA

Về phần ứng dụng qua giao diện dòng lệnh thì sử dụng chương trình mẫu giống như ở trên. Chạy như sau:

Tạo chứng nhận:

```
keytool -genkey -keystore mySrvKeystore -keyalg RSA
```

Mật khẩu sẽ điền là 123456

Sau khi tạo xong chứng chỉ thì copy file key vào trong thư mục chứa file

Phía server thì chứng chỉ được lưu trong keyStore

Chạy chương trình:

```
java -Djavax.net.ssl.keyStore=mySrvKeystore -Djavax.net.ssl.keyStorePassword=123456
EchoServer
```

Phía Client thì chứng chỉ được lưu trong trustStore

Chạy chương trình:

```
java -Djavax.net.ssl.trustStore=mySrvKeystore -Djavax.net.ssl.trustStorePassword=123456
EchoClient
```

6.6. KẾT LUẬN

Như vậy trong chương này đã bước đầu cung cấp cho người lập trình cách lập trình với các giao thức truyền thông đã phát triển sẵn có thông qua kỹ thuật socket. Đây là chương quan trọng, nó vừa củng cố cho sinh viên kiến thức mạng, vừa trang bị cho sinh viên biết cách cài đặt các giao

thức đó bằng một ngôn ngữ lập trình cụ thể. Trên cơ sở đó sinh viên có thể hoàn thiện một dịch vụ mạng hoàn chỉnh hoặc phát triển các modul chương trình để tích hợp vào các chương trình ứng dụng khác nhau. Ngoài các giao thức trên, sinh viên nên lập trình với một số giao thức Internet phổ biến khác như DNS, TFTP, HTTP, RTP hoặc cài đặt các giao thức, gói tin của các giao thức TCP, UDP, ICMP, ARP, IP, ICMP hoặc khảo sát phát triển các ứng dụng với họ giao thức Hxxx, SIP...Cuối cùng một điều nhấn mạnh với người học khi phát triển các ứng dụng mạng với các giao thức: Phải nắm chắc mô hình, cấu trúc, cơ chế truyền thông của các giao thức thì mới lập trình được. Một vấn đề khác, thông qua chương này người lập trình có thể phát triển các giao thức truyền thông riêng của mình để giải quyết bài toán cụ thể.

PHẦN III.
LẬP TRÌNH PHÂN TÁN

CHƯƠNG 7. LẬP TRÌNH PHÂN TÁN VỚI RMI

7.1. GIỚI THIỆU LẬP TRÌNH PHÂN TÁN VÀ RMI

7.1.1. Giới thiệu kỹ thuật lập trình phân tán

Kỹ thuật lập trình phân tán thực chất là kỹ thuật lập trình phân tán mã lệnh hay đối tượng. Nó cho phép phân bố tải lên toàn mạng để tận dụng tài nguyên mạng giải quyết bài toán lớn, phức tạp thay vì tập trung trên cùng một máy. Các thành phần mã lệnh phân tán “kết cặp” với nhau một cách chặt chẽ, khác với lập trình socket là “kết cặp” lỏng lẻo. Một điểm khác cơ bản nữa của lập trình phân tán so với lập trình socket là: Socket là giao diện, còn các kỹ thuật lập trình phân tán như RPC, RMI...là cơ chế truyền thông.

Hiện nay có nhiều kỹ thuật lập trình phân tán khác nhau như:

- Kỹ thuật gọi thủ tục từ xa RPC (Remote Procedure Call)
- Kỹ thuật gọi phương thức từ xa RMI (Remote Method Invocation)
- Kỹ thuật mô hình đối tượng thành phần phân tán DCOM
- Kỹ thuật kiến trúc môi giới trung gian CORBA
- Kỹ thuật EJB, WebService, RPC-XML...

Các kỹ thuật lập trình phân tán hiện nay đều hướng đến mô hình đa tầng với kỹ thuật lập trình hướng dịch vụ(SOP) mà tiêu biểu là WebService. Vì nó cho phép giải quyết các bài toán lớn, phức tạp hiệu quả và nhiều ưu điểm khác. Kỹ thuật lập trình RMI tương tự như kỹ thuật RPC nhưng khác ở chỗ: Trong RPC chương trình client gọi thủ tục phía Server, còn trong RMI client gọi phương thức từ xa ở phía server(hướng đối tượng).

7.1.2. Giới thiệu kỹ thuật lập trình RMI

a. Đặc trưng của kỹ thuật RMI

RMI là kỹ thuật lập trình phân tán đối tượng, nó cho phép gọi phương thức của đối tượng từ xa qua mạng và nhận kết quả trả về từ máy từ xa.

RMI là một cơ chế truyền thông và là kỹ thuật thuần Java. Điều đó nghĩa là, kỹ thuật RMI chỉ cho phép các đối tượng thuần Java mới gọi từ xa phương thức của nhau được. Còn các đối tượng viết bằng ngôn ngữ khác như Delphi, C++... thì kỹ thuật RMI không cho phép.

Chương trình ứng dụng phân tán RMI cũng được tổ chức theo mô hình client/server:

- Phía server là phía máy tính từ xa chứa các đối tượng có phương thức cho phép gọi từ xa.
- Phía client là phía chứa các đối tượng phát sinh lời gọi phương thức từ xa.

Một chương trình Client có thể kích hoạt các phương thức ở xa trên một hay nhiều Server. Tức là sự thực thi của chương trình được trải rộng trên nhiều máy tính. Đây chính là đặc điểm của các ứng dụng phân tán. Nói cách khác, RMI là cơ chế để xây dựng các ứng dụng phân tán dưới ngôn ngữ Java.

Mỗi đối tượng có phương thức cho phép gọi từ xa, trước khi sử dụng được nó phải được đăng ký với máy ảo java thông qua bộ đăng ký của JDK hoặc do người sử dụng định nghĩa. Và mỗi đối tượng đó cũng phải được gán một chuỗi dùng làm tên để truy xuất tìm đối tượng trên mạng. Chuỗi tên đó có dạng như URL:

"rmi://<host>[:port]/ObjName"

Trong đó:

- rmi : chỉ phương thức truy cập
- host: địa chỉ của máy trạm chứa đối tượng từ xa cần tìm
- port: Chỉ ra số cổng được sử dụng để truy xuất tìm đối tượng, nó có thể có hoặc không. Trong trường hợp không khai báo thì nó mặc định lấy số cổng 1099.
- ObjName: Là chuỗi tên gán cho đối tượng có phương thức cho phép gọi từ xa.

RMI sử dụng giao thức truyền thông JRMI. Giao thức này cho phép tạo ra môi trường mạng truyền thông trong suốt mà từ đó lời gọi phương thức từ xa không khác gì lời gọi cục bộ. Và để truyền thông, java sử dụng 2 đối tượng trung gian để đóng gói truyền thông và khôi phục lại lời gọi, kết quả thi hành phương thức từ xa qua mạng từ các gói tin truyền qua mạng đó.. Đối tượng _Skel cài phía bên server và _Stub cài phía bên client.

Để hỗ trợ lập trình RMI, java hỗ trợ nhiều lớp và giao diện thư viện mà tập trung chủ yếu trong 2 gói: java.rmi và java.rmi.server.

Như vậy kỹ thuật lập trình phân tán đối tượng RMI trong java đã cho phép phân tán tải lên các máy tính trên mạng thay vì tập trung trên một máy. Điều này thật sự có ý nghĩa lớn đối với các ứng dụng mà có khối lượng tính toán lớn mà đòi hỏi thời gian thực. Vì một máy tính có mạnh đến mấy cũng vẫn hữu hạn. Nhất là đối với những bài toán thực tế như: Bài toán thị trường chứng khoán, ngân hàng, bài toán hàng không, dự báo thời tiết, bài toán nghiên cứu vũ trụ...Phần sau đây chúng ta sẽ đi sâu vào nghiên cứu các kỹ thuật lập trình của RMI và cơ chế hoạt động của chúng.

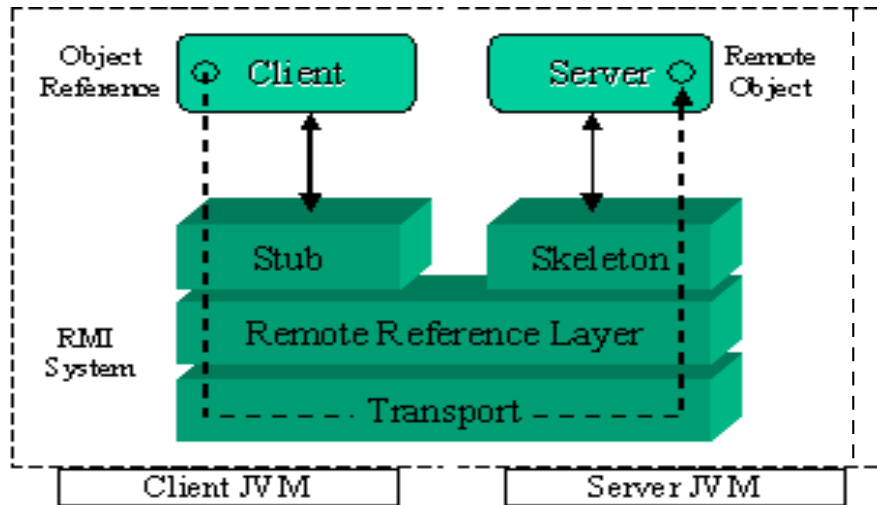
b. Kiến trúc của chương trình Client – Server theo cơ chế RMI

Hình 7.1. là kiến trúc của một chương trình phân tán đối tượng RMI theo mô hình Client /Server:

Trong đó:

- Server là chương trình cung cấp các đối tượng có thể được gọi từ xa.

- Client là chương trình có tham chiếu đến các phương thức của các đối tượng có phương thức cho phép gọi từ xa trên Server.
- Stub là đối tượng môi giới trung gian phía client.
- Skeleton là đối tượng môi giới trung gian cài phía server.
- Remote Reference Layer là lớp tham chiếu từ xa của RMI.

Hình 7.1. Kiến trúc Client/Server của chương trình RMI

c. Các cơ chế hoạt động RMI

Trong một ứng dụng phân tán cần có các cơ chế sau:

- Cơ chế định vị đối tượng ở xa
- Cơ chế giao tiếp với các đối tượng ở xa
- Tải các lớp dạng bytecodes cho các lớp mà nó được chuyển tải qua lại giữa JVM

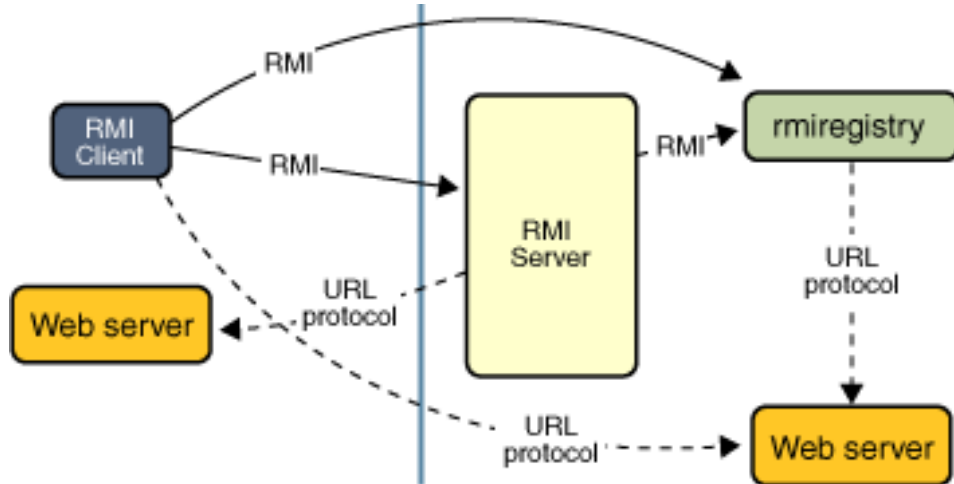
Cơ chế định vị đối tượng ở xa (Locate remote objects): Cơ chế này xác định cách thức mà chương trình Client có thể lấy được **tham chiếu** (Stub) đến các đối tượng ở xa. Thông thường người ta sử dụng một dịch vụ danh bạ (Naming Service) lưu giữ các tham chiếu đến các đối tượng cho phép gọi từ xa mà client sau đó có thể tìm kiếm.

Cơ chế giao tiếp với các đối tượng ở xa (Communicate with remote objects): cơ chế truyền thông với các đối tượng từ xa được cài đặt chi tiết bởi hệ thống RMI.

Tải các lớp dạng bytecodes cho các lớp mà thực hiện chuyển tải qua lại giữa Máy ảo (Load class bytecodes for objects that are passed around): Vì RMI cho phép các chương trình gọi phương thức từ xa trao đổi các đối tượng với các phương thức từ xa dưới dạng các tham số hay giá trị trả

về của phương thức, nên RMI cần có cơ chế cần thiết để tải mã Bytecodes của các đối tượng từ máy ảo này sang máy ảo khác.

Hình 7.2. mô tả một ứng dụng phân tán RMI sử dụng dịch vụ danh bạ để lấy các tham chiếu tới các đối tượng ở xa.

Hình 7.2. Vai trò của dịch vụ tên

Trong đó:

- Server đăng ký tên cho đối tượng có thể được gọi từ xa của mình với Dịch vụ danh bạ (Registry Server).
- Client tìm đối tượng ở xa thông qua tên đã được đăng ký trên Registry Server (looks up) và tiếp đó gọi các phương thức ở xa.

Hình 7.2. minh họa cũng cho thấy cách thức mà hệ thống RMI sử dụng một WebServer sẵn có để truyền tải mã bytecodes của các lớp qua lại giữa Client và Server

Tiến trình vận hành của một ứng dụng Client/Server theo kiểu RMI diễn ra như sau:

- Bước 1: Server tạo ra các đối tượng cho phép gọi từ xa cùng với các Stub và Skeleton của chúng.
- Bước 2: Server sử dụng lớp Naming để đăng ký tên cho một đối tượng từ xa (1).
- Bước 3: Naming đăng ký Stub của đối tượng từ xa với Registry Server (2).
- Bước 4: Registry Server sẵn sàng cung cấp tham khảo đến đối tượng từ xa khi có yêu cầu (3).
- Client yêu cầu Naming định vị đối tượng xa qua tên đã được đăng ký (phương thức lookup) với dịch vụ tên (4).
- Naming tải Stub của đối tượng xa từ dịch vụ tên mà đối tượng xa đã đăng ký về Client (5).

- Cài đặt đối tượng Stub và trả về tham khảo đối tượng xa cho Client (6).
- Client thực thi một lời gọi phương thức từ xa thông qua đối tượng Stub (7).

7.1.3. Các lớp hỗ trợ lập trình với RMI

Java hỗ trợ các lớp cần thiết để cài đặt các ứng dụng Client-Server theo kiểu RMI trong các gói: `java.rmi`. Trong số đó các lớp thường được dùng là:

- `java.rmi.Naming`;
- `java.rmi.RMISecurityManager`
- `java.rmi.RemoteException`;
- `java.rmi.server.RemoteObject`
- `java.rmi.server.RemoteServer`
- `java.rmi.server.UnicastRemoteObject`

7.2. XÂY DỰNG CHƯƠNG TRÌNH PHÂN TÁN RMI

Xây dựng một ứng dụng phân tán bằng cơ chế RMI gồm các bước sau:

1. Thiết kế và cài đặt các thành phần của ứng dụng.
2. Biên dịch các chương trình nguồn và tạo ra Stub và Skeleton.
3. Tạo các lớp có thể truy xuất từ mạng cần thiết.
4. Khởi tạo ứng dụng

7.2.1. Kỹ thuật lập trình RMI

Đầu tiên chúng ta phải xác định lớp nào là lớp cục bộ, lớp nào là lớp được gọi từ xa. Nó bao gồm các bước sau:

- *Định nghĩa các giao diện cho các phương thức ở xa (remote interfaces)*: Một remote interface mô tả các phương thức mà nó có thể được kích hoạt từ xa bởi các Client. Đi cùng với việc định nghĩa Remote Interface là việc xác định các lớp cục bộ làm tham số hay giá trị trả về của các phương thức được gọi từ xa.
- *Cài đặt các đối tượng từ xa (remote objects)*: Các Remote Object phải cài đặt cho một hoặc nhiều Remote Interfaces đã được định nghĩa. Các lớp của Remote Object class cài đặt cho các phương thức được gọi từ xa đã được khai báo trong Remote Interface và có thể định nghĩa và cài đặt cho cả các phương thức được sử dụng cục bộ. Nếu có các lớp làm đối số hay giá trị trả về cho các phương thức được gọi từ xa thì ta cũng định nghĩa và cài đặt chúng.

- *Cài đặt các chương trình Client:* Các chương trình Client có sử dụng các Remote Object có thể được cài đặt ở bất kỳ thời điểm nào sau khi các Remote Interface đã được định nghĩa.

Để nắm được kỹ thuật lập trình RMI cụ thể chúng ta xây dựng chương trình đơn giản sử dụng RMI như sau: Viết chương trình ứng dụng phân tán RMI theo mô hình client server. Chương trình có cấu trúc sau:

1. Chương trình server: có đối tượng có phương thức cho phép gọi từ xa `int add(int x,int y)` để tính tổng của 2 số.
2. Chương trình client: cho phép gọi phương thức từ xa `add()` qua mạng để tính tổng của 2 số nguyên và hiển thị kết quả.

Quá trình xây dựng chương trình này có thể thực hiện qua các bước sau:

Bước 1: Khai báo giao diện để khai báo các phương thức cho phép gọi từ xa. Vì trong kỹ thuật RMI, bất kể phương thức nào cho phép gọi từ xa qua mạng đều phải được khai báo trong giao diện kế thừa từ giao diện Remote thuộc lớp `java.rmi`. Và phương thức đó phải đảm bảo 2 yêu cầu sau:

- Phải có thuộc tính `public`
- Phải ném trả về ngoại lệ `RemoteException`

Giả sử giao diện có tên `TT`, chúng ta có thể khai báo nó như sau:

//TT.java

```
import java.rmi.*;
public interface TT extends Remote{
    public int add(int x,int y) throws RemoteException;
}
```

Bước 2: Khai báo lớp thực thi giao diện `TT` để cài đặt phương thức `add()`. Giả sử lớp có tên là `TTImpl`:

//TTImpl.java

```
import java.rmi.*;
class TTImpl implements TT{
    public int add(int x,int y) throws RemoteException{
        return (x+y);
    }
}
```

Bước 3: Xây dựng chương trình server. Chương trình server phải thực hiện 3 vấn đề cốt lõi sau đây:

- Tạo đối tượng có phương thức cho phép gọi từ xa và trả về tham chiếu đến giao diện của chúng. Ví dụ:


```
TT c=new TTImpl();
```

- Đăng ký đối tượng có phương thức cho phép gọi từ xa với máy ảo java, thông qua trình đăng ký của JDK hoặc do người lập trình tự định nghĩa, bằng cách sử dụng phương thức *exportObject()* của lớp *UnicastRemoteObject* thuộc gói *java.rmi.server*. Phương thức *exportObject()* có thể khai báo như sau:

```
UnicastRemoteObject.exportObject(Obj);
```

- Gán cho đối tượng có phương thức cho phép gọi từ xa một tên dưới dạng chuỗi URL để thông qua chuỗi tên đó, các đối tượng client có thể truy xuất tìm thấy đối tượng trên mạng. Để thực hiện việc đó, lớp *java.rmi.Naming* cung cấp phương thức *bind()* hoặc *rebind()*. Phương thức *bind()* có dạng sau:

```
Naming.bind("rmi://<host>[:port]/ObjName", Obj);
```

Chương trình server được viết như sau:

```
//TTServer.java
import java.rmi.*;
import java.rmi.server.UnicastRemoteObject;
class TTServer{
    public static void main(String[] args){
        try{
            //Tao doi tuong
            TT c = new TTImpl();
            //dang ky voi mays ao java
            UnicastRemoteObject.exportObject(c);
            //Gan chuoi URL
            Naming.bind("rmi://localhost/Obj", c);
            System.out.println("Server RMI da san sang....");
        }catch(Exception e){
            System.out.println(e);
        }
    }
}
```

Bước 4: Xây dựng chương trình client, giả sử chương trình là lớp *TTClient.java*.. Chương trình client phải có nhiệm vụ sau:

- Truy xuất tìm đối tượng có phương thức cho phép gọi từ xa thông qua chuỗi tên URL đã được chương trình server gán cho đối tượng. Bằng cách client sử dụng phương thức *lookup()* của lớp *Naming* hỏi bộ đăng ký thông qua số cổng cụ thể đã được định nghĩa trong chuỗi URL. Nếu tìm thấy, server sẽ trả về tham chiếu đến đối tượng từ xa có kiểu giao diện của đối tượng.
- Gọi thi hành phương thức từ xa thông qua biến tham chiếu tới đối tượng từ xa.

Chương trình client:

```
//TTClient.java
```

```
import java.rmi.*;
class TTClient{
    public static void main(String[] args){
        try{
            TT x = (TT)Naming.lookup("rmi://localhost/Obj");
            int a=10, b=20;
            System.out.println("Tong cua a=" + a +
                " voi b=" + b + " la s="+x.add(a,b));
        }catch(Exception e){
            System.out.println(e);
        }
    }
}
```

7.2.2. Biên dịch chương trình

Giai đoạn này gồm 2 bước:

Bước 1: Biên dịch các tệp chương trình thành dạng bytecode dùng trình javac.exe. Trong chương trình trên có 4 tệp:

```

                                javac.exe
TT.java      ----->TT.class      (1)
TTImpl.java  ----->TTImpl.class  (2)
TTServer.java ----->TTServer.class (3)
TTClient.java ----->TTClient.class (4)
```

Bước 2: Phát sinh các tệp đối tượng trung gian _stub và _skel bằng cách sử dụng trình dịch rmic.exe của JDK để dịch tệp đối tượng có phương thức cho phép gọi từ xa TTImpl:

```
rmic  TTImpl  [Enter]
```

Sau khi dịch, 2 tệp mới được tạo ra:

```

TTImpl_Stub.class      (5)
TTImpl_Skel.class      (6)
```

7.2.3. Thực thi chương trình ứng dụng

Bước 1: Phân bố các tệp chương trình phù hợp từ (1) đến (6) về máy client và server. Cụ thể:

- Phía client: (1), (4), (5)
- Phía server: (1), (2), (3), (5), (6)

Bước 2: Chạy chương trình

Thực hiện mở 3 cửa sổ lệnh:

- Cửa sổ thứ nhất: Chạy trình đăng ký rmiregistry.exe với cú pháp sau:

```
rmiregistry [porrt] [Enter]
```

- Cửa sổ thứ 2: Chạy chương trình server:

```
java TTServer [Enter]
```

- Cửa sổ thứ 3: Chạy chương trình client:

```
java TTClient [Enter]
```

Sau khi thực hiện xong, sửa lại chương trình client phần địa chỉ host trong chuỗi URL, dịch lại và có thể chạy thử qua môi trường mạng. Khi đó cửa sổ 1, 2 chạy phía bên server, cửa sổ 3 chạy phía client.

7.3. CASE STUDY 1: LOGIN TỪ XA DÙNG RMI

7.3.1. Bài toán

Bài toán login từ xa dùng RMI đặt ra như sau:

- Cơ sở dữ liệu được lưu trữ và quản lý trên server RMI, trong đó có bảng users chứa ít nhất hai cột: cột username và cột password.
- Tại phía server, có khai báo, định nghĩa, và đăng ký một đối tượng từ xa có phương thức kiểm tra đăng nhập, nó sẽ tiến hành kiểm tra trong cơ sở dữ liệu xem có tài khoản nào trùng với thông tin đăng nhập nhận được hay không.
- Chương trình phía client phải hiện giao diện đồ họa, trong đó có một ô text để nhập username, một ô text để nhập password, và một nút nhấn Login.
- Khi nút Login được click, chương trình client sẽ triệu gọi làm kiểm tra login từ server RMI, lấy thông tin đăng nhập (username/password) trên form giao diện để kiểm tra
- Sau khi có kết quả kiểm tra (đăng nhập đúng, hoặc sai), client sẽ hiển thị thông báo tương ứng với kết quả nhận được: nếu đăng nhập đúng thì thông báo login thành công. Nếu đăng nhập sai thì thông báo là username/password không đúng.
- Yêu cầu kiến trúc hệ thống ở cả hai phía client và server RMI đều được thiết kế theo mô hình MVC

7.3.2. Thiết kế hệ thống

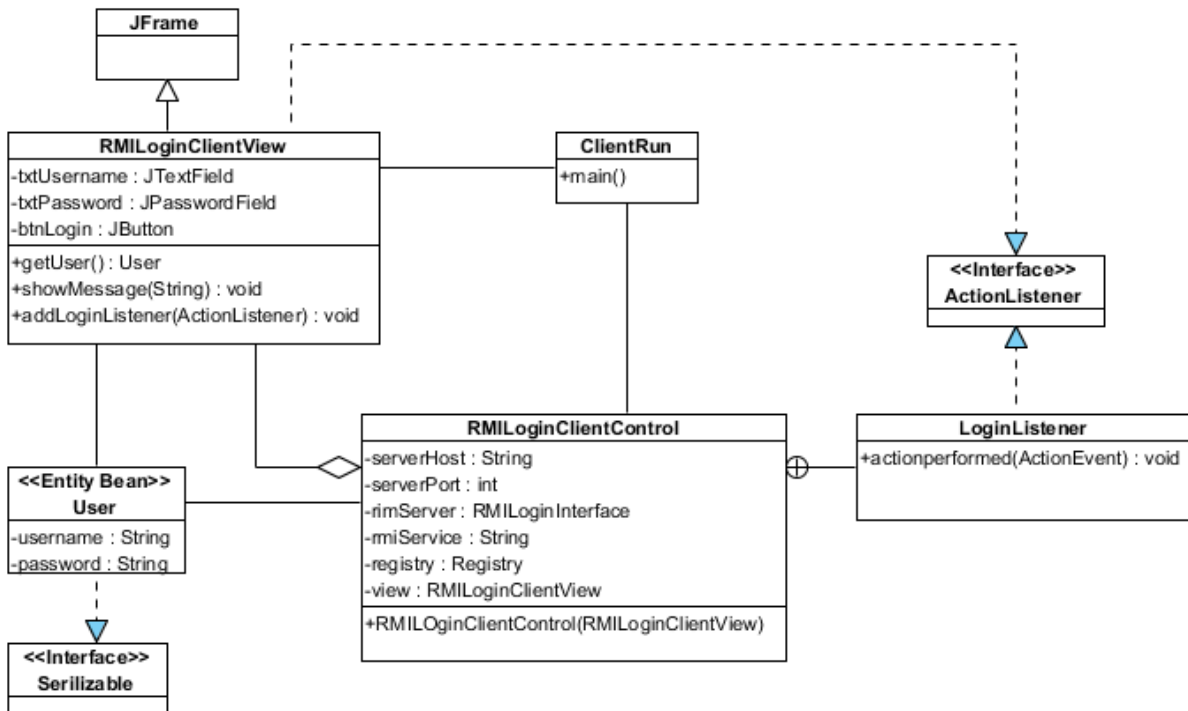
Vì hệ thống được thiết kế theo mô hình client/server RMI nên mỗi phía client, server sẽ có một sơ đồ lớp riêng, các sơ đồ này được thiết kế theo mô hình MVC.

a. Sơ đồ lớp phía client

Sơ đồ lớp của phía client được thiết kế theo mô hình MVC trong Hình 7.3, bao gồm 3 lớp chính tương ứng với sơ đồ M-V-C như sau:

- Lớp User: là lớp tương ứng với thành phần model (M), bao gồm hai thuộc tính username và password, các hàm khởi tạo và các cặp getter/setter tương ứng với các thuộc tính.

- Lớp `RMILoginClientView`: là lớp tương ứng với thành phần view (V), là lớp form nên phải kế thừa từ lớp `JFrame` của Java, nó chứa các thuộc tính là các thành phần đồ họa bao gồm ô text nhập username, ô text nhập password, nút nhấn Login.
- Lớp `RMILoginClientControl`: là lớp tương ứng với thành phần control (C), nó chứa một lớp nội tại là `LoginListener`. Khi nút Login trên tầng view bị click thì nó sẽ chuyển tiếp sự kiện xuống lớp nội tại này để xử lý. Tất cả các xử lý đều gọi từ trong phương thức `actionPerformed` của lớp nội tại này, bao gồm: lấy thông tin trên form giao diện, triệu gọi thủ tục từ xa RMI về kiểm tra đăng nhập và yêu cầu form giao diện hiển thị.

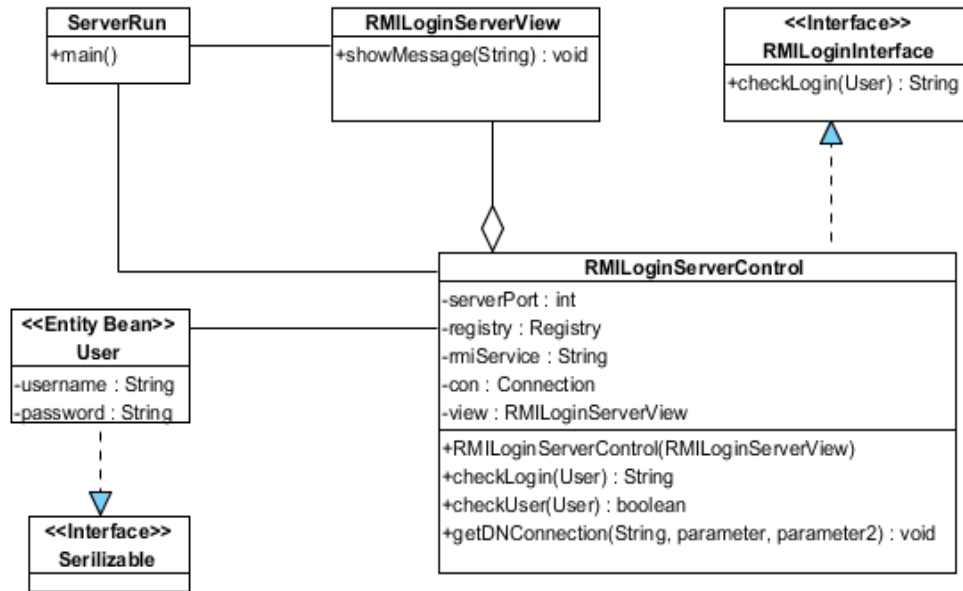
Hình 7.3: Sơ đồ lớp phía client RMI

b. Sơ đồ lớp phía server

Sơ đồ lớp của phía server được thiết kế theo mô hình MVC trong Hình 7.4, bao gồm 3 lớp chính tương ứng với sơ đồ M-V-C như sau:

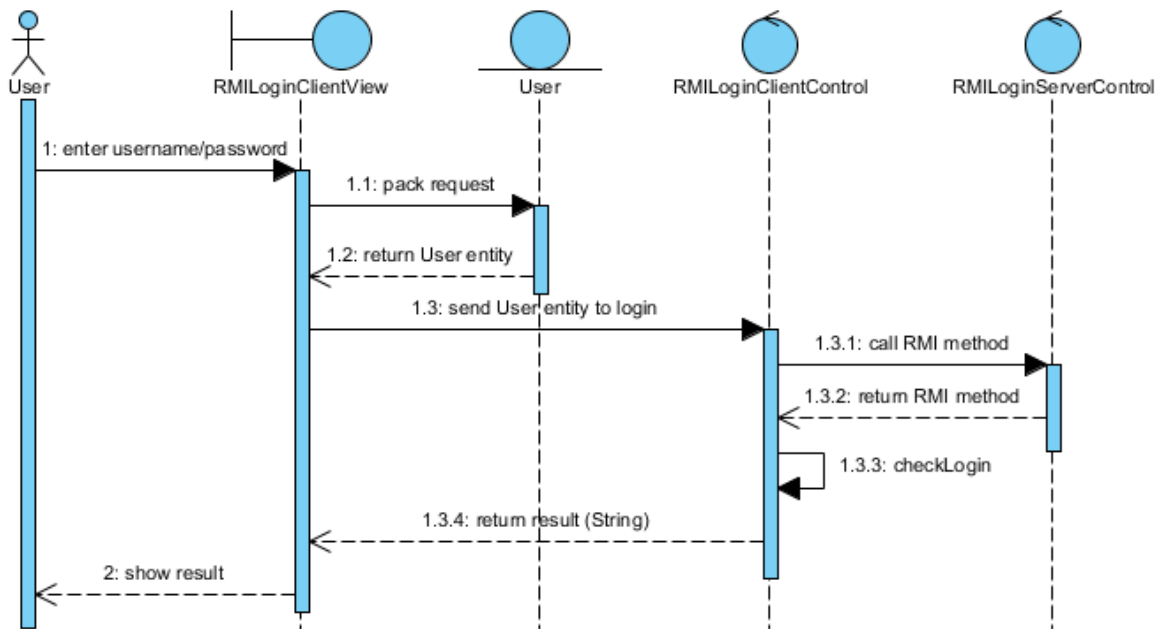
- Lớp `User`: là lớp thực thể, dùng chung thống nhất với lớp phía bên client.
- Lớp `RMILoginServerView`: là lớp tương ứng với thành phần view (V), là lớp dùng hiển thị các thông báo và trạng thái hoạt động bên server RMI.
- Giao diện `RMILoginInterface`: là giao diện (interface) khai báo đối tượng từ xa, trong đó nó khai báo thủ tục `checkLogin()`: thủ tục nhận vào một tham số kiểu `User`, trả kết quả về dạng `String`.
- Lớp `RMILoginServerControl`: là lớp tương ứng với thành phần control (C), nó đảm nhiệm vai trò xử lý của server RMI, trong đó nó định nghĩa cụ thể lại phương thức đã được khai

báo trong RMILoginInterface, sau đó đăng kí bản thân nó vào server RMI để phục vụ các lời triệu gọi từ phía các client.

Hình 7.4: Sơ đồ lớp phía server RMI

c. Tuần tự các bước thực hiện

Hình 7.5: Tuần tự các bước thực hiện khi login từ xa với RMI

Tuần tự các bước xử lí như sau (Hình 7.5):

1. Ở phía client, người dùng nhập username/password và click vào giao diện của lớp RMILoginClientView

2. Lớp RMILoginClientView sẽ đóng gói thông tin username/password trên form vào một đối tượng model User bằng phương thức getUser() và chuyển xuống cho lớp RMILoginClientControl xử lý
3. Lớp RMILoginClientControl sẽ triệu gọi làm checkLogin() từ phía server RMI
4. Server trả về cho bên client một skeleton của phương thức checkLogin().
5. Bên phía client, khi nhận được skeleton, nó gọi phương thức checkLogin() để kiểm tra thông tin đăng nhập.
6. Kết quả kiểm tra sẽ được lớp RMILoginClientControl sẽ chuyển cho lớp RMILoginClientView hiển thị bằng phương thức showMessage()
7. Lớp RMILoginClientView hiển thị kết quả đăng nhập lên cho người dùng

7.3.3. Cài đặt

a. Các lớp phía client RMI

Lớp User.java

```
package rmi.client;
import java.io.Serializable;

public class User implements Serializable{
    private String userName;
    private String password;

    public User(){
    }

    public User(String username, String password){
        this.userName = username;
        this.password = password;
    }

    public String getPassword() {
        return password;
    }

    public void setPassword(String password) {
        this.password = password;
    }

    public String getUserName() {
        return userName;
    }

    public void setUserName(String userName) {
        this.userName = userName;
    }
}
```

Lớp RMILoginClientView.java

```

package rmi.client;
import java.awt.FlowLayout;
import java.awt.event.ActionEvent;
import java.awt.event.ActionListener;
import java.awt.event.WindowAdapter;
import java.awt.event.WindowEvent;
import javax.swing.JButton;
import javax.swing.JFrame;
import javax.swing.JLabel;
import javax.swing.JOptionPane;
import javax.swing.JPanel;
import javax.swing.JPasswordField;
import javax.swing.JTextField;

public class RMILoginClientView extends JFrame implements ActionListener{
    private JTextField txtUsername;
    private JPasswordField txtPassword;
    private JButton btnLogin;

    public RMILoginClientView(){
        super("RMI Login MVC");

        txtUsername = new JTextField(15);
        txtPassword = new JPasswordField(15);
        txtPassword.setEchoChar('*');
        btnLogin = new JButton("Login");

        JPanel content = new JPanel();
        content.setLayout(new FlowLayout());
        content.add(new JLabel("Username:"));
        content.add(txtUsername);
        content.add(new JLabel("Password:"));
        content.add(txtPassword);
        content.add(btnLogin);

        this.setContentPane(content);
        this.pack();

        this.addWindowListener(new WindowAdapter(){
            public void windowClosing(WindowEvent e){
                System.exit(0);
            }
        });
    }

    public void actionPerformed(ActionEvent e) {
    }

    public User getUser(){
        User model = new User(txtUsername.getText(), txtPassword.getText());
        return model;
    }

    public void showMessage(String msg){
        JOptionPane.showMessageDialog(this, msg);
    }

```

```

    }

    public void addLoginListener(ActionListener log) {
        btnLogin.addActionListener(log);
    }
}

```

Lớp RMILoginClientControl.java

```

package rmi.client;
import java.awt.event.ActionEvent;
import java.awt.event.ActionListener;
import java.rmi.NotBoundException;
import java.rmi.RemoteException;
import java.rmi.registry.LocateRegistry;
import java.rmi.registry.Registry;
import rmi.server.RMILoginInterface;

public class RMILoginClientControl {
    private RMILoginClientView view;
    private String serverHost = "localhost";
    private int serverPort = 3232;
    private RMILoginInterface rmiServer;
    private Registry registry;
    private String rmiService = "rmiLoginServer";

    public RMILoginClientControl(RMILoginClientView view){
        this.view = view;
        view.addLoginListener(new LoginListener());

        try{
            // lay the dang ki
            registry = LocateRegistry.getRegistry(serverHost, serverPort);
            // tim kiem RMI server
            rmiServer = (RMILoginInterface)(registry.lookup(rmiService));
        }catch(RemoteException e){
            view.showMessageDialog(e.getStackTrace().toString());
            e.printStackTrace();
        }catch(NotBoundException e){
            view.showMessageDialog(e.getStackTrace().toString());
            e.printStackTrace();
        }
    }

    class LoginListener implements ActionListener {
        public void actionPerformed(ActionEvent e) {
            try {
                User model = view.getUser();
                if(rmiServer.checkLogin(model).equals("ok")){
                    view.showMessageDialog("Login succesfully!");
                }else{
                    view.showMessageDialog("Invalid username and/or password!");
                }
            }
            catch (Exception ex) {
                view.showMessageDialog(ex.getStackTrace().toString());
            }
        }
    }
}

```



```

        ex.printStackTrace();
    }
}
}

```

Lớp ClientRun.java

```

package rmi.client;

public class ClientRun {
    public static void main(String[] args) {
        RMILoginClientView view = new RMILoginClientView();
        RMILoginClientControl control = new RMILoginClientControl(view);
        view.setVisible(true);
    }
}

```

b. Các lớp phía server RMI

Lớp RMILoginServerView.java

```

package rmi.server;

public class RMILoginServerView {
    public RMILoginServerView(){

    }

    public void showMessage(String msg){
        System.out.println(msg);
    }
}

```

Interface RMILoginInterface.java

```

package rmi.server;
import java.rmi.Remote;
import java.rmi.RemoteException;
import rmi.client.User;

public interface RMILoginInterface extends Remote{
    public String checkLogin(User user) throws RemoteException;
}

```

Lớp RMILoginServerControl.java

```

package rmi.server;
import java.rmi.RemoteException;
import java.rmi.registry.LocateRegistry;

```

```
import java.rmi.registry.Registry;
import java.rmi.server.UnicastRemoteObject;
import java.sql.Connection;
import java.sql.DriverManager;
import java.sql.ResultSet;
import java.sql.Statement;
import.rmi.client.User;

public class RMILoginServerControl extends UnicastRemoteObject implements
RMILoginInterface{
    private int serverPort = 3232;
    private Registry registry;
    private Connection con;
    private RMILoginServerView view;
    private String rmiService = "rmiLoginServer";

    public RMILoginServerControl(RMILoginServerView view) throws RemoteException{
        this.view = view;
        getDBConnection("usermanagement", "root", "12345678");
        view.showMessage("RMI server is running...");

        // đang ki RMI server
        try{
            registry = LocateRegistry.createRegistry(serverPort);
            registry.rebind(rmiService, this);
        }catch(RemoteException e){
            throw e;
        }
    }

    public String checkLogin(User user) throws RemoteException{
        String result = "";
        if(checkUser(user))
            result = "ok";
        return result;
    }

    private void getDBConnection(String dbName,
                                String username, String password){
        String dbUrl = "jdbc:mysql://localhost:3306/" + dbName;
        String dbClass = "com.mysql.jdbc.Driver";

        try {
            Class.forName(dbClass);
            con = DriverManager.getConnection (dbUrl, username, password);
        }catch(Exception e) {
            view.showMessage(e.getStackTrace().toString());
        }
    }

    private boolean checkUser(User user) {
        String query = "Select * FROM users WHERE username =' "
            + user.getUserName()
            + "' AND password =' " + user.getPassword() + "'";

        try {
            Statement stmt = con.createStatement();
```

```

        ResultSet rs = stmt.executeQuery(query);

        if (rs.next()) {
            return true;
        }
    } catch (Exception e) {
        view.showMessage(e.getStackTrace().toString());
    }
    return false;
}
}

```

Lớp ServerRun.java

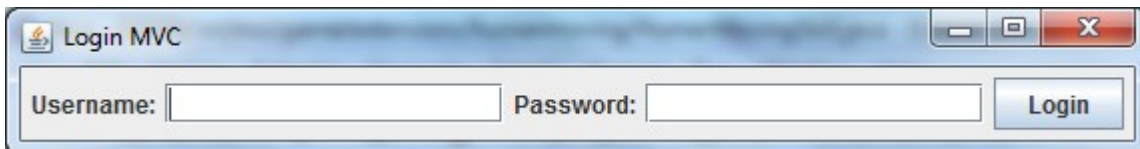
```

package rmi.server;

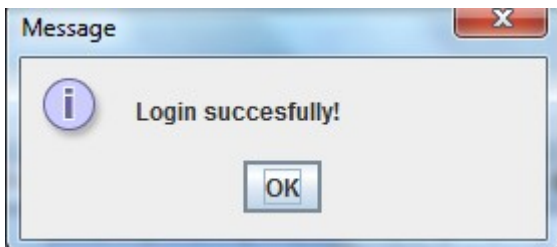
public class ServerRun {
    public static void main(String[] args) {
        RMILoginServerView view = new RMILoginServerView();
        try {
            RMILoginServerControl
                control = new RMILoginServerControl(view);
        } catch (Exception e) {
            e.printStackTrace();
        }
    }
}

```

7.3.4. Kết quả

Login thành công:

Login lỗi:

7.4. KẾT LUẬN

Qua các mục của chương này, chúng ta đã làm sáng tỏ kỹ thuật lập trình, cơ chế truyền thông và bản chất của lập trình phân tán đối tượng của RMI. Thông qua đó, sinh viên có thể hiểu được các kỹ thuật lập trình khác như RPC, DCOM, CORBA, EJB, WebService... với các kỹ thuật lập trình OOP, SOP và kiến trúc nhiều tầng. Ngoài các vấn đề nêu trong chương, còn một số kỹ thuật khác của RMI không kém phần quan trọng mà sẽ được đề cập đến trong bài giảng và thông qua bài tập của sinh viên như: Vấn đề định nghĩa bộ đăng ký, vấn đề tuần tự hoá đối tượng, Kỹ thuật gọi đối tượng từ xa bằng phương thức động, kỹ thuật kích hoạt đối tượng từ xa tự động, chính sách bảo mật từ phía client.v.v..

7.5. BÀI TẬP

1. Viết chương trình giải phương trình bậc 2 dùng kiến trúc RMI: client chỉ hiện giao diện nhập dữ liệu vào, sau đó gọi hàm từ server RMI về tính toán, kết quả lại được client hiển thị.
2. Viết chương trình giải hệ phương trình bậc nhất dùng kiến trúc RMI: client chỉ hiện giao diện nhập dữ liệu vào, sau đó gọi hàm từ server RMI về tính toán, kết quả lại được client hiển thị.
3. Viết chương trình tìm USCLN (BSCNN) của 2 số nguyên dương a và b dùng kiến trúc RMI: client chỉ hiện giao diện nhập dữ liệu vào, sau đó gọi hàm từ server RMI về tính toán, kết quả lại được client hiển thị.
4. Viết chương trình phân tích một số nguyên dương ra thừa số nguyên tố (ví dụ: $300 = 2 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 5 \cdot 5$) dùng kiến trúc RMI: client chỉ hiện giao diện nhập dữ liệu vào, sau đó gọi hàm từ server RMI về tính toán, kết quả lại được client hiển thị.
5. Viết chương trình ứng dụng máy tính Calculator với các phép toán cơ bản: nhân, chia, cộng, trừ, căn, lũy thừa, logarit, sin, cos, tg, cotg dùng kiến trúc RMI: client chỉ hiện giao diện nhập dữ liệu vào, sau đó gọi hàm từ server RMI về tính toán, kết quả lại được client hiển thị.

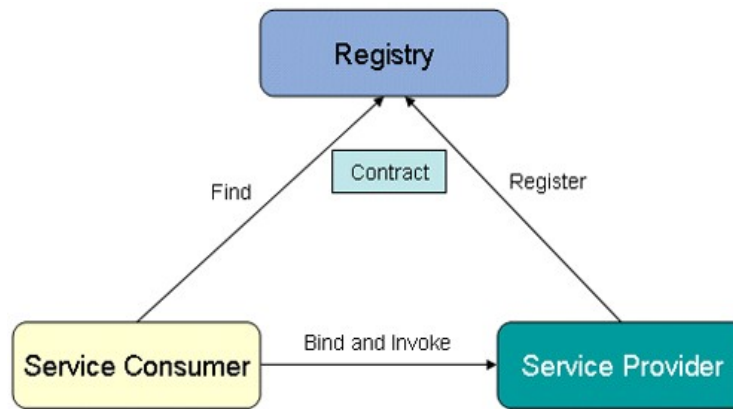
CHƯƠNG 8. LẬP TRÌNH HƯỚNG DỊCH VỤ VỚI WEB SERVICE

Nội dung chương này sẽ trình bày về:

- Giới thiệu về web service
- Cấu hình và cài đặt web service với Tomcat server
- Lập trình ứng dụng với web service trong Java

8.1. GIỚI THIỆU WEB SERVICE

8.1.1. Kiến trúc hướng dịch vụ (SOA)

Hình 8.1: Kiến trúc hướng dịch vụ

Mô hình kiến trúc hướng dịch vụ (Service oriented architecture – SOA) được mô tả như trong Hình 8.1, trong đó, có 3 thành phần chính:

- Service provider: nhà cung cấp dịch vụ. Dịch vụ ở đây có thể chỉ là các dịch vụ tính toán đơn giản như kiểm tra số nguyên tố, nhân chia cộng trừ đơn giản, cũng có thể là các dịch vụ phức tạp như tìm kiếm và đặt vé trọn gói cho một chuyến du lịch bao gồm: vé máy bay đi về, phòng khách sạn, thuê xe ô tô tại chỗ, vé vào cửa các điểm tham quan... Nhà cung cấp dịch vụ có thể là nhà cung cấp dịch vụ trực tiếp, cũng có thể là nhà cung cấp dịch vụ từ bên thứ ba, thứ cấp, trung gian...
- Service consumer: người sử dụng dịch vụ. Là chương trình của người dùng có sử dụng các dịch vụ của nhà cung cấp.
- Registry: Bộ quản lý và đăng ký dịch vụ. Nó có vai trò là đầu mối trung gian môi giới nhà cung cấp dịch vụ và người sử dụng dịch vụ, cho phép họ gặp được nhau.

Nguyên lý hoạt động của mô hình kiến trúc hướng dịch vụ diễn ra như sau:

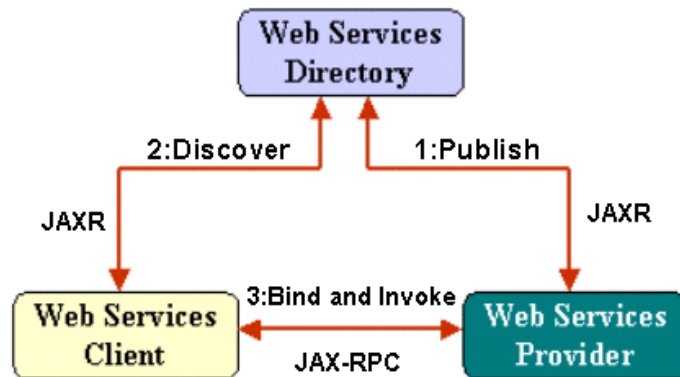
- Bước 1: Nhà cung cấp dịch vụ (SP) tự xây dựng dịch vụ của mình. Sau đó, nhà cung cấp dịch vụ đăng ký dịch vụ của mình với bộ Registry. Trong đó, nhà cung cấp dịch vụ mô tả

dịch vụ của mình hỗ trợ người sử dụng làm chức năng gì, cung cấp dịch vụ gì. Hành động này còn được gọi là quảng cáo dịch vụ (service advertisement). Bộ Registry sẽ lưu dịch vụ đăng kí và phần quảng cáo công dụng của dịch vụ vào hệ thống của mình.

- Bước 2: Người sử dụng dịch vụ, khi có nhu cầu, sẽ liên lạc với Registry để yêu cầu tìm kiếm một dịch vụ có công dụng nào đó, phần yêu cầu này còn được gọi là yêu cầu dịch vụ (service request). Bộ Registry sẽ tìm kiếm các quảng cáo dịch vụ (service advertisement) khớp tốt nhất với yêu cầu dịch vụ (service request) của bên sử dụng. Sau khi chọn được dịch vụ đáp ứng yêu cầu, Registry sẽ môi giới bên sử dụng và bên cung cấp dịch vụ với nhau.
- Bước 3: Sau khi được môi giới với nhà cung cấp, bên sử dụng sẽ truy cập trực tiếp vào cổng cung cấp dịch vụ của nhà cung cấp, gọi dịch vụ để sử dụng.

Kiến trúc RMI, và kiến trúc web service là hai trong số các kiến trúc hướng dịch vụ chúng ta được học trong giáo trình này.

8.1.2. Kiến trúc web service

Hình 8.2: Kiến trúc web service

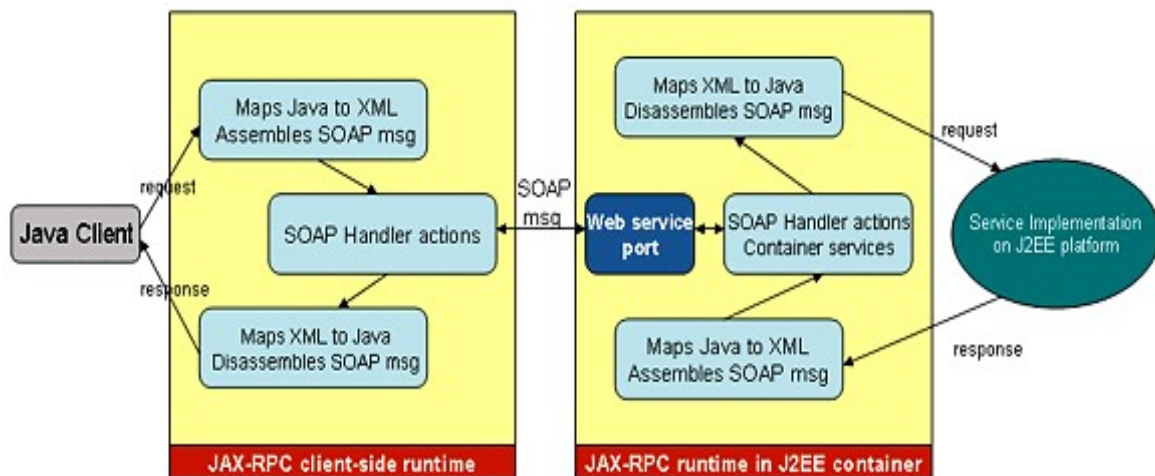
Vì cùng thuộc vào kiến trúc hướng dịch vụ cho nên kiến trúc của web service cơ bản là giống kiến trúc chung của hướng dịch vụ. Kiến trúc web service cũng có 3 thành phần (Hình 8.2):

- Web service provider: nhà cung cấp dịch vụ web.
- Web service client: người sử dụng dịch vụ. Là chương trình của người dùng có sử dụng các dịch vụ của nhà cung cấp.
- Web services directory: Bộ danh bạ dịch vụ web, cho phép quản lí và đăng kí dịch vụ.

Nguyên lí hoạt động của mô hình kiến trúc hướng dịch vụ diễn ra tương tự nguyên lí chung của kiến trúc hướng dịch vụ:

- Bước 1: Nhà cung cấp dịch vụ tự xây dựng dịch vụ của mình. Sau đó đăng kí với bộ danh bạ dịch vụ web để quảng bá dịch vụ của mình.
- Bước 2: Người dùng dịch vụ web, khi có yêu cầu, sẽ liên lạc với bộ danh bạ dịch vụ web để yêu cầu tìm kiếm dịch vụ web thỏa mãn một số chức năng theo yêu cầu của mình (gọi là discover – khám phá dịch vụ web). Bộ danh bạ dịch vụ web sẽ tìm kiếm, đối sánh yêu cầu của khách hàng và những quảng cáo của nhà cung cấp. Cái nào khớp với nhau thì môi giới cho nhau (gọi là matching)
- Bước 3: Sau khi được môi giới với nhau, khách hàng liên lạc trực tiếp với nhà cung cấp để truy cập vào cổng dịch vụ của nhà cung cấp để sử dụng dịch vụ (gọi là giai đoạn bind and invoke).

8.1.3. Hoạt động của web service trên nền tảng J2EE

Hình 8.3: Cơ chế hoạt động của dịch vụ web trên nền tảng J2EE

Trên nền tảng J2EE, cơ chế hoạt động của một dịch vụ web dựa trên giao thức SOAP (service oriented architecture protocol) diễn ra như sau (Hình 8.3):

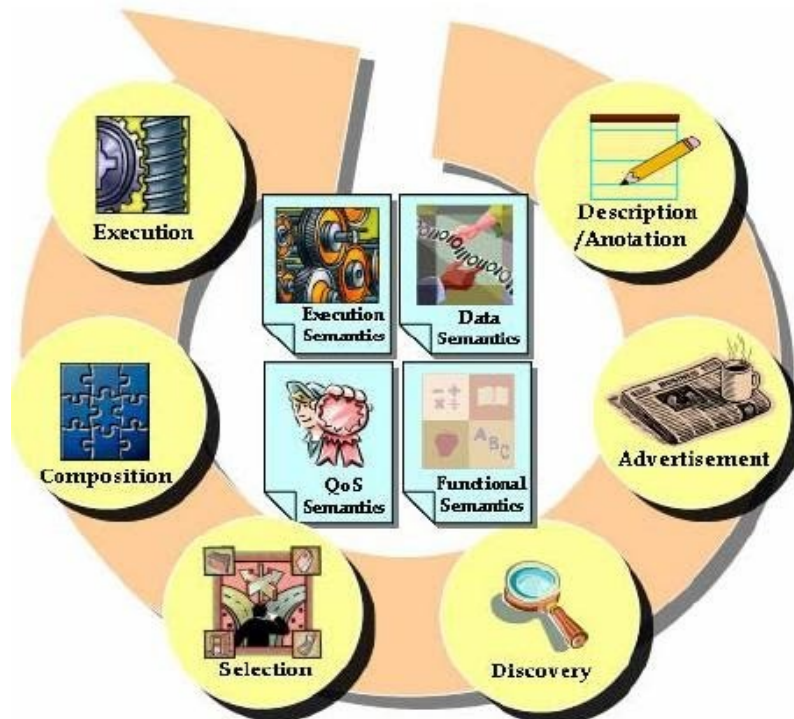
- Chương trình client (viết trên Java) gửi yêu cầu dịch vụ + tham số đầu vào cho dịch vụ đến server. Nhưng do các tham số và yêu cầu được viết trên Java, trong khi giao thức SOAP lại truyền thông điệp có nội dung dạng XML cho nên ở phải client và server đều phải có bộ chuyển đổi.
- Bộ chuyển đổi bên client chuyển đổi nội dung Java thành XML để giao thức SOAP gửi sang server (thông qua cổng dịch vụ của server).
- Bên server, sau khi nhận được thông điệp yêu cầu từ client, bộ chuyển đổi sẽ chuyển đổi nội dung thông điệp từ XML sang Java, sau đó gọi dịch vụ web (viết trên Java J2EE) để thực hiện. Kết quả thu được từ dịch vụ cũng biểu diễn trên Java.

- Bộ chuyển đổi bên server tiếp tục chuyển đổi kết quả từ dạng Java về XML để đóng gói thành thông điệp SOAP và gửi về cho client đã yêu cầu.
- Ở phía client, bộ chuyển đổi lại một lần nữa phải chuyển đổi nội dung thông điệp SOAP nhận được từ XML sang Java và trả lại cho chương trình client.

Như vậy, giao thức SOAP hoạt động khiến việc trao đổi thông tin giữa client và server gần như trong suốt đối với phía client.

8.1.4. Vòng đời của web service

Hình 8.4: Vòng đời của một dịch vụ web

Vòng đời của một dịch vụ web được mô tả qua 6 giai đoạn như trong Hình 8.4:

- Giai đoạn 1: Cài đặt, xây dựng dịch vụ. Do nhà cung cấp dịch vụ thực hiện.
- Giai đoạn 2: Đăng kí và quảng bá dịch vụ. Do nhà cung cấp dịch vụ làm việc với bộ danh bạ dịch vụ web.
- Giai đoạn 3: Khai phá dịch vụ. Tức là bộ danh bạ dịch vụ web tìm kiếm các dịch vụ thỏa mãn yêu cầu chức năng được mô tả bởi người sử dụng.
- Giai đoạn 4: Lựa chọn dịch vụ. Lựa chọn dịch vụ phù hợp nhất với yêu cầu người sử dụng.

- Giai đoạn 5: Kết hợp các dịch vụ với nhau để hoàn thiện đầy đủ một yêu cầu của người sử dụng.
- Giai đoạn 6: Thực hiện các dịch vụ.

Trong đó, giai đoạn 1 và 2 là thời kì thao tác bên nhà cung cấp, giai đoạn 3 và 4 là thời kì thao tác trong bộ danh bạ dịch vụ web, giai đoạn 5 và 6 là thời kì thao tác bên phía người sử dụng dịch vụ.

8.2. LẬP TRÌNH ỨNG DỤNG WEB SERVICE

8.2.1. Cấu hình dịch vụ web Axis trên server Tomcat

Bước 1: Tải và cài đặt Java JDK. Gọi thư mục JDK sau khi cài đặt là thư mục gốc Java.

Bước 2: Tải tập tin server Tomcat (<http://tomcat.apache.org/>) và giải nén vào thư mục xác định. Gọi thư mục này là thư mục gốc Tomcat.

Bước 3: Tải tập tin Axis1 (<https://archive.apache.org/dist/ws/axis/beta1/>) và giải nén vào thư mục xác định. Gọi thư mục này là thư mục gốc Axis.

Bước 4: Copy thư mục: “Thư mục gốc Axis/webapps/axis” vào thư mục “Thư mục gốc Tomcat/webapps”.

Bước 5: Vào thư mục gốc java, chọn lib, copy file tools.jar và paste vào thư mục lib của Tomcat.

Bước 6: Tạo các biến môi trường (environment variables) với tên và giá trị như sau:

JAVA_HOME = Đường dẫn đến thư mục gốc JDK.

CATALINA_HOME = Đường dẫn đến thư mục gốc Tomcat.

AXIS_HOME = Đường dẫn đến thư mục gốc Axis.

DEPLOY_HOME = CATALINA_HOME/webapps/axis/WEB-INF/lib

Bước 7: Vào thư mục Tomcat/bin, chạy file startup.bat hoặc .exe để khởi động Tomcat. Nếu cửa sổ của Tomcat chạy lên và không bị đóng lại tự động là ccaaus hình thành công.

8.2.2. Cài đặt dịch vụ và đăng kí với server

Bước 1: Định nghĩa một lớp Java, tên là Caculator, có chức năng cộng hai số kiểu double, kết quả trả về kiểu String:

```
public class Calculator{
    public String add(double x, double y){
        return (x+y)+"";
    }
}
```

Bước 2: Lưu file dưới dạng Calculator.jws, và lưu vào thư mục:

Thư mục gốc Tomcat/webapps/axis

Bước 3: Kiểm tra. Restart server Tomcat. Sau đó mở trình duyệt web gõ địa chỉ sau vào URL:

<http://localhost:8080/axis/Calculator.jws?wsdl>

Nếu kết quả hiện lên một trang XML có nội dung như sau thì có nghĩa dịch vụ đã được đăng kí thành công:

```
<definitions targetNamespace="http://localhost:8080/axis/Calculator.jws">
  <message name="addResponse">
    <part name="return" type="xsd:string"/>
  </message>
  <message name="addRequest">
    <part name="x" type="xsd:double"/>
    <part name="y" type="xsd:double"/>
  </message>
  <portType name="Calculator">
    <operation name="add" parameterOrder="x y">
      <input message="intf:addRequest"/>
      <output message="intf:addResponse"/>
    </operation>
  </portType>
  <binding name="CalculatorSoapBinding" type="intf:Calculator">
    <wsdlsoap:binding style="rpc"
      transport="http://schemas.xmlsoap.org/soap/http"/>
    <operation name="add">
      <wsdlsoap:operation soapAction=""/>
      <input><wsdlsoap:body
        encodingStyle="http://schemas.xmlsoap.org/soap/encoding/"
        namespace="http://localhost:8080/axis/Calculator.jws"
        use="encoded"/>
      </input>
      <output><wsdlsoap:body
        encodingStyle="http://schemas.xmlsoap.org/soap/encoding/"
        namespace="http://localhost:8080/axis/Calculator.jws"
        use="encoded"/>
      </output>
    </operation>
  </binding>
  <service name="CalculatorService">
    <port binding="intf:CalculatorSoapBinding" name="Calculator">
      <wsdlsoap:address location="http://localhost:8080/axis/Calculator.jws"/>
    </port>
  </service>
</definitions>
```

</definitions>

8.2.3. Cài đặt chương trình client sử dụng dịch vụ web

Bước 1: Tạo đối tượng Call để gọi dịch vụ:

```
Service service = new Service();  
Call call = (Call)service.createCall();
```

Bước 2: Thiết lập tham số: địa chỉ và cổng dịch vụ web.

```
call.setTargetEndpointAddress(new  
java.net.URL("http://localhost:8080/axis/Calculator.jws"));
```

Bước 3: Thiết lập tham số: tên dịch vụ web

```
call.setOperationName("add");
```

Bước 4: Thiết lập tham số: các tham số vào

```
call.addParameter("a", XMLType.XSD_DOUBLE, ParameterMode.PARAM_MODE_IN);  
call.addParameter("b", XMLType.XSD_DOUBLE, ParameterMode.PARAM_MODE_IN);
```

Bước 5: Thiết lập tham số: định kiểu dữ liệu trả về

```
call.setReturnType(XMLType.XSD_STRING);
```

Bước 6: Gọi dịch vụ

```
result = (String)call.invoke(new Object[]{10,25});
```

Bước 1 đến 5 gọi là binding, bước 6 gọi là invoke.

8.3. CASE STUDY: CALCULATOR DÙNG WEB SERVICE

8.3.1. Bài toán

Bài toán đặt ra như sau:

- Về phía nhà cung cấp dịch vụ, cài đặt và đăng kí một dịch vụ web cho phép thực hiện các phép toán cơ bản như nhân, chia, cộng, trừ.
- Về phía client, cài đặt một ứng dụng gọi dịch vụ web từ server về thực hiện các phép toán cơ bản trên: nhân, chia, cộng, trừ.

8.3.2. Server

Bước 1: Cài đặt dịch vụ

Tạo file Calculators.jws chứa 4 dịch vụ nhân, chia, cộng, trừ:

```
public class Calculators{
    public String Add(double x, double y){
        return (x+y)+"";
    }
    public String Sub(double x, double y){
        return (x-y)+"";
    }
    public String Mul(double x, double y){
        return (x*y)+"";
    }
    public String Div(double x, double y){
        return (x/y)+"";
    }
}
```

Bước 2: Đăng kí với server Tomcat

Lưu file Calculators.jws vào thư mục Axis trong Tomcat/webapps.

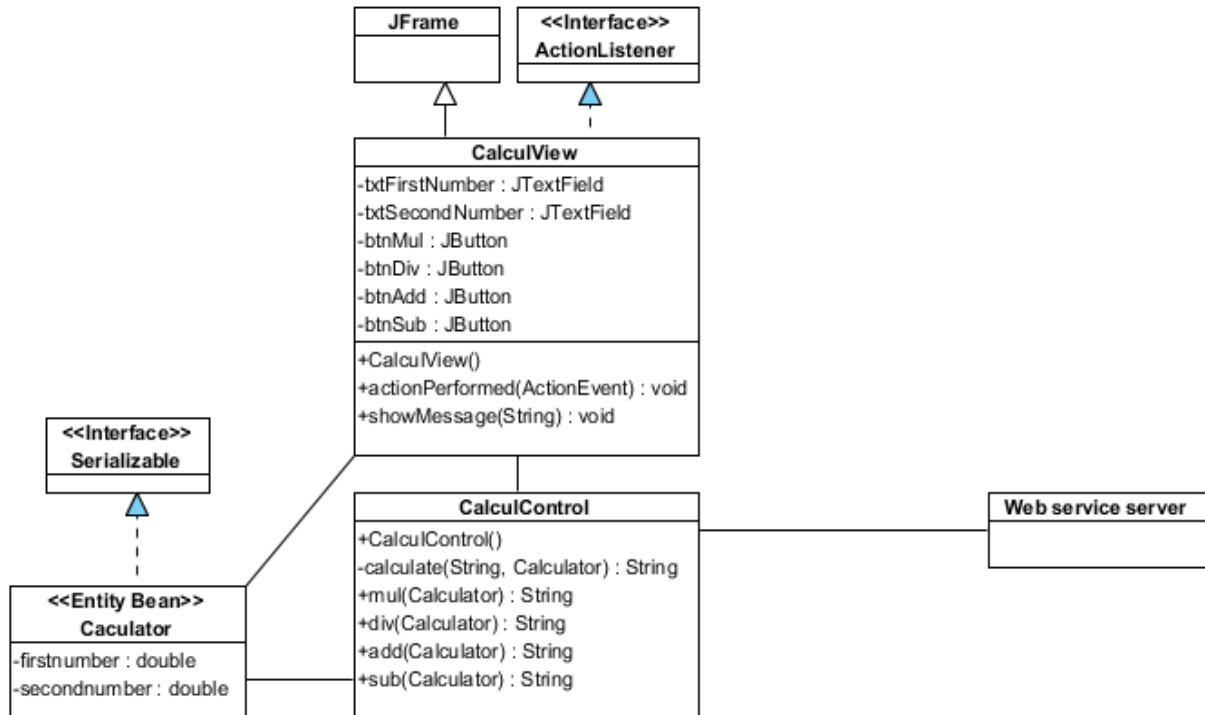
Restart server Tomcat. Kiểm tra thử địa chỉ:

<http://localhost:8080/axis/Calculators.jws?wsdl>

8.3.3. Client: Thiết kế

Phía client bao gồm các lớp có quan hệ như Hình 8.5:

- Lớp thực thể Calculator: chứa 2 thuộc tính là hai số hạng của các phép toán nhân, chia, cộng, trừ.
- Lớp view CalculView: là lớp giao diện, chứa các ô text để nhập các số hạng đầu vào, các nút nhấn tương ứng với 4 phép toán nhân, chia, cộng, trừ. Các dialog thông báo kết quả.
- Lớp điều khiển CalculControl: Kết nối với server Tomcat để gọi dịch vụ web về thực hiện các phép toán tương ứng với các sự kiện các nút nhấn bị click.

Hình 8.5: Kiến trúc các lớp phía client

8.3.4. Client: Cài đặt

Lớp Calculator.java

```

import java.io.Serializable;

public class Calculator implements Serializable{
    private double firstnumber;
    private double secondnumber;

    public Calculator(){
    }

    public Calculator(double a, double b){
        firstnumber = a;
        secondnumber = b;
    }

    public double getFirstnumber() {
        return firstnumber;
    }

    public void setFirstnumber(double firstnumber) {
        this.firstnumber = firstnumber;
    }
}

```

```
    public double getSecondnumber() {
        return secondnumber;
    }

    public void setSecondnumber(double secondnumber) {
        this.secondnumber = secondnumber;
    }
}
```

Lớp CalculView.java

```
import java.awt.FlowLayout;
import java.awt.event.ActionEvent;
import java.awt.event.ActionListener;
import java.awt.event.WindowAdapter;
import java.awt.event.WindowEvent;
import javax.swing.JButton;
import javax.swing.JFrame;
import javax.swing.JLabel;
import javax.swing.JOptionPane;
import javax.swing.JPanel;
import javax.swing.JTextField;

public class CalculView extends JFrame implements ActionListener{
    private JTextField txtFirstnumber;
    private JTextField txtSecondnumber;
    private JButton btnAdd, btnSub, btnMul, btnDiv;

    public CalculView(){
        super("Calculator using web service");

        txtFirstnumber = new JTextField(8);
        txtSecondnumber = new JTextField(8);
        btnAdd = new JButton("Add");
        btnSub = new JButton("Subvision");
        btnMul = new JButton("Multiple");
        btnDiv = new JButton("Division");

        JPanel content = new JPanel();
        content.setLayout(new FlowLayout());
        content.add(new JLabel("First number:"));
        content.add(txtFirstnumber);
        content.add(new JLabel("Second number:"));
        content.add(txtSecondnumber);
        content.add(btnAdd);
        content.add(btnSub);
        content.add(btnMul);
        content.add(btnDiv);

        this.setContentPane(content);
        this.pack();

        this.addWindowListener(new WindowAdapter(){
            public void windowClosing(WindowEvent e){
                System.exit(0);
            }
        })
    }
}
```

```

    });
}

public void actionPerformed(ActionEvent e) {
    Calculator cal = null;
    try{
        double a = Double.parseDouble(txtFirstnumber.getText());
        double b = Double.parseDouble(txtSecondnumber.getText());
        cal = new Calculator(a,b);
    }catch(Exception ex){
        ex.printStackTrace();
    }

    CalculControl cc = new CalculControl();

    if(e.getSource().equals(btnAdd)){
        showMessage("Addition of " + cal.getFirstnumber() + " and " +
            cal.getSecondnumber() + " is: " + cc.add(cal));
    }else if(e.getSource().equals(btnSub)){
        showMessage("Subvision of " + cal.getFirstnumber() + " and " +
            cal.getSecondnumber() + " is: " + cc.sub(cal));
    }else if(e.getSource().equals(btnMul)){
        showMessage("Multiple of " + cal.getFirstnumber() + " and " +
            cal.getSecondnumber() + " is: " + cc.multiple(cal));
    }else if(e.getSource().equals(btnDiv)){
        showMessage("Division of " + cal.getFirstnumber() + " and " +
            cal.getSecondnumber() + " is: " + cc.div(cal));
    }
}

public void showMessage(String msg){
    JOptionPane.showMessageDialog(this, msg);
}
}

```

Lớp CalculControl.java

```

import org.apache.axis.client.Service;
import org.apache.axis.client.Call;
import org.apache.axis.encoding.XMLType;
import javax.xml.rpc.ParameterMode;

public class CalculControl {

    public CalculControl(){
    }

    public String add(Calculator cal){
        String result = null;
        try {
            result = calculate("Add", cal);
        } catch (Exception e) {
            e.printStackTrace();
            return null;
        }
    }
}

```

```

    }
    return result;
}

public String sub(Calculator cal){
    String result = null;
    try {
        result = calculate("Sub", cal);
    } catch (Exception e) {
        e.printStackTrace();
        return null;
    }
    return result;
}

public String multiple(Calculator cal){
    String result = null;
    try {
        result = calculate("Mul", cal);
    } catch (Exception e) {
        e.printStackTrace();
        return null;
    }
    return result;
}

public String div(Calculator cal){
    String result = null;
    try {
        result = calculate("Div", cal);
    } catch (Exception e) {
        e.printStackTrace();
        return null;
    }
    return result;
}

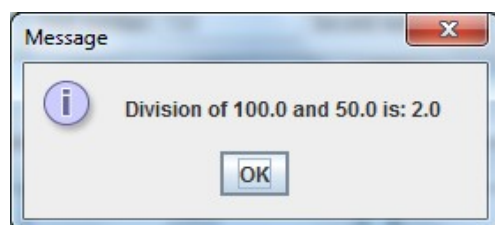
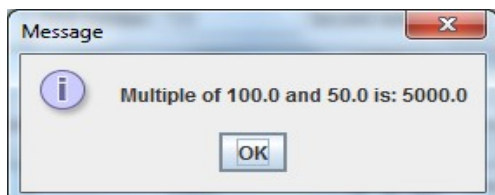
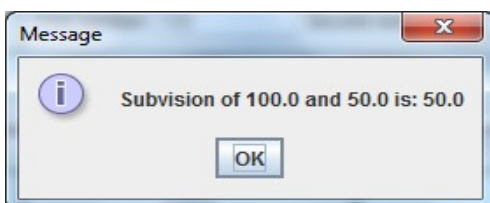
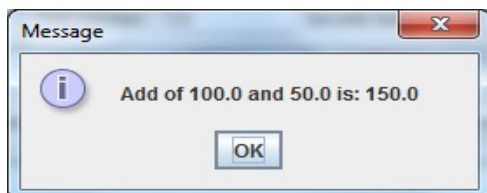
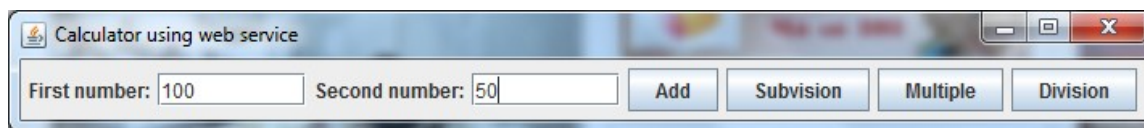
private String calculate(String methodName, Calculator cal){
    String result = "";
    String endpointURL = "http://localhost:8080/axis/Calculators.jws";
    Service service = new Service();
    try{
        Call call = (Call)service.createCall();
        call.setTargetEndpointAddress(new java.net.URL(endpointURL));
        call.setOperationName(methodName);
        call.addParameter("a", XMLType.XSD_DOUBLE,
            ParameterMode.PARAM_MODE_IN);
        call.addParameter("b", XMLType.XSD_DOUBLE,
            ParameterMode.PARAM_MODE_IN);
        call.setReturnType(XMLType.XSD_STRING);
        result=(String)call.invoke(
            new Object[]{cal.getFirstnumber(),cal.getSecondnumber()});
    }catch(Exception e){
        e.printStackTrace();
    }
    return result;
}

```


}

8.3.5. Client: Kết quả

8.4. KẾT LUẬN

Nội dung chương này đã trình bày về khái niệm, kiến trúc và nguyên lý hoạt động của kiến trúc hướng dịch vụ và dịch vụ web. Hướng dẫn cách cấu hình dịch vụ web Axis trên server Tomcat, định nghĩa và đăng ký dịch vụ web trên Tomcat, cài đặt ứng dụng liên gọi dịch vụ web từ server Tomcat.

8.5. BÀI TẬP

1. Viết chương trình giải phương trình bậc 2 dùng kiến trúc WS: client chỉ hiện giao diện nhập dữ liệu vào, sau đó gọi hàm từ server WS về tính toán, kết quả lại được client hiển thị.
2. Viết chương trình giải hệ phương trình bậc nhất dùng kiến trúc WS: client chỉ hiện giao diện nhập dữ liệu vào, sau đó gọi hàm từ server WS về tính toán, kết quả lại được client hiển thị.
3. Viết chương trình tìm USCLN (BSCNN) của 2 số nguyên dương a và b dùng kiến trúc WS: client chỉ hiện giao diện nhập dữ liệu vào, sau đó gọi hàm từ server WS về tính toán, kết quả lại được client hiển thị.
4. Viết chương trình phân tích một số nguyên dương ra thừa số nguyên tố (ví dụ: $300 = 2 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 5 \cdot 5$) dùng kiến trúc WS: client chỉ hiện giao diện nhập dữ liệu vào, sau đó gọi hàm từ server WS tính toán, kết quả lại được client hiển thị.
5. Viết chương trình ứng dụng máy tính Calculator với các phép toán cơ bản: nhân, chia, cộng, trừ, căn, lũy thừa, logarit, sin, cos, tg, cotg dùng kiến trúc WS: client chỉ hiện giao diện nhập dữ liệu vào, sau đó gọi hàm từ server WS về tính toán, kết quả lại được client hiển thị.

PHẦN IV.
LẬP TRÌNH ỨNG DỤNG WEB

CHƯƠNG 9. LẬP TRÌNH WEB VỚI JSP VÀ TOMCAT SERVER

Nội dung chương này sẽ trình bày về:

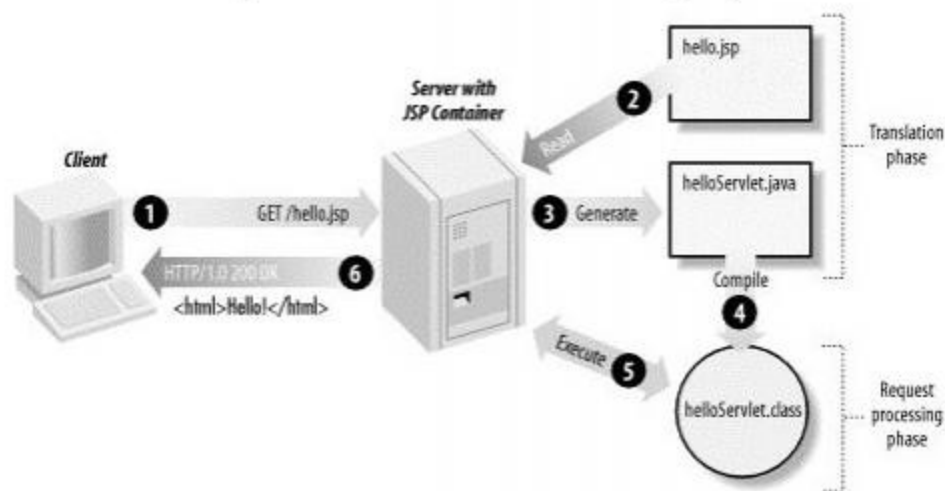
- Giới thiệu về JSP
- Thiết kế, cài đặt và triển khai ứng dụng web với JSP-Tomcat

9.1. GIỚI THIỆU JSP

9.1.1. Giới thiệu JSP

JSP (viết tắt của tiếng Anh JavaServer Pages) còn được biết đến với một cái tên khác là Java Scripting Preprocessor - tạm dịch là "Bộ tiền xử lý văn lệnh Java" - là một công nghệ Java cho phép các nhà phát triển tạo nội dung HTML, XML hay một số định dạng khác của trang web một cách năng động, trong khi hồi âm yêu cầu của trình khách. Công nghệ này cho phép người ta nhúng mã Java và một số hành động xử lý đã được định trước (pre-defined actions) vào trong nội dung tĩnh của trang.

Hình 9.1: Chu trình hoạt động của một trang JSP

Trang JSP có chu trình sống xác định tính từ khi hệ thống đọc biên dịch trang JSP, gọi thực thi và loại bỏ trang ra khỏi bộ nhớ. Chu trình sống của trang JSP gồm có 5 giai đoạn sau:

- **Biên dịch trang:** Khi trình duyệt yêu cầu trang JSP, Web server sẽ kiểm tra xem trang JSP đã được biên dịch hay chưa. Nếu chưa biên dịch hoặc đã biên dịch nhưng trang JSP mới vừa thay đổi mã nguồn thì Web Server sẽ thực hiện biên dịch trang JSP. Quá trình biên dịch JSP thực tế là chuyển trang JSP thành servlet. File biên dịch .class của trang chỉ diễn ra một lần. Nếu trang đã biên dịch và sau đó không bị thay đổi trong mã nguồn thì quá trình biên dịch sẽ không xảy ra nữa, do đó mà tốc độ thực thi sẽ nhanh hơn. Sau khi

biên dịch, mã trang sẽ được nạp vào bộ nhớ để thực thi. Quá trình biên dịch trang JSP sẽ được diễn ra như sau:

- Bước 1: Kiểm tra xem trang đã được dịch thành mã nguồn tương đương servlet hay chưa.
  - Bước 2: Nếu chưa được biên dịch thì trang JSP sẽ được biên dịch thành file nguồn .java theo cấu trúc của servlet. Gọi trình biên dịch javac biên dịch file nguồn .java thành file thực thi của servlet .class.
  - Bước 3: Nạp servlet đã biên dịch ở bước 2, thực thi trả kết quả về cho trình khách.
  - Bước 4: Nếu file JSP đã được biên dịch trước đó : thực hiện kiểm tra xem nội dung file .jsp có thay đổi không, Nếu có thì quay lại bước 2 biên dịch lại trang, nếu không thì quay lại bước 3.
- **Nạp trang** : Kể từ giai đoạn này, quá trình nạp trang tương tự như servlet (trang JSP sau khi biên dịch có thể coi như một servlet). Chỉ có một điểm khác là servlet chỉ được nạp một lần trong khi mã trang JSP mặc dù đã biên dịch nhưng phải nạp lại nhiều lần mỗi khi web server nhận được yêu cầu trang từ trình duyệt.
  - **Khởi tạo** : Khi nạp mã trang thành công, Web server sẽ gọi đến phương thức khởi tạo trang. Và mặc dù JSP được biên dịch ra servlet nhưng phương thức khởi tạo cho trang JSP lại mang tên là `jspInit()` chứ không phải là `init()` như servlet.
  - **Thực thi**: Sau quá trình khởi tạo, Web server sẽ gọi đến phương thức `_jspService` (khác với servlet gọi đến `doPost()`, `doGet()` hoặc `service()`). Phương thức `_jspService` sẽ chuyển đến hai lớp đối tượng `HttpServletRequest` và `HttpServletResponse` để đọc và ghi kết xuất trả về trình khách.
  - **Dọn dẹp** : Khi trang JSP đã thực thi xong, trình chủ Web Server sẽ gọi phương thức `jspDestroy()` để giải phóng mã trang khỏi bộ nhớ. Tương tự như trong Servlet, có thể cài đặt phương thức `jspDestroy()` thực hiện giải phóng vùng nhớ hoặc đóng kết nối trả về tài nguyên cho hệ thống.

Về cơ bản, một trang JSP có chức năng giống một lớp Servlet. Tuy nhiên, điểm khác biệt lớn nhất giữa chúng là về cú pháp. Trong khi Servlet là một lớp thuần Java, được viết và biên dịch với Java thì JSP là một trang lẫn lộn giữa HTML và Java. Thường người ta dùng các cú pháp lệnh điều khiển của Java để điều khiển sự hiển thị của HTML trong cùng một trang JSP.

Ví dụ, trang chủ của người dùng sau khi đăng nhập thành công sẽ hiện lên câu “welcome + username của người dùng”. Nếu viết dưới dạng servlet thì nó là một lớp Java có mã nguồn như sau:

```
User user= (User)session.getAttribute("user");
if(user == null){
    response.sendRedirect("Home.jsp?ok=0");
}

out.println("<!DOCTYPE HTML PUBLIC "-//W3C//DTD HTML 4.0 Transitional//EN">");
out.println("<HTML><HEAD><TITLE>JSP demo test</TITLE>");
out.println("<META http-equiv=Content-Type content='text/html; charset=iso-8859-1'>");
out.println("</HEAD><BODY leftMargin=0 topMargin=0>");
out.println(user.getUsername() + "!");
out.println("</BODY></HTML>");
```

Trong khi nếu viết với JSP thì là một trang JSP với mã nguồn như sau:

```
<%@page language="java" import = " java.util.*, java.awt.*, entity.*, dao.*"
%>
<%
    User user= (User)session.getAttribute("user");
    if(user == null){
        response.sendRedirect("Home.jsp?ok=0");
    }
%>

<!DOCTYPE HTML PUBLIC "-//W3C//DTD HTML 4.0 Transitional//EN">
<HTML><HEAD><TITLE>JSP demo test</TITLE>
<META http-equiv=Content-Type content="text/html; charset=iso-8859-1">
</HEAD>
<BODY leftMargin=0 topMargin=0>
    Welcome <%= user.getUsername() %>!
</BODY>
</HTML>
```

Dễ dàng thấy sự khác biệt là trong Servlet, mã HTML phải được in ra theo lệnh `out.println()`, trong khi đó, trong trang JSP, mã HTML được viết trực tiếp như một file HTML thông thường. Chỉ có những phần code Java thì phải bỏ trong các đoạn bắt đầu bằng “<%” và kết thúc bằng “%>”.

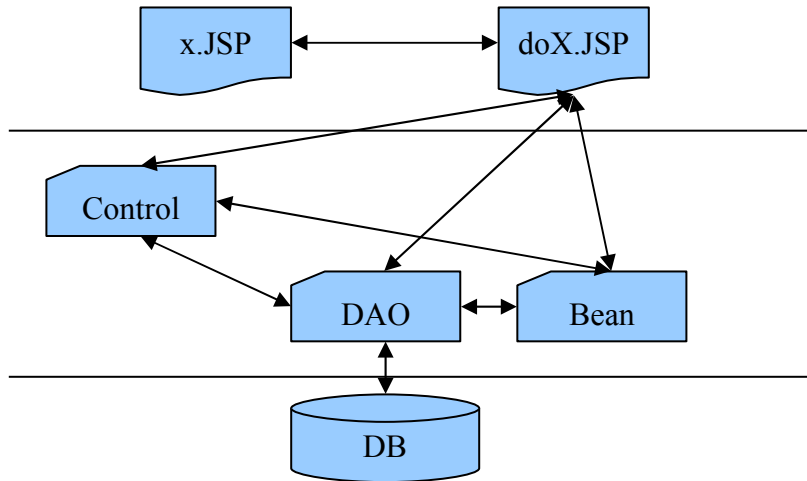
9.1.2. Kiến trúc một ứng dụng web với JSP-Tomcat

Mô hình kiến trúc tổng quan theo J2EE của một ứng dụng web sử dụng JSP-Tomcat được mô tả như Hình 9.2. Trong đó:

- Tầng lưu trữ: là tầng dưới cùng, bao gồm cả hệ thống lưu trữ như các hệ quản trị CSDL, các hệ thống file trên bộ nhớ ngoài.
- Tầng nghiệp vụ: là tầng giữa, bao gồm các lớp Java: các lớp Java để tính toán nghiệp vụ (Business/control), các lớp để truy cập cơ sở dữ liệu (DAO), các lớp thực thể (Entity/bean/model).

- Tầng giao diện: là tầng trên cùng, bao gồm các trang jsp: Các trang jsp hiện form để nhập dữ liệu, các trang jsp hiện kết quả tính toán, các trang jsp để chuyển hướng lẫn nhau giữa các trang jsp trong cùng tầng trên này.

Các ví dụ ứng dụng của chương này đều dựa trên kiến trúc này. Các bài tập về ứng dụng web với JSP đều khuyến khích thiết kế và cài đặt ứng dụng theo kiến trúc này.

Hình 9.2: Kiến trúc một ứng dụng web với JSP-Tomcat

9.2. TRAO ĐỔI DỮ LIỆU GIỮA CÁC TRANG JSP

9.2.1. Dùng Parameter

Giả sử trang có form nhận dữ liệu tên là x.jsp, sau khi nhận dữ liệu trên form (được submit), thì trang x.jsp sẽ chuyển dữ liệu sang trang doX.jsp để xử lí. Khi đó, để truyền dữ liệu theo kiểu dùng đối tượng Parameter, mỗi bên phải tiến hành như sau.

Bên gửi dữ liệu – trang x.jsp

- Khai báo form nhập dữ liệu với các thuộc tính:

```
method = "POST"
action = "doX.jsp"
```

- Khai báo các ô nhập với tên biến duy nhất, gọi là các *biến form*, và phải nhớ tên biến này để sang trang doX.jsp gọi lại.
- Khai báo một nút nhấn có nhiệm vụ submit form trên trang x.jsp gửi dữ liệu đến trang doX.jsp

Ví dụ, trang login.jsp hiện giao diện nhập username và password để người dùng đăng nhập, nó khai báo trang xử lý là doLogin.jsp, khi người dùng click submit form thì nó gửi username và password của người đăng nhập để gửi về server (trang doLogin.jsp) kiểm tra đăng nhập.

```
<form method="POST" name = "Dangnhap" action="doLogin.jsp" >
  <p align="left">Username:
  <input type="text" name="username" size="12"></p>
  <p align="left">Password:
  <input type="password" name="password" size="12"></p>
  <p align="left">
  <input type="submit" value="Submit" name="B1">
  <input type="reset" value="Reset" name="B2"></p>
</form>
```

Bên nhận dữ liệu – trang doX.jsp

- Gọi phương thức getParameter của đối tượng request theo cú pháp:

```
tên_biến = request.getParameter(tên_biến_đã_khai_báo_trong_form_x.jsp)
```

Lưu ý:

- Phương thức này luôn trả về một đối tượng dạng String. Cho nên nếu muốn lấy dữ liệu kiểu số, hoặc kiểu ngày tháng thì phải ép kiểu.
- Bên form nhập của trang x.jsp có bao nhiêu biến form thì bên trang doX.jsp này phải gọi bấy nhiêu lần phương thức getParameter. Mỗi lần tương ứng với một biến form từ trang x.jsp.
- Phần code này là code Java cho nên phải đặt trong cặp kí hiệu “<%” và “%>” để phân biệt với code HTML thông thường trong trang.jsp.

Ví dụ, trang doLogin.jsp phải khai báo 2 biến dạng String để nhận 2 giá trị tương ứng là username và password gửi từ trang login.jsp ở trên như sau:

```
<%
  String username = (String)request.getParameter("username");
  String password = (String)request.getParameter("password");
%>
```

9.2.2. Dùng bean

Bean trong jsp cũng là một dạng lớp Java bean mô tả một thực thể, một đối tượng mà ứng dụng phải xử lý. Trong đó có chứa các thuộc tính của thực thể, các phương thức get/set để truy nhập các thuộc tính của thực thể. Do vậy, để dùng được bean, trước hết phải khai báo lớp bean trong Java.

Khai báo lớp Bean trong Java

- Định nghĩa một lớp thực thể thuần trong Java với cá thuộc tính của thực thể, các hàm khởi tạo, các phương thức get/set tương ứng với từng thuộc tính của thực thể.

Ví dụ, để minh họa cho chức năng đăng nhập, ta cần khai báo lớp User dưới dạng bean như sau:

```
package entity;
public class User {
    private String username;
    private String password;

    public User(){}

    public User(String username, String password){
        this.username = username;
        this.password = password;
    }

    public String getUsername() {
        return username;
    }

    public void setUsername(String username) {
        this.username = username;
    }

    public String getPassword() {
        return password;
    }

    public void setPassword(String password) {
        this.password = password;
    }
}
```

Bên gửi dữ liệu – trang x.jsp

- Khai báo form nhập dữ liệu với các thuộc tính:

```
method = "POST"
action = "doX.jsp"
```

- Khai báo các ô nhập với tên biến *phải trùng với tên các thuộc tính của lớp bean đã khai báo*, gọi là các *biến form*, và phải nhớ tên biến này để sang trang doX.jsp gọi lại.
- Khai báo một nút nhấn có nhiệm vụ submit form trên trang x.jsp gửi dữ liệu đến trang doX.jsp

Lưu ý:

- Form nhập dữ liệu trong cách dùng bean, về cơ bản không khác gì form nhập dữ liệu trong cách dùng parameter. Tuy nhiên, có một điểm khác biệt là tên các biến form phải trùng với tên các thuộc tính của lớp bean đã khai báo, có phân biệt chữ hoa chữ thường.

Ví dụ, trang login.jsp hiện giao diện nhập username và password để người dùng đăng nhập, nó khai báo trang xử lý là doLogin.jsp, khi người dùng click submit form thì nó gửi username và password của người đăng nhập để gửi về server (trang doLogin.jsp) kiểm tra đăng nhập.

```
<form method="POST" name = "Dangnhap" action="doLogin.jsp" >
  <p align="left">Username:
  <input type="text" name="username" size="12"></p>
  <p align="left">Password:
  <input type="password" name="password" size="12"></p>
  <p align="left">
  <input type="submit" value="Submit" name="B1">
  <input type="reset" value="Reset" name="B2"></p>
</form>
```

Bên nhận dữ liệu – trang doX.jsp

- Khai báo biến dùng thẻ jsp:bean theo cú pháp:

```
<jsp:useBean id="tên_biến" class="tên_lớp_bean" scope="request"/>
```

- Gọi lệnh để jsp tự ánh xạ dữ liệu trên form nhập vào các thuộc tính tương ứng của đối tượng:

```
<jsp:setProperty name="tên_biến" property="*"/>
```

Trong đó:

- tên_biến: là tên biến khai báo để dùng trong trang doX.jsp. Biến này sau khi khai báo thì sau đó có thể sử dụng trong thẻ jsp lẫn trong code Java.
- tên_lớp_bean: là tên lớp đã khai báo lớp bean. Nếu có package thì phải nêu cả tên package.
- Phần property: nếu muốn jsp ánh xạ toàn bộ giá trị trên các biến form vào tất cả các thuộc tính của lớp bean thì để dấu "*", nếu chỉ muốn ánh xạ một số thuộc tính thì liệt kê tên các thuộc tính trong giá trị của property, mỗi thuộc tính cách nhau bởi dấu phẩy.

Ví dụ, trang doLogin.jsp phải khai báo biến dạng User để nhận 2 giá trị tương ứng là username và password gửi từ trang login.jsp ở trên như sau:

```
<jsp:useBean id="user" class="entity.User" scope="request"/>
```

```
<jsp:setProperty name="user" property="*" />
```

9.2.3. Dùng Response

Response là đối tượng dùng để chuyển trang từ trang jsp này sang trang jsp khác. Cú pháp cơ bản khi gọi đối tượng này để chuyển trang là gọi phương thức `sendRedirect` của nó như sau:

```
response.sendRedirect(tên_trang_jsp_muốn_chuyển_tới);
```

Trong đó, tham số truyền vào là một String, là tên trang jsp mà chương trình muốn chuyển tới. Ví dụ:

```
response.sendRedirect("login.jsp");
```

Tuy nhiên, chúng ta cũng có thể điều khiển việc truyền dữ liệu từ trang này sang trang khác trong khi gọi phương thức `sendRedirect` của đối tượng response bằng cách thêm các cặp tên biến – giá trị vào ngay sau tên trang jsp cần chuyển tới, theo cú pháp:

```
response.sendRedirect(tên_trang_jsp_muốn_chuyển_tới?  
tên_biến_1=giá_trị_1&tên_biến_2=giá_trị_2);
```

Ví dụ:

```
response.sendRedirect("login.jsp?ok=0");
```

Lệnh này sẽ chuyển đến trang `login.jsp`, đồng thời gửi theo một biến có tên là “ok”, và giá trị của biến này là 0. Do đó, ở trang `login.jsp`, muốn lấy được giá trị của biến “ok” này, chỉ cần gọi phương thức `getParameter` của request như khi dùng `Parameter`.

9.2.4. Dùng Session

Session là đối tượng gắn liền với mỗi phiên truy nhập trực tuyến của người dùng. Nó cho phép lưu trữ tạm thời một số dữ liệu liên quan đến phiên truy nhập đó. Chúng ta có thể tận dụng khả năng này để chuyển dữ liệu giữa các trang jsp bằng cách truy nhập vào một biến chung được lưu trữ trong session. Cơ chế thực hiện như sau:

Bên trang muốn gửi dữ liệu đi

Trang jsp muốn gửi dữ liệu đi thông qua session thì phải ghi dữ liệu vào biến chung trong session, dùng phương thức `setAttribute` của đối tượng session:

```
session.setAttribute(tên_biến, giá_trị);
```

Ví dụ, trang doLogin.jsp sau khi nhận được username và password từ trang login.jsp, nó đóng gói thành đối tượng User và lưu vào biến session tên là user như sau:

```
User user = new User(username, password);
session.setAttribute("user", user);
```

Bên trang muốn nhận dữ liệu

Trang jsp muốn nhận dữ liệu về thông qua session thì phải đọc dữ liệu từ biến chung trong session thông qua phương thức getAttribute của đối tượng session:

```
Kiểu_trả_về_tên_biến = (ép_kiểu)session.getAttribute(tên_biến_session);
```

Lưu ý là phương thức getAttribute của session luôn trả về dữ liệu dạng Object, cho nên kiểu dữ liệu ban đầu của chúng ta thế nào, chúng ta phải ép kiểu về kiểu đối tượng đấy. Ví dụ, để lấy giá trị biến user trong session, ta phải ép kiểu về đối tượng User như sau:

```
User user= (User)session.getAttribute("user");
if(user == null){
    response.sendRedirect("Home.jsp?ok=0");
}
```

Lưu ý:

- Trong trường hợp này, lớp User phải implements giao diện Serializable.
- Trong trường hợp hết thời gian sống của phiên làm việc (session timeout), lệnh đọc biến session thế này sẽ trả về null. Do đó, trước khi xử lý tiếp theo, ta nên kiểm tra xem giá trị biến có null hay không.

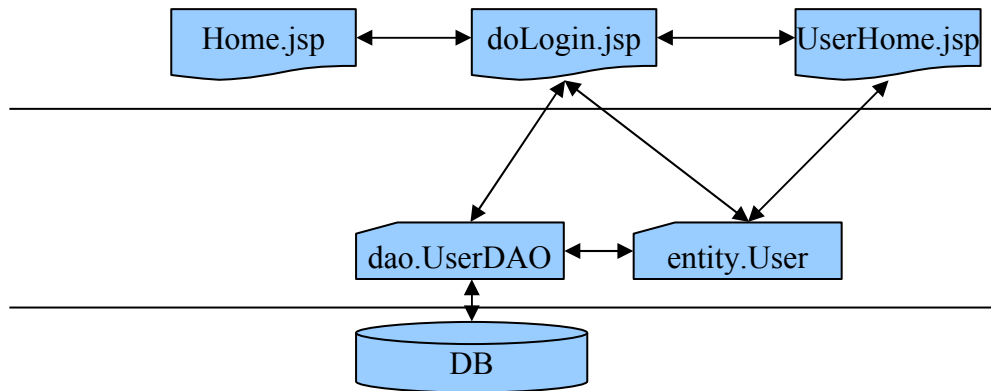
9.3. LẬP TRÌNH WEB VỚI JSP – TOMCAT

Để minh họa cho mục này, chúng ta sẽ thực hiện với việc xây dựng ứng dụng web với chức năng đăng nhập. Theo đó người dùng login vào trang web, nếu thành công sẽ chuyển sang trang chủ của người dùng, nếu không thành công thì báo lỗi và yêu cầu đăng nhập lại. Sơ đồ các lớp trong hệ thống được mô tả như trong hình 9.3.

Trong đó:

- Tầng lưu trữ có CSDL, trong đó có bảng users với hai cột username và password.
- Tầng nghiệp vụ có 2 lớp: lớp thực thể User có 2 thuộc tính username và password. Lớp truy nhập CSDL UserDAO có phương thức checkLogin để kiểm tra xem thông tin người dùng đăng nhập có đúng hay không.

- Tầng view có 3 trang jsp: trang home.jsp là giao diện đăng nhập. Trang doLogin.jsp là trang xử lý thông tin đăng nhập. Nếu đăng nhập thành công thì chuyển đến trang userHome.jsp. Nếu đăng nhập không thành công thì quay lại trang home.jsp thông báo lỗi và yêu cầu đăng nhập lại.

Hình 9.3: Sơ đồ kiến trúc ứng dụng web với chức năng login

9.3.1. Cài đặt và deploy các lớp Java

Các lớp Java được cài đặt bằng cách tạo một project mới trong Eclipse/NetBean, sau đó tạo 2 package là entity và dao. Trong package entity tạo lớp User. Trong package dao tạo lớp UserDao với code như sau:

entity.User

```
package entity;
public class User implements Serializable{
    private String username;
    private String password;

    public User(){}

    public User(String username, String password){
        this.username = username;
        this.password = password;
    }

    public String getUsername() {
        return username;
    }

    public void setUsername(String username) {
        this.username = username;
    }
}
```

```

    public String getPassword() {
        return password;
    }

    public void setPassword(String password) {
        this.password = password;
    }
}

```

dao.UserDAO

```

package dao;

import java.sql.Connection;
import java.sql.DriverManager;
import java.sql.PreparedStatement;
import java.sql.ResultSet;
import java.sql.SQLException;

public class UserDAO {
    Connection conn = null;

    public UserDAO() {
        String dbUsername = "sa";
        String dbPassword = "sa";
        String dbUrl = "jdbc:mysql://your.database.domain/yourDBname";
        String dbClass = "com.mysql.jdbc.Driver";

        try {

            Class.forName(dbClass);
            conn = DriverManager.getConnection (dbUrl, dbUsername, dbPassword);

        } catch (ClassNotFoundException e) {
            e.printStackTrace();
        }

        catch (SQLException e) {
            e.printStackTrace();
        }
    }

    public boolean checkLogin(entity.User user){
        String query = "Select * FROM users WHERE username = ?
            AND password = ?";

        try {
            PreparedStatement ps = conn.prepareStatement(query);
            ps.setString(1, user.getUsername());
            ps.setString(2, user.getPassword());

            ResultSet rs = ps.executeQuery();
            if (rs.next()) {
                return true;
            }
        }
    }
}

```

```

    }
    } catch (SQLException e) {
        e.printStackTrace();
    }
    return false;
}
}

```

9.3.2. Cấu hình ứng dụng web trên server Tomcat

Các bước cấu hình thư mục ứng dụng web trên server Tomcat như sau:

- **Bước 1:** Tạo một thư mục tên “test” trong: thư mục gốc của Tomcat/webapps
- **Bước 2:** Tạo thư mục và copy các thư mục entity và dao trong thư mục đã build của project java ở trên (các lớp có đuôi .class) vào: thư mục gốc của Tomcat/webapps/test/WEB-INF/classes
- **Bước 3:** Copy thư viện JDBC driver của CSDL tương ứng với máy bạn vào: thư mục gốc của Tomcat/lib (hoặc common/lib). Nếu đã có sẵn rồi thì thôi.
- **Bước 4:** Vào thư mục gốc của Tomcat/webapps/test tạo ra 3 file jsp có tên: Home.jsp, doLogin.jsp, và UserHome.jsp.
- **Bước 5:** Vào thư mục gốc Tomcat/webapps/test/WEB-INF, tạo một file tên web.xml có nội dung như sau:

```

<?xml version="1.0" encoding="ISO-8859-1"?>
<!DOCTYPE web-app
    PUBLIC "-//Sun Microsystems, Inc.//DTD Web Application 2.3//EN"
    "http://java.sun.com/dtd/web-app_2_3.dtd">
<web-app>
    <session-config>
        <session-timeout>30</session-timeout>
    </session-config>
</web-app>

```

9.3.3. Cài đặt các trang JSP

Tiếp theo là cài đặt các trang jsp đã tạo ra ở bước 4 của mục trước: Home.jsp, doLogin.jsp, và UserHome.jsp.

Home.jsp

```
<%@page language="java" import = " java.util.*, java.awt.*, entity.*, dao.*" %>
<% String msg = request.getParameter("ok"); %>

<!DOCTYPE HTML PUBLIC "-//W3C//DTD HTML 4.0 Transitional//EN">
<HTML><HEAD><TITLE>JSP demo test</TITLE>
<META http-equiv=Content-Type content="text/html; charset=iso-8859-1">
</HEAD>
<BODY leftMargin=0 topMargin=0>
    <table border="0" cellpadding="0" cellspacing="0" >
        <tr>
            <td width="100%" height="133">&nbsp;
                <form method="POST" name = "Dangnhap" action="doLogin.jsp" >
                    <p align="left">Username:
                        <input type="text" name="username" size="12"></p>
                    <p align="left">Password:
                        <input type="password" name="password" size="12"></p>
                    <p align="left">
                        <input type="submit" value="Submit" name="B1">
                        <input type="reset" value="Reset" name="B2"></p>
                </form>
            <p></td> </tr> </table>
            <%
                if((msg!=null)&&(msg.equals("0"))){
                    <SCRIPT language=JavaScript>
                        alert ("Password ban nhap khong dung. Nhap lai!");
                    </SCRIPT>
                    <p align="center"></p>
                <%>
            </BODY>
        <%> %>
</HTML>
```

doLogin.jsp dùng Parameter

```
<%@page language="java" import = "java.util.*, java.awt.*, entity.*, dao.*"%>
<%
    String username = (String)request.getParameter("username");
    String password = (String)request.getParameter("password");
    User user = new User(username, password);
    session.setAttribute("user",user);
    UserDAO userDAO = new UserDAO("sa","sa");
    if(userDAO.checkLogin(user)){
        response.sendRedirect("UserHome.jsp");
    }
    else{
        response.sendRedirect("Home.jsp?ok=0");
    }
%>
```

doLogin.jsp dùng bean

```
<%@page language="java" import = "java.util.*, java.awt.*, entity.*, dao.*"%>
<jsp:useBean id="user" class="entity.User" scope="request"/>
<jsp:setProperty name="user" property="*" />
<%
    session.setAttribute("user",user);
    UserDAO userDAO = new UserDAO("sa","sa");
    if(userDAO.checkLogin(user)){
        response.sendRedirect("UserHome.jsp");
    }
%>
```



```

    }
    else{
        response.sendRedirect("Home.jsp?ok=0");
    }
}
%>

```

UserHome.jsp

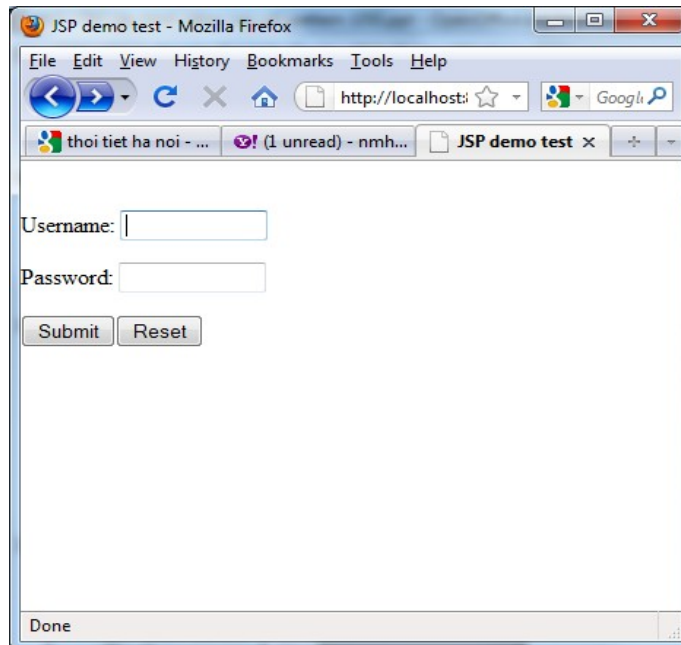
```

<%@page language="java" import = " java.util.*, java.awt.*, entity.*, dao.*" %>
<%
    User user= (User)session.getAttribute("user");
    if(user == null){
        response.sendRedirect("Home.jsp?ok=0");
    }
%>

<!DOCTYPE HTML PUBLIC "-//W3C//DTD HTML 4.0 Transitional//EN">
<HTML><HEAD><TITLE>JSP demo test</TITLE>
<META http-equiv=Content-Type content="text/html; charset=iso-8859-1">
</HEAD>
<BODY leftMargin=0 topMargin=0>
    Welcome <%= user.getUsername() %>!
</BODY>
</HTML>

```

9.3.4. Test ứng dụng web

Hình 9.4: Kết quả trang Home.jsp

Các bước để kiểm tra một ứng dụng web chạy đúng hay không như sau:

- Bước 1: Khởi động hệ quản trị CSDL có CSDL về ứng dụng đăng nhập đã xây dựng

- Bước 2: Vào thư mục gốc của Tomcat/bin, chạy file startup.bat để khởi động Tomcat server.
- Bước 3: Mở một trình duyệt web bất kì, gõ địa chỉ sau vào URL:

`http://localhost:8080/test/Home.jsp`

Trang Home.jsp sẽ hiện ra như Hình 9.4. Thử đăng nhập đúng và đăng nhập sai xem kết quả thu được là gì?

9.4. KẾT LUẬN

Nội dung chương này đã giới thiệu về ngôn ngữ JSP để lập trình ứng dụng web trên nền tảng Java. Chương này cũng đã giới thiệu các bước để thiết kế, cài đặt, cấu hình và triển khai một ứng dụng web dựa trên JSP-Tomcat.

Về cơ bản, kiến trúc ứng dụng web trong chương này đã dựa trên mô hình ba tầng MVC cơ bản. Tuy nhiên các ứng dụng này vẫn chưa theo các framework có sẵn. Các chương tiếp theo sẽ hướng dẫn cách thiết kế, cài đặt và triển khai ứng dụng web trên các framework có sẵn.

9.5. BÀI TẬP

1. Xây dựng một ứng dụng web với JSP-Tomcat để giới thiệu các địa điểm vui chơi giải trí theo các thành phố, điểm du lịch của Việt Nam. Với các chức năng:
  - Bên phía người quản trị: có thể thêm, sửa, xóa một địa chỉ vui chơi giải trí, ăn uống
  - Bên người sử dụng thông thường, có thể vào tìm kiếm các địa chỉ vui chơi, giải trí, ăn uống theo địa điểm.
2. Xây dựng một ứng dụng web với JSP-Tomcat để giới thiệu các món ăn của một nhà hàng. Với các chức năng:
  - Bên phía người quản trị: có thể thêm, sửa, xóa một món ăn trong menu
  - Bên người sử dụng thông thường, có thể vào tìm kiếm và xem các món ăn.
3. Xây dựng một ứng dụng web với JSP-Tomcat để làm một diễn đàn trao đổi kinh nghiệm học tập, vui chơi, giải trí, làm thêm của sinh viên. Với các chức năng:
  - Người dùng có thể vào đăng bài mới
  - Người dùng vào xem một bài đăng và bình luận vào bài đăng đó

CHƯƠNG 10. LẬP TRÌNH WEB VỚI STRUTS FRAMEWORK

Chương này sẽ trình bày các nội dung:

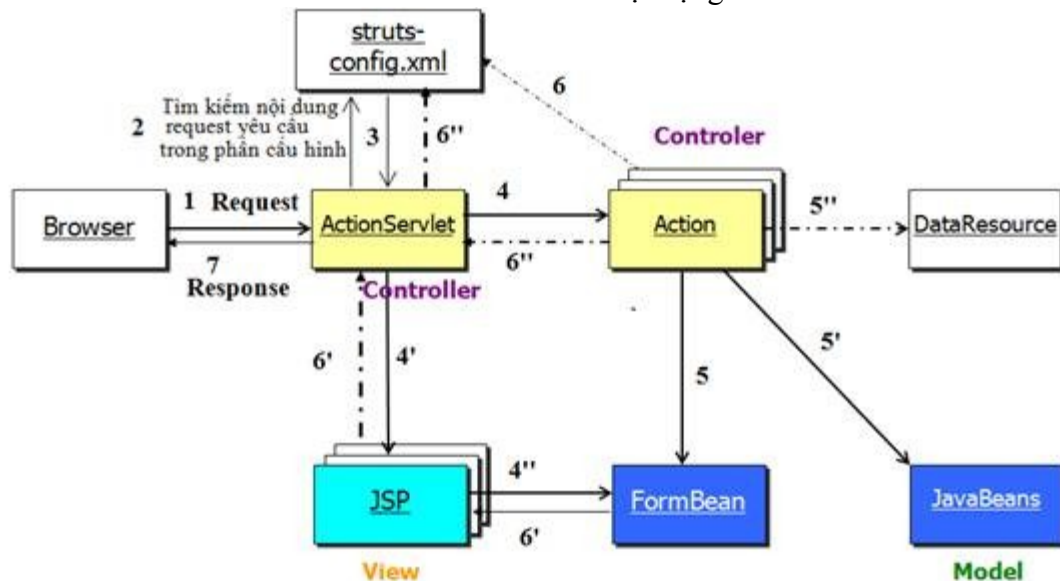
- Giới thiệu về các framework Struts1 và Struts2
- Cách thiết kế, cài đặt và triển khai ứng dụng web với Struts1 và Struts2

10.1. STRUTS 1

10.1.1. Giới thiệu

Struts 1 là một framework nền tảng cho xây dựng ứng dụng web theo mô hình MVC. Framework này lần đầu được công bố năm 2000 bởi Apache, và phiên bản cuối cùng của Struts 1 được công bố năm 2008. Dù đến nay framework này không còn được phát triển tiếp nhưng nó vẫn là một mô hình cơ bản để hiểu hơn các framework khác mới hơn như Struts 2 hay Springs. Do đó, chương này vẫn trình bày về Struts 1 như là các kiến thức cơ sở cần có trước khi làm việc với Struts 2.

Hình 10.1: Mô hình kiến trúc và hoạt động của Struts 1

Kiến trúc của Struts 1 là dựa trên mô hình MVC nên các thành phần chính vẫn là M-V-C:

- Model: Là các lớp java bean
- View: Là các trang jsp và các thẻ (tag) định nghĩa sẵn trong thư viện Struts 1.
- Control: Bao gồm 2 tầng control. Tầng trên là các dạng front controller của J2EE. Bản chất là các servlet kết hợp với các thẻ config trong file struts-config.xml để điều hướng xử lý các action trên các trang jsp. Tầng dưới là các Action được cài đặt trong java, kế thừa các thư viện của Struts 1 để xử lý các sự kiện từ tầng trên gửi xuống.

Hoạt động của Struts 1 diễn ra như sau (Hình 10.1):

- Khi user gửi yêu cầu truy xuất ứng dụng web, request được chuyển đến ActionServlet, đây là Servlet được tạo sẵn trong Framework để làm chức năng như Controller
- Action Server trích xuất thành phần request nhận được để so sánh với nội dung được mapping trong tập tin cấu hình struts-config.xml để tìm ra các thành phần tương ứng cần xử lý
- Nếu không tìm thấy sẽ báo lỗi 404 hay lỗi tương ứng. Ngược lại, nếu tìm thấy sẽ xác định action và View tương ứng của phần xử lý. View ở đây bao gồm form đón giá trị nhập và kết xuất để trả về người dùng
- Giá trị tương ứng của form nhập được lưu trữ vào Form Bean, thực tế là một Java Object có chứa các thuộc tính – state và các phương thức truy cập get, set. Tại đây, nếu có áp dụng validation thì dữ liệu được checking, checking thành công thì mới được lưu trữ vào form bean và kích hoạt chuyển dữ liệu của FormBean đến Action tương ứng để xử lý
- Action khi đón nhận FormBean sẽ gọi thành phần xử lý tương ứng từ Java Bean hay Java Object tương ứng hay kết nối lấy dữ liệu từ DB về nếu có để xử lý
- Sau khi xử lý hoàn tất, Action sẽ phải trả kết quả trở về Action Servlet đồng thời mapping trong struts-config.xml để xác định view kết xuất cho người dùng dựa trên kết quả xử lý trên struts-config.
- Khi xác định xong, dữ liệu từ kết quả xử lý Action và Form Bean sẽ được đổ vào trang JSP kết xuất tương ứng và kết quả thành công chuyển về Action Servlet
- Action Servlet response kết quả về client – hoàn tất quá trình xử lý

10.1.2. Lập trình ứng dụng với Struts 1

Các bước tiến hành cài đặt một ứng dụng web với Struts 1 như sau:

- Bước 1: Tải thư viện Struts 1 về máy từ địa chỉ sau và chọn bản Struts 1.3.10:
<http://struts.apache.org/download.cgi>
- Bước 2: Tạo thư mục ứng dụng web trong thư mục gốc Tomcat/webapps tương tự như với ứng dụng web với JSP-Tomcat. Gọi thư mục này là thư mục gốc ứng dụng web.
- Bước 3: Cài đặt các lớp Java: tạo một project Java, cài đặt các lớp java cần thiết của ứng dụng web. Lưu ý phải import thư viện Struts 1 vào library của project này để nó biên dịch được các lớp java.
- Bước 4: Cài đặt các trang jsp, đặt ở thư mục gốc ứng dụng web.

- Bước 5: copy thư viện Struts 1 vào thư mục WEB-INF của thư mục gốc ứng dụng web. Sau đó cấu hình lại hai file cấu hình là web.xml và struts-config.xml.

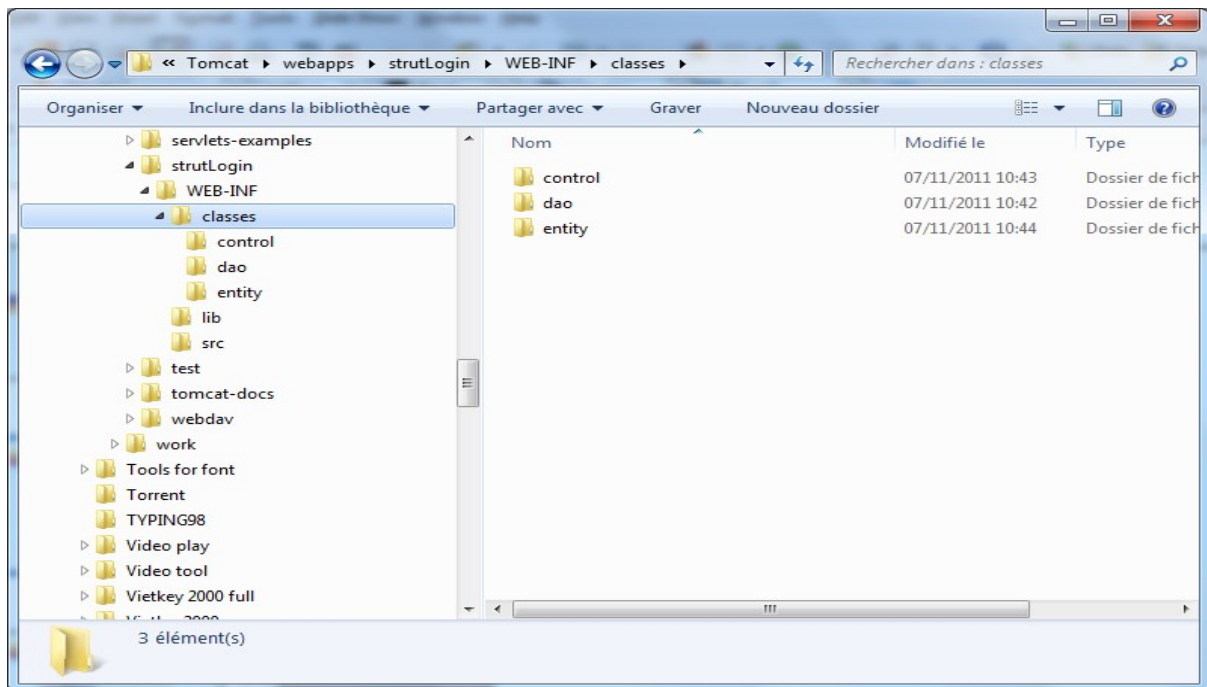
Ví dụ cụ thể sẽ được trình bày trong mục tiếp theo.

10.1.3. Ví dụ

Để minh họa cách cài đặt và triển khai một ứng dụng web dựa trên Struts 1, chúng ta vẫn quay lại với ứng dụng đăng nhập.

Bước 1: Tải thư viện Struts 1.

Bước 2: Tạo thư mục ứng dụng web có tên strutsLogin, chứa thư mục WEB-INF. Trong thư mục WEB-INF tạo ít nhất 2 thư mục con tên là classes và lib (Hình 10.2).

Hình 10.2: Tạo thư mục ứng dụng web.

Bước 3: Cài đặt các lớp Java như sau trong một project Java, sau đó biên dịch và copy các file đã biên dịch (đuôi .class, bao gồm cả tên package) vào thư mục classes như trong hình 10.2. Lưu ý là phải import thư viện Struts 1 vào library của project này thì mới biên dịch được các lớp Java trong project này.

Có 3 package: entity, dao, và control. Package entity có lớp User. Package dao có lớp UserDAO. Package control có lớp LoginAction. Mã nguồn các lớp này như sau.

User.java

```
package entity;

import javax.servlet.http.HttpServletRequest;
import org.apache.struts.action.ActionErrors;
import org.apache.struts.action.ActionMapping;
import org.apache.struts.action.ActionMessage;

public class User extends org.apache.struts.action.ActionForm {
    private String username;
    private String password;

    public User() {
        super();
    }

    public User(String x, String y) {
        super();
        username = x;
        password = y;
    }

    /**
     * This is the action called from the Struts framework.
     * @param mapping The ActionMapping used to select this instance.
     * @param request The HTTP Request we are processing.
     * @return
     */
    public ActionErrors validate(ActionMapping mapping, HttpServletRequest request) {
        ActionErrors errors = new ActionErrors();
        if (username == null || username.length() < 1) {
            errors.add("userName", new ActionMessage("error.username.required"));
        }
        if (password == null || password.length() < 1) {
            errors.add("password", new ActionMessage("error.password.required"));
        }
        return errors;
    }

    /**
     * @return the userName
     */
    public String getUsername() {
        return username;
    }

    /**
     * @param userName the userName to set
     */
    public void setUsername(String userName) {
        this.username = userName;
    }

    /**
     * @return the password
     */
    public String getPassword() {
```

```

        return password;
    }

    /**
     * @param password the password to set
     */
    public void setPassword(String password) {
        this.password = password;
    }
}

```

UserDAO.java

```

package dao;

import java.sql.Connection;
import java.sql.DriverManager;
import java.sql.PreparedStatement;
import java.sql.ResultSet;
import java.sql.SQLException;

public class UserDAO {
    Connection conn = null;

    public UserDAO() {
        String dbUsername = "sa";
        String dbPassword = "sa";
        String dbUrl = "jdbc:mysql://your.database.domain/yourDBname";
        String dbClass = "com.mysql.jdbc.Driver";

        try {
            Class.forName(dbClass);
            conn = DriverManager.getConnection (dbUrl, dbUsername, dbPassword);
        } catch (ClassNotFoundException e) {
            e.printStackTrace();
        } catch (SQLException e) {
            e.printStackTrace();
        }
    }

    public boolean checkLogin(entity.User user){
        String query =
            "Select * FROM users WHERE username = ? AND password = ?";

        try {
            PreparedStatement ps = conn.prepareStatement(query);
            ps.setString(1, user.getUsername());
            ps.setString(2, user.getPassword());

            ResultSet rs = ps.executeQuery();
            if (rs.next()) {
                return true;
            }
        } catch (SQLException e) {
            e.printStackTrace();
        }
    }
}

```

```
        return false;
    }
}
```

LoginAction.java

```
package control;

import javax.servlet.http.HttpServletRequest;
import javax.servlet.http.HttpServletResponse;
import org.apache.struts.action.ActionForm;
import org.apache.struts.action.ActionMapping;
import org.apache.struts.action.ActionForward;

public class LoginAction extends org.apache.struts.action.Action {

    /* forward name="success" path="" */
    private final static String SUCCESS = "success";
    private final static String FAILURE = "failure";
    /**
     * This is the action called from the Struts framework.
     * @param mapping The ActionMapping used to select this instance.
     * @param form The optional ActionForm bean for this request.
     * @param request The HTTP Request we are processing.
     * @param response The HTTP Response we are processing.
     * @throws java.lang.Exception
     * @return
     */
    public ActionForward execute(ActionMapping mapping, ActionForm form,
        HttpServletRequest request, HttpServletResponse response)
        throws Exception {
        entity.User loginForm = (entity.User) form;
        request.getSession().setAttribute("xxx", loginForm);
        dao.UserDAO userDAO = new dao.UserDAO();
        if (userDAO.checkLogin(loginForm)) {
            return mapping.findForward(SUCCESS);
        } else {
            return mapping.findForward(FAILURE);
        }
    }
}
```

Bước 4: Cài đặt các trang jsp, đặt ở thư mục gốc ứng dụng web. Bao gồm 3 trang: login.jsp, success.jsp, và failure.jsp.

login.jsp

```
<%@page contentType="text/html" pageEncoding="UTF-8"%>
<%@taglib uri="/WEB-INF/struts-html.tld" prefix="html" %>
<!DOCTYPE HTML PUBLIC "-//W3C//DTD HTML 4.01 Transitional//EN"
"http://www.w3.org/TR/html4/loose.dtd">
<html>
    <head>
        <meta http-equiv="Content-Type" content="text/html; charset=UTF-8">
```



```

        <title>JSP Page</title>
    </head>
    <body>
        <div style="color:red">
            <html:errors />
        </div>
        <html:form action="/Login" >
            User Name : <html:text name="User" property="username" /> <br>
            Password : <html:password name="User" property="password" /> <br>
            <html:submit value="Login" />
        </html:form>
    </body>
</html>

```

success.jsp

```

<%@page contentType="text/html" pageEncoding="UTF-8"%>
<%@taglib uri="/WEB-INF/struts-bean.tld" prefix="bean" %>
<!DOCTYPE HTML PUBLIC "-//W3C//DTD HTML 4.01 Transitional//EN"
"http://www.w3.org/TR/html4/loose.dtd">
<html>
    <head>
        <meta http-equiv="Content-Type" content="text/html; charset=UTF-8">
        <title>JSP Page</title>
    </head>
    <body>
        <h1>Login Success. Welcome
        <bean:write name="User" property="username"></bean:write></h1>
    </body>
</html>

```

failure.jsp

```

<%@page contentType="text/html" pageEncoding="UTF-8"%>
<%@taglib uri="/WEB-INF/struts-bean.tld" prefix="bean" %>
<!DOCTYPE HTML PUBLIC "-//W3C//DTD HTML 4.01 Transitional//EN"
"http://www.w3.org/TR/html4/loose.dtd">
<html>
    <head>
        <meta http-equiv="Content-Type" content="text/html; charset=UTF-8">
        <title>JSP Page</title>
    </head>
    <body>
        <div style="color:red">
            <h1>Invalid user name <bean:write name="User"
property="username"></bean:write> or password!</h1>
        </div>
    </body>
</html>

```

Bước 5: Copy thư viện Struts 1 vào thư mục gốc của ứng dụng web/WEB-INF/lib, copy các file xml vào thư mục WEB-INF.

Chỉnh sửa nội dung các file web.xml và struts-config.xml như sau.

web.xml

```

<?xml version="1.0" encoding="UTF-8"?>
<web-app version="2.5" xmlns="http://java.sun.com/xml/ns/javaee"
xmlns:xsi="http://www.w3.org/2001/XMLSchema-instance"
xsi:schemaLocation="http://java.sun.com/xml/ns/javaee
http://java.sun.com/xml/ns/javaee/web-app_2_5.xsd">
    <servlet>
        <servlet-name>action</servlet-name>
        <servlet-class>org.apache.struts.action.ActionServlet</servlet-class>
        <init-param>
            <param-name>config</param-name>
            <param-value>/WEB-INF/struts-config.xml</param-value>
        </init-param>
        <init-param>
            <param-name>debug</param-name>
            <param-value>2</param-value>
        </init-param>
        <init-param>
            <param-name>detail</param-name>
            <param-value>2</param-value>
        </init-param>
        <load-on-startup>2</load-on-startup>
    </servlet>
    <servlet-mapping>
        <servlet-name>action</servlet-name>
        <url-pattern>*.do</url-pattern>
    </servlet-mapping>
    <session-config>
        <session-timeout>30</session-timeout>
    </session-config>
    <welcome-file-list>
        <welcome-file>login.jsp</welcome-file>
    </welcome-file-list>
    <jsp-config>
        <taglib>
            <taglib-uri>/WEB-INF/struts-bean.tld</taglib-uri>
            <taglib-location>/WEB-INF/struts-bean.tld</taglib-location>
        </taglib>
        <taglib>
            <taglib-uri>/WEB-INF/struts-html.tld</taglib-uri>
            <taglib-location>/WEB-INF/struts-html.tld</taglib-location>
        </taglib>
        <taglib>
            <taglib-uri>/WEB-INF/struts-logic.tld</taglib-uri>
            <taglib-location>/WEB-INF/struts-logic.tld</taglib-location>
        </taglib>
        <taglib>
            <taglib-uri>/WEB-INF/struts-nested.tld</taglib-uri>
            <taglib-location>/WEB-INF/struts-nested.tld</taglib-location>
        </taglib>
        <taglib>
            <taglib-uri>/WEB-INF/struts-tiles.tld</taglib-uri>
            <taglib-location>/WEB-INF/struts-tiles.tld</taglib-location>
        </taglib>
    </jsp-config>

```

```
</web-app>
```

struts-config.xml

```
<?xml version="1.0" encoding="UTF-8" ?>
<!DOCTYPE struts-config PUBLIC
    "-//Apache Software Foundation//DTD Struts Configuration 1.2//EN"
    "http://jakarta.apache.org/struts/dtds/struts-config_1_2.dtd">

<struts-config>
    <form-beans>
        <form-bean name="User" type="entity.User"/>
    </form-beans>

    <global-exceptions></global-exceptions>

    <global-forwards>
        <forward name="welcome" path="/Welcome.do"/>
    </global-forwards>

    <action-mappings>
        <action input="/Login.jsp" name="User" path="/Login"
            scope="session" type="control.LoginAction">
            <forward name="success" path="/success.jsp" />
            <forward name="failure" path="/failure.jsp" />
        </action>
        <action path="/Welcome" forward="/welcomeStruts.jsp"/>
    </action-mappings>

    <controller processorClass="org.apache.struts.tiles.TilesRequestProcessor"/>

    <message-resources parameter="entity/ApplicationResource"/>

    <!-- ===== Tiles plugin ===== -->

    <plug-in className="org.apache.struts.tiles.TilesPlugin" >
        <set-property property="definitions-config"
            value="/WEB-INF/tiles-defs.xml" />
        <set-property property="moduleAware" value="true" />
    </plug-in>

    <!-- ===== Validator plugin ===== -->
    <plug-in className="org.apache.struts.validator.ValidatorPlugIn">
        <set-property
            property="pathnames"
            value="/WEB-INF/validator-rules.xml,/WEB-INF/validation.xml"/>
    </plug-in>

</struts-config>
```

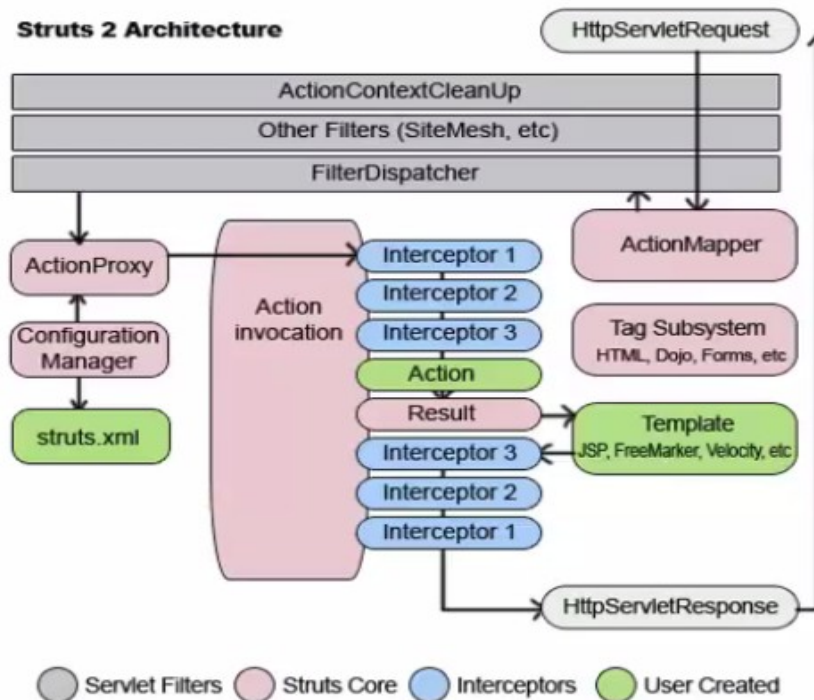
Bước 6: Kiểm thử chương trình

Khởi động server Tomcat, sau đó mở trình duyệt web và gõ địa chỉ URL (http://localhost:8080/strutLogin) của ứng dụng web vừa xây dựng để đăng nhập xem có thành công hay không.

10.2. STRUTS 2

10.2.1. Giới thiệu

Struts 2 không hoàn toàn là một phiên bản tiếp theo của Struts 1, mà là một dòng khác của Apache, cũng dựa trên mô hình MVC, nhưng có sự kết hợp với framework WebWork.

Hình 10.3: Kiến trúc struts 2

Vòng đời của Struts bắt đầu khi có một yêu cầu được gửi từ phía Client. Yêu cầu này sẽ gửi đến `ActionMapper` (Hình 10.3)

- `ActionMapper` quyết định xem khi nào thì một `Action` nên được gọi. Sau đó chuyển kết quả cho `FilterDispatcher`.
- `FilterDispatcher` tiếp nhận kết quả từ `ActionMapper` và chuyển giao quyền điều khiển cho `ActionProxy`.
- `ActionProxy` đọc file cấu hình chẳng hạn như `struts.xml`. `ActionProxy` tạo một thể hiện của lớp `ActionInvocation` và chuyển giao quyền điều khiển cho lớp này.
- `ActionInvocation` chịu trách nhiệm thực hiện các lệnh được cài đặt. Nó gọi `Interceptors` nếu cần thiết, sau đó sẽ gọi `Action`.
- Khi `Action` trả về, `ActionInvocation` có trách nhiệm tìm kết quả thích hợp liên quan với mã kết quả được ánh xạ trong `struts.xml`.

- Interceptors được thực thi một lần nữa theo thứ tự ngược lại và trả lời đáp ứng cho Filter (Trong hầu hết các trường hợp là FilterDispatcher). Và kết quả được chuyển đến cho Servlet container và gọi trả lại cho Client.

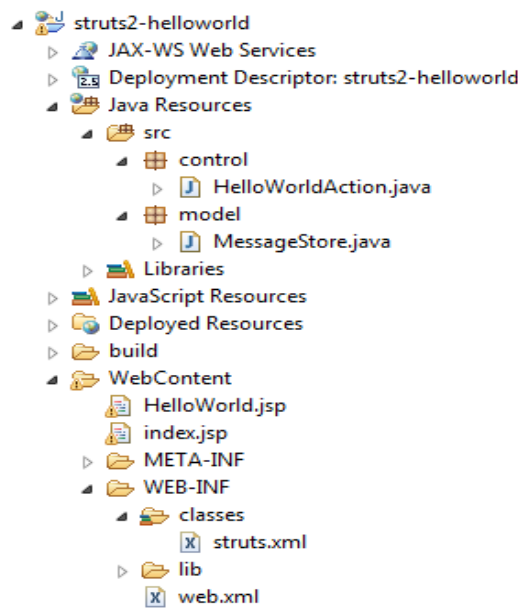
10.2.2. Lập trình ứng dụng với Struts 2

Các bước tiến hành cài đặt một ứng dụng web với Struts 2 như sau, minh họa bằng ví dụ helloworld, gửi một thông điệp ra chào khi người dùng click vào một link trên trang chủ:

Bước 1: Tải thư viện Struts 2 về máy từ địa chỉ sau và chọn bản Struts 2.x mới nhất:

<http://struts.apache.org/download.cgi>

Bước 2: Tải và cài đặt Eclipse/NetBean bản J2EE. Các ví dụ trong tài liệu này minh họa với Eclipse.

Hình 10.4: cấu trúc thư mục web vừa tạo ra.

Bước 3: Tạo project ứng dụng web.

- Trên menu của Eclipse, chọn new project → chọn kiểu dự án là dynamic web project.
- Nhập tên project là struts2-helloworld. Khi đó, dự án tạo ra có cấu trúc thư mục như hình 10.4. Trong đó, chúng ta cần quan tâm 2 thư mục: java resources và web content.
- Copy toàn bộ thư viện struts 2 (các file .jar) vào thư mục web content/WEB-INF/lib
- Copy file struts.xml vào thư mục web conten/WEB-INF/classes

- Trong thư mục web content, tạo ra 2 trang jsp: index.jsp, và HelloWorld.jsp
- Trong thư mục java resources, tạo ra 2 package: model và control. Package model có một lớp MessageStore.java. Package control có một lớp HelloWorldAction.java (Hình 10.4).

Bước 4: Cài đặt các lớp Java.

MessageStore.java

```
package model;

public class MessageStore {
    private String message;

    public MessageStore() {
        setMessage("Hello everybody learning Struts 2!");
    }

    public String getMessage() {
        return message;
    }

    public void setMessage(String message) {
        this.message = message;
    }
}
```

HelloWorldAction.java

```
package control;

import model.MessageStore;
import com.opensymphony.xwork2.ActionSupport;

public class HelloWorldAction extends ActionSupport {
    private static final long serialVersionUID = 1L;
    private MessageStore messageStore;

    public String execute() throws Exception {
        messageStore = new MessageStore();
        return SUCCESS;
    }

    public MessageStore getMessageStore() {
        return messageStore;
    }

    public void setMessageStore(MessageStore messageStore) {
        this.messageStore = messageStore;
    }
}
```

Bước 5: Cài đặt các trang jsp.

index.jsp

```
<%@ page language="java" contentType="text/html; charset=ISO-8859-1"
    pageEncoding="ISO-8859-1"%>
<%@ taglib prefix="s" uri="/struts-tags"%>
<!DOCTYPE html PUBLIC "-//W3C//DTD HTML 4.01 Transitional//EN"
"http://www.w3.org/TR/html4/loose.dtd">
<html>
<head>
<meta http-equiv="Content-Type" content="text/html; charset=ISO-8859-1">
<title>Basic Struts 2 Application - Welcome</title>
</head>
<body>
    <h1>Welcome To Struts 2!</h1>
    <p>
        <a href="s:url action='hello'/">">Hello World</a>
    </p>
</body>
</html>
```

HelloWorld.jsp

```
<%@ page language="java" contentType="text/html; charset=ISO-8859-1"
    pageEncoding="ISO-8859-1"%>
<%@ taglib prefix="s" uri="/struts-tags"%>
<!DOCTYPE html PUBLIC "-//W3C//DTD HTML 4.01 Transitional//EN"
"http://www.w3.org/TR/html4/loose.dtd">
<html>
<head>
<meta http-equiv="Content-Type" content="text/html; charset=ISO-8859-1">
<title>Hello World!</title>
</head>
<body>
    <h2>
        <s:property value="messageStore.message" />
    </h2>
</body>
</html>
```

Bước 6: Cấu hình các file web.xml và struts.xml.

web.xml

```
<?xml version="1.0" encoding="UTF-8"?>
<web-app id="WebApp_9" version="2.4" xmlns="http://java.sun.com/xml/ns/j2ee"
xmlns:xsi="http://www.w3.org/2001/XMLSchema-instance"
xsi:schemaLocation="http://java.sun.com/xml/ns/j2ee
http://java.sun.com/xml/ns/j2ee/web-app_2_4.xsd">

    <display-name>Struts Blank</display-name>

    <filter>
        <filter-name>struts2</filter-name>
        <filter-class>org.apache.struts2.dispatcher.ng.filter.
            StrutsPrepareAndExecuteFilter</filter-class>
```

```

</filter>

<filter-mapping>
  <filter-name>struts2</filter-name>
  <url-pattern>/*</url-pattern>
</filter-mapping>

<welcome-file-list>
  <welcome-file>index.jsp</welcome-file>
</welcome-file-list>
</web-app>

```

struts.xml

```

<?xml version="1.0" encoding="UTF-8"?>
<!DOCTYPE struts PUBLIC
  "-//Apache Software Foundation//DTD Struts Configuration 2.0//EN"
  "http://struts.apache.org/dtds/struts-2.0.dtd">

<struts>
  <constant name="struts.devMode" value="true" />

  <package name="basicstruts2" extends="struts-default">

    <action name="index">
      <result>/index.jsp</result>
    </action>

    <action name="hello" class="control.HelloWorldAction" method="execute">
      <result name="success">/HelloWorld.jsp</result>
    </action>
  </package>
</struts>

```

10.2.3. Ví dụ

Để minh họa cách cài đặt và triển khai một ứng dụng web dựa trên Struts 2, chúng ta vẫn quay lại với ứng dụng đăng nhập.

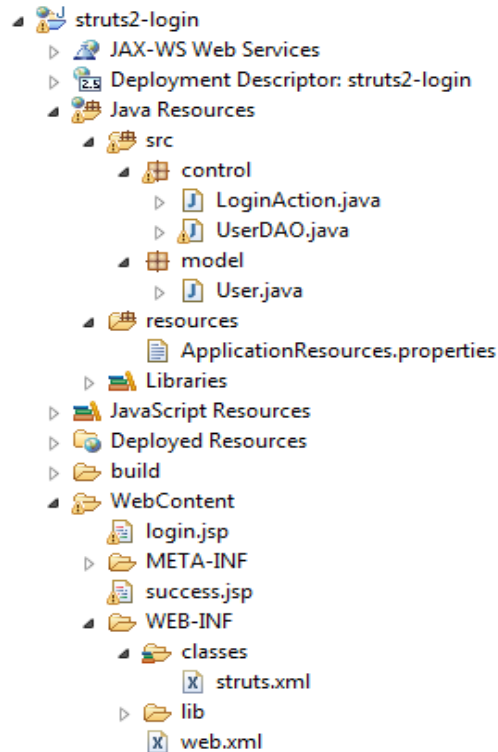
Tạo project

Vào Eclipse tạo project mang tên struts2-login. Trong đó:

- Thư mục java resources chứa hai package: Package model chứa lớp User. Package control chứa 2 lớp: LoginAction và UserDAO.
- Thư mục web content chứa 2 trang jsp: login.jsp và success.jsp

Cấu trúc thư mục của project được mô tả trong Hình 10.5.

Hình 10.5: Cấu trúc thư mục ứng dụng web login.

Cài đặt các lớp Java

model.User.java

```
package model;

import java.io.Serializable;

public class User implements Serializable{
    private static final long serialVersionUID = 1L;
    private String username;
    private String password;

    public User(){
    }

    public String getUsername() {
        return username;
    }

    public void setUsername(String username) {
        this.username = username;
    }

    public String getPassword() {
        return password;
    }
}
```

```

        public void setPassword(String password) {
            this.password = password;
        }
    }
}

```

control.UserDAO.java

```

package control;

import java.sql.Connection;
import java.sql.DriverManager;
import java.sql.PreparedStatement;
import java.sql.ResultSet;
import java.sql.SQLException;
import java.sql.Statement;
import model.User;

public class UserDAO {
    private Connection con = null;
    private Statement st = null;
    private ResultSet rs = null;

    private String url = "jdbc:mysql://localhost:3306/hotelmanagement";
    private String user = "root";
    private String password = "12345678";

    public UserDAO(){
        try {
            Class.forName("com.mysql.jdbc.Driver");
            con = DriverManager.getConnection(url, user, password);
            st = con.createStatement();
            rs = st.executeQuery("SELECT VERSION()");

            if (rs.next()) {
                System.out.println(rs.getString(1));
            }
        } catch (Exception ex) {
            ex.printStackTrace();
        }
    }

    public boolean checkLogin(User user){
        boolean result = false;
        try {
            st = con.createStatement();
            String sql= "SELECT * FROM tbluser WHERE username = ?
                        AND password = ?";
            PreparedStatement prs = con.prepareStatement(sql);
            prs.setString(1, user.getUsername());
            prs.setString(2, user.getPassword());

            rs = prs.executeQuery();
            if (rs.next()) {
                result = true;
            }
        } catch (SQLException ex) {

```

```

        ex.printStackTrace();
    }
    return result;
}
}

```

control.LoginAction.java

```

package control;

import model.User;
import com.opensymphony.xwork2.ActionSupport;

public class LoginAction extends ActionSupport{
    private static final long serialVersionUID = 2L;
    private User userBean;

    public String execute() throws Exception {
        UserDAO ud = new UserDAO();
        if (ud.checkLogin(userBean)) {
            return "success";
        } else {
            addActionError(getText("error.login"));
            return "input";
        }
    }

    public void validate(){
        if ( userBean.getUsername().length() == 0 ){
            addFieldError( "userBean.username", "Username is required." );
        }
        if ( userBean.getPassword().length() == 0 ){
            addFieldError( "userBean.password", "Password is required." );
        }
    }

    public User getUserBean() {
        return userBean;
    }

    public void setUserBean(User userBean) {
        this.userBean = userBean;
    }
}

```

Cài đặt các trang jsp

login.jsp

```

<%@ page language="java" contentType="text/html; charset=UTF-8"%>
<%@ taglib prefix="s" uri="/struts-tags"%>
<html>
<head>
<title>Struts 2 - Login Application</title>
</head>

```

```
<body>
<h2>Struts 2 - Login Application</h2>
<s:actionerror />
<s:form action="Login" method="post">
    <s:textfield name="userBean.username" key="label.username" size="20" />
    <s:password name="userBean.password" key="label.password" size="20" />
    <s:submit method="execute" key="label.Login" align="center" />
</s:form>
</body>
</html>
```

success.jsp

```
<%@ page contentType="text/html; charset=UTF-8"%>
<%@ taglib prefix="s" uri="/struts-tags"%>
<html>
<head>
<title>Welcome</title>
</head>
<body>
    <h2>Hi, <s:property value="userBean.username" />!</h2>
</body>
</html>
```

Cấu hình các file xml

web.xml

```
<?xml version="1.0" encoding="UTF-8"?>
<web-app id="WebApp_9" version="2.4" xmlns="http://java.sun.com/xml/ns/j2ee"
xmlns:xsi="http://www.w3.org/2001/XMLSchema-instance"
xsi:schemaLocation="http://java.sun.com/xml/ns/j2ee
http://java.sun.com/xml/ns/j2ee/web-app_2_4.xsd">

    <display-name>Struts Blank</display-name>

    <filter>
        <filter-name>struts2</filter-name>
        <filter-class>org.apache.struts2.dispatcher.ng.filter.
            StrutsPrepareAndExecuteFilter</filter-class>
    </filter>

    <filter-mapping>
        <filter-name>struts2</filter-name>
        <url-pattern>/*</url-pattern>
    </filter-mapping>

    <welcome-file-list>
        <welcome-file>login.jsp</welcome-file>
    </welcome-file-list>
</web-app>
```

struts.xml

```
<?xml version="1.0" encoding="UTF-8"?>
<!DOCTYPE struts PUBLIC
    "-//Apache Software Foundation//DTD Struts Configuration 2.0//EN"
    "http://struts.apache.org/dtds/struts-2.0.dtd">

<struts>
    <constant name="struts.devMode" value="true" />
    <constant name="struts.custom.i18n.resources"
        value="ApplicationResources" />

    <package name="basicstruts2" extends="struts-default">

        <action name="index">
            <result>/login.jsp</result>
        </action>

        <action name="login" class="control.LoginAction" method="execute">
            <result name="success">/success.jsp</result>
            <result name="input">/login.jsp</result>
        </action>
    </package>
</struts>
```

10.3. KẾT LUẬN

Nội dung chương này đã giới thiệu về cả framework cho lập trình ứng dụng web là Struts 1 và Struts 2. Đây là hai framework xây dựng bởi Apache dựa trên kiến trúc J2EE và mô hình MVC cho ứng dụng web. Chương này cũng đã trình bày cách thiết kế, cài đặt, và triển khai ứng dụng web với hai framework này.

10.4. BÀI TẬP

1. Xây dựng một ứng dụng web với Struts 1 và Struts 2 để giới thiệu các địa điểm vui chơi giải trí theo các thành phố, điểm du lịch của Việt Nam. Với các chức năng:
  - Bên phía người quản trị: có thể thêm, sửa, xóa một địa chỉ vui chơi giải trí, ăn uống
  - Bên người sử dụng phòng thông, có thể vào tìm kiếm các địa chỉ vui chơi, giải trí, ăn uống theo địa điểm.
2. Xây dựng một ứng dụng web với Struts 1 và Struts 2 để giới thiệu các món ăn của một nhà hàng. Với các chức năng:
  - Bên phía người quản trị: có thể thêm, sửa, xóa một món ăn trong menu
  - Bên người sử dụng phòng thông, có thể vào tìm kiếm và xem các món ăn.

3. Xây dựng một ứng dụng web với Struts 1 và Struts 2 để làm một diễn đàn trao đổi kinh nghiệm học tập, vui chơi, giải trí, làm thêm của sinh viên. Với các chức năng:

- Người dùng có thể vào đăng bài mới
- Người dùng vào xem một bài đăng và bình luận vào bài đăng đó

CHƯƠNG 11. LẬP TRÌNH WEB VỚI SPRING FRAMEWORK

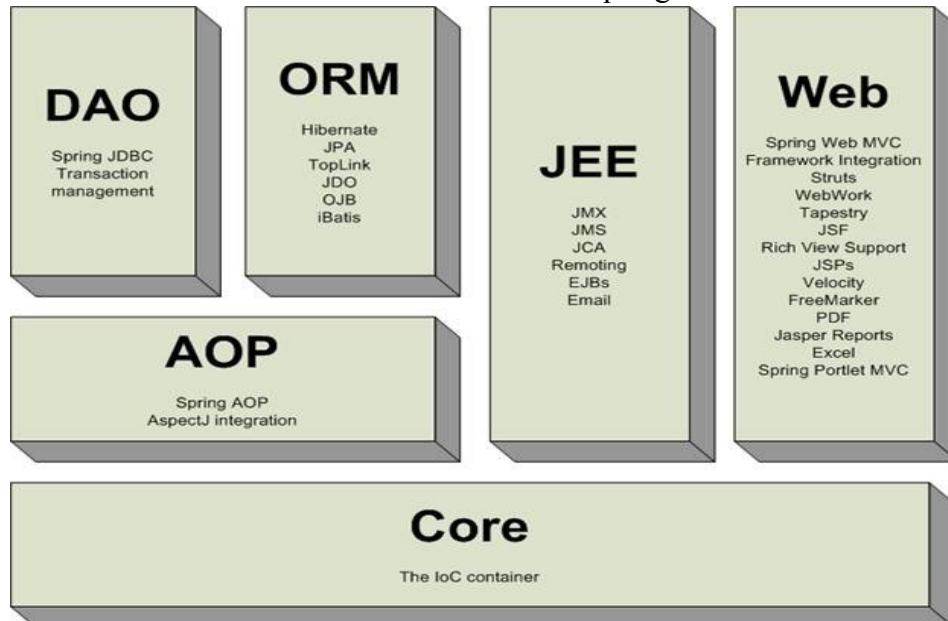
Chương này sẽ trình bày:

- Giới thiệu về Spring framework
- Cách thiết kế, cài đặt, triển khai ứng dụng web với Spring

11.1. GIỚI THIỆU VỀ SPRING

Spring Framework là một cấu trúc dùng để xây dựng chương trình ứng dụng web mã nguồn mở dành cho ngôn ngữ lập trình Java, theo mô hình MVC và nền tảng J2EE. Phiên bản đầu tiên của nó do Rod Johnson viết và công bố năm 2002.

Hình 11.1: Mô hình kiến trúc của Spring framework

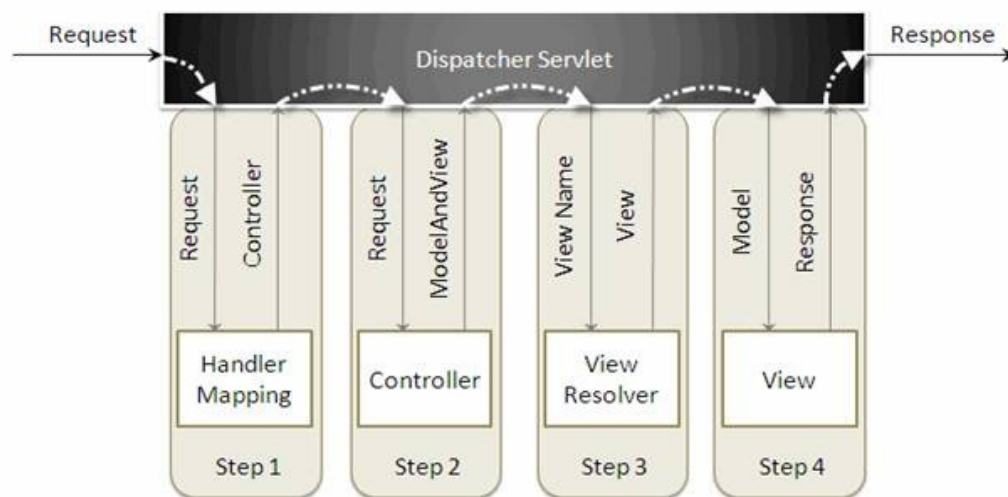
Kiến trúc của Spring framework được mô tả như Hình 11.1. Trong đó:

- **Core: The IoC Container:** Đây là phần quan trọng nhất và cũng là phần cơ bản, nền tảng của Spring. Nó giữ vai trò về cấu hình và quản lý lifecycle của các java object. Bài hôm nay chúng ta sẽ tìm hiểu về phần này.
- **AOP (Spring AOP AspectJ integration):** Spring AOP module tích hợp chức năng lập trình hướng khía cạnh vào Spring framework thông qua cấu hình của nó. Spring AOP module cung cấp các dịch vụ quản lý giao dịch cho các đối tượng trong bất kỳ ứng dụng nào sử dụng Spring. Với Spring AOP chúng ta có thể tích hợp declarative transaction management vào trong ứng dụng mà không cần dựa vào EJB component. Spring AOP module cũng đưa lập trình metadata vào trong Spring. Sử dụng cái này chúng ta có thể

thêm annotation vào source code để hướng dẫn Spring nơi và làm thế nào để liên hệ với aspect.

- **DAO** (Spring JDBC transaction management): Tầng JDBC và DAO đưa ra một cây phân cấp exception để quản lý kết nối đến database, điều khiển exception và thông báo lỗi được ném bởi vendor của database. Tầng exception đơn giản điều khiển lỗi và giảm khối lượng code mà chúng ta cần viết như mở và đóng kết nối. Module này cũng cung cấp các dịch vụ quản lý giao dịch cho các đối tượng trong ứng dụng Spring.
- **ORM** (Hibernate, JPA OJB TopLink, JDO OJB iBatis): Spring có thể tích hợp với một vài ORM framework để cung cấp Object Relation tool bao gồm: JDO, Hibernate, OJB và iBatis SQL Maps.
- **Spring Web module:** Nằm trên application context module, cung cấp context cho các ứng dụng web. Spring cũng hỗ trợ tích hợp với Struts, JSF và Webwork. Web module cũng làm giảm bớt các công việc điều khiển nhiều request và gắn các tham số của request vào các đối tượng domain.
- **Spring MVC Framework:** MVC Framework thì cài đặt đầy đủ đặc tính của MVC pattern để xây dựng các ứng dụng Web. MVC framework thì cấu hình thông qua giao diện và chứa được một số kỹ thuật view bao gồm: JSP, Velocity, Tiles và generation of PDF và Excel file.

Hình 11.2: Tuần tự các bước xử lý request trong Spring

Tuần tự xử lý một request trong Spring được mô tả như trong Hình 11.2:

- DispatcherServlet nhận request và dựa vào HandlerMapping để tìm và invoke Controller tương ứng.
- Controller xử lý Request và return một ModelAndView object. ModelAndView object này chứa model data và ViewName.
- ViewResolver nhận ViewName từ DispatcherServlet để tìm View tương ứng và return View về cho DispatcherServlet.
- DispatcherServlet sẽ pass Model vào View và response về user.

Thư viện Spring có thể tải về từ địa chỉ:

<https://github.com/spring-projects/spring-framework/releases>

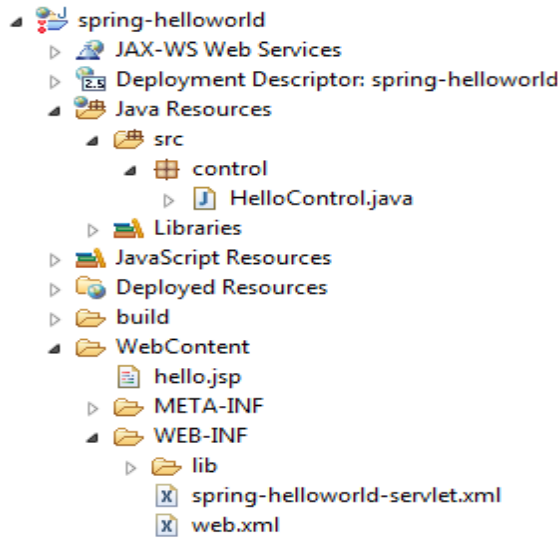
11.2. LẬP TRÌNH ỨNG DỤNG WEB VỚI SPRING

Để minh họa các bước tổng quan để cài đặt và triển khai một ứng dụng web trên Spring, chúng ta cùng xem các bước tiến hành với ví dụ helloworld.

Bước 1: Tạo một project ứng dụng web trong Eclipse phiên bản J2EE, đặt tên là spring-helloworld. Khi đó, ta nên tập trung xây dựng ở 2 thư mục: java resources và web content.

- Trong thư mục java resources, tạo một package tên là control, trong package này, tạo một lớp java tên HelloControl.java
- Trong thư mục web content, tạo một trang jsp tên hello.jsp
- Trong thư mục web content/WEB-INF, tạo 2 file xml: web.xml, và spring-helloworld-servlet.xml
- Copy toàn bộ thư viện Spring (file đuôi .jar) vào thư mục web content/WEB-INF/lib

Cấu trúc thư mục dự án như hình 11.3.

Hình 11.3: Cấu trúc thư mục dự án helloworld

Bước 2: Cài đặt các lớp Java

HelloControl.java

```
package control;

import org.springframework.stereotype.Controller;
import org.springframework.web.bind.annotation.RequestMapping;
import org.springframework.web.bind.annotation.RequestMethod;
import org.springframework.ui.ModelMap;

@Controller
public class HelloControl{

    @RequestMapping(value = "/hello", method = RequestMethod.GET)
    public String printHello(ModelMap model) {
        model.addAttribute("message", "Hello Spring MVC Web Framework!");
        return "hello";
    }
}
```

Bước 3: Cài đặt các trang jsp

hello.jsp

```
<%@ page contentType="text/html; charset=UTF-8" %>
<html>
<head>
<title>Hello World</title>
</head>
<body>
    <h2>${message}</h2>
</body>
</html>
```

Bước 4: Cấu hình các file config**web.xml**

```

<web-app id="WebApp_ID" version="2.4"
  xmlns="http://java.sun.com/xml/ns/j2ee"
  xmlns:xsi="http://www.w3.org/2001/XMLSchema-instance"
  xsi:schemaLocation="http://java.sun.com/xml/ns/j2ee
http://java.sun.com/xml/ns/j2ee/web-app_2_4.xsd">

  <display-name>Spring MVC Web Application</display-name>

  <servlet>
    <servlet-name>spring-helloworld</servlet-name>
    <servlet-class>org.springframework.web.servlet.DispatcherServlet
    </servlet-class>
    <init-param>
      <param-name>contextConfigLocation</param-name>
      <param-value>/WEB-INF/spring-helloworld-servlet.xml</param-value>
    </init-param>
    <load-on-startup>1</load-on-startup>
  </servlet>

  <servlet-mapping>
    <servlet-name>spring-helloworld</servlet-name>
    <url-pattern>/</url-pattern>
  </servlet-mapping>
</web-app>

```

spring-helloworld-servlet.xml

```

<beans xmlns="http://www.springframework.org/schema/beans"
  xmlns:context="http://www.springframework.org/schema/context"
  xmlns:xsi="http://www.w3.org/2001/XMLSchema-instance"
  xsi:schemaLocation="
http://www.springframework.org/schema/beans
http://www.springframework.org/schema/beans/spring-beans-3.0.xsd
http://www.springframework.org/schema/context
http://www.springframework.org/schema/context/spring-context-3.0.xsd">

  <context:component-scan base-package="control" />

  <bean class="org.springframework.web.servlet.view.InternalResourceViewResolver">
    <property name="prefix" value="/" />
    <property name="suffix" value=".jsp" />
  </bean>
</beans>

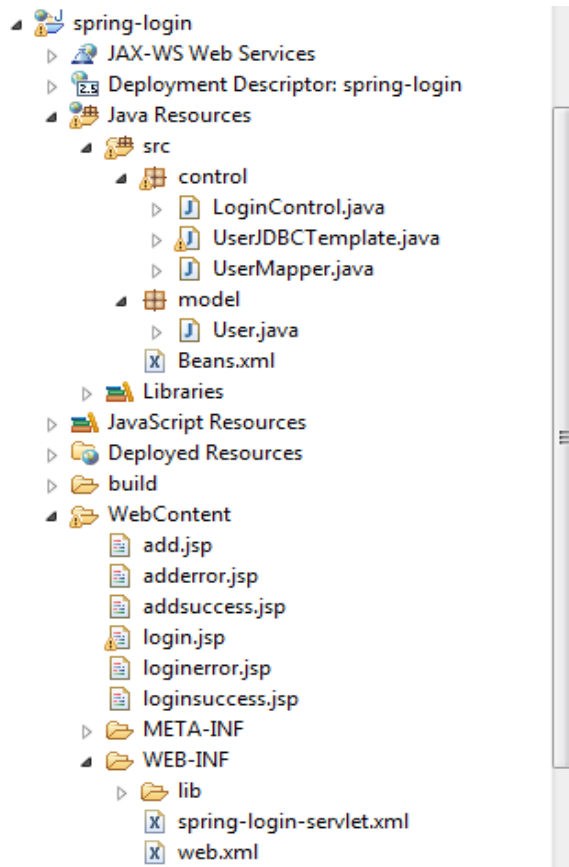
```

11.3. CASE STUDY: ỨNG DỤNG WEB VỚI CHỨC NĂNG ĐĂNG KÍ VÀ ĐĂNG NHẬP

11.3.1. Tạo project

Bài toán đặt ra như sau: Xây dựng một ứng dụng web trên nền tảng Spring cho phép người dùng web có thể đăng kí làm thành viên với thông tin cá nhân của mình. Sau khi đăng kí thành viên thành công, người dùng có thể đăng nhập vào hệ thống theo username và password của mình.

Để bắt đầu xây dựng ứng dụng, vào Eclipse tạo mới một project tên là spring-login. Cấu trúc thư mục với hai thư mục cần chú ý là java resources và web content như Hình 11.4.

Hình 11.4: Cấu trúc thư mục của ứng dụng đăng kí và đăng nhập

Các mục tiếp theo sẽ trình bày chi tiết cách cài đặt và cấu hình cho từng chức năng đăng nhập và đăng kí.

11.3.2. Chức năng đăng nhập

Để thực hiện chức năng này, ta cần tạo và cấu hình các file trong thư mục dự án như sau:

- Trong thư mục java resources, tạo 1 package: Package model có chứa lớp User. Package control có các lớp: UserMapper, UserJDBCTemplate, LoginControl.

- Trong thư mục web content tạo ra 3 trang jsp: login.jsp, loginerror.jsp, loginsuccess.jsp
- File Beans.xml đặt trong thư mục java resources.
- File web.xml và spring-login-servlet.xml đặt trong thư mục web content/WEB-INF

Cài đặt các lớp java

model.User.java

```
package model;

public class User {
    private Integer id;
    private String username;
    private String password;
    private String fullName;
    private String idCardNumber;
    private String idCardType;
    private String address;
    private String description;

    public Integer getId() {
        return id;
    }
    public void setId(Integer id) {
        this.id = id;
    }
    public String getFullName() {
        return fullName;
    }
    public void setFullName(String fullName) {
        this.fullName = fullName;
    }
    public String getIdCardNumber() {
        return idCardNumber;
    }
    public void setIdCardNumber(String idCardNumber) {
        this.idCardNumber = idCardNumber;
    }
    public String getIdCardType() {
        return idCardType;
    }
    public void setIdCardType(String idCardType) {
        this.idCardType = idCardType;
    }
    public String getAddress() {
        return address;
    }
    public void setAddress(String address) {
        this.address = address;
    }
    public String getDescription() {
        return description;
    }
}
```

```

    }
    public void setDescription(String description) {
        this.description = description;
    }
    public String getUsername() {
        return username;
    }
    public void setUsername(String username) {
        this.username = username;
    }
    public String getPassword() {
        return password;
    }
    public void setPassword(String password) {
        this.password = password;
    }
}

```

control.UserMapper.java

```

package control;

import java.sql.ResultSet;
import java.sql.SQLException;
import org.springframework.jdbc.core.RowMapper;
import model.User;

public class UserMapper implements RowMapper<User> {
    public User mapRow(ResultSet rs, int rowNum) throws SQLException {
        User user = new User();
        user.setId(rs.getInt("id"));
        user.setUsername(rs.getString("username"));
        user.setPassword(rs.getString("password"));
        user.setFullName(rs.getString("fullName"));
        user.setIdCardNumber(rs.getString("idCardNumber"));
        user.setIdCardType(rs.getString("idCardType"));
        user.setAddress(rs.getString("address"));
        user.setDescription(rs.getString("description"));
        return user;
    }
}

```

control.UserJdbcTemplate.java

```

package control;

import java.util.List;
import javax.sql.DataSource;
import model.User;
import org.springframework.jdbc.core.JdbcTemplate;

public class UserJdbcTemplate {
    private DataSource dataSource;
    private JdbcTemplate jdbcTemplateObject;

    public void setDataSource(DataSource dataSource) {

```

```

        this.dataSource = dataSource;
        this.jdbcTemplateObject = new JdbcTemplate(dataSource);
    }

    public boolean checkLogin(User user) {
        String SQL = "select * from tblUser
            where username = ? and password = ?";
        List<User> result = jdbcTemplateObject.query(SQL,
            new Object[]{user.getUsername(), user.getPassword()},
            new UserMapper());
        if(result.size() > 0)
            return true;
        return false;
    }
}

```

control.LoginControl.java

```

package control;

import model.User;
import org.springframework.context.ApplicationContext;
import org.springframework.context.support.ClassPathXmlApplicationContext;
import org.springframework.stereotype.Controller;
import org.springframework.web.bind.annotation.ModelAttribute;
import org.springframework.web.bind.annotation.RequestMapping;
import org.springframework.web.bind.annotation.RequestMethod;
import org.springframework.web.servlet.ModelAndView;
import org.springframework.ui.ModelMap;

@Controller
public class LoginControl{
    private ApplicationContext context = null;
    private UserJdbcTemplate userJdbcTemplate = null;

    public LoginControl(){
        context = new ClassPathXmlApplicationContext("Beans.xml");
        userJdbcTemplate = (UserJdbcTemplate)context.getBean("userJdbcTemplate");
    }

    @RequestMapping(value = "/login", method = RequestMethod.GET)
    public ModelAndView userLogin() {
        return new ModelAndView("login", "command", new User());
    }

    @RequestMapping(value = "/loginCheck", method = RequestMethod.POST)
    public String checkUser(@ModelAttribute("SpringWeb") User user,
        ModelMap model) {
        model.addAttribute("username", user.getUsername());

        if(userJdbcTemplate.checkLogin(user)){
            return "loginsuccess";
        }

        return "loginerror";
    }
}

```

```
}
```

Cài đặt các trang jsp

login.jsp

```
<%@ page language="java" contentType="text/html; charset=ISO-8859-1"
pageEncoding="ISO-8859-1"%>
<%@ taglib prefix="form" uri="http://www.springframework.org/tags/form"%>

<!DOCTYPE html PUBLIC "-//W3C//DTD HTML 4.01 Transitional//EN"
"http://www.w3.org/TR/html4/loose.dtd">

<html>
<head>
<meta http-equiv="Content-Type" content="text/html; charset=ISO-8859-1">
<title>Spring Login Example</title>
</head>

<body>
<h3>Login Form</h3>

<form:form method="POST" action="/spring-Login/LoginCheck">
<table>
    <tr><td>User Name:</td></tr>
    <tr><td><form:input path="username" /></td></tr>
    <tr><td>Password:</td></tr>
    <tr><td><form:password path="password" /></td></tr>
    <tr><td><input type="submit" value="Submit" /></td></tr>
</table>
</form:form>
</body>
</html>
```

loginsuccess.jsp

```
<%@ page language="java" contentType="text/html; charset=ISO-8859-1"
pageEncoding="ISO-8859-1"%>
<%@ taglib prefix="core" uri="http://java.sun.com/jsp/jstl/core"%>

<!DOCTYPE html PUBLIC "-//W3C//DTD HTML 4.01 Transitional//EN"
"http://www.w3.org/TR/html4/loose.dtd">
<html>
<head>
<meta http-equiv="Content-Type" content="text/html; charset=ISO-8859-1">
<title>Spring Login Example</title>
</head>

<body>
<h3>Welcome <core:out value="${username}" /></h3>
<table>
    <tr>
        <td><a href="Login">Back</a></td>
    </tr>
</table>
```



```
</body>
</html>
```

loginerror.jsp

```
<%@ page language="java" contentType="text/html; charset=ISO-8859-1"
pageEncoding="ISO-8859-1"%>

<!DOCTYPE html PUBLIC "-//W3C//DTD HTML 4.01 Transitional//EN"
"http://www.w3.org/TR/html4/loose.dtd">
<html>
<head>
<meta http-equiv="Content-Type" content="text/html; charset=ISO-8859-1">
<title>Spring Login Example</title>
</head>

<body>
<h3>Login Error !!! Click below to login again</h3>
<table>
  <tr>
    <td><a href="Login">Retry</a></td>
  </tr>
</table>
</body>
</html>
```

Cấu hình các file xml

Beans.xml

```
<?xml version="1.0" encoding="UTF-8"?>
<beans xmlns="http://www.springframework.org/schema/beans"
  xmlns:xsi="http://www.w3.org/2001/XMLSchema-instance"
  xsi:schemaLocation="http://www.springframework.org/schema/beans
    http://www.springframework.org/schema/beans/spring-beans-3.0.xsd">

  <!-- Initialization for data source -->
  <bean id="dataSource"
class="org.springframework.jdbc.datasource.DriverManagerDataSource">
    <property name="driverClassName" value="com.mysql.jdbc.Driver"/>
    <property name="url" value="jdbc:mysql://localhost:3306/hotelmanagement"/>
    <property name="username" value="root"/>
    <property name="password" value="12345678"/>
  </bean>

  <!-- Definition for userJdbcTemplate bean -->
  <bean id="userJdbcTemplate" class="control.UserJdbcTemplate">
    <property name="dataSource" ref="dataSource" />
  </bean>

</beans>
```

web.xml

```
<web-app id="WebApp_ID" version="2.4"
```

```

xmlns="http://java.sun.com/xml/ns/j2ee"
xmlns:xsi="http://www.w3.org/2001/XMLSchema-instance"
xsi:schemaLocation="http://java.sun.com/xml/ns/j2ee
http://java.sun.com/xml/ns/j2ee/web-app_2_4.xsd">

<display-name>Spring MVC Web Application</display-name>

<servlet>
  <servlet-name>spring-login</servlet-name>
  <servlet-class>org.springframework.web.servlet.
    DispatcherServlet</servlet-class>
  <init-param>
    <param-name>contextConfigLocation</param-name>
    <param-value>/WEB-INF/spring-login-servlet.xml</param-value>
  </init-param>
  <load-on-startup>1</load-on-startup>
</servlet>

<servlet-mapping>
  <servlet-name>spring-login</servlet-name>
  <url-pattern>/</url-pattern>
</servlet-mapping>

<welcome-file-list>
  <welcome-file>login</welcome-file>
</welcome-file-list>
</web-app>

```

spring-login-servlet.xml

```

<beans xmlns="http://www.springframework.org/schema/beans"
  xmlns:context="http://www.springframework.org/schema/context"
  xmlns:xsi="http://www.w3.org/2001/XMLSchema-instance"
  xmlns:mvc="http://www.springframework.org/schema/mvc"

  xsi:schemaLocation="
    http://www.springframework.org/schema/beans
    http://www.springframework.org/schema/beans/spring-beans-3.0.xsd
    http://www.springframework.org/schema/context
    http://www.springframework.org/schema/context/spring-context-3.0.xsd
    http://www.springframework.org/schema/mvc
    http://www.springframework.org/schema/mvc/spring-mvc-3.0.xsd">

  <mvc:annotation-driven />

  <context:component-scan base-package="control" />

  <bean id="viewResolver" class="org.springframework.web.servlet.view.
    InternalResourceViewResolver">
    <property name="prefix" value="/" />
    <property name="suffix" value=".jsp" />
  </bean>

  <bean id="messageSource" class="org.springframework.context.support.
    ReloadableResourceBundleMessageSource">
    <property name="basename" value="/WEB-INF/messages" />

```

```
</bean>
</beans>
```

11.3.3. Chức năng đăng kí

Khi bổ sung chức năng đăng kí người dùng mới, ta không cần phải thêm lớp java nào nhưng phải bổ sung một số phương thức và các lớp UserJdbcTemplate và LoginControl. Đối với các trang jsp thì cần thêm 3 trang: add.jsp, addsuccess.jsp, và adderror.jsp. Đối với 3 file xml chúng ta không cần phải cập nhật thêm gì.

Bổ sung phương thức cho các lớp java

Thêm phương thức cho lớp UserJdbcTemplate.java

```
public boolean create(User user) {
    String SQL = "select * from tblUser where username = ?";
    List<User> result = jdbcTemplateObject.query(SQL,
        new Object[]{user.getUsername()}, new UserMapper());
    if(result.size()>0)
        return false;

    SQL = "insert into tblUser (username, password, fullName,
        idCardNumber, idCardType, address, description)
        values (?, ?, ?, ?, ?, ?, ?)";
    jdbcTemplateObject.update( SQL, user.getUsername(),
        user.getPassword(), user.getFullName(), user.getIdCardNumber(),
        user.getIdCardType(), user.getAddress(), user.getDescription());
    return true;
}
```

Thêm phương thức cho lớp LoginControl.java

```
@RequestMapping(value = "/add", method = RequestMethod.GET)
public ModelAndView userAdd() {
    return new ModelAndView("add", "command", new User());
}

@RequestMapping(value = "/addUser", method = RequestMethod.POST)
public String addUser(@ModelAttribute("SpringWeb")User user,
    ModelMap model) {
    model.addAttribute("username", user.getUsername());

    if(userJdbcTemplate.create(user)){
        return "addsuccess";
    }

    return "adderror";
}
```

Thêm các trang jsp

add.jsp

```

<%@ page language="java" contentType="text/html; charset=ISO-8859-1"
pageEncoding="ISO-8859-1"%>
<%@ taglib prefix="form" uri="http://www.springframework.org/tags/form"%>
<!DOCTYPE html PUBLIC "-//W3C//DTD HTML 4.01 Transitional//EN"
"http://www.w3.org/TR/html4/loose.dtd">

<html>
<head>
<meta http-equiv="Content-Type" content="text/html; charset=ISO-8859-1">
<title>Spring Registration Example</title>
</head>

<body>
<h3>Registration Form</h3>
<form:form method="POST" action="/spring-login/addUser">
<table>
  <tr><td>User Name:</td><td><form:input path="username" /></td></tr>
  <tr><td>Password:</td><td><form:password path="password" /></td></tr>
  <tr><td>Full name:</td><td><form:input path="fullName" /></td></tr>
  <tr><td>ID card number:</td><td><form:input path="idCardNumber" /></td></tr>
  <tr><td>ID card type:</td><td><form:input path="idCardType" /></td></tr>
  <tr><td>Address:</td><td><form:input path="address" /></td></tr>
  <tr><td>Description:</td><td><form:input path="description" /></td></tr>
  <tr><td><input type="submit" value="Submit" /></td></tr>
</table>
</form:form>
</body>
</html>

```

addsuccess.jsp

```

<%@ page language="java" contentType="text/html; charset=ISO-8859-1"
pageEncoding="ISO-8859-1"%>
<%@ taglib prefix="core" uri="http://java.sun.com/jsp/jstl/core"%>

<!DOCTYPE html PUBLIC "-//W3C//DTD HTML 4.01 Transitional//EN"
"http://www.w3.org/TR/html4/loose.dtd">
<html>
<head>
<meta http-equiv="Content-Type" content="text/html; charset=ISO-8859-1">
<title>Spring Login Example</title>
</head>

<body>
<h3>Your registration is success! Click the link below to login!</h3>
<table>
  <tr>
    <td><a href="Login">Login</a></td>
  </tr>
</table>
</body>
</html>

```

adderror.jsp

```
<%@ page language="java" contentType="text/html; charset=ISO-8859-1"
pageEncoding="ISO-8859-1"%>
<%@ taglib prefix="core" uri="http://java.sun.com/jsp/jstl/core"%>

<!DOCTYPE html PUBLIC "-//W3C//DTD HTML 4.01 Transitional//EN"
"http://www.w3.org/TR/html4/loose.dtd">
<html>
<head>
<meta http-equiv="Content-Type" content="text/html; charset=ISO-8859-1">
<title>Spring Login Example</title>
</head>

<body>
<h3>The username: <core:out value="${username}" /> is already existed !!! Click below
to login again</h3>
<table>
<tr>
<td><a href="add">Retry</a></td>
</tr>
</table>
</body>
</html>
```

11.4. KẾT LUẬN

Nội dung chương này đã giới thiệu về Spring framework, một framework dựa trên mô hình MVC và nền tảng J2EE cho các ứng dụng web. Chương này cũng đã trình bày về cách thức thiết kế, cài đặt và triển khai ứng dụng web trên nền tảng Spring framework.

11.5. BÀI TẬP

- Xây dựng một ứng dụng web với Spring để giới thiệu các địa điểm vui chơi giải trí theo các thành phố, điểm du lịch của Việt Nam. Với các chức năng:
  - Bên phía người quản trị: có thể thêm, sửa, xóa một địa chỉ vui chơi giải trí, ăn uống
  - Bên người sử dụng thông thường, có thể vào tìm kiếm các địa chỉ vui chơi, giải trí, ăn uống theo địa điểm.
- Xây dựng một ứng dụng web với Spring để giới thiệu các món ăn của một nhà hàng. Với các chức năng:
  - Bên phía người quản trị: có thể thêm, sửa, xóa một món ăn trong menu
  - Bên người sử dụng thông thường, có thể vào tìm kiếm và xem các món ăn.

3. Xây dựng một ứng dụng web với Spring để làm một diễn đàn trao đổi kinh nghiệm học tập, vui chơi, giải trí, làm thêm của sinh viên. Với các chức năng:

- Người dùng có thể vào đăng bài mới
- Người dùng vào xem một bài đăng và bình luận vào bài đăng đó

BÀI TẬP DỰ ÁN

Nội dung phần này sẽ trình bày anh sách một số đề tài bài tập dự án cho môn học lập trình mạng. Với mỗi dự án, yêu cầu chung như sau:

- Phần quản lí thông tin và thống kê người dùng: thiết kế và cài đặt trên web, theo 4 mô hình ứng dụng web đã học: JSP-Tomcat, Struts 1, Struts 2, Spring.
- Phần tương tác giữa các người dùng (chát, chơi, thi đấu): thiết kế và cài đặt trên 2 công nghệ: phiên bản dùng socket (giao thức TCP hoặc UDP), và phiên bản tương tác trên giao diện web (dùng 1 trong 4 mô hình trên).

1. Game oẳn tù tì thi đấu đối kháng online

- Hệ thống có một server và nhiều client. Server lưu toàn bộ thông tin và dữ liệu.
- Để chơi, người chơi phải login vào tài khoản của mình từ một máy client. Sau khi login thành công, giao diện hiện lên một danh sách các người chơi đang online, mỗi người chơi có các thông tin: tên, tổng số điểm hiện có của người chơi, trạng thái (hoặc đang bận nếu đang chơi với người khác, hoặc đang rỗi nếu không chơi với ai)
- Muốn mời (thách đấu) ai thì người chơi click vào tên của đối thủ đó trong danh sách online.
- Khi bị thách đấu, người chơi có thể chấp nhận (OK), hoặc từ chối (Reject).
- Khi chấp nhận, 2 người chơi sẽ vào chơi với nhau, và server sẽ làm trọng tài. Giao diện chơi gồm 3 lựa chọn: giấy, kéo, búa, và 2 nút: send, thoát.
- Mỗi người chơi chọn 1 trong 3 vật và click vào nút Send. Mỗi nước đi mỗi người có 15s để chọn và gửi lên server.
- Khi cả 2 đối thủ đã click Send, server sẽ chấm điểm xem ai thắng và gửi kết quả về cho cả 2 đối thủ: thắng 1 điểm, hòa 0.5 điểm, thua 0 điểm.
- Nếu muốn kết thúc trò chơi với đối thủ hiện tại, người chơi click vào nút Thoát. Hệ thống sẽ thông báo với người còn lại.
- Kết quả các trận đấu được lưu vào server. Mỗi người chơi đều có thể vào xem bảng xếp hạng các người chơi trong toàn bộ hệ thống, theo lần lượt các tiêu chí: tổng số điểm (giảm dần), tổng số trận thắng (giảm dần).

2. Game cờ caro thi đấu đối kháng online

- Hệ thống có một server và nhiều client. Server lưu toàn bộ thông tin và dữ liệu.
- Để chơi, người chơi phải login vào tài khoản của mình từ một máy client. Sau khi login thành công, giao diện hiện lên một danh sách các người chơi đang online, mỗi người chơi

có các thông tin: tên, tổng số điểm hiện có của người chơi, trạng thái (hoặc đang bận nếu đang chơi với người khác, hoặc đang rỗi nếu không chơi với ai)

- Muốn mời (thách đấu) ai thì người chơi click vào tên của đối thủ đó trong danh sách online.
- Khi bị thách đấu, người chơi có thể chấp nhận (OK), hoặc từ chối (Reject).
- Khi chấp nhận, 2 người chơi sẽ vào chơi với nhau, và server sẽ làm trọng tài. Giao diện chơi gồm bàn cờ và nút thoát.
- Người thách đấu sẽ nhận quân O và đi sau, người bị thách đấu sẽ nhận quân X và đi trước. Sau mỗi ván, thứ tự đi sẽ đổi ngược lại. Mỗi nước đi mỗi người có 15s để đi.
- Sau mỗi nước đi, server sẽ kiểm tra xem ai thắng và gửi kết quả về cho cả 2 đối thủ: thắng 1 điểm, hòa 0.5 điểm, thua 0 điểm. Nếu chưa có ai thắng thì để cho 2 đối thủ chơi tiếp.
- Sau mỗi ván, đều có dialog hỏi mỗi người chơi có muốn tiếp tục không. Nếu cả hai tiếp tục thì chơi tiếp, nếu một trong hai đối thủ dừng chơi thì thoát ra và server báo cho người chơi còn lại.
- Kết quả các trận đấu được lưu vào server. Mỗi người chơi đều có thể vào xem bảng xếp hạng các người chơi trong toàn bộ hệ thống, theo lần lượt các tiêu chí: tổng số điểm (giảm dần), trung bình điểm của các đối thủ đã gặp (giảm dần), trung bình số nước đi trong các trận thắng (tăng dần), trung bình số nước đi trong các trận thua (giảm dần).

3. Game dò mìn thi đấu đối kháng online

- Hệ thống có một server và nhiều client. Server lưu toàn bộ thông tin và dữ liệu.
- Để chơi, người chơi phải login vào tài khoản của mình từ một máy client. Sau khi login thành công, giao diện hiện lên một danh sách các người chơi đang online, mỗi người chơi có các thông tin: tên, tổng số điểm hiện có của người chơi, trạng thái (hoặc đang bận nếu đang chơi với người khác, hoặc đang rỗi nếu không chơi với ai)
- Muốn mời (thách đấu) ai thì người chơi click vào tên của đối thủ đó trong danh sách online.
- Khi bị thách đấu, người chơi có thể chấp nhận (OK), hoặc từ chối (Reject).
- Khi chấp nhận, 2 người chơi sẽ vào chơi với nhau, và server sẽ làm trọng tài. Giao diện chơi gồm bàn dò mìn, ô hiện thời gian và nút thoát.
- Server sẽ sinh tự động cùng một đề bài và gửi về cho cả hai đối thủ chơi. Ai dò nhanh hơn thì người đó giành chiến thắng.
- Sau mỗi ván, server sẽ kiểm tra xem ai thắng và gửi kết quả về cho cả 2 đối thủ: thắng 1 điểm, hòa 0.5 điểm, thua 0 điểm.

- Sau mỗi ván, đều có dialog hỏi mỗi người chơi có muốn tiếp tục không. Nếu cả hai tiếp tục thì chơi tiếp, nếu một trong hai đối thủ dừng chơi thì thoát ra và server báo cho người chơi còn lại.
- Kết quả các trận đấu được lưu vào server. Mỗi người chơi đều có thể vào xem bảng xếp hạng các người chơi trong toàn bộ hệ thống, theo lần lượt các tiêu chí: tổng số điểm (giảm dần), trung bình điểm của các đối thủ đã gặp (giảm dần), trung bình thời gian kết thúc trong các trận thắng và hòa (tăng dần).

4. Game dò số thi đấu đối kháng online

- Hệ thống có một server và nhiều client. Server lưu toàn bộ thông tin và dữ liệu.
- Để chơi, người chơi phải login vào tài khoản của mình từ một máy client. Sau khi login thành công, giao diện hiện lên một danh sách các người chơi đang online, mỗi người chơi có các thông tin: tên, tổng số điểm hiện có của người chơi, trạng thái (hoặc đang bận nếu đang chơi với người khác, hoặc đang rỗi nếu không chơi với ai)
- Muốn mời (thách đấu) ai thì người chơi click vào tên của đối thủ đó trong danh sách online.
- Khi bị thách đấu, người chơi có thể chấp nhận (OK), hoặc từ chối (Reject).
- Khi chấp nhận, 2 người chơi sẽ vào chơi với nhau, và server sẽ làm trọng tài. Giao diện chơi gồm bàn dò số kích thước 20x20 số, ô thời gian và nút thoát.
- Server sẽ sinh tự động cùng một đề bài và gửi về cho cả hai đối thủ chơi. Mỗi người chơi phải click các số trong ma trận theo thứ tự giá trị số tăng dần. Nếu click sai tại bước bất kì thì bị tính là không hoàn thành. Ai hoàn thành dò nhanh hơn thì người đó giành chiến thắng. Nếu cả hai đối thủ đều không hoàn thành thì tính hòa.
- Sau mỗi ván, server sẽ kiểm tra xem ai thắng và gửi kết quả về cho cả 2 đối thủ: thắng 1 điểm, hòa 0.5 điểm, thua 0 điểm.
- Sau mỗi ván, đều có dialog hỏi mỗi người chơi có muốn tiếp tục không. Nếu cả hai tiếp tục thì chơi tiếp, nếu một trong hai đối thủ dừng chơi thì thoát ra và server báo cho người chơi còn lại.
- Kết quả các trận đấu được lưu vào server. Mỗi người chơi đều có thể vào xem bảng xếp hạng các người chơi trong toàn bộ hệ thống, theo lần lượt các tiêu chí: tổng số điểm (giảm dần), trung bình điểm của các đối thủ đã gặp (giảm dần), trung bình thời gian kết thúc trong các trận thắng (tăng dần).

5. Game lật ảnh thi đấu đối kháng online

- Hệ thống có một server và nhiều client. Server lưu toàn bộ thông tin và dữ liệu.

- Để chơi, người chơi phải login vào tài khoản của mình từ một máy client. Sau khi login thành công, giao diện hiện lên một danh sách các người chơi đang online, mỗi người chơi có các thông tin: tên, tổng số điểm hiện có của người chơi, trạng thái (hoặc đang bận nếu đang chơi với người khác, hoặc đang rỗi nếu không chơi với ai)
- Muốn mời (thách đấu) ai thì người chơi click vào tên của đối thủ đó trong danh sách online.
- Khi bị thách đấu, người chơi có thể chấp nhận (OK), hoặc từ chối (Reject).
- Khi chấp nhận, 2 người chơi sẽ vào chơi với nhau, và server sẽ làm trọng tài. Giao diện chơi gồm bàn lật ảnh kích thước 5x5 ô ảnh, ô thời gian và nút thoát.
- Server sẽ sinh tự động cùng một đề bài và gửi về cho cả hai đối thủ chơi. Mỗi người chơi phải click các ô trong ma trận theo cặp: nếu cùng ảnh thì lật, nếu không cùng thì cả hai lại bị úp lại. Ai hoàn thành lật nhanh hơn thì người đó giành chiến thắng.
- Sau mỗi ván, server sẽ kiểm tra xem ai thắng và gửi kết quả về cho cả 2 đối thủ: thắng 1 điểm, hòa 0.5 điểm, thua 0 điểm.
- Sau mỗi ván, đều có dialog hỏi mỗi người chơi có muốn tiếp tục không. Nếu cả hai tiếp tục thì chơi tiếp, nếu một trong hai đối thủ dừng chơi thì thoát ra và server báo cho người chơi còn lại.
- Kết quả các trận đấu được lưu vào server. Mỗi người chơi đều có thể vào xem bảng xếp hạng các người chơi trong toàn bộ hệ thống, theo lần lượt các tiêu chí: tổng số điểm (giảm dần), trung bình điểm của các đối thủ đã gặp (giảm dần), trung bình thời gian kết thúc trong các trận thắng (tăng dần).

6. Game ghép ảnh thi đấu đối kháng online

- Hệ thống có một server và nhiều client. Server lưu toàn bộ thông tin và dữ liệu.
- Để chơi, người chơi phải login vào tài khoản của mình từ một máy client. Sau khi login thành công, giao diện hiện lên một danh sách các người chơi đang online, mỗi người chơi có các thông tin: tên, tổng số điểm hiện có của người chơi, trạng thái (hoặc đang bận nếu đang chơi với người khác, hoặc đang rỗi nếu không chơi với ai)
- Muốn mời (thách đấu) ai thì người chơi click vào tên của đối thủ đó trong danh sách online.
- Khi bị thách đấu, người chơi có thể chấp nhận (OK), hoặc từ chối (Reject).
- Khi chấp nhận, 2 người chơi sẽ vào chơi với nhau, và server sẽ làm trọng tài. Giao diện chơi gồm 1 ảnh mẫu và 1 bàn ghép ảnh kích thước 5x5 ô ảnh, ô thời gian và nút thoát.
- Server sẽ sinh tự động cùng một đề bài và gửi về cho cả hai đối thủ chơi. Mỗi người chơi phải click các ô và thả vào vị trí tương ứng trong ma trận cho khớp với nhau thành ảnh mẫu. Ai hoàn thành ghép nhanh hơn thì người đó giành chiến thắng.

- Sau mỗi ván, server sẽ kiểm tra xem ai thắng và gửi kết quả về cho cả 2 đối thủ: thắng 1 điểm, hòa 0.5 điểm, thua 0 điểm.
- Sau mỗi ván, đều có dialog hỏi mỗi người chơi có muốn tiếp tục không. Nếu cả hai tiếp tục thì chơi tiếp, nếu một trong hai đối thủ dừng chơi thì thoát ra và server báo cho người chơi còn lại.
- Kết quả các trận đấu được lưu vào server. Mỗi người chơi đều có thể vào xem bảng xếp hạng các người chơi trong toàn bộ hệ thống, theo lần lượt các tiêu chí: tổng số điểm (giảm dần), trung bình điểm của các đối thủ đã gặp (giảm dần), trung bình thời gian kết thúc trong các trận thắng (tăng dần).

7. Game Pikachu thi đấu đối kháng online

- Hệ thống có một server và nhiều client. Server lưu toàn bộ thông tin và dữ liệu.
- Để chơi, người chơi phải login vào tài khoản của mình từ một máy client. Sau khi login thành công, giao diện hiện lên một danh sách các người chơi đang online, mỗi người chơi có các thông tin: tên, tổng số điểm hiện có của người chơi, trạng thái (hoặc đang bận nếu đang chơi với người khác, hoặc đang rỗi nếu không chơi với ai)
- Muốn mời (thách đấu) ai thì người chơi click vào tên của đối thủ đó trong danh sách online.
- Khi bị thách đấu, người chơi có thể chấp nhận (OK), hoặc từ chối (Reject).
- Khi chấp nhận, 2 người chơi sẽ vào chơi với nhau, và server sẽ làm trọng tài. Giao diện chơi gồm một ma trận 10x10 ô ảnh các nhân vật trong pikachu, ô thời gian và nút thoát.
- Server sẽ sinh tự động cùng một đề bài và gửi về cho cả hai đối thủ chơi. Mỗi người chơi phải click các ô theo cặp: nếu nối với nhau bởi tối đa 3 đoạn thẳng thì đúng và 2 ô tương ứng sẽ biết mất. Khi không còn ô nào trên bàn thì hoàn thành. Ai hoàn thành ghép nhanh hơn thì người đó giành chiến thắng.
- Sau mỗi ván, server sẽ kiểm tra xem ai thắng và gửi kết quả về cho cả 2 đối thủ: thắng 1 điểm, hòa 0.5 điểm, thua 0 điểm.
- Sau mỗi ván, đều có dialog hỏi mỗi người chơi có muốn tiếp tục không. Nếu cả hai tiếp tục thì chơi tiếp, nếu một trong hai đối thủ dừng chơi thì thoát ra và server báo cho người chơi còn lại.
- Kết quả các trận đấu được lưu vào server. Mỗi người chơi đều có thể vào xem bảng xếp hạng các người chơi trong toàn bộ hệ thống, theo lần lượt các tiêu chí: tổng số điểm (giảm dần), trung bình điểm của các đối thủ đã gặp (giảm dần), trung bình thời gian kết thúc trong các trận thắng (tăng dần).

8. Game giải toán nhanh thi đấu đối kháng online

- Hệ thống có một server và nhiều client. Server lưu toàn bộ thông tin và dữ liệu.
- Để chơi, người chơi phải login vào tài khoản của mình từ một máy client. Sau khi login thành công, giao diện hiện lên một danh sách các người chơi đang online, mỗi người chơi có các thông tin: tên, tổng số điểm hiện có của người chơi, trạng thái (hoặc đang bận nếu đang chơi với người khác, hoặc đang rỗi nếu không chơi với ai)
- Muốn mời (thách đấu) ai thì người chơi click vào tên của đối thủ đó trong danh sách online.
- Khi bị thách đấu, người chơi có thể chấp nhận (OK), hoặc từ chối (Reject).
- Khi chấp nhận, 2 người chơi sẽ vào chơi với nhau, và server sẽ làm trọng tài. Giao diện chơi gồm một danh sách N câu hỏi toán nhanh theo dạng trắc nghiệm, ô thời gian và nút thoát.
- Server sẽ sinh tự động cùng một đề bài và gửi về cho cả hai đối thủ chơi. Mỗi người chơi phải click chọn các đáp án của các câu hỏi. Khi hoàn thành thì click nút submit bài làm. Ai đúng hết và nhanh hơn thì giành chiến thắng. Nếu cả hai đều có ít nhất 1 câu sai thì hòa.
- Sau mỗi trận, server sẽ kiểm tra xem ai thắng và gửi kết quả về cho cả 2 đối thủ: thắng 1 điểm, hòa 0.5 điểm, thua 0 điểm.
- Sau mỗi ván, đều có dialog hỏi mỗi người chơi có muốn tiếp tục không. Nếu cả hai tiếp tục thì chơi tiếp, nếu một trong hai đối thủ dừng chơi thì thoát ra và server báo cho người chơi còn lại.
- Kết quả các trận đấu được lưu vào server. Mỗi người chơi đều có thể vào xem bảng xếp hạng các người chơi trong toàn bộ hệ thống, theo lần lượt các tiêu chí: tổng số điểm (giảm dần), trung bình điểm của các đối thủ đã gặp (giảm dần), trung bình thời gian kết thúc trong các trận thắng (tăng dần).

9. Game trắc nghiệm nhanh thi đấu đối kháng online

- Hệ thống có một server và nhiều client. Server lưu toàn bộ thông tin và dữ liệu.
- Để chơi, người chơi phải login vào tài khoản của mình từ một máy client. Sau khi login thành công, giao diện hiện lên một danh sách các người chơi đang online, mỗi người chơi có các thông tin: tên, tổng số điểm hiện có của người chơi, trạng thái (hoặc đang bận nếu đang chơi với người khác, hoặc đang rỗi nếu không chơi với ai)
- Muốn mời (thách đấu) ai thì người chơi click vào tên của đối thủ đó trong danh sách online.
- Khi bị thách đấu, người chơi có thể chấp nhận (OK), hoặc từ chối (Reject).
- Khi chấp nhận, 2 người chơi sẽ vào chơi với nhau, và server sẽ làm trọng tài. Giao diện chơi gồm một danh sách N câu hỏi theo dạng trắc nghiệm, ô thời gian và nút thoát.

- Server sẽ sinh tự động cùng một đề bài và gửi về cho cả hai đối thủ chơi. Mỗi người chơi phải click chọn các đáp án của các câu hỏi. Khi hoàn thành thì click nút submit bài làm. Ai đúng hết và nhanh hơn thì giành chiến thắng. Nếu cả hai đều có ít nhất 1 câu sai thì hòa.
- Sau mỗi trận, server sẽ kiểm tra xem ai thắng và gửi kết quả về cho cả 2 đối thủ: thắng 1 điểm, hòa 0.5 điểm, thua 0 điểm.
- Sau mỗi ván, đều có dialog hỏi mỗi người chơi có muốn tiếp tục không. Nếu cả hai tiếp tục thì chơi tiếp, nếu một trong hai đối thủ dừng chơi thì thoát ra và server báo cho người chơi còn lại.
- Kết quả các trận đấu được lưu vào server. Mỗi người chơi đều có thể vào xem bảng xếp hạng các người chơi trong toàn bộ hệ thống, theo lần lượt các tiêu chí: tổng số điểm (giảm dần), trung bình điểm của các đối thủ đã gặp (giảm dần), trung bình thời gian kết thúc trong các trận thắng (tăng dần).

10. Game cờ vua thi đấu đối kháng online

- Hệ thống có một server và nhiều client. Server lưu toàn bộ thông tin và dữ liệu.
- Để chơi, người chơi phải login vào tài khoản của mình từ một máy client. Sau khi login thành công, giao diện hiện lên một danh sách các người chơi đang online, mỗi người chơi có các thông tin: tên, tổng số điểm hiện có của người chơi, trạng thái (hoặc đang bận nếu đang chơi với người khác, hoặc đang rỗi nếu không chơi với ai)
- Muốn mời (thách đấu) ai thì người chơi click vào tên của đối thủ đó trong danh sách online.
- Khi bị thách đấu, người chơi có thể chấp nhận (OK), hoặc từ chối (Reject).
- Khi chấp nhận, 2 người chơi sẽ vào chơi với nhau, và server sẽ làm trọng tài. Giao diện chơi gồm bàn cờ và nút thoát.
- Người thách đấu sẽ nhận quân đen và đi sau, người bị thách đấu sẽ nhận quân trắng và đi trước. Sau mỗi ván, thứ tự đi sẽ đổi ngược lại. Mỗi nước đi mỗi người có 30s để đi.
- Sau mỗi nước đi, server sẽ kiểm tra xem ai thắng và gửi kết quả về cho cả 2 đối thủ: thắng 1 điểm, hòa 0.5 điểm, thua 0 điểm. Nếu chưa có ai thắng thì để cho 2 đối thủ chơi tiếp.
- Sau mỗi ván, đều có dialog hỏi mỗi người chơi có muốn tiếp tục không. Nếu cả hai tiếp tục thì chơi tiếp, nếu một trong hai đối thủ dừng chơi thì thoát ra và server báo cho người chơi còn lại.
- Kết quả các trận đấu được lưu vào server. Mỗi người chơi đều có thể vào xem bảng xếp hạng các người chơi trong toàn bộ hệ thống, theo lần lượt các tiêu chí: tổng số điểm (giảm dần), trung bình điểm của các đối thủ đã gặp (giảm dần), trung bình số nước đi trong các trận thắng (tăng dần), trung bình số nước đi trong các trận thua (giảm dần).

11. Game cờ tướng thi đấu đối kháng online

- Hệ thống có một server và nhiều client. Server lưu toàn bộ thông tin và dữ liệu.
- Để chơi, người chơi phải login vào tài khoản của mình từ một máy client. Sau khi login thành công, giao diện hiện lên một danh sách các người chơi đang online, mỗi người chơi có các thông tin: tên, tổng số điểm hiện có của người chơi, trạng thái (hoặc đang bận nếu đang chơi với người khác, hoặc đang rỗi nếu không chơi với ai)
- Muốn mời (thách đấu) ai thì người chơi click vào tên của đối thủ đó trong danh sách online.
- Khi bị thách đấu, người chơi có thể chấp nhận (OK), hoặc từ chối (Reject).
- Khi chấp nhận, 2 người chơi sẽ vào chơi với nhau, và server sẽ làm trọng tài. Giao diện chơi gồm bàn cờ và nút thoát.
- Người thách đấu sẽ đi sau, người bị thách đấu sẽ đi trước. Sau mỗi ván, thứ tự đi sẽ đổi ngược lại. Mỗi nước đi mỗi người có 30s để đi.
- Sau mỗi nước đi, server sẽ kiểm tra xem ai thắng và gửi kết quả về cho cả 2 đối thủ: thắng 1 điểm, hòa 0.5 điểm, thua 0 điểm. Nếu chưa có ai thắng thì để cho 2 đối thủ chơi tiếp.
- Sau mỗi ván, đều có dialog hỏi mỗi người chơi có muốn tiếp tục không. Nếu cả hai tiếp tục thì chơi tiếp, nếu một trong hai đối thủ dừng chơi thì thoát ra và server báo cho người chơi còn lại.
- Kết quả các trận đấu được lưu vào server. Mỗi người chơi đều có thể vào xem bảng xếp hạng các người chơi trong toàn bộ hệ thống, theo lần lượt các tiêu chí: tổng số điểm (giảm dần), trung bình điểm của các đối thủ đã gặp (giảm dần), trung bình số nước đi trong các trận thắng (tăng dần), trung bình số nước đi trong các trận thua (giảm dần).

12. Game cờ vây thi đấu đối kháng online

- Hệ thống có một server và nhiều client. Server lưu toàn bộ thông tin và dữ liệu.
- Để chơi, người chơi phải login vào tài khoản của mình từ một máy client. Sau khi login thành công, giao diện hiện lên một danh sách các người chơi đang online, mỗi người chơi có các thông tin: tên, tổng số điểm hiện có của người chơi, trạng thái (hoặc đang bận nếu đang chơi với người khác, hoặc đang rỗi nếu không chơi với ai)
- Muốn mời (thách đấu) ai thì người chơi click vào tên của đối thủ đó trong danh sách online.
- Khi bị thách đấu, người chơi có thể chấp nhận (OK), hoặc từ chối (Reject).
- Khi chấp nhận, 2 người chơi sẽ vào chơi với nhau, và server sẽ làm trọng tài. Giao diện chơi gồm bàn cờ và nút thoát.

- Người thách đấu sẽ nhận quân đen và đi sau, người bị thách đấu sẽ nhận quân trắng và đi trước. Sau mỗi ván, thứ tự đi sẽ đổi ngược lại. Mỗi nước đi mỗi người có 15s để đi.
- Sau mỗi nước đi, server sẽ kiểm tra xem ai thắng và gửi kết quả về cho cả 2 đối thủ: thắng 1 điểm, hòa 0.5 điểm, thua 0 điểm. Nếu chưa có ai thắng thì để cho 2 đối thủ chơi tiếp.
- Sau mỗi ván, đều có dialog hỏi mỗi người chơi có muốn tiếp tục không. Nếu cả hai tiếp tục thì chơi tiếp, nếu một trong hai đối thủ dừng chơi thì thoát ra và server báo cho người chơi còn lại.
- Kết quả các trận đấu được lưu vào server. Mỗi người chơi đều có thể vào xem bảng xếp hạng các người chơi trong toàn bộ hệ thống, theo lần lượt các tiêu chí: tổng số điểm (giảm dần), trung bình điểm của các đối thủ đã gặp (giảm dần), trung bình điểm thu được trong các trận thắng (giảm dần), trung bình điểm thu được trong các trận thua (giảm dần).

13. Game tá lả online

- Hệ thống có một server và nhiều client. Server lưu toàn bộ thông tin và dữ liệu.
- Để chơi, người chơi phải login vào tài khoản của mình từ một máy client. Sau khi login thành công, giao diện hiện lên hai danh sách: một danh sách các người chơi đang online, mỗi người chơi có các thông tin: tên, tổng số điểm hiện có của người chơi, trạng thái (hoặc đang bận nếu đang chơi với người khác, hoặc đang rỗi nếu không chơi với ai). Danh sách thứ hai là danh sách các bàn đang thi đấu: mỗi bàn hiện mã màn, số lượng người chơi trong bàn.
- Muốn mời (thách đấu) ai thì người chơi click vào tên của đối thủ đó trong danh sách online.
- Khi bị thách đấu, người chơi có thể chấp nhận (OK), hoặc từ chối (Reject).
- Khi chấp nhận, 2 người chơi sẽ vào chơi với nhau và tạo thành một bàn, và server sẽ làm trọng tài. Giao diện chơi gồm bàn tá lả và nút thoát khỏi bàn.
- Người chơi cũng có thể click vào một bàn chưa đủ 4 người để chơi.
- Sau mỗi nước đi, server sẽ kiểm tra xem ai thắng và gửi kết quả về cho các đối thủ: nhất 4 điểm, nhì 2 điểm, ba 1 điểm, bét 0 điểm. Nếu chưa có ai thắng thì để cho các đối thủ chơi tiếp. Nếu trận đấu chỉ có 2 người thì điểm là (2-0), nếu trận đấu chỉ có 3 người thì điểm là (3-1-0).
- Sau mỗi ván, đều có dialog hỏi mỗi người chơi có muốn tiếp tục không. Nếu cả hai tiếp tục thì chơi tiếp, nếu một trong hai đối thủ dừng chơi thì thoát ra và server báo cho người chơi còn lại.
- Kết quả các trận đấu được lưu vào server. Mỗi người chơi đều có thể vào xem bảng xếp hạng các người chơi trong toàn bộ hệ thống, theo lần lượt các tiêu chí: tổng số điểm (giảm

dần), tổng số lần đứng nhất (giảm dần), tổng số lần đứng nhì (giảm dần), tổng số lần đứng ba (giảm dần), tổng số lần đứng bét (giảm dần).

14. Game ba cây online

- Hệ thống có một server và nhiều client. Server lưu toàn bộ thông tin và dữ liệu.
- Để chơi, người chơi phải login vào tài khoản của mình từ một máy client. Sau khi login thành công, giao diện hiện lên hai danh sách: một danh sách các người chơi đang online, mỗi người chơi có các thông tin: tên, tổng số điểm hiện có của người chơi, trạng thái (hoặc đang bận nếu đang chơi với người khác, hoặc đang rỗi nếu không chơi với ai). Danh sách thứ hai là danh sách các bàn đang thi đấu: mỗi bàn hiện mã màn, số lượng người chơi trong bàn (tối đa 4 người).
- Muốn mời (thách đấu) ai thì người chơi click vào tên của đối thủ đó trong danh sách online.
- Khi bị thách đấu, người chơi có thể chấp nhận (OK), hoặc từ chối (Reject).
- Khi chấp nhận, 2 người chơi sẽ vào chơi với nhau và tạo thành một bàn, và server sẽ làm trọng tài. Giao diện chơi gồm bàn chơi và nút thoát khỏi bàn.
- Người chơi cũng có thể click vào một bàn chưa đủ 4 người để chơi.
- Mỗi người được bốc 3 quân bài trên bàn, server sẽ kiểm tra xem ai thắng và gửi kết quả về cho các đối thủ: nhất 4 điểm, nhì 2 điểm, ba 1 điểm, bét 0 điểm. Nếu chưa có ai thắng thì để cho các đối thủ chơi tiếp. Nếu trận đấu chỉ có 2 người thì điểm là (2-0), nếu trận đấu chỉ có 3 người thì điểm là (3-1-0).
- Sau mỗi ván, đều có dialog hỏi mỗi người chơi có muốn tiếp tục không. Nếu cả hai tiếp tục thì chơi tiếp, nếu một trong hai đối thủ dừng chơi thì thoát ra và server báo cho người chơi còn lại.
- Kết quả các trận đấu được lưu vào server. Mỗi người chơi đều có thể vào xem bảng xếp hạng các người chơi trong toàn bộ hệ thống, theo lần lượt các tiêu chí: tổng số điểm (giảm dần), tổng số lần đứng nhất (giảm dần), tổng số lần đứng nhì (giảm dần), tổng số lần đứng ba (giảm dần), tổng số lần đứng bét (giảm dần).

15. Game tiến lên online

- Hệ thống có một server và nhiều client. Server lưu toàn bộ thông tin và dữ liệu.
- Để chơi, người chơi phải login vào tài khoản của mình từ một máy client. Sau khi login thành công, giao diện hiện lên hai danh sách: một danh sách các người chơi đang online, mỗi người chơi có các thông tin: tên, tổng số điểm hiện có của người chơi, trạng thái (hoặc đang bận nếu đang chơi với người khác, hoặc đang rỗi nếu không chơi với ai).

Danh sách thứ hai là danh sách các bàn đang thi đấu: mỗi bàn hiện mã màn, số lượng người chơi trong bàn.

- Muốn mời (thách đấu) ai thì người chơi click vào tên của đối thủ đó trong danh sách online.
- Khi bị thách đấu, người chơi có thể chấp nhận (OK), hoặc từ chối (Reject).
- Khi chấp nhận, 2 người chơi sẽ vào chơi với nhau và tạo thành một bàn, và server sẽ làm trọng tài. Giao diện chơi gồm bàn chơi và nút thoát khỏi bàn.
- Người chơi cũng có thể click vào một bàn chưa đủ 4 người để chơi.
- Sau mỗi nước đi, server sẽ kiểm tra xem ai thắng và gửi kết quả về cho các đối thủ: nhất 4 điểm, nhì 2 điểm, ba 1 điểm, bét 0 điểm. Nếu chưa có ai thắng thì để cho các đối thủ chơi tiếp. Nếu trận đấu chỉ có 2 người thì điểm là (2-0), nếu trận đấu chỉ có 3 người thì điểm là (3-1-0).
- Sau mỗi ván, đều có dialog hỏi mỗi người chơi có muốn tiếp tục không. Nếu cả hai tiếp tục thì chơi tiếp, nếu một trong hai đối thủ dừng chơi thì thoát ra và server báo cho người chơi còn lại.
- Kết quả các trận đấu được lưu vào server. Mỗi người chơi đều có thể vào xem bảng xếp hạng các người chơi trong toàn bộ hệ thống, theo lần lượt các tiêu chí: tổng số điểm (giảm dần), tổng số lần đứng nhất (giảm dần), tổng số lần đứng nhì (giảm dần), tổng số lần đứng ba (giảm dần), tổng số lần đứng bét (giảm dần).

16. Game solitaire thi đấu đối kháng online

- Hệ thống có một server và nhiều client. Server lưu toàn bộ thông tin và dữ liệu.
- Để chơi, người chơi phải login vào tài khoản của mình từ một máy client. Sau khi login thành công, giao diện hiện lên hai danh sách: một danh sách các người chơi đang online, mỗi người chơi có các thông tin: tên, tổng số điểm hiện có của người chơi, trạng thái (hoặc đang bận nếu đang chơi với người khác, hoặc đang rỗi nếu không chơi với ai). Danh sách thứ hai là danh sách các bàn đang thi đấu: mỗi bàn hiện mã màn, số lượng người chơi trong bàn.
- Muốn mời (thách đấu) ai thì người chơi click vào tên của đối thủ đó trong danh sách online.
- Khi bị thách đấu, người chơi có thể chấp nhận (OK), hoặc từ chối (Reject).
- Khi chấp nhận, 2 người chơi sẽ vào chơi với nhau và tạo thành một bàn, và server sẽ làm trọng tài. Giao diện chơi gồm bàn chơi và nút thoát khỏi bàn.
- Server sẽ ra cùng một đề bài và gửi đến cả 2 người chơi. Ai giải được ván bài nhanh hơn thì giành thắng lợi và được 1 điểm, người thua 0 điểm. Nếu cả hai người chơi đều không giải được thì ván đấu hòa, mỗi bên được 0.5 điểm.

- Sau mỗi ván, đều có dialog hỏi mỗi người chơi có muốn tiếp tục không. Nếu cả hai tiếp tục thì chơi tiếp, nếu một trong hai đối thủ dừng chơi thì thoát ra và server báo cho người chơi còn lại.
- Kết quả các trận đấu được lưu vào server. Mỗi người chơi đều có thể vào xem bảng xếp hạng các người chơi trong toàn bộ hệ thống, theo lần lượt các tiêu chí: tổng số điểm (giảm dần), trung bình điểm của các đối thủ đã gặp (giảm dần), trung bình thời gian giải trong các trận thắng (tăng dần).

17. Game spider solitaire thi đấu đối kháng online

- Hệ thống có một server và nhiều client. Server lưu toàn bộ thông tin và dữ liệu.
- Để chơi, người chơi phải login vào tài khoản của mình từ một máy client. Sau khi login thành công, giao diện hiện lên hai danh sách: một danh sách các người chơi đang online, mỗi người chơi có các thông tin: tên, tổng số điểm hiện có của người chơi, trạng thái (hoặc đang bận nếu đang chơi với người khác, hoặc đang rỗi nếu không chơi với ai). Danh sách thứ hai là danh sách các bàn đang thi đấu: mỗi bàn hiện mã màn, số lượng người chơi trong bàn.
- Muốn mời (thách đấu) ai thì người chơi click vào tên của đối thủ đó trong danh sách online.
- Khi bị thách đấu, người chơi có thể chấp nhận (OK), hoặc từ chối (Reject).
- Khi chấp nhận, 2 người chơi sẽ vào chơi với nhau và tạo thành một bàn, và server sẽ làm trọng tài. Giao diện chơi gồm bàn chơi và nút thoát khỏi bàn.
- Server sẽ ra cùng một đề bài và gửi đến cả 2 người chơi. Ai giải được ván bài nhanh hơn thì giành thắng lợi và được 1 điểm, người thua 0 điểm. Nếu cả hai người chơi đều không giải được thì ván đấu hòa, mỗi bên được 0.5 điểm.
- Sau mỗi ván, đều có dialog hỏi mỗi người chơi có muốn tiếp tục không. Nếu cả hai tiếp tục thì chơi tiếp, nếu một trong hai đối thủ dừng chơi thì thoát ra và server báo cho người chơi còn lại.
- Kết quả các trận đấu được lưu vào server. Mỗi người chơi đều có thể vào xem bảng xếp hạng các người chơi trong toàn bộ hệ thống, theo lần lượt các tiêu chí: tổng số điểm (giảm dần), trung bình điểm của các đối thủ đã gặp (giảm dần), trung bình thời gian giải trong các trận thắng (tăng dần).

18. Chát online

- CSDL về người dùng được lưu trên server. Mỗi người dùng có một danh sách bạn bè. Hai người dùng là bạn bè thì có thể chát trực tiếp với nhau.

- Người dùng cũng có thể vào các phòng chat để chat với nhiều người cùng lúc.
- Khi một người dùng login thành công vào hệ thống, giao diện chính sẽ hiện lên danh sách các bạn bè của người đó: mỗi người hiện nick name của họ. Những ai đang online thì hiện ở chế độ active (click vào được), những ai không online ở thời điểm đó thì hiện ở chế độ inactive (không click vào được). Đồng thời, trạng thái của người dùng mới online này sẽ được cập nhật thành online trong tất cả danh sách bạn bè của bạn bè người này đang online.
- Người dùng có thể click vào nick của một người bạn đang active, khi đó server sẽ kết nối hai người thành một kênh riêng chat với nhau. Mỗi người có thể gõ các dòng chat gửi đi, cả hai bên đều nhận được dòng chat trên cửa sổ riêng với bạn đó. Server đồng thời cũng lưu lại lịch sử chat giữa hai người.
- Người dùng cũng có thể tạo phòng chat và mời bạn bè vào phòng chat đó. Khi được mời, một người có thể từ chối hoặc chấp nhận tham gia chat với cả phòng. Người dùng cũng có thể nhảy vào danh sách xác phòng chat công cộng mà người khác đã tạo ra.
- Khi chat trong chế độ chat cả phòng, mọi người đều có thể gõ dòng chat để gửi đi, và tất cả người tham gia đều nhận được dòng chat. Thứ tự xuất hiện các msg chat ở các người chat là thứ tự server nhận được dòng chat đấy.
- Khi muốn thoát khỏi chương trình, người dùng click vào nút logout. Khi đó, trạng thái của người dùng đó trong danh sách bạn bè của bạn bè người đó đều tự động chuyển thành inactive.

19. Mạng xã hội online

- Mạng có nhiều thành viên, thông tin các thành viên đều được lưu trên server.
- Mỗi thành viên có thể có nhiều bạn bè. Thành viên là bạn bè thì có thể đăng trạng thái trên tường của nhau, hoặc bình luận vào các trạng thái trên tường của nhau.
- Mỗi thành viên có một trang chủ riêng của mình, gọi là tường nhà mình. Sau khi login thành công, thành viên sẽ vào tường nhà mình. Trên đó sẽ có 2 danh sách. Thứ nhất là danh sách các trạng thái mới nhất của thành viên đó, xếp theo thứ tự thời gian đăng bài. Thứ hai là danh sách các trạng thái mới nhất của các bạn bè của thành viên đó, xếp theo thứ tự thời gian của bình luận muộn nhất trong bài đăng.
- Mỗi thành viên có thể click vào một trong các bài đăng ở hai danh sách trên để xem. Khi xem có thể thêm bình luận vào bài đăng. Khi thêm bình luận thì chủ bài đăng và chủ tường tương ứng sẽ có thêm một thông báo có bình luận mới trong inbox thông báo của mình.

Bài tập dự án

- Mỗi thành viên cũng có thể đăng mới trạng thái, hoặc đăng mới bài lên tường của bạn bè. Khi đó, bạn bè của người có tường bị đăng sẽ được tự động cập nhật thông tin mới của bài đăng.
- Chủ một tường có quyền xóa các bài đăng do mình đăng (ở tất cả các tường), các bình luận do mình đăng (ở tất cả các bài đăng), hay các bài đăng và bình luận của bất kì ai trên tường của mình. Khi một bài đăng hay một bình luận bị xóa thì nó sẽ cập nhật lại thứ tự hiển thị của bài đăng/bình luận đó.
- Khi thành viên logout, mà các thành viên bạn bè vẫn có hoạt động đăng bài, bình luận liên quan đến thành viên đấy thì hệ thống sẽ thêm các thông báo cập nhật vào inbox cho thành viên đấy. Lần login tiếp theo thành viên đấy sẽ nắm được các thông tin mới cập nhật liên quan đến mình.

20. Diễn đàn kín online

- Diễn đàn có nhiều thành viên. Thông tin các thành viên được lưu trên server.
- Chỉ có các thành viên đã login vào hệ thống mới được đăng bài và đọc bài của người khác. Những người dùng khác, chưa đăng kí hoặc chưa login thì không được tham gia vào diễn đàn.
- Diễn đàn có nhiều chuyên mục. Mỗi chuyên mục có thể có nhiều chuyên mục con. Mỗi chuyên mục có thể có nhiều bài đăng.
- Mỗi thành viên sau khi login thì sẽ ở trang chủ diễn đàn: hiển thị tên các chuyên mục mức cao nhất của diễn đàn. Mỗi chuyên mục hiện tên và hiện bài đăng mới nhất trong chuyên mục đó. Thời gian tính là thời điểm gần nhất một bài đăng được đăng hoặc một bình luận của bài đăng đó được đăng.
- Người dùng có thể click vào một chuyên mục hoặc vào các chuyên mục con. Sau đó có thể chọn đăng bài mới trong chuyên mục đó, hoặc chọn xem một bài đăng trong chuyên mục đó. Trong khi xem một bài đăng, người dùng có thể thêm bình luận trong bài đăng đó.
- Khi một bài đăng mới được tạo ra, hoặc một bình mới được thêm vào, hệ thống sẽ tự động cập nhật đến toàn bộ người dùng đang online và đang ở giao diện trang chủ diễn đàn.